

วารสารบัณฑิตศึกษา

JOURNAL OF GRADUATE STUDIES VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2560 Vol. 11 No. 3 September – December 2017 ISSN : 1905-9647

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ และงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานวิจัยของบุคลากรในสถาบันการศึกษา

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ศศิรินทร์ เศรษฐวิวัฒน์	รองอธิการบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรณิกษ์ ศิริไวยหาร	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธรรมพงษา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมศิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ วงษ์อินทร์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกยุรานนท์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.เพียงพบ มนต์นวลปรังค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุช ลวดทรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
อาจารย์ ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ศาสตราจารย์ พลโท ดร.โอภาส รัตนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ เมรานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
อาจารย์ ดร.ดนุชา สลีวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)
มกราคม-เมษายน
พฤษภาคม-สิงหาคม
กันยายน-ธันวาคม

พิมพ์ที่ : ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180 โทรศัพท์ 02-529-1638, 02-529-4046

โทรสาร 02-529-1638 ต่อ 406 <http://grad.vru.ac.th>

****บทความทุกเรื่องได้รับการพิจารณาทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน****

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม 2560 นี้ ได้รวบรวมบทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีจำนวน 21 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 18 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำปีวารสารปีที่ 11 ฉบับที่ 3

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก	ปัทมสิริวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ซัชจรียา	ใบลี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทินันท์	พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์	จันทะนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี	กุลนภาค
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวัต	ลิมป์พาณิชย์กุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอภาส	เกาไศยาภรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรางคณา	ณ นคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี	เพชรสว่าง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธ์	สติมัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์	นาคภิบาล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน	เสกขุนทด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา	ทองนิล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยธิน	ศรีโสภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์ทัตย์	คลังพหล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย	วงศ์สิริสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา	จ้อยทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต	ศรีทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรณัฐ	หินอ่อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจษฎา	ความคุ้นเคย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไวยวุฒิ	วุฒิอรรถสาร
ดร.ปิยะวรรณ	ขุนทอง
ดร.นพวรรณ	วิเศษสินธุ์
ดร.ธนธร	วชิรขจร
ดร.กীরติ	ควสานนท์
ดร.ธิดารัตน์	กุลณัฐรวงศ์
ดร.รัตนา	สีดี
ดร.दारุวรรณ	ศรีแก้ว
ดร.ชุตีวัฒน์	สุวัถธิพงศ์
ดร.นิออน	ศรีสมยง
ดร.ประพรรัตน์	พละชีวะ
ดร.มหาชาติ	อินทรโชติ
ดร.แสน	สมนึก

ดร.ฐิติ

ดร.สมชาย

ดร.เลอลักษณ์

ดร.พรพิมล

ดร.เป็ทมาวรรณ

ดร.มนตา

ฐิติจำเริญพร

เทพแสง

โอทกานนท์

รอตเคราะห์

จินดารักษ์

ตุลย์เมธาการ

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	ค
สารบัญ.....	จ
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน.....	1
ความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันหนนาการโดยใช้แบบจำลอง CAPM ชลวิช สุธัญญารักษ์.....	13
การสร้างแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ณัฐธนาถ สุกสี มีชัย เอี่ยมจินดา กรรภัสสร อินทรบำรุง และศิวินิต อรรถวุฒิกุล.....	24
การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับ ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ณิชากร นิธิวุฒิภาคย์ วาโร เพ็งสวัสดิ์ และทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ.....	37
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ดารฤตา วีระพันธ์ และชญาภา บาลไธสง.....	52
กลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ทรงชัย โอฬาริกพงศ์ มนูญ ศิวารมย์ และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย.....	64
โมเดลสมการโครงสร้างความตั้งใจคงอยู่ในงานพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศูนย์สังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ธเนศ ปทุมานนท์ สุชนนี เมธิโยธิน และบรรพต วิรุณราช.....	81
ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในจังหวัดปทุมธานี นพวรรณ วิเศษสินธุ์ นงเยาว์ อุทุมพร ชูชาติ พ่วงสมจิตร และ อีรพงษ์ บุญรักษา.....	97
กระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษาที่อาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก ปรีชา คำมาดี และพิทักษ์ ศิริวงศ์.....	110
การพัฒนาการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน พนิดา ขาตยาภา.....	119
การพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ใน สถาบันอุดมศึกษา พัชรินทร์ เชื้อภักดี รัชนิวรรณ ตั้งภักดี และบุญชู บุญลิขิตศิริ.....	132
การพัฒนาเกณฑ์ปกติของแบบวัดพหุมิติความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น เมษา นวลศรี กมลวรรณ ตังธนกานนท์ และโชติกา ภาษีผล.....	143

	หน้า
การพัฒนาแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิงความน่าเชื่อถือของผลการวัด (Generalizability Theory) ยศวริศ รุ่งสอาด สุรชัย มีชาญ และสุวิมล กฤษศยาสา.....	156
กลยุทธ์การสื่อสารและเครือข่ายวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ละเอียดย ชจรภัย.....	168
สภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายลเย เขต 2 วรณูช นิชานาญ สุชาติ บางวิเศษ และอุทัย ปลีกกล้า.....	180
ผลการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริม ผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ศึกษา ศิริพล แสนวนบุญส่ง และสมคิด แซ่หลี.....	195
ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของ สำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สุรชัย อนุตระกูลชัย มนูญ ศิวารมย์ และถวิล ลดาวัลย์.....	208
การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต อัมพร ศรีประเสริฐสุข พัทรินทร์ ก่อเลิศวรพงศ์ พรเพ็ญ ไตรพงษ์ และยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล.....	221
บทบาทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมิติของการจัดการความเสี่ยง ชลธิชา ทิพย์ประทุม และพฤกษ์ สุพรรณาลัย.....	234
การใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ประพรรณน พละชีวะ อังคณา กรัณยาธิกุล ดนุชา สลิวังค์ และเลอลักษณ์ โอทกานนท์..	246
โอกาสทางการตลาดและปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล ปิติพีร์ รวมเมฆ.....	259
ภาคผนวก.....	275
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers) ประจำวารสาร.....	277
ใบตอบรับเป็นสมาชิก.....	279
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	281
ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา.....	287

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

DEVELOPING LEARNING CO-OPERATIVE BASED LEARNING WITH THE CONCEPT
OF FLIPPED CLASSROOM FOR ABILITY TO PROMOTE IN LOCAL CURRICULUM
DEVELOPMENT FOR TEACHERS STUDENTS FACULTY
OF EDUCATION SILPAKORN UNIVERSITY

ชนสิทธิ์ สิทธิสุนงเนิน
Chanasith Sithsungnoen

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จ. นครปฐม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ศึกษาในรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ได้แก่ 2.1) ผลการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2.2) ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2.3) ความสามารถในการนำหลักสูตรไปใช้ และ 2.4) ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีและภาษาอังกฤษ จำนวน 31 คน ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2558 ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 83.40 แบบประเมินความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แบบประเมินความสามารถในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลจากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เรียกว่า “ A-TCIAPE” มีขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 Ark and Answer ขั้นที่ 2 Topic Selection ขั้นที่ 3 Cooperative Planning ขั้นที่ 4 Implementation ขั้นที่ 5 Analysis and Synthesis ขั้นที่ 6 Presentation of Final Report และ ขั้นที่ 7 Evaluation 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน พบว่า 2.1) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับดี 2.2) ความสามารถของนักศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทุกด้าน อยู่ในระดับดีมาก 2.3) ความสามารถของนักศึกษาในการนำหลักสูตร

ท้องถิ่นไปใช้อยู่ในระดับดีมาก และ 2.4) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แบบ “A-TCIAPE” มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) develop learning using Co-operative Based Learning with the concept of a flipped classroom to enhance the ability of local curriculum development for teacher students at the Faculty of Education, Silpakorn University in the 462 201 Curriculum Development Course and 2) study the effectiveness of learning using Co-operative Based Learning with the concept of a flipped classroom in terms of 2.1) learning outcomes on the local curriculum development, 2.2) ability to develop a local curriculum, 2.3) ability of curriculum implementation, and 2.4) students' opinions towards the learning. This study was a research and development study. The samples used in this study were 31 undergraduate students in the Faculty of Education, Silpakorn University who are studying in the Department of Early Childhood Education and English in academic year 2015 selected by using a purposive random sampling. The instruments included a 30 item test on learning which has the confidence of 83.40, an assessment form to assess the ability of local curriculum development, an assessment form to assess the curriculum implementation and a questionnaire to ask students' opinions towards the learning using Co-operative Based Learning with the concept of a flipped classroom. The statistics used in the study were mean, standard deviation, and content analysis.

The research results revealed that 1) the learning development using Co-operative Based Learning with the concept of a flipped classroom called "A-TCIAPE" had the following steps: Step 1 Ask and Answer, Step 2 Topic Selection, Step 3 Cooperative Planning, Step 4 Implementation, Step 5 Analysis and Synthesis, Step 6 Presentation of Final Report, and Step 7 Evaluation, and 2) the effectiveness of the learning using Co-operative Based Learning with the concept of a flipped classroom were 2.1) learning outcomes of students on the topic of the local curriculum development was at a high level, 2.2) the ability of the students on the local curriculum development was at the highest level in very aspects, 2.3) the ability of students to use the local curriculum was at the highest level, and 2.4) students' opinions towards the learning based on "A-TCIAPE" was appropriate at a high level.

คำสำคัญ

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ ห้องเรียนกลับด้าน

Keywords

Learning Development, Co-operative Based Learning, Flipped Classroom

ความสำคัญของปัญหา

นับจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2542 โดยยึดหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) ซึ่งมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 10 ปีของการปฏิรูปการศึกษาก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาทั้งด้านนโยบายหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้มาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการบริหารจัดการครูและบุคลากรทางการศึกษาการวิจัยและพัฒนาและการมีส่วนร่วมของภาคีอื่นในการจัดการเรียนรู้เพราะนับแต่ไปการศึกษาของประเทศจะต้องมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนาคือ ดี เก่ง และมีความสุข ปรากฏสัมฤทธิ์ผล

โดยเฉพาะการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในหมวด 4 มาตราที่ 22-26, 29-30 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพมาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษามาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาที่กำหนดไว้ในหมวดที่ 5 และมาตราที่ 31 และ 37-40 การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นเสมือนแหล่งความรู้ที่จะเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาปริญญาตรี มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี ใฝ่รู้ พัฒนาตนเอง จัดระบบความคิด คติวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ความรู้และสร้างผลงานใหม่ได้ สามารถในการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม ใช้ภาษาในการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีได้ดี รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและประกอบวิชาชีพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นคณะที่ผลิตนักศึกษาเพื่อไปประกอบวิชาชีพครู บุคคลที่กำลังจะเข้าสู่วิชาชีพครูจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับความเป็นครู เช่น เนื้อหาสาระที่จะต้องนำไปสอนนักเรียน ระเบียบวิธีการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะวิชาต่าง ๆ การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นครู การยึดถือปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน, 2557) รวมทั้งต้องมีความรู้ในมาตรฐานวิชาชีพครูในสาระต่าง ๆ โดยเฉพาะ มาตรฐานความรู้ด้านหลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจหลักสำคัญของการจัดการ

เรียนการสอนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักศึกษาครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาหลักสูตรได้

การพัฒนาครูต้องมุ่งเน้นความครอบคลุมทุกด้าน หมายความว่า จะต้องพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความชำนาญทุก ๆ ด้าน เช่น มีความรู้ความเข้าใจเทคนิคการสอนใหม่ ๆ สามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรอบรู้ตามสภาวการณ์บ้านเมือง รวมทั้งความรู้เท่าทันกับสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบัน เป็นต้น โดยเฉพาะวิธีสอน ซึ่งในปัจจุบันวิทยาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจะพัฒนานักศึกษาครูให้สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ นั้นมีหลากหลาย การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative) ก็เป็นวิธีการเรียนรู้แบบหนึ่งที่เน้นใช้กระบวนการกลุ่มให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์และเกิดความสำเร็จร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งการเรียนแบบร่วมมือมิใช่เป็นเพียงจัดให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม เช่น ทำรายงาน ทำกิจกรรมประดิษฐ์หรือสร้างชิ้นงาน อภิปราย ตลอดจนปฏิบัติการทดลองแล้ว ผู้สอนทำหน้าที่สรุปความรู้เท่านั้น แต่ผู้สอนจะต้องพยายามใช้กลยุทธ์วิธีให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการประมวลสิ่งที่มาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ จัดระบบความรู้สรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหลักที่สำคัญ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผู้สอนจะต้องเลือกเทคนิคการจัดการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมที่จะร่วมกันทำกิจกรรม รับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้บรรลุตามจุดหมายเดียวกัน นั่นคือ การเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง นอกจากนี้ใช้วิธีสอนที่เป็นกระบวนการ หรือขั้นตอน การนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ (Computer) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: 3R7C ก็มีความสำคัญเช่นกัน ข้อมูลออนไลน์ที่มีในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ แนวคิดนั้นก็คือ ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ โดยให้นักเรียน “เรียนที่บ้าน-ทำการบ้านที่โรงเรียน” ปัจจุบัน กระแส “ห้องเรียนกลับด้าน” เป็นที่นิยมอย่างมากในสหรัฐอเมริกา และในประเทศไทยนี้ ชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของไทยก็จะนำแนวคิด “ห้องเรียนกลับด้าน” มาใช้ด้วยเช่นกัน เป็นการนำสิ่งที่เดิมที่เคยทำในชั้นเรียนไปทำที่บ้าน และนำสิ่งที่เคยถูกมอบหมายให้ทำที่บ้านมาทำในชั้นเรียนแทน โดยยึดหลักที่ว่า เวลาที่นักเรียนต้องการพบครูจริง ๆ คือ เวลาที่เขาต้องการความช่วยเหลือ เขาไม่ได้ต้องการให้ครูอยู่ในชั้นเรียนเพื่อสอนเนื้อหาต่าง ๆ เพราะเขาสามารถศึกษาเนื้อหานั้น ๆ ด้วยตนเอง ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ และสารสนเทศต่าง ๆ ได้ เป็นการเข้าใกล้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-center education) มากขึ้น (วิทยา มานะวาณิชเจริญ, 2559)

จากความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือ (Co-operative Based Learning) และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) หากนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็จะสามารถพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะปฏิบัติในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอน ในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ รับผิดชอบในรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร กลุ่มวิชาศึกษาศาสตร์ ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นวิชาที่เน้นให้นักศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นได้ และเมื่อได้พัฒนาหลักสูตรได้แล้วสามารถนำหลักสูตรนั้นไปทดลองใช้จริงในสถานที่ศึกษา ก็ยิ่งจะทำให้

นักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติได้ สามารถพัฒนาทักษะทั้งด้านหลักสูตรและการสอนไปพร้อม ๆ กัน เพราะหลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานของครู เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษา เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาและเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนานักศึกษาครู ของคณะศึกษาศาสตร์ให้มีความรู้ และความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

โจทย์วิจัย/ปัญหาการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างไร
2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ในประเด็นต่อไปนี้ 2.1) ผลการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักศึกษาอยู่ในระดับใด 2.2) ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักศึกษาอยู่ในระดับใด และ 2.3) ความสามารถในการนำหลักสูตรไปใช้ของนักศึกษาอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ศึกษาในรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านในประเด็นต่อไปนี้ 2.1) ผลการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2.2) ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และ 2.3) ความสามารถในการนำหลักสูตรไปใช้ และ 2.4) ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร ในภาคการศึกษาปลาย 2558 จำนวน 4 หมู่เรียน จำนวน 68 คน
กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร ในภาคการศึกษาปลาย 2558 จำนวน 1 หมู่เรียน ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และภาษาอังกฤษ จำนวน 31 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และ 3) ความสามารถในการนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

3. เนื้อหา รายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร รายวิชากลุ่มวิชาซีพีครุ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ในภาคการศึกษาปลาย 2558 ระหว่างเดือน มีนาคม – พฤษภาคม 2559 เป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ ในหน่วยการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร, พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการนำหลักสูตรไปใช้ และได้นำหลักสูตรไปใช้จริงในสถานศึกษา ในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือน พฤษภาคม 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการโดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่ประยุกต์ขั้นตอนการออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional Design) ด้วยวิธีการผสมผสานวิธี (Mix Method Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยและรายละเอียด 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวิจัย (Research R1) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาในรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

1.2 การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา และคำอธิบายรายวิชาตามรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร

1.3 การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ (Co-operative Based Learning) และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom)

2. ขั้นการพัฒนา (Development D1) เป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Based Learning) ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีดำเนินการดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ในขั้นตอนที่หนึ่งมาพัฒนาเป็นร่างการจัดการเรียนรู้แบบใหม่

2.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.2.1 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ รายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อ ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 83.40

2.2.2 แบบประเมินความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อได้แก่ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบาย

รายวิชา ผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ แหล่งการเรียนรู้ ภาระงาน/ชิ้นงาน และการวัดและประเมินผล

2.2.3 แบบประเมินความสามารถในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้สอน 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อและสิ่งสนับสนุน 5) วัดและประเมินผล

2.2.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดการเรียนรู้ แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านสื่อ และสารสนเทศ 3) ด้านบรรยากาศในการเรียน 4) ด้านวัดและประเมินผล

2.3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ และความถูกต้องของเนื้อหา โดยใช้การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และนำผลข้อเสนอแนะไปเปิดของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

3. ขั้นการวิจัย (Research R2) เป็นขั้นการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Based Learning) ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงและพัฒนาให้สมบูรณ์ก่อนการนำไปทดลองใช้จริง กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร ในภาคการศึกษาปลาย 2558 จำนวน 1 หมู่เรียน ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาศิลปกรรม และภาษาอังกฤษ จำนวน 31 คน ในระหว่างเดือน มีนาคม – เมษายน 2559 เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการนำหลักสูตรไปใช้ โดยในการเรียนผู้วิจัยได้ร่วมกับนักศึกษาตั้งกลุ่ม Face book ชื่อรายวิชา 462 201 การพัฒนาหลักสูตร สำหรับการลงคลิปวิดีโอ หรือสารสนเทศเกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดการเรียน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบด้านความรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น และการนำหลักสูตรไปใช้เป็นแบบทดสอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ หลังจากนั้น ได้มอบหมายให้นักศึกษาได้ทำการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสาขาวิชาของกลุ่มตนเอง ในช่วงเดือนเดือนเมษายน เมื่อสร้างหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตรเสร็จ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักศึกษา และได้ติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนาหา (สมัครผลผดุง) เพื่อให้นักศึกษาได้นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือน พฤษภาคม 2559 และผู้วิจัยได้ทำการประเมินความสามารถในการนำหลักสูตรไปใช้ของนักศึกษา และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

4. ขั้นการพัฒนา (Development D2) เป็นการประเมินประสิทธิผลหลังการใช้จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Based Learning) ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) โดยประเมินประเด็น ได้แก่ 1) ผลการเรียนรู้ 2) ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 3) ประเมินความสามารถในการใช้หลักสูตรท้องถิ่น และ 4) ความคิดเห็นของนักศึกษา หลังการใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Based Learning) ร่วมกับแนวคิด ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom)

ผลการวิจัย

1. ผลจากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ขั้นตอนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เรียกว่า “A-TCIAPE” มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 Ark and Answer เป็นการถาม-ตอบเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้ดูจากวิดีโอ และร่วมกับอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหานั้น ๆ

ขั้นที่ 2 Topic Selection เลือกสาระท้องถิ่นที่จะทำการพัฒนาหลักสูตร แล้วกลุ่มจะแบ่งภาระงานออกเป็นงานย่อย ๆ ที่มีสมาชิก 4- 5 คน ร่วมกันทำงาน

ขั้นที่ 3 Cooperative Planning นักศึกษาวางแผนร่วมกันวางแผนในการเขียนร่างพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ภาระงานที่ทำ และเป้าหมายของงานในแต่ละหัวข้อย่อยและองค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่นที่เลือก

ขั้นที่ 4 Implementation นักศึกษาดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ในขั้นที่ 2 กิจกรรมและทักษะต่าง ๆ ที่นักศึกษาจะต้องศึกษาควรมาจากแหล่งข้อมูลจากวิดีโอ สื่อสารสนเทศต่าง ๆ website อาจารย์จะให้คำปรึกษากับกลุ่มพร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าในการทำงานของนักศึกษาและช่วยเหลือให้คำแนะนำ

ขั้นที่ 5 Analysis and Synthesis นักศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลการร่างหลักสูตรท้องถิ่น /ข้อมูลที่ได้รวบรวมในขั้นที่ 3 และวางแผนหรือลงข้อสรุปในรูปแบบที่น่าสนใจเพื่อนำเสนอต่อชั้นเรียน อาจารย์และเพื่อน ๆ นักศึกษาร่วมกับวิพากษ์ และเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 6 Presentation of Final Report กลุ่มนักศึกษานำหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาแล้ว ไปทดลองใช้จริงกับโรงเรียนร่วมพัฒนา อาจารย์เป็นผู้ประสานงาน และประเมินผลการใช้หลักสูตรร่วมกับครูประจำชั้นเรียน

ขั้นที่ 7 Evaluation อาจารย์และนักศึกษาร่วมกันประเมินผลงาน/หลักสูตรท้องถิ่นที่ถูกลำนำไปใช้ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลงาน/หลักสูตรท้องถิ่น การประเมินผลเป็นเป็นกลุ่ม

2. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ “A-TCIAPE” พบว่า

2.1) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา เรื่องการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับดี มีค่าคะแนนเฉลี่ย 24.52 จากคะแนน 30 คะแนน

2.2) ความสามารถของนักศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.57 จากคะแนน 5 ระดับ

2.3) ความสามารถของนักศึกษาในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้อยู่ในระดับดีมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.66 จากคะแนน 5 ระดับ

2.4) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ แบบ “A-TCIAPE” มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.40 จากคะแนน 5 ระดับ

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เรียกว่า “A-TCIAPE” มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 Ark and Answer ขั้นที่ 2 Topic Selection ขั้นที่ 3 Cooperative Planning ขั้นที่ 4 Implementation ขั้นที่ 5 Analysis and Synthesis ขั้นที่ 6 Presentation of Final Report และ ขั้นที่ 7 Evaluation ได้มาจากการประมวลสาระสำคัญของการบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Co-operative Based Learning) ที่มีนักวิชาการหลายคนได้เสนอไว้ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้ตามอารมณ์ ใจเที่ยง (2550) ซึ่งสอดคล้องกับ Slavin, Robert E. (1995) ที่กล่าวว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยทั่วไปมีสมาชิกกลุ่มละ 4 คน สมาชิกกลุ่มมีความสามารถในการเรียนต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับการสอน และช่วยเพื่อนสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ด้วย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน คือ เป้าหมายของกลุ่ม อีกทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ถูกพูดถึงมากในปัจจุบัน เพราะ Flipped Classroom เป็นวิธีการสอนหนึ่งได้รับการอธิบายว่า เป็นวิธีที่ทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ซึ่งมีสโลแกนที่ว่า “เรียนที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน” เป็นการเรียนวิชาที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน หรือรับถ่ายทอดความรู้ที่บ้านโดยผ่านวิดีโอ บทเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสืบค้นบนอินเทอร์เน็ต โดยมีการใช้สื่อเทคโนโลยีและ ICT แล้วมาสร้างความรู้ต่อยอดจากวิชาที่รับถ่ายทอดมาให้เป็นความรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือชี้แนะหากมีข้อสงสัยสามารถปรึกษาครูและเพื่อนได้ (วิจารณ์ พานิช, 2556) สอดคล้องกับสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) และพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2557) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ครูไทยต้องปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) เน้นการบูรณาการ (Integration) โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี กระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็น ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่มหรือเป็นทีม โดยครูเปิดโอกาสให้กับนักเรียนโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เน้นการสืบค้นและการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาการคิดและสร้างสรรค์องค์ความรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะวดี และณมน จีรังสุวรรณ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้กิจกรรม WebQuest เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่พบว่า รูปแบบการสอนมีความเหมาะสม

2. จากประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา เรื่องการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับดี จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน นักศึกษาทำคะแนนเฉลี่ย 25.50 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 ขั้นตอน ที่เรียกว่า “A-TCIAPE” มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการใช้เทคโนโลยี ในการสืบค้นข้อมูล มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการพิจารณา สืบเสาะหาความรู้ สํารวจ ตรวจสอบข้อมูลแล้วบันทึกข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ Bergmann Jonathan and Aron Sams (2012) ได้กล่าวไว้ว่า การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่นักเรียนจริงจัง มีลักษณะเป็นห้องเรียนที่นักเรียนแต่ละคนเรียนบทเรียนของตน การใช้นักศึกษาได้ศึกษาบทเรียนผ่านคลิปวิดีโอที่ตนก่อนมาเรียน ทำให้นักเรียนได้มีเวลาเตรียมตัวมาก่อนจากบ้าน มีเวลาในการทำกิจกรรมมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน เพิ่มทักษะการจดบันทึกและการสื่อสาร

2.2) ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักศึกษา อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาได้ศึกษางานตัวอย่างจากสารสนเทศที่ผู้วิจัยได้แนะนำไปเช่น ฐานข้อมูลงานวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้นักศึกษาได้มีตัวหลักสูตรท้องถิ่นได้ศึกษา และสามารถเขียนองค์ประกอบของหลักสูตรได้ครบถ้วนและสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ ปาเฮ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า “ห้องเรียนกลับด้าน” เป็นนวัตกรรมและมุมมองหนึ่งของตัวอย่างจากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา เป็นวิธีการใช้ห้องเรียนให้เกิดคุณค่าแก่เด็กโดยใช้ฝึกประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบ “รู้จริง (Mastery Learning)” และเป็นวิธีจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับและคุณค่าแห่งวิชาชีพครูที่ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งให้เกิดขึ้นผ่านสื่อเทคโนโลยีที่นำมาใช้

2.3) ความสามารถในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ของนักศึกษา อยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ และบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละห้องที่นักศึกษาได้นำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ พบว่า บรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนสนุกสนาน นักศึกษาเตรียม เพลง เกม สื่อวัสดุอุปกรณ์ ไปจำนวนมาก และทำงานเป็นทีมได้ดี ดังที่ Johnson and Johnson (1994) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาท หน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกทุกคนจะได้รับผลประโยชน์ และเป็นความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละบุคคล โดยมีการช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายกลุ่ม โดยที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความมั่นใจ

2.4) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แบบ “A-TCIAPE” มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านบรรยากาศในการเรียนที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยให้นักศึกษาได้ทำงานอย่างอิสระ มีการปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. การใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ “A-TCIAPE” ผู้สอนต้องเลือกวิดีโอ/สารสนเทศให้เหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาจากวิดีโอ/สารสนเทศก่อนเข้าชั้นเรียน
2. การใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ “A-TCIAPE” อาจารย์ต้องมีการตั้งเงื่อนไข และวางแผนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกณฑ์การประเมินผลงาน ให้นักศึกษาทราบตั้งแต่ชั่วโมงแรก

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาอื่น ๆ
2. ควรมีการวิจัยโดยใช้แนวคิด ห้องเรียนกลับด้านกับเทคนิควิธีสอนอื่น ๆ เช่น วิจัยเป็นฐานการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: ศรุสภา
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. (2557). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 11106 ความเป็นครูในสังคมไทย. เพชรบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ปิยะวดี และณมน จีรังสุวรรณ. (2558). การออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้กิจกรรม WebQuest เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 8(1) มกราคม – มิถุนายน 2558.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิค การสอน. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์ สร้างห้องเรียนกลับทาง. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิทยา มานะวาณิชเจริญ. (2559). “ห้องเรียนกลับด้าน” สืบค้นจาก <http://taamkru.com/th>
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). เพชบุรีการใช้สื่อเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือทางการศึกษา. สืบค้นจาก <http://www.addkutech3.com/wp-content/uploads/2011/11/facebook.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2556). สภาวะการณ์การศึกษาไทยบนเวทีโลก 2556. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

Bergmann Jonathan and Aaron Sams. (2012). **Flip your classroom: Reach every student in every class every day**. International Society for Technology in Education.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1994). **Leading the cooperative school**. 2nd ed. Edina, MN: Interaction Book Company.

Slavin, Robert E. (1995). **Cooperative Learning Theory, Research and Practice**. 2nded.

**ความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ
โดยใช้แบบจำลอง CAPM**

**RISK AND RATE OF RETURN OF SECURITIES IN THE TOURISM AND
LEISURE SECTOR BY USING CAPITAL ASSET PRICING MODEL (CAPM)**

ชลวิช สุธัญญารักษ์
Chonlavit Sutunyarak

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ 2) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงกับอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ และ 3) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการกับอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หลักทรัพย์ที่ใช้ในการศึกษาคือ หลักทรัพย์ในหมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ จำนวน 6 หลักทรัพย์ ได้แก่ ASIA, CENTEL, DTC, ERW, LRH และ SHANG ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นรายวัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2556 ถึงวันที่ 29 พฤษภาคม 2558 รวมระยะเวลา 587 วันทำการ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ แบบจำลอง Capital Asset Pricing Model (CAPM)

ผลการศึกษาพบว่า หลักทรัพย์ทุกตัวที่ทำการศึกษามีความเสี่ยงสูงกว่าตลาด โดยมีหลักทรัพย์ที่นักลงทุนควรลงทุนซื้อ 5 หลักทรัพย์ ได้แก่ ASIA, CENTEL, DTC, ERW และ SHANG โดยหลักทรัพย์เหล่านี้มีมูลค่าต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ส่วนหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าสูงกว่าที่ควรจะเป็น มีจำนวน 1 หลักทรัพย์ คือ LRH

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the relationship between rate of return and risk on securities in the tourism and leisure sector 2) to analyze and compare between the actual rate of return and the expected rate of return on securities in the tourism and leisure sector and 3) to analyze the comparison between rate of return and risk on securities in the tourism and leisure sector, and rate of return and risk on the Stock Exchange of Thailand (SET). The securities in this study included ASIA, CENTEL, DTC, ERW, LRH and SHANG. The secondary data were collected from January 1, 2013 to May 29, 2015 (587 official working days) and analyzed by Capital Asset Pricing Model (CAPM).

The result of study found that the risk of all securities was higher than the market. There were 5 securities including ASIA, CENTEL, DTC, ERW, and SHANG should be invested by investors according to their undervalued stocks, while LRH was only one security should not be made decision to invest according to its overvalued stock.

คำสำคัญ

ความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทน หลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ

Keywords

Risk and Rate of Return, Securities in the Tourism and Leisure Sector

ความสำคัญของปัญหา

การออมเงินเป็นส่วนสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศ ผู้ออมเงินเองก็คลายความกังวลใจในการใช้เงินในอนาคตได้ส่วนหนึ่ง การตัดสินใจเลือกออมเงินในทางใดทางหนึ่งนั้น ผู้ออมเงินมักพิจารณาอัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการออมนั้นให้ได้มากที่สุดและมีความเสี่ยงน้อยที่สุด ทางเลือกหนึ่งที่ผู้ออมเงินนิยมคือ การลงทุนทางการเงินเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่อวกแวงเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ การซื้อตราสารหนี้ทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน และการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์

การลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์นั้น นักลงทุนสามารถเลือกลงทุนได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การที่นักลงทุนตัดสินใจเข้าไปซื้อหลักทรัพย์ใดก็ตามเพราะมีความเชื่อมั่นว่าธุรกิจนั้นจะสร้างผลกำไรและมีผลประกอบการที่ดี อันจะส่งผลดีต่อราคาหลักทรัพย์ และเงินปันผลจากกำไรที่เกิดขึ้น นักลงทุนจึงมีอีกสถานะหนึ่งคือ เป็นเจ้าของธุรกิจนั้น ๆ ด้วย ในทำนองเดียวกัน นักลงทุนตัดสินใจขายหลักทรัพย์ใด เพราะอาจต้องการกำไรจากการขาย หรือมีความเชื่อว่าธุรกิจนั้นไม่สามารถสร้างผลกำไรที่ดีและอาจประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งก็จะส่งผลด้านลบต่อราคาหลักทรัพย์และเงินปันผล เป้าหมายของนักลงทุนที่สำคัญคือ ต้องการผลตอบแทนจากเงินที่ตนเองลงทุน ได้แก่ ส่วนต่างราคาหุ้น เงินปันผล และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากการถือหุ้น เช่น สิทธิในการรับหุ้นเพิ่มทุน แม้ว่าการลงทุนในหลักทรัพย์จะมีความเสี่ยง แต่นักลงทุนยังคงนิยมเลือกลงทุนอยู่ เพราะอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์เป็นสิ่งจูงใจและให้ผลประโยชน์มากกว่าการลงทุนอื่น ๆ เช่น การฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ การลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวเป็นการช่วยรักษามูลค่าที่แท้จริงของเงินลงทุน เพราะช่วยป้องกันการขาดทุนมูลค่าของเงินจากอัตราเงินเฟ้อได้อีกด้วย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545)

อย่างไรก็ตาม ผู้ลงทุนจะต้องรับความเสี่ยงที่เกิดจากการลงทุนในหลักทรัพย์ โดยหลักทรัพย์ใดที่ให้อัตราผลตอบแทนสูง จะมีระดับความเสี่ยงสูง ในขณะที่หลักทรัพย์ใดที่ให้อัตราผลตอบแทนต่ำ จะมีระดับความเสี่ยงต่ำ ผู้ลงทุนจึงควรเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดในระดับความเสี่ยงที่เท่ากัน หรือเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนที่เท่ากันในระดับ

ความเสี่ยงที่ต่ำกว่า ทั้งนี้หลักทรัพย์ในหมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ เป็นกลุ่มหลักทรัพย์หนึ่งที่ น่าสนใจในการลงทุน เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ทำรายได้หลัก ให้กับประเทศไทย มีมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี และมีรายได้เพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้มาจากการที่ประเทศไทย มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และรัฐบาลให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลดี ต่อระบบเศรษฐกิจ และส่งผลดีต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ ผู้วิจัยจึง ทำการศึกษาหลักทรัพย์ในหมวดนี้เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน เพื่อ ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกลยุทธ์การลงทุนในหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการได้อย่าง เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดในการลงทุนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

อัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของหลักทรัพย์ในหมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการมีค่า เป็นเท่าใด และหลักทรัพย์ใดในหมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการที่ควรตัดสินใจลงทุน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์ หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงกับอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง ของหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของหลักทรัพย์หมวด การท่องเที่ยวและสันทนาการกับอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้แบบจำลอง Capital Asset Pricing Model: CAPM ในการหา ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ เมื่อเทียบกับอัตราผลตอบแทนของตลาด โดย ได้ทำการศึกษาหุ้นสามัญในหมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย โดยเลือกเฉพาะหลักทรัพย์ของธุรกิจโรงแรมที่มีมูลค่าการซื้อขายสูงสุด จำนวน 6 หลักทรัพย์ ได้แก่

ASIA	:	บริษัท เอเชียโฮเต็ล จำกัด (มหาชน)
CENDEL	:	บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า จำกัด (มหาชน)
DTC	:	บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน)
ERW	:	บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
LRH	:	บริษัท ลาภาน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล จำกัด (มหาชน)
SHANG	:	บริษัท แสงกรี-ลา โฮเต็ล จำกัด (มหาชน)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยใช้ข้อมูลราคาปิด ของหลักทรัพย์ทั้ง 6 ตัวในแต่ละวัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2556 ถึงวันที่ 29 พฤษภาคม 2558 รวม ระยะเวลา 587 วัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ แบบอนุกรมเวลา (Time Series Data) โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมจากรายงานตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และรายงานจากธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลที่รวบรวมมีดังนี้

1. ราคาปิดรายวันจากรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์หมวดการท่องเที่ยวและสินค้าการเพื่อนำมาคำนวณหาอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ (R_i)

2. ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET Index) รายวัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2556 ถึงวันที่ 29 พฤษภาคม 2558 รวมระยะเวลา 587 วัน เพื่อนำมาคำนวณหาอัตราผลตอบแทนของตลาด (R_m)

3. อัตราผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาลอายุ 1 ปี รวบรวมจากฐานข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นรายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม 2556 ถึงพฤษภาคม 2558 เพื่อใช้เป็นตัวแทนของอัตราผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยง (R_f)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการประมวลผลข้อมูลหลักทรัพย์และข้อมูลของตลาดที่เก็บรวบรวมมา โดยนำมาคำนวณค่าอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของหลักทรัพย์และตลาด อัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง อัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงของหลักทรัพย์ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำ Regression เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์เบต้าของหลักทรัพย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ i

$$R_i = \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}} \times 100$$

โดยที่ P_t หมายถึง ราคาปิดของหลักทรัพย์ i ณ วันทำการ t

P_{t-1} หมายถึง ราคาปิดของหลักทรัพย์ i ณ วันทำการก่อนหน้า t

2. คำนวณหาอัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

$$R_m = \frac{\text{SET Index}_t - \text{SET Index}_{t-1}}{\text{SET Index}_{t-1}} \times 100$$

โดยที่ SET Index_t หมายถึง ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ ณ วันทำการ t

SET Index_{t-1} หมายถึง ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ ณ วันทำการก่อนหน้า t

3. คำนวณหาความเสี่ยงของอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยใช้ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: σ)

$$\sigma_i = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (R_i - \bar{R}_i)^2}{n}}$$

โดยที่ R_i	หมายถึง อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ i
\bar{R}_i	หมายถึง อัตราผลตอบแทนเฉลี่ยของหลักทรัพย์ i
n	หมายถึง จำนวนวันทำการ

ความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์ เป็นความไม่แน่นอนของผลตอบแทนที่จะได้รับการลงทุนนั้น ซึ่งเบี่ยงเบนไปจากผลตอบแทนที่นักลงทุนคาดการณ์ว่าจะได้รับ ความเสี่ยงจากการลงทุน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ (Markowitz, 1964)

ประเภทที่ 1 ความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอกบริษัทที่ส่งผลกระทบต่อหุ้นของบริษัท เช่น การเปลี่ยนแปลงของนโยบายการเงินการคลังของประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เป็นต้น จัดเป็นความเสี่ยงที่ไม่สามารถกำจัดออกไปได้ด้วยการกระจายการลงทุนไปยังหลักทรัพย์อื่นเพื่อลดความเสี่ยง

ประเภทที่ 2 ความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (Unsystematic Risk) เป็นความเสี่ยงเฉพาะตัวของหลักทรัพย์โดยไม่มีความสัมพันธ์กับธุรกิจอื่น เช่น การบริหารงาน การผลิต การตลาด เป็นต้น จัดเป็นความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนสามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะเป็นความเสี่ยงที่แตกต่างกันของแต่ละธุรกิจ นักลงทุนจึงจัดได้จากการกระจายการลงทุนไปยังหลักทรัพย์อื่น

4. คำนวณหาความเสี่ยงของอัตราผลตอบแทนของตลาด โดยใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: σ)

$$\sigma_m = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (R_m - \bar{R}_m)^2}{n}}$$

โดยที่ R_m	หมายถึง อัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์
\bar{R}_m	หมายถึง อัตราผลตอบแทนเฉลี่ยของตลาดหลักทรัพย์
n	หมายถึง จำนวนวันทำการ

5. คำนวณหาค่าความแปรปรวนร่วม (Covariance: COV)

$$COV_{i,m} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (R_m - \bar{R}_m) * (R_i - \bar{R}_i)}{n}}$$

6. คำนวณหาค่าเบต้าของหลักทรัพย์ (Beta Factor: β) ซึ่งเป็นดัชนีวัดความเสี่ยงของกิจการเป็นตัวแปรสำหรับวัดความเสี่ยงของหลักทรัพย์ของกิจการเทียบกับหลักทรัพย์ทั้งหมดในตลาดหลักทรัพย์

$$\beta_i = \frac{COV_{i,m}}{\sigma_m^2}$$

โดยที่ $COV_{i,m}$ หมายถึง ค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ i และอัตราผลตอบแทนของตลาด

7. คำนวณหาอัตราผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาลอายุ 1 ปี ซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ยง (Risk Free rate: R_f) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.27 %

8. คำนวณหาอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์ i หรือ $E(R_i)$ โดยใช้แบบจำลอง Capital Asset Pricing Model (CAPM) ดังสูตรต่อไปนี้ (Elgers and Clark, 1980)

$$E(R_i) = R_f + \beta_i(R_m - R_f)$$

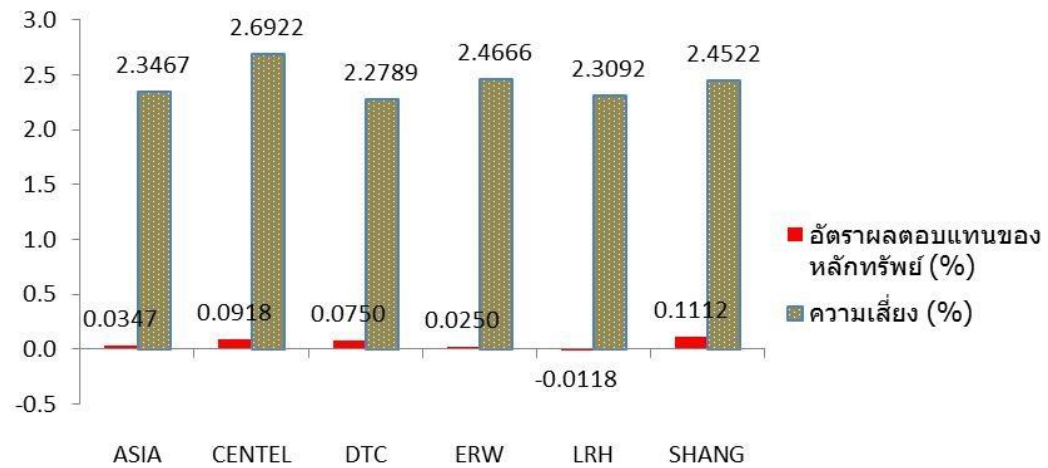
ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 อัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของหลักทรัพย์หมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสินค้าการ และอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของตลาด

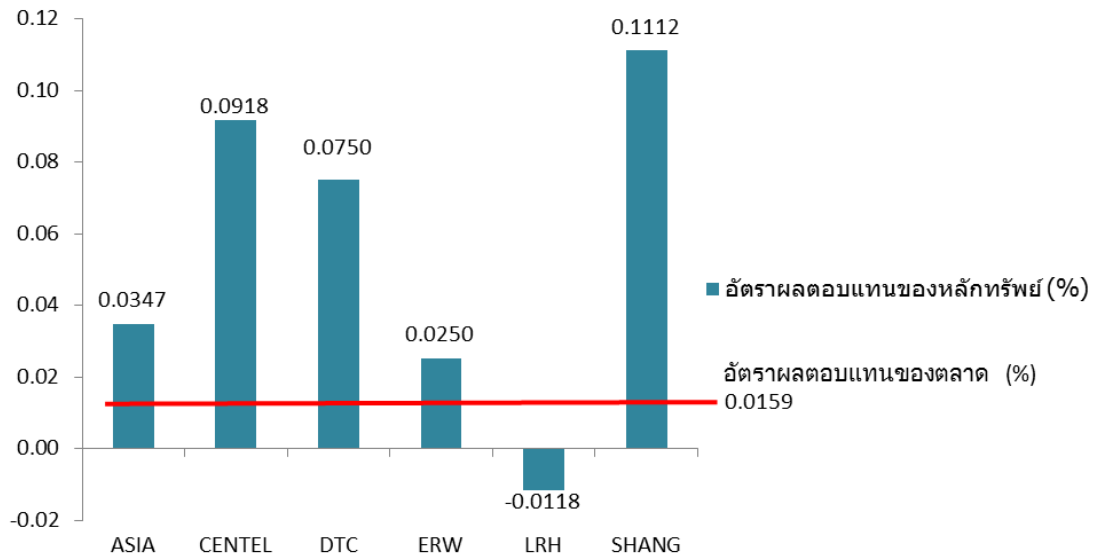
หลักทรัพย์	อัตราผลตอบแทนเฉลี่ย (%)	ความเสี่ยง (%)
SET Index	0.0159	1.0480
ASIA	0.0347	2.3467
CENTEL	0.0918	2.6922
DTC	0.0750	2.2789
ERW	0.0250	2.4666
LRH	-0.0118	2.3092
SHANG	0.1112	2.4522

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 1 แสดงผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณ พบว่ามีจำนวน 5 หลักทรัพย์ที่มีอัตราผลตอบแทนสูงกว่าตลาด มีเพียงหลักทรัพย์เดียวคือ LRH ที่มีอัตราผลตอบแทนต่ำกว่าตลาด มีค่าเท่ากับ -0.0118 % ในขณะที่หลักทรัพย์ทุกตัวมีความเสี่ยงสูงกว่าตลาด และเมื่อเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนกับความเสี่ยงของแต่ละหลักทรัพย์ดังแสดงในภาพที่ 1 จะพบว่าทุกหลักทรัพย์มีอัตราความเสี่ยงสูงกว่าอัตราผลตอบแทนที่ได้รับทั้งสิ้น

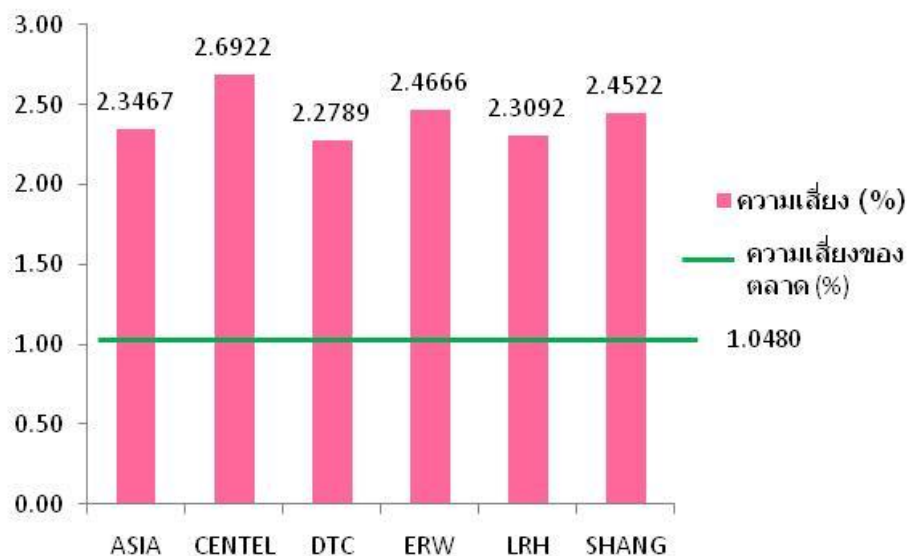
ภาพที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของแต่ละหลักทรัพย์ในหมวดธุรกิจ การท่องเที่ยวและสันทนาการ

ภาพที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในหมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและ สันทนาการกับอัตราผลตอบแทนของตลาด

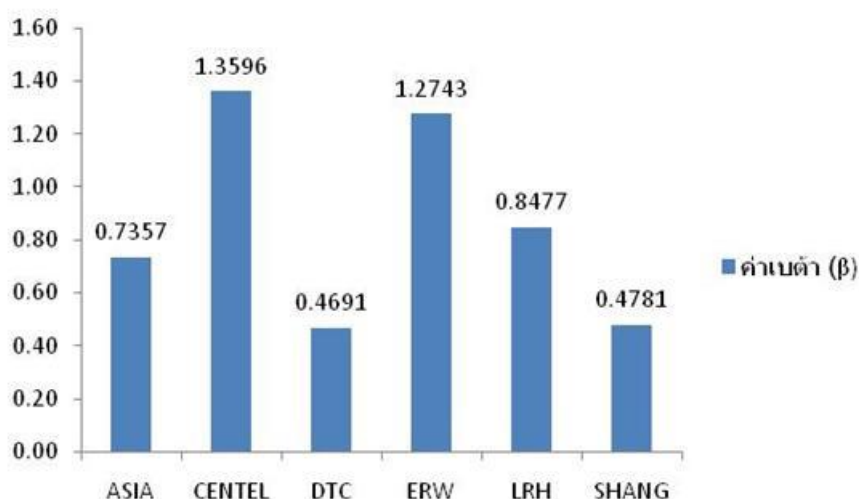
จากภาพที่ 2 อัตราผลตอบแทนของตลาดมีค่าเท่ากับ 0.0159 % มีหลักทรัพย์ที่มีอัตรา ผลตอบแทนสูงกว่าอัตราผลตอบแทนของตลาด จำนวน 5 หลักทรัพย์ ได้แก่ ASIA, CENTEL, DTC,

ERW และ SHANG และมีจำนวน 1 หลักทรัพย์ คือ LRH ที่มีอัตราผลตอบแทนต่ำกว่าตลาดและติดลบ โดยทั่วไปแล้วหลักทรัพย์ใดที่ให้ผลตอบแทนต่ำกว่าตลาดไม่ควรลงทุน

ภาพที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความเสี่ยงของหลักทรัพย์ในหมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการกับความเสี่ยงของตลาด

จากภาพที่ 3 เส้นแสดงความเสี่ยงของตลาดมีค่าเท่ากับ 1.0480 % หลักทรัพย์ทุกตัวมีค่าความเสี่ยงสูงกว่าตลาดทั้งสิ้น ได้แก่ ASIA, CENTEL, DTC, ERW, LRH และ SHANG

ภาพที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเบต้าของหลักทรัพย์ในหมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการ

จากภาพที่ 4 มีจำนวน 2 หลักทรัพย์ คือ CENTEL และ ERW ที่มีค่าเบต้ามากกว่า 1 และมีความสัมพันธ์เป็นบวก ซึ่งแสดงว่าผลตอบแทนที่ได้จากหลักทรัพย์นั้นจะมากกว่าผลตอบแทนของตลาด และผลตอบแทนของหลักทรัพย์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทนของ

ตลาด หรืออีกนัยหนึ่ง คือหลักทรัพย์นั้นมีความเสี่ยงมากกว่าความเสี่ยงของตลาดในทิศทางเดียวกัน จัดเป็นหลักทรัพย์เชิงรุก (Aggressive Stock)

ในขณะที่มีจำนวน 4 หลักทรัพย์คือ ASIA, DTC, LRH และ SHANG ที่มีค่าเบต่าน้อยกว่า 1 และมีความสัมพันธ์เป็นบวก ซึ่งแสดงว่าผลตอบแทนของหลักทรัพย์นั้นจะน้อยกว่าผลตอบแทนของตลาด และผลตอบแทนของหลักทรัพย์นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับผลตอบแทนของตลาด หรืออีกนัยหนึ่ง คือหลักทรัพย์นั้นมีความเสี่ยงน้อยกว่าความเสี่ยงของตลาดในทิศทางเดียวกัน จัดเป็นหลักทรัพย์เชิงรับ (Defensive Stock)

ตารางที่ 2 ค่าความเสี่ยงทั้งหมดประกอบด้วยค่าความเสี่ยงที่เป็นระบบและค่าความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ

หลักทรัพย์	ค่าความเสี่ยงทั้งหมด	ค่าความเสี่ยงที่เป็นระบบ	ค่าความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ
ASIA	5.5068	0.5945	4.9123
CENTEL	7.2481	2.0303	5.2179
DTC	5.1933	0.2417	4.9516
ERW	6.0839	1.7835	4.3004
LRH	5.3325	0.7893	4.5432
SHANG	6.0132	0.2510	5.7622

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 2 มีจำนวน 4 หลักทรัพย์ที่มีค่าความเสี่ยงที่เป็นระบบมีค่าน้อยกว่า 1 คือ ASIA, DTC, LRH และ SHANG แสดงว่าหลักทรัพย์จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับตลาด และมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงที่น้อยกว่าตลาด ตรงกันข้ามจะมี 2 หลักทรัพย์ที่มีค่าความเสี่ยงที่เป็นระบบมีค่ามากกว่า 1 คือ CENTEL และ ERW แสดงว่าหลักทรัพย์จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับตลาด และมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงที่มากกว่าตลาด

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงกับอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง และการตัดสินใจลงทุนของหลักทรัพย์หมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการ

หลักทรัพย์	อัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง (%) (R_i)	อัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง (%) $E(R_i)$	การตัดสินใจลงทุน
ASIA	19.9849	0.6116	ควรลงทุน
CENTEL	53.8153	-0.7947	ควรลงทุน
DTC	40.5898	1.2126	ควรลงทุน
ERW	14.6217	-0.6024	ควรลงทุน
LRH	-6.7870	0.3591	ไม่ควรลงทุน
SHANG	55.9374	1.1923	ควรลงทุน

ที่มา: จากการคำนวณ

เมื่อนำอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงกับอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังตามทฤษฎี CAPM มาเปรียบเทียบกับกัน หลักทรัพย์ที่นักลงทุนควรตัดสินใจลงทุนนั้นจะต้องเป็นหลักทรัพย์ที่ $R_i > E(R_i)$ จากตารางที่ 3 พบว่า มีจำนวน 5 หลักทรัพย์ คือ ASIA, CENTEL, DTC, ERW และ SHANG เป็นหลักทรัพย์ที่นักลงทุนควรลงทุนซื้อไว้ เพราะเป็นหลักทรัพย์ที่มีราคาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น (Undervalued) เมื่อเทียบกับอัตราผลตอบแทนที่ต้องการ ณ ระดับความเสี่ยงเดียวกัน ในอนาคตมีโอกาสที่ราคาจะปรับตัวสูงขึ้น ในขณะที่มีอยู่ 1 หลักทรัพย์ คือ LRH ที่นักลงทุนไม่ควรตัดสินใจลงทุนซื้อ แต่ควรจะตัดสินใจขาย เพราะเป็นหลักทรัพย์ที่มีราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น (Overvalued) มีแนวโน้มที่ราคาจะปรับตัวลดลง

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบการกำหนดราคาหลักทรัพย์นั้น มีหลักทรัพย์ที่นักลงทุนควรลงทุนจำนวน 5 หลักทรัพย์ ได้แก่ ASIA, CENTEL, DTC, ERW และ SHANG และมีเพียง 1 หลักทรัพย์ที่ไม่ควรลงทุน ได้แก่ LRH ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ต่อยศ สุธมภ์ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2556) เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความเสี่ยง อัตราผลตอบแทน และการเลือกลงทุนในหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการโดยใช้แบบจำลอง CAPM ที่พบว่าไม่ควรลงทุนในหลักทรัพย์ LRH เนื่องจากเป็นหลักทรัพย์ที่มีราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อเทียบกับอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้น ณ ระดับความเสี่ยงเดียวกันกับตลาดหลักทรัพย์ นอกจากนี้ อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ LRH ยังมีอัตราผลตอบแทนที่ต่ำกว่าตลาดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ต่อยศ สุธมภ์ และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ (2556) เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์และแปลความหมายตามค่าที่ได้จากแบบจำลอง CAPM ซึ่งมีการศึกษาตัวแปรบางตัวเท่านั้น ยังมีอีกหลายตัวแปรที่ไม่ได้นำมาศึกษา ดังนั้นเพื่อความแม่นยำ

ของข้อมูลจะต้องมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น นโยบายด้านการเงินการคลัง ภาวะเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ การลงทุนของรัฐบาล และนโยบายการบริหารงานของบริษัทที่ผู้ลงทุนต้องการจะเข้าไปถือหุ้น รวมทั้งทำการวิเคราะห์เพิ่มเติม เช่น การวิเคราะห์ราคาหลักทรัพย์แบบ Arbitrage Pricing Theory, การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน, การวิเคราะห์ทางเทคนิค รวมถึงการวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วย เป็นต้น

2. การศึกษาควรพิจารณาความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายในบริษัท และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวธุรกิจนั้นด้วย เพื่อได้ข้อมูลที่ช่วยให้การตัดสินใจลงทุนนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ควรทำการศึกษาวิเคราะห์การลงทุนในหลักทรัพย์กลุ่มอื่นๆในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจกระจายการลงทุนหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ด้วย เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุน

4. ผลการวิจัยที่ได้เป็นผลลัพธ์ของข้อมูลในอดีตที่นำมาใช้คำนวณสำหรับการพยากรณ์ในอนาคต นักลงทุนต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะช่วงเวลาที่แตกต่างกัน อาจทำให้ผลลัพธ์จากการคำนวณแตกต่างกัน

บรรณานุกรม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2545). **ก้าวแรกสู่การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์**. กรุงเทพฯ:

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

ต่อยศ สุดมัย และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2556). การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของการลงทุนในหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและ สันทนาการ โดยใช้ตัวแบบจำลองการกำหนดราคาหลักทรัพย์ (CAPM). **วารสารการเงิน การธนาคาร และการลงทุน**. 1(2), 331-348.

Elgers, P. and Clark, J. (1980). Merger Types and Shareholder Returns: Additional Evidence. **Financial Management**. 66-72.

Markowitz, H.M. (1964). **Capital Asset Pricing: A Theory of Market Equilibrium under Condition of Risk**. USA: American Finance Association.

การสร้างแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำ
ที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

THE DEVELOPMENT OF THAI WRITING SKILL USING THAI WORD SPELLING
EXERCISE IN COMBINATION WITH CARTOONS
FOR THIRD GRADE STUDENTS

ณัฐธนาถ สุกสี¹ มีชัย เอี่ยมจินดา กรภัสสร อินทรบำรุง และศิวนิต อรรถวุฒิกุล
Nattanath Suksee¹, Meechai leamjinda, Kornphassorn Intarabumrung,
and Siwanit Autthawuttikul

¹ หลักสูตรและวิธีสอน สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
หลักสูตรและวิธีสอน สาขาวิชาการสอนภาษาไทย, สาขาวิชาการประถมศึกษาและสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยฤกษ์มาลา กรุงเทพมหานคร ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา 2) แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเรื่องมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา 3) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และ t-test แบบ Independent

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.29/89.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนมีเกณฑ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.30)

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop the Thai word spelling exercise in combination with cartoons for third grade students and to be effective as be 80/80 criterion, 2) to compare learning achievement of a development of writing Thai word spelling exercise in combination with cartoons for third grade students before and after learning, and 3) to investigate student's opinions towards learning activities after using the development of writing Thai word spelling exercise in combination with cartoons for third grade students. The sample group studies used in this study were 30 students from Wat Chaiyapruksamala School in the first semester of 2015 academic year by Simple Random Sampling and used the school was random unit. The instruments used in study were 1) lesson plan of Thai word spelling, 2) the exercise of Thai word spelling in combination with cartoons, 3) The test of Thai word spelling ability, and 4) Student's opinions learning writing Thai word spelling by using the exercise in combination with cartoons. Data were analyzed by using the statistic of Mean, Standard deviation, and content analysis and independent t-test.

The research findings were as:

1. The development of writing Thai word spelling exercise in combination with cartoons for third grade students was 91.29/89.33. It showed that the development of writing Thai word spelling exercise in combination with cartoons for third grade students was higher effective than criteria.

2. Achievement of students using the development of writing Thai word spelling exercise in combination with cartoons for third grade student was higher than the pre-test at level of statistical significance .05

3. Student's opinions towards learning writing skill by using the development of writing Thai word spelling exercise in combination with cartoons for third grade students were appropriate in a good level. ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.30)

คำสำคัญ

การสร้างแบบฝึกที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน

นั้นสามารถแยกแยะรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ผู้เรียนจึงได้รับการกระตุ้นให้ถ่ายทอดความคิด จินตนาการได้อย่างหลากหลายและง่ายดาย

จากแนวคิดเกี่ยวกับภาพการ์ตูนข้างต้นนั้น กล่าวได้ว่าภาพการ์ตูนเป็นสิ่งกระตุ้นและดึงดูด ความสนใจของผู้เรียนได้ดี ดังนั้นจึงได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้ภาพการ์ตูนประกอบกันอย่าง แพร่หลาย เช่น การวิจัยของ สุพิมล ทรงประดิษฐ์ (2543) ที่ใช้ภาพการ์ตูนประกอบบทเรียนซ่อมเสริม การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตรวง จังหวัด สุรินทร์ พบว่า คะแนนผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ภาพการ์ตูนประกอบ บทเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น และผลการวิจัยของ สระศรี ภิรมย์โยธี (2547) จากการพัฒนา ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้ภาพการ์ตูนเป็นสื่อการเรียนรู้ ผลปรากฏว่าการสอน โดยใช้ภาพการ์ตูนเป็นสื่อการเรียนรู้ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ

จากปัญหาของการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องและความสำคัญของแบบฝึกและภาพการ์ตูนที่ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพทางการเรียนสูงขึ้นได้นั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบ ฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80 ที่กำหนดหรือไม่
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียน สะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนการจัดการ เรียนรู้หรือไม่
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นต่อการใช้แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนเพื่อ พัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ใน ระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรง ตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกร่วมกับ ภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนเพื่อ พัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชาย-หญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา จำนวน 2 ห้อง รวม 64 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา จำนวน 1 ห้อง รวม 30 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตรา และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 4 แผน
2. แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเรื่องการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 4 ชุด
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราจำนวน 30 ข้อ

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

5. ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเป็นข้อสอบแบบตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ แล้วตรวจให้คะแนน โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

2. ดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นควบคู่กับแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เริ่มดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 สัปดาห์ละ 2 คาบ เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 10 คาบ รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความแตกต่าง

6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแผนการจัดการเรียนรู้ และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนั้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00

2. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ โดยดำเนินการหาประสิทธิภาพของแบบฝึก 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การทดลองแบบรายบุคคล ได้ค่าประสิทธิภาพ 77.50/78.88 ขั้นตอนที่ 2 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก ได้ค่าประสิทธิภาพ 80.14/80.74 และขั้นตอนที่ 3 การทดลองภาคสนาม ได้ค่าประสิทธิภาพ 82.17/81.56

3. ตรวจสอบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรฐาน โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 – 0.73 และค่าความเที่ยง (Reliability) 0.91 จากผลการทดลองได้ค่าความเที่ยง (Reliability) $KR-20 = 0.9391$

4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า t -test

ผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1 / E_2 (80/80) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ E_1 / E_2	เกณฑ์ประสิทธิภาพ
E_1	91.29	80
E_2	89.33	80

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำใบงานระหว่างเรียน มีค่าเท่ากับ 91.29 และร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 89.33 ซึ่ง แสดงว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 91.29/89.33 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80/80 ผลปรากฏว่า แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มทดลอง	N	\bar{X}	S.D.	t-test	Sig
การทดสอบก่อนเรียน	30	12.87	4.08	17.62	0.05
การทดสอบหลังเรียน	30	26.80	2.79		

จากตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.87 ($\bar{X} = 12.87$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.08 (S.D. = 4.08) และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.80 ($\bar{X} = 26.80$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.79 (S.D. = 2.79) แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

หัวข้อ	\bar{X}	S.D.
1. ด้านภาพการ์ตูน	2.95	0.19
2. ด้านการจัดรูปเล่ม	2.84	0.41
3. กิจกรรมในแบบฝึก	2.87	0.32
4. ด้านการใช้ภาษา	2.90	0.30

จากที่ตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความเห็นโดยรวมที่ระดับมากในด้านภาพการ์ตูน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ($\bar{X} = 2.95$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 (S.D. = 0.19) รองมาคือด้านการใช้ภาษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ($\bar{X} = 2.90$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30 (S.D. = 0.30) ด้านกิจกรรมในแบบฝึกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 ($\bar{X} = 2.87$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 (S.D. = 0.32) ด้านการจัดรูปเล่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 ($\bar{X} = 2.84$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 (S.D. = 0.41) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.29/89.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ และนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านเนื้อหา ด้านการสร้างแบบฝึกและด้านภาพการ์ตูน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวัย ระดับความรู้ และความสนใจของผู้เรียน โดยจะกล่าวเป็นหัวข้อดังนี้

ด้านภาพการ์ตูน ภาพการ์ตูนที่ผู้วิจัยใช้ในแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นั้นเป็นภาพการ์ตูนที่มีสีสันสดใส สามารถใช้แทนพยัญชนะที่เป็นตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราในมาตราต่าง ๆ ได้ดี สื่อความหมาย และมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลินในการเรียน

กระตุ้นให้มีความอยากที่จะเรียนรู้และศึกษา ดังที่ ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2545) กล่าวไว้ว่า การตุนนัพบว่ามื่อธิพลกับเด็กมาก เพราะเป็นโลกใบใหม่ใบแรกที่เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ นอกจากนี้ บทเรียนในห้องเรียนและคำพรั่าสอนของผู้ปกครอง ด้วยการตุนมีความง่ายในการเข้าใจ ทั้งยังมี รูปภาพประกอบที่สวยงาม เส้นห์ของภาพลายเส้นการ์ตูนที่ดูสนุก มีอารมณ์ขัน มีเรื่องราวที่ตื้นตื้น เร้าใจและกระตุ้นจินตนาการได้ดี เชิญชวนให้เด็กอ่านหนังสือมากขึ้น

ด้านเนื้อหา การคัดเลือกคำศัพท์ที่ใช้ในแบบฝึกนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การคัดเลือกและรวบรวมคำ ที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราทั้ง 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา ก มาตรา ข มาตรา ค และมาตรา ก จาก หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และบัญชีคำพื้นฐานชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 จากนั้นนำคำศัพท์มาคัดเลือกเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและสร้างแบบฝึกพร้อมกับ ภาพการ์ตูน ซึ่งจุดประสงค์ในการสร้างแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนนั้น ผู้วิจัยมุ่งไปที่การพัฒนาทางการ เขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา จึงมีวิธีการคัดเลือกคำศัพท์ที่นำมาใช้ในแบบฝึกพร้อมกับ ภาพการ์ตูนโดยการให้นักเรียนทดสอบเขียนตามคำบอก จากนั้นนำคำที่อยู่ในเกณฑ์ยากมากและยาก มาจัดเป็นชุดแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน ดังนั้นแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูนในแต่ละมาตรานั้นจึงเป็น คำศัพท์ที่ช่วยพัฒนาการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ด้านการสร้างแบบฝึก ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล ทฤษฎีในการสร้างแบบฝึกเพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจ เกิดความกระตือรือร้น ผู้เรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง มีสำนวนภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ระบุถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ดังนี้ 1) เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว 2) เหมาะสมกับ ระดับวัย หรือความสนใจของนักเรียน 3) มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำโดยง่าย 4) ใช้ เวลาเหมาะสม 5) มีสิ่งน่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ 6) ควรมีข้อเสนอแนะในการใช้ 7) มีให้เลือกทั้งตอบแบบอย่างจำกัดและตอบอย่างเสรี 8) ถ้าเป็นแบบฝึกที่ต้องการให้นักเรียนศึกษาด้วย ตนเอง แบบฝึกนั้นควรมีความหลากหลายรูปแบบและให้ความหมายแก่ผู้ฝึกทำด้วย 9) ควรใช้สำนวน ภาษาง่าย ๆ ฝึกคิดได้เร็วและสนุก และ 10) ปลุกความสนใจและใช้หลักจิตวิทยา

จากการศึกษางานวิจัย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ผลการทดลอง ตลอดจน คำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องใน การสร้างแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน โดยมีการทดลองหาประสิทธิภาพแบบฝึกพร้อมกับภาพการ์ตูน แบบรายบุคคล (Individual Tryout) ได้ค่าประสิทธิภาพ 77.50/78.88 จากการทดสอบหาค่า ประสิทธิภาพแบบรายบุคคลนั้น พบว่า มีข้อควรปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของภาษาที่ใช้ในการตั้งคำถาม ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กล่าวคือวิธีการตั้งคำถามนั้นซับซ้อนเกินไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความ สับสน ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแก้ไขโดยเลือกใช้คำง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนในการตั้งคำถาม เพื่อให้เข้าใจง่าย และมีความเหมาะสมกับผู้เรียนยิ่งขึ้น การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) ได้ค่า ประสิทธิภาพ 80.14/80.74 จากการทดลองแบบกลุ่มเล็กนั้น พบว่า มีข้อควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ ตัวหนังสือและรูปภาพ เนื่องจากข้อความและรูปภาพนั้นวางอยู่ในตำแหน่งที่ห่างกันเกินไป ทำให้เกิด ความสับสน ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขโดยปรับตำแหน่งของรูปภาพและข้อความให้อยู่ใน ตำแหน่งที่ใกล้กันมากขึ้น เพื่อให้สามารถสังเกตได้ว่าเป็นข้อความและรูปภาพที่อยู่ในชุดเดียวกัน และ

การทดลองภาคสนาม (Field Tryout) ได้ค่าประสิทธิภาพ 82.17/81.56 แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้แบบฝึกที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึก ร่วมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนมีเกณฑ์สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จึงกล่าวได้ว่าการสอนเพื่อพัฒนาการ เขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราโดยใช้แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนเป็นเครื่องมือในการ จัดการเรียนรู้นั้นสามารถพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราได้ผลดี ซึ่ง สอดคล้องกับสุพิมล ทรงประดิษฐ์ (2543) และกลิ่นพยอม สุระคาย (2544) กล่าวคือ สุพิมล ทรงประดิษฐ์ ได้ศึกษาวิจัยการสอนซ่อมเสริมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้รูปภาพ การ์ตูนประกอบการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตรวง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนซ่อมเสริม โดยใช้ภาพการ์ตูนประกอบ บทเรียน และกลุ่มควบคุมที่ครูเป็นผู้สอนซ่อมเสริมจากแบบทดสอบทั้ง 3 ชุด กลุ่มละ 15 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลการเรียนดีกว่ากลุ่ม ควบคุม นอกจากนี้กลิ่นพยอม สุระคาย ได้ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจที่มีภาพการ์ตูนประกอบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทวีวัฒนา กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่ม ตัวอย่างหลังได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการอ่านมีผลการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึก และ นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อกิจกรรมแบบฝึกและการฝึกอ่าน

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา เกี่ยวกับการใช้แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา เกี่ยวกับการใช้แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูน เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำที่ มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นั้นความคิดเห็นโดยรวม มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 (\bar{X} = 2.90) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30 (S.D. = 0.30) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า นักเรียนมีความเห็นโดยรวมที่ระดับมากในด้านภาพการ์ตูน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.95 (\bar{X} = 2.95) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 (S.D. = 0.19) รองมาคือด้านการ ใช้ภาษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 (\bar{X} = 2.90) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30 (S.D. = 0.30) ด้านกิจกรรมในแบบฝึกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 (\bar{X} = 2.87) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 (S.D. = 0.32) ด้านการจัดรูปเล่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 (\bar{X} = 2.84) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41 (S.D. = 0.41) ตามลำดับ

จากผลการศึกษาข้างต้นกล่าวได้ว่านักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมในระดับเห็นด้วยมากใน ด้านภาพการ์ตูน เนื่องจากเป็นแบบฝึกที่ใช้ฝึกพัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้รูปภาพการ์ตูนประกอบนั้นมีความสวยงาม น่าสนใจ ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน จึงทำ ให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน รองลงมาคือด้านการใช้ภาษา เนื่องจากภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ความคิดเห็นรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านกิจกรรมในแบบฝึกและด้านการ

จัดรูปแบบ ทั้งนี้ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจ และกระตือรือร้นในการเรียนด้วยการใช้แบบฝึก ร่วมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นอย่างดีด้วยเพราะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ยังอยู่ในวัยที่ชอบรูปภาพ ที่มีสีสันสดใส ภาพการ์ตูนที่ใช้เข้าใจง่าย ช่วยให้การเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราดีขึ้น ภาษาที่ใช้ในแบบฝึกเข้าใจง่าย นักเรียนสามารถทำแบบฝึกได้ด้วยตนเอง กิจกรรมในแบบฝึกมีความเหมาะสม ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนิท สัตโยภาส (2545) ที่ว่า แบบ ฝึกควรจะมีความเหมาะสมกับวัยและระดับของนักเรียน มีความยาวพอเหมาะกับความสนใจของ นักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนทำแบบฝึกด้วยความตั้งใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้แสดงความคิดเห็นต่อการใช้ แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนในระดับเห็นด้วยมากที่สุดด้านภาพการ์ตูน เนื่องจากนักเรียนใช้รูปภาพ การ์ตูนในการช่วยจดจำตัวสะกดของคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ดีและสามารถเขียนสะกดคำได้ดีขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน โดยใช้แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึง ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำภาพการ์ตูนไปใช้ร่วมกับแบบฝึกเรื่องอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะของ นักเรียน

2. จากผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูน เพื่อ พัฒนาการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมในระดับ เห็นด้วยมากในด้านภาพการ์ตูน ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ครูนำภาพการ์ตูนมาใช้ประกอบในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มากขึ้น เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี ไม่ เคร่งเครียดและยังสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้มากขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อภาพการ์ตูนอยู่ในระดับที่สูง ที่สุด และอันดับรองลงมาได้แก่ด้านการใช้ภาษา ดังนั้นในการสร้างแบบฝึกครูจึงควรคำนึงถึงการ เลือกใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่สับสน

ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างแบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนเพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาให้มากขึ้น โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 (ช่วงชั้นที่ 1) ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังขึ้นชอบรูปภาพและสีสันของตัวการ์ตูนมาก

2. ควรมีการศึกษาวิจัยหรือสร้างแบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนในหัวข้ออื่น ๆ เช่น การเขียน สะกดคำที่มีตัวการ์ตูน คำควบกล้ำและคำเป็นคำตาย เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแบบฝึกร่วมกับภาพการ์ตูนควบคู่ไปกับการใช้เทคนิคการ สอนอื่น ๆ เช่น เทคนิคการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think pair Share) หรือทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดย ผู้เรียนเอง (Constructivism)

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรวิการ์ รื่นรัมย์. (2543). **รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำในวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง**. ระยอง: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง.
- กลีนพยอม สุระคาย. (2544). **การพัฒนาแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจที่มีภาพการ์ตูนประกอบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กันต์दनัย วรจิตติพล. (2542). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาริตสถานราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม**. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- ซาร่าห์ ฟิลิปส์. (2545). **กิจกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็ก (Young Learners)**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ประยูติ บุตรมาลา. (2548). **การทดลองใช้แบบฝึกทักษะคำคล้องจองประกอบเพลง สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. ร้อยเอ็ด: โรงเรียนดงยางสะแบง.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2545). **การ์ตูนเพื่อนรัก**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2546). **วิธีสอนเด็กเรียนยาก**. กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.
- พระนอม แก้วกำเนิด. (2533). **หลักการของหลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- วงเดือน แสงฝั่ง. (2550). **การพัฒนาแบบฝึกการเขียนสะกดคำโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณิ โสมประยูร. (2544). **การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิลาวัลย์ สุภีรักษ์. (2550). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สนิท สัตโยภาส. (2545). **การสร้างแบบฝึกเพื่อสอนซ่อมเสริมนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาด้านการออกเสียงตัวสะกดไม่ชัดเจน**. รายงานการวิจัยของวิทยาลัยครูเชียงใหม่สหวิทยาลัยล้านนา.
- สระศรี ภิรมย์โยธี. (2547). **การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้ภาพการ์ตูนเป็นสื่อการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). **พัฒนาการของคุณภาพนักเรียน ประถมศึกษาและแนวทางการประเมิน**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สุพิมล ทรงประดิษฐ์. (2543). **การสอนซ่อมเสริมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ภาพ การดูประกอบบทเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หทัย ตันหยง. (2539). **การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (Literary Minitexts) เพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา: รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์.
- อรทัย นุตรดิษฐ์. (2540). **การสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษ
ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM ON PROJECT WORK
OF PRIMARY-LEVEL ENGLISH TEACHERS UNDER THE OFFICE
OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

นิชากร นิชิตวิภาคย์ วาโร เฟ็งสวัสดี และทงนศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ
Nichagorn Nithiwutthiphak, Waro Phengsawat, and Tanongsak Koomkhinam

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
จังหวัดสกลนคร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม และ 3) เพื่อศึกษาเจตคติและความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการวิจัย เป็น 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 212 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร โดยจัดทำโครงร่างหลักสูตรและประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรกลุ่มทดลองคือครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา จำนวน 32 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ ร้อยละ 15 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย ระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม ก่อนการฝึกอบรม ระหว่างการฝึกอบรม และภายหลังการฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ แบบวัดทักษะด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ แบบวัดเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการและแบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรม และระยะที่ 5 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

1. หลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งออกเป็น 5 หน่วย ซึ่งครูผู้เข้าอบรมโดยรวมมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ หน่วยที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับโครงการและโครงการภาษาอังกฤษ หน่วยที่ 2 การเลือกหัวข้อเรื่องและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง หน่วยที่ 3 การเขียนเค้าโครงของโครงการภาษาอังกฤษ หน่วยที่ 4 การปฏิบัติงานโครงการภาษาอังกฤษและการเขียนรายงานโครงการภาษาอังกฤษ หน่วยที่ 5 การนำเสนอผลงานและจัดแสดงโครงการ

ภาษาอังกฤษ ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ร่างหลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.8–1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังได้รับ การฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการจัดการเรียนรู้ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.71 คะแนน จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97.31 ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีเจตคติระหว่างก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ค่าเฉลี่ยเจตคติหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ด้านการดำเนินการฝึกอบรม และด้านความสามารถของวิทยากร ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.49, $\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.51, $\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสิทธิภาพ 81.81/88.20 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

ABSTRACT

This study aimed to develop of training curriculum on project-based learning, to evaluate the results and to study the attitudes and satisfaction from the implementation of the developed project-based learning training curriculum of primary-level English teachers under the Office of the Basic Education Commission. The study was conducted in 5 phases. The first phase was the study of basic information by surveying the need for the training curriculum from 212 English teachers under Buengkan Primary Educational Service Area by purposive sampling, The first semester of the year 2558, as well as studying relevant documents, concepts, theories and researches. The second phase was the construction of the curriculum by drafting the training curriculum and the assessment of the drafted curriculum by 9 experts. The third phase was the implementation of the training curriculum by using one group pretest-posttest design with 32 teachers. The size of the sample using a threshold of 15 percent using a simple random sample. The fourth phase was the evaluation of the developed curriculum by evaluating the results before, during and after the training. The Research Instruments were project work's knowledge test, project work's skill test, project work's attitude test and a

satisfaction training courses The fifth phase was the improvement of the training curriculum. Statistics used in data analysis were mean and standard deviation (S.D.). Data analysis was done with computer software.

The study results could be concluded as follows:

1. Project-based learning training curriculum of primary-level English teachers under the Office of the Basic Education Commission could be divided into 5 units that most participants wanted to improve at a high level, which were: Unit 1: Introduction on Projects and English Projects; Unit 2: Choosing a Subject and A Study of Relevant Documents; Unit 3: Writing an English Project Draft; Unit 4: English Project Operation and Writing an English Project Report; Unit 5: English Project Presentation and Exhibition. The overall suitability evaluation of the training curriculum draft was at the highest level with IOC value between 0.8 - 1.00, which was in accordance with the set criteria.

2. The efficiency of the project-based learning training curriculum of primary-level English teachers under the Office of the Basic Education Commission was that there was a difference in the participants' understanding between before and after the training at a statistically significant level of .01, with the higher mean after training than before training. The mean score of participants' skill in learning instruction was 46.71 out of the full score of 48, which was 97.31 percent. Also, there was a difference in the participants' attitude between before and after the training at a statistically significant level of .01, with the higher mean after training than before training.

3. The overall satisfaction of participants was at a high level มาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.45). When considering in each aspect, it was found that the satisfaction in the training was at a high level in every aspect. The first 3 aspects that had the highest mean could be prioritized as follows: training objectives achievement; training operation; the ability of trainers ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.49, $\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.51, $\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.48). The efficiency of the project-based learning training curriculum of primary-level English teachers under the Office of the Basic Education Commission was at 81.81/88.20, which was higher than 80/80 criteria.

คำสำคัญ

การพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ

Keywords

A develop, Training, Project-based Learning, English Teachers

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายเพื่อการปฏิรูป การการ เรียนรู้ การปฏิรูปครู บุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษา หลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งโดย กล่าวไว้ในมาตรา 22 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษามีประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ 1) ต้องยึด หลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ 2) ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและ 3) กระบวน การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2553, เล่มที่ 127 ตอนที่ 45 ก) มาตรการในการผลิตและพัฒนาครูไทย ในศตวรรษที่ 21 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กล่าวถึงการพัฒนาครูไว้ว่าครู จะต้องพัฒนาความรู้และทักษะให้ก้าวหน้าทันวิทยาการใหม่ ๆ ครูต้องใฝ่รู้ และต้องเป็นผู้นำด้าน วิชาการและการเป็นแบบอย่างที่ดีในสถานศึกษาและชุมชน การพัฒนาครูเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะ ส่งเสริมให้ครูก้าวหน้าทางวิชาชีพ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเรียนรู้ให้ เกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ ผู้สำเร็จการศึกษาจึงจะมีคุณภาพ ดังนั้นเป้าหมายในการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการเป็นครูที่มีคุณภาพภายใต้บริบทต่าง ๆ ของสังคมไทยโดยกำหนดวิธีการพัฒนาครู 4 แนวทางคือ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การฝึกฝนกับครูพี่เลี้ยง 3) ผู้เชี่ยวชาญ การเข้าฝึกอบรมใน หลักสูตรต่าง ๆ และ 4) การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับฉลาด จันทรมบัติ (2550) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาครูสามารถดำเนินการได้ตามรูปแบบ ดังนี้ 1) รูปแบบการพัฒนาที่เกิด จากความต้องการของครู 2) รูปแบบการสังเกตและประเมิน 3) รูปแบบมีส่วนเกี่ยวข้องใน กระบวนการ การฝึกอบรม และ 4) รูปแบบการสืบเสาะค้นหา ขณะที่ วิจิตร อวระกุล (2540) กล่าว ว่า วิธีพัฒนาบุคลากร ได้แก่ การสัมมนา การอภิปราย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฐมนิเทศและ การฝึกอบรม จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าครูจะต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ จะต้องพัฒนา ตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ เป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้ ค้นคว้า พัฒนางานในหน้าที่ โดยคำนึงถึงผลที่จะ เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังคำกล่าวของ ประเวศ วะสี (2545) ที่ว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุดไม่ได้แปลว่าครู ลดบทบาทหรือลดความสำคัญลงตรงกันข้าม ครูกลับมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น อีกทั้งจะทำให้ การศึกษามีพลังและศักดิ์ศรีในการแก้ปัญหาของมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญ สำหรับการติดต่อสื่อสาร จึงทำให้ เกิดการพัฒนาด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาวิธีการที่จะให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นระบบ การศึกษาไทยจึงต้องพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนไทยให้อยู่ในระดับที่เข้าใจ ตลอดจนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม ฉะนั้นแนวทางการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษจึงต้องเน้นการสื่อสารความเข้าใจระหว่างกันและกันเป็นสำคัญ กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นจะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้คนไทยมีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับมาตรฐานสามารถใช้

ภาษาอังกฤษติดต่อสื่อสาร ตลอดจนสามารถเลือกสรรและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศที่มีอยู่มหาศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (ปริญญา เกษประสิทธิ์, 2550)

โครงการเป็นการจัดการเรียนรู้แบบหนึ่งที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองได้ปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษา สสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์ คิดค้น ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองเป็นการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยวิธีเรียนรู้ของตนเองทำให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งรู้จัก การวางแผนการทำงาน การลงมือปฏิบัติ ได้ตรวจสอบผลงานเพื่อการปรับปรุงงานหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบโครงการมีประโยชน์ คือ 1) ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และ 2) ส่งเสริมกระบวนการคิดได้แสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ลงมือปฏิบัติจริง สามารถสร้างผลงานและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (ชาติรี เกิดธรรม, 2547)

ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบการนิเทศการเรียนการสอนกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นนวัตกรรมสำหรับการพัฒนาโดยการฝึกอบรมครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 อันจะนำไปสู่การสร้างความแข็งแกร่งทางการศึกษาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและมาตรฐานของวิชาชีพครูให้มีคุณภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. หลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีลักษณะอย่างไร
2. หลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาเจตคติและความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการ 5 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 212 คน ได้มาแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสำรวจ

ความต้องการในการเข้ารับการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีแบบโครงการของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการโดยแจกแบบสอบถามและเก็บด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร

1. กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการประเมินก่อนนำไปทดลองใช้ในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น และทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินโครงร่างหลักสูตร

ฝึกอบรม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินความสอดคล้องของส่วนประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ สอดคล้อง (+1) ไม่แน่ใจ (0) และไม่สอดคล้อง (-1)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบประเมินไปยังผู้เชี่ยวชาญให้ประเมินแล้วส่งกลับคืนมาทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

1. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 32 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (วาโร เฟ็งสวัสดิ์, 2551)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบวัดทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ แบบวัดเจตคติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการทดลองใช้หลักสูตรโดยวิธีการฝึกอบรมหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปราย (Group Discussion) แผนที่ความคิด (Mind Map) เป็นต้น ซึ่งใช้เวลาปฏิบัติการทดลอง 3 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ 1) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง โดยการวิเคราะห์ทดสอบค่าที (t-test for one sample) 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนระดับคุณภาพด้านทักษะการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ภายหลังจากทดลอง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยระดับคะแนน (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง โดยการวิเคราะห์ทดสอบค่าที (t-test for one sample) 4) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระดับคะแนน (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านความพึงพอใจในการรับการฝึกอบรม

ระยะที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพของหลักสูตรว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมหรือไม่ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.1 การประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินผลก่อนการฝึกอบรม ระหว่างการฝึกอบรม และภายหลังจากการฝึกอบรม โดยพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรม เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรม และระดับคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา หลังการทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการวิเคราะห์ทดสอบค่าที (t-test for one sample) เป็นการหาผลสัมฤทธิ์ความก้าวหน้าของการเรียนรู้โดยใช้ข้อสอบชุดเดิม

4.2 ประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรมจากข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4.3 การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร ที่วัดจากคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมด จากการประเมินผลความก้าวหน้าระหว่างฝึกอบรมและแบบทดสอบหลังจากจบหลักสูตรการฝึกอบรม ตามเกณฑ์กำหนด 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ฝึกอบรมทั้งหมดที่ทำคะแนนได้ คิดเป็นร้อยละจากการทดสอบระหว่างการฝึกอบรมตามหลักสูตร

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ฝึกอบรมทั้งหมดที่ทำคะแนนได้คิดเป็นร้อยละจากการทดสอบหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตร

ระยะที่ 5 การปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรม

ระยะนี้ เป็นการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับข้อมูลผลการประเมินที่ได้จากการทดลองใช้ในระยะที่ 4 เพื่อให้ได้หลักสูตรการฝึกอบรมที่มีคุณภาพ โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสม สอดคล้องและถูกต้องสมบูรณ์ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เนื้อหาวิชาหลักสูตรการฝึกอบรมวิธีการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม ผู้วิจัย

ได้นำผลจากการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้เกิดความสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า 1) มีความจำเป็นในการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.76) 2) โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูงคือตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปทดลองใช้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ให้เพิ่มเติมคำอธิบายรายวิชาในชุดฝึกอบรมเพิ่มเนื้อหาโครงงานภาษาอังกฤษให้นำโครงงานภาษาอังกฤษที่ประสบความสำเร็จมานำเสนอปรับข้อสอบให้ครอบคลุมให้เพิ่มสาระสำคัญทุกหน่วยการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมเขียนให้ชัดเจนขึ้นและสามารถประเมินได้ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม

2.1 การทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมในกลุ่มทดลอง (One Group Pretest-Posttest design) พบว่า มีความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังได้รับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม (14.62/ 26.46) การประเมินระดับคุณภาพด้านทักษะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินด้านทักษะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.71 คะแนน จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.34 คิดเป็นร้อยละ 97.31 ผลการเปรียบเทียบเจตคติ พบว่า เจตคติครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่าเฉลี่ยเจตคติหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม (4.40/ 3.09)การประเมินด้านความพึงพอใจในการรับการฝึกอบรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.45)

2.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยการวัดจากค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมด จากการประเมินผลความก้าวหน้าระหว่างฝึกอบรมและแบบทดสอบหลังจากจบหลักสูตรการฝึกอบรมตามเกณฑ์กำหนด 80/80 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา คะแนนระหว่างอบรมเฉลี่ย 40.90 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.81 ดังนั้น (E1) ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เท่ากับ 81.81 คะแนนจากการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.46 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.20 แสดงว่า ประสิทธิภาพของผลโดยรวม (E2) เท่ากับ 88.20 ซึ่งเข้าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ได้กำหนดไว้ 80/80

2.3 ผลการปรับปรุงหลักสูตร หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ผู้วิจัยนำปัญหาอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เช่น เนื้อหา รายละเอียดและแบบทดสอบวัดความรู้ที่กว้างเกินไปไม่ครอบคลุมหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงงาน การจัดกิจกรรมกับระยะเวลาที่ไม่

สอดคล้องกัน มาปรับปรุงแก้ไขในรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปรับเวลาทำกิจกรรมบางกิจกรรม เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมได้รับประโยชน์สูงสุด ด้วยการเพิ่มเวลาทำกิจกรรมให้มากขึ้น ให้โอกาสทุกคน แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ไม่ใช้การเลือกตัวแทนกลุ่มเท่านั้น 2) ปรับปรุงการเรียงลำดับกิจกรรม ให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสำรวจความต้องการจำเป็นเบื้องต้นในการเข้ารับการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พบว่า มีความจำเป็นต้องพัฒนาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการสำรวจความต้องการจำเป็นเบื้องต้นทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่ามีพื้นฐานอยู่ในระดับใด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังขาดความรู้หรือข้อบกพร่องในเรื่องใด จะทำให้การจัดฝึกอบรมตอบสนองความต้องการในการพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ชูชัย สมितिไกร (2548) กล่าวไว้ว่า การวิเคราะห์ความจำเป็น เป็นขั้นที่ 1 ของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้ทราบความจำเป็นในการฝึกอบรมและพัฒนาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญหรืออาจเป็นหัวใจของเรื่องราวในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล สิ่งที่เรียกว่าความจำเป็นมีความหมายได้ 2 ประการคือ 1) เป็นสิ่งที่ขาดหรือบกพร่องโดยอยู่บนพื้นฐานของการเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่ต้องการกับที่เป็นอยู่จริงซึ่งในแง่ของผู้เข้าฝึกอบรมก็คือขาดความสามารถ จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางส่วนรู้สึกต่อต้านการฝึกอบรม 2) เป็นโอกาสหรือศักยภาพในการปรับปรุงผลงาน (Performance Improvement Potential) การมองว่าเป็นโอกาสก็ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นการ “จูงใจคนให้ปรับปรุง” หรือ “โอกาสเพื่อความสำเร็จ” โดยอาศัยโมเดล “ความสามารถ” (Competency Model) ในการกำหนดแนวทางฝึกอบรมและพัฒนาซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ใหม่ในการมองเรื่องความจำเป็นในการฝึกอบรมสอดคล้องกับ Nadlier (1990) ได้กล่าวไว้ว่า ความจำเป็นในการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนที่ 1 ของการฝึกอบรมขององค์การ ขั้นตอนนี้นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ต้องค้นหาว่าอะไรคือปัญหาขององค์การและปัญหานั้นสามารถที่จะสร้างสรรค์ให้เป็นโอกาสได้ด้วยการฝึกอบรมและพัฒนา ซึ่งเป็นการระบุความจำเป็นในการฝึกอบรม นอกจากนั้นยังกำหนดความจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (Identify Learner Needs) เป็นการระบุความจำเป็นในระดับองค์การและงานที่ต้องการพัฒนาแล้ว จะเป็นขั้นตอนของการกำหนดความจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนว่าเมื่อได้รับการพัฒนาแล้ว จะสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปัญหาขององค์การจะได้รับการแก้ไข

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่อย่างมีระบบ ประกอบไปด้วยขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์และศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3) นำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ 4) การประเมินผล

ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และ 5) การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม สอดคล้องกับฉรต
ไทยอุทิศ (2547) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักการ Balanced Scorecard ดำเนินการตามรูปแบบการวิจัยและ
พัฒนา 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลสำหรับวางแผนสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 2) การสร้างหลักสูตร
ฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม 4) การประเมินผลหลักสูตร และ 5) การปรับปรุงแก้ไข
หลักสูตรฝึกอบรม และสุเมธ งามนกน (2549) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มอำนาจในการทำงาน
เพื่อพัฒนาสมรรถนะและแผนกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและ
วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตรเพื่อหาประสิทธิภาพ
และ 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมนอกจากนั้น เครือวัลย์ ลิมอภิชาติ (2531) อรพรรณ พรสีมา
(2537) และเปรมวดี คฤหเดช (2540) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบไป
ด้วย 1) วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่บอกให้ทราบว่า ต้องการให้ผู้
เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้อะไรจากการฝึกอบรม และต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
อะไรบ้างหลังการฝึก 2) เนื้อหาและการจัดลำดับเนื้อหา เป็นการกำหนดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องและ
จำเป็นสำหรับการฝึกอบรม และเหมาะสมกับหัวเรื่องในโครงการที่กำหนดไว้ 3) เทคนิคหรือวิธีการ
ฝึกอบรม เป็นการกำหนดวิธีการหรือกิจกรรมที่จะนำมาใช้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความ
เข้าใจ และทักษะตามที่กำหนด 4) ระยะเวลา เป็นการกำหนดว่าจะต้องใช้เวลานานเท่าไรตลอด
โครงการฝึกอบรม และใช้เวลาในการนำเสนอแต่ละหัวข้อและกิจกรรมนานเท่าไร 5) การประเมินผล
การฝึกอบรม เป็นการกำหนดวิธีการวัดประสิทธิภาพว่า การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่
ต้องการหรือไม่ เพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุงการฝึกอบรมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น 6)
กำหนดการฝึกอบรม เป็นการจัดทำกำหนดการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย หัวข้อวิชา ชั่วโมงการสอน
ชื่อผู้สอน สถานที่สอน เพื่อให้ทราบว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร

การประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของ
ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พบว่า ความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนวิชา
ภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม
มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านของการประเมิน พบว่า อยู่ในระดับ
มากที่สุดทุกด้าน การวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการ
จัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกันในทุกประเด็น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ใน
ระดับสูง คือ ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 สรุปได้ว่า โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบ
โครงงานของครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันในทุกประเด็น สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก โครงร่าง
หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มีความชัดเจนของคำอธิบายรายวิชา ความชัดเจนและความเหมาะสม
ของวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ความเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรมการ
ฝึกอบรม ความเหมาะสมของสื่อการฝึกอบรม ความเป็นไปได้ในการวัดและประเมินผล และ
ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ มนตรี วงษ์สะพาน (2554) พัฒนา

หลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และดัชนีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นผลมาจากมีกระบวนการจัดทำและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนของโครงสร้างหลักสูตร สื่อ แผนการจัดฝึกอบรม และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล สอดคล้องกับ ฉรัต ไทโยทิต (2547) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหลักการ “Balanced Scorecard” โดยผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน พบว่า โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยหลักการ BSC มีระดับคะแนนความเหมาะสมเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 แสดงว่า โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก และมีดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยเฉลี่ย 0.9 แสดงว่า โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม

2.1 การทดลองใช้หลักสูตรจากการทดสอบด้านความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระหว่างก่อนและหลังการทดลองพบว่าครูสอนวิชาภาษาอังกฤษในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬมีความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังได้รับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม การประเมินระดับคุณภาพด้านทักษะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินด้านทักษะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.71 คะแนนจากคะแนนเต็ม 48 คะแนนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.34 คิดเป็นร้อยละ 97.31 เมื่อเปรียบเทียบกับเจตคติเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการทดลองพบว่าเจตคติของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่าเฉลี่ยเจตคติหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

การประเมินด้านความพึงพอใจในต่อหลักสูตรฝึกอบรมพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับคะแนนเฉลี่ยด้านความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรกจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมด้านการดำเนินการฝึกอบรมและด้านความสามารถของวิทยากร ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.49, $\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.51, $\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.48) ตามลำดับแสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ของการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริงที่เป็นเช่นเพราะว่ามีกระบวนการจัดทำและพัฒนาอย่างเป็นระบบทั้งในส่วนของโครงสร้างหลักสูตรสื่อแผนการจัดฝึกอบรมและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งวิธีการฝึกอบรมให้ความสำคัญกับการประยุกต์และนำความรู้ไปใช้ทำให้ผู้รับการอบรมได้ ทบทวนและศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากการปฏิบัติงานเห็นแนวทางและเกิดการเรียนรู้ได้มากกว่า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของระพีพรรณ เจริญทัศน์ศิริ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษเรื่องการสอนวิชาภาษาอังกฤษโครงการระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู ในกลุ่มสหวิทยาเขตเมืองสิงห์จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าผลการทดลองใช้หลักสูตรผู้เข้ารับการอบรมให้

ความสนใจและกระตือรือร้นในการรับความรู้ซึ่งถามแสดงความคิดเห็นในการฝึกปฏิบัติจริงมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนำเสนอผลการฝึกปฏิบัติเป็นที่พอใจผลการประเมินหลักสูตรพบว่าก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษโครงงานต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 จากการประเมินหลังการอบรมพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมระดับปานกลางถึงมากและจากการติดตามผลการฝึกอบรมพบว่าครูส่วนใหญ่ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมนตรี วงษ์สะพาน (2554) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์พบว่าผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์พบว่าครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนการทดสอบความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการคิดวิเคราะห์หลังได้รับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ร้อยละ 52 มีความสามารถในการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียและการสร้างนวัตกรรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผลงานนวัตกรรมที่ครูผู้เข้าอบรมสร้างขึ้นผ่านเกณฑ์ประเมินคุณภาพทุกคนและความพึงพอใจของครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับเกศริน มนูญผล (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นโดยทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสร้างและทดลองใช้หลักสูตรพร้อมประเมินผลหลักสูตรพบว่าหลักสูตรนี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่วนผลการสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่าผลสัมฤทธิ์หลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2548) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงโดยผ่านกระบวนการวิจัยสำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงโดยผ่านกระบวนการวิจัยหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม จากการประเมินผลความก้าวหน้าระหว่างฝึกอบรมและแบบทดสอบหลังจากจบหลักสูตรการฝึกอบรมตามเกณฑ์กำหนด 80/80 พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คะแนนระหว่างอบรม เฉลี่ย 40.90 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.81 ดังนั้น (E1) ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เท่ากับ 81.81 คะแนนจากการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.46 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.20 แสดงว่า ประสิทธิภาพของผลโดยรวม (E2) เท่ากับ 88.20 ซึ่งเข้าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ได้กำหนดไว้ 80/80 ดังนั้น สรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา มีประสิทธิภาพที่เป็นเช่นนี้เพราะหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นอาศัยแนวคิดกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการฝึกอบรมครั้งนี้ใช้หลายวิธีทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมอย่างมาก รวมถึงการให้ฝึกปฏิบัติจริง ประกอบกับวิทยากรมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมอย่างดี จึงทำให้ผลการฝึกอบรมเป็นไปตามที่คาดหวังไว้และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนูวัต

ชัยเกียรติธรรม (2553) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษแบบค่ายกิจกรรม พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษแบบค่ายกิจกรรมที่ได้ปรับปรุงมีประสิทธิภาพสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 87.32/83.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความรู้และความเข้าใจกิจกรรมทั้ง 3 รูปแบบฝึกอบรมผู้สอนอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ ธนพงศ์ จันทชุม (2553) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนวิชาโครงการ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนวิชาโครงการมีประสิทธิภาพด้านทฤษฎี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.64/87.06 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับสุวัฒน์ชัย จันทรเฮง (2553) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน สำหรับครูฝึกนักเรียนศึกษาพิการทางสายตา ด้านทักษะด้านการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ศูนย์การศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมมีค่าเท่ากับ 80.09/97.46 ซึ่งหมายความว่าฝึกอบรมแบบผสมผสาน มีกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ก่อนการฝึกอบรมเฉลี่ยร้อยละ 80.09 และมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ฝึกอบรมเฉลี่ยร้อยละ 97.46 แสดงว่า รูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน มีประสิทธิภาพสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และนำไปฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลที่ได้รับจากการสะท้อนความคิดของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยการนิเทศติดตามและประเมินผล พบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาภาษาอังกฤษมากขึ้นและขณะเดียวกันก็มั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้นและจากการประเมินผลงานจัดทำโครงการภาษาอังกฤษของนักเรียนปรากฏผลออกมาว่าการทำโครงการภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่มีประโยชน์ นักเรียนกล้าอธิบายเนื้อหาและแก้ไขสิ่งผิดเกี่ยวกับภาษาอังกฤษให้แก่นักมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูสอนวิชาภาษาอังกฤษสังกัดอื่นสามารถนำไปอ้างอิงได้ว่าการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการสามารถทำได้เช่นเดียวกับการสอนวิชาอื่นๆและครูอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเพื่อจะได้นำผลไปพัฒนาผลการจัดกิจกรรมให้ดีขึ้นต่อไป

2. วิทยากรในการฝึกอบรม ควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรฝึกอบรมไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้การจัดฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และควรมีความรู้ ความสามารถในการทอดข้อมูล ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3. หลักสูตรฝึกอบรมนี้ พัฒนามาจากข้อมูลพื้นฐาน ความจำเป็น ที่สำรวจขึ้นต้นจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ หากจะนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้กับครูสังกัดอื่นควรสำรวจข้อมูลพื้นฐาน และความจำเป็นในการฝึกอบรม เพื่อนำเฉพาะองค์ประกอบที่ต้องการพัฒนามาดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะอื่นสำหรับการพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูสอนภาษาอังกฤษ
2. ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในระดับที่สูงขึ้น
3. ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

บรรณานุกรม

- เกศริน มนูญผล. (2544). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเพิ่มสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร.
- เครือวัลย์ ลีมอภิชิต. (2531). หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สยามศิลป์.
- ฉรัต ไทยอุทิศ. (2547). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยหลักการ “Balanced Scorecard”. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร.
- ฉลาด จันทสมบัติ. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2548). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง โดยผ่านกระบวนการวิจัยสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 พิษณุโลก. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2547). เทคนิคการสอนแบบโครงงาน. กรุงเทพฯ: สุวีริยะสาส์น.
- ชูชัย สมितिไกร. (2548). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพงศ์ จันทชุม. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนวิชาโครงการ. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ด., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร.
- ประเวศ วะสี. (2545). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปรินญา เกษประสิทธิ์. (2550). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อุตรดิตถ์.
- เปรมวดี คฤหเดช. (2540). การพัฒนาชุดฝึกอบรมเชิงประสบการณ์เพื่อการทำงานเป็นทีมสำหรับนักศึกษาพยาบาล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนประสานมิตร กรุงเทพมหานคร.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2554). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร.

- ระพีพรรณ เจริญทัศน์ศิริ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษ เรื่อง การสอนวิชาภาษาอังกฤษโครงการ ระดับมัธยมศึกษาสำหรับครูในกลุ่มสหวิทยาเขตเมืองสิงห์ จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). เล่มที่ 127 ตอนที่ 45. 12 กรกฎาคม.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจิตร อวาทกุล. (2540). **การฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.
- สุเมธ งามกนก. (2549). **หลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มอำนาจในการทำงานเพื่อศึกษาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กระทรวงศึกษาธิการ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร.
- สุวัฒน์ชัย จันทร์เฮง. (2553). **การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานสำหรับครูผู้ฝึกนักศึกษาพิการทางสายตา เพื่อพัฒนาทักษะด้านการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.
- อนุวัต ชัยเกียรติธรรม. (2553). **การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูสอนภาษาอังกฤษแบบค่ายกิจกรรม**. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ด., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร.
- อรพรรณ พรสีมา. (2537). **เทคนิคการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Nadler.D.A. (1990). **Role of Models in Organizational Assessment**. In Lawyer, E.F., and Seashore, S.E.(eds.) *Organizational Assessment Perspective on the Measurement of Organizational Behavior and The Quality of Work Life*. New York: John Wiley & son.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

COOPERATIVE LEARNING GROUP LEARNING AREA OF OCCUPATIONS AND
TECHNOLOGY MATHAYOMSUKSASUKSA 1

ดาวรรดา วีระพันธ์¹ และ ชญาภา บาลไธสง²
Daorathar Weerapan¹ and Chayapa Banthaisong²

¹ คุรุศาสตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

² คุรุกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนประทาย จังหวัดนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 5 ชุด 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 5 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ สถิติที่ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.80/83.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80
2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.7099
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop group cooperative learning activities Area of Occupations and Technology in Mathayomsuksa 1 to have the efficiency as the 80/ 80 criterion, 2) to measure the effectiveness Index of group cooperative learning activities, and 3) to study the student's satisfaction with learning by using group cooperative learning activities. The sample that was used in this research

consisted of 40 students in Mathayomsuksa 1 Pratai School Pratai District Nakhon Ratchasima Province in the first semester of 2014 by using Cluster Random Sampling. The Tools used consisted of 1) 5 groups cooperative learning activities. 2) 5 cooperative learning lesson plans. 3) Achievement Test 4) satisfaction questionnaire of students with group cooperative learning activities. The data were analyzed by the use of percentage, means, standard deviation and effectiveness Index.

Result of the study indicated that:

1. The efficiency of group cooperative learning activities of Learning Area of Occupations and Technology in Mathayomsuksa 1 is 85.80/83.25 that is higher than the setted criterion of 80/80.
2. Effectiveness Index of group cooperative learning activities of Learning Area of Occupations and Technology in Mathayomsuksa 1 is 0.7099.
3. Satisfaction questionnaire's students with group cooperative learning activities is the most satisfactory level.

คำสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Keywords

Cooperative Learning

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลในการดำเนินงานต่าง ๆ ในทุกบริบทของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาของไทยมีการตื่นตัวอย่างมากในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในด้านการศึกษาเป็นการเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมในด้านทักษะ และเป็นการฝึกทักษะ การสืบค้น การคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจของผู้เรียนให้สามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษาหาความรู้ ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ครูผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สอนนั้นจะต้อง เลือกวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่เรียนรู้นอกจากนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคม มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อัน

จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มี ทักษะในการดำรงชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อ สังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจน ใช้เป็นพื้นฐาน ในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการ เรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการทำงาน การใช้ เครื่องมือและมุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ถึงประโยชน์ของสิ่งที่นักเรียนได้ศึกษาและทำความเข้าใจในเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิต หรือสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูล การติดต่อสื่อสาร รวมถึงการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้ในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากประสบการณ์ที่สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเวลา 9 ปี พบว่า นักเรียนขาด ทักษะในการคิด รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่กระตุ้นและเร้าความสนใจทำให้ผู้เรียนเกิดความ เบื่อหน่ายขาดความกระตือรือร้นในการเรียน จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประทายปีการศึกษา 2556 มีผลการ เรียนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และจากการสังเกตและศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศ 1 ในชั้นเรียนปัจจุบัน ผู้วิจัยได้พบสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน คือ นักเรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม ทำให้นักเรียนไม่สามารถ พัฒนาการเรียนรู้ได้ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือความแตกต่างระหว่าง บุคคลและความพร้อมของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งจากปัญหา ดังกล่าวครูผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยในการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แสดงความคิดเห็นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก เพื่อให้เกิด ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงมีแนวคิดที่จะ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เนื่องจากการเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยให้นักเรียนได้รับการฝึกฝน ทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้อื่น ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ความสนใจ เอาใจใส่ในกิจกรรมการ เรียนรู้ มีความรับผิดชอบ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีทักษะ กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ให้เพิ่มมากขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. เมื่อเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นหรือไม่
2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การ งานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 14 ห้อง จำนวนนักเรียน 473 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ชุด
 2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน
 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
 1. การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 1.1 ศึกษารายละเอียดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
 - 1.2 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรม เช่น ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และเทคนิควิธีการเขียนชุดกิจกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.3 ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรม ตามขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมดังนี้ วิเคราะห์ผู้เรียนถึงความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับปัญหานักเรียน ศึกษาความยากง่ายในการใช้คำถาม การใช้ภาษา การใช้ตัวอักษร ขนาดและสี การใช้ภาพประกอบ และ องค์ประกอบการทำรูปเล่ม

1.4 นำชุดกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน ความเหมาะสมของสำนวนภาษา เพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่บกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ผลการประเมินพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 5 ชุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

1.5 นำชุดกิจกรรมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 นำไปทดลองแบบรายบุคคล (One – to – One Testing) โดยการนำชุดกิจกรรมไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 3 คน ซึ่งมีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน โดยดูเกณฑ์คะแนนจากผลการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในปีการศึกษาที่ผ่านมา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจากการทดลองชุดกิจกรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 62.00/61.11

ขั้นที่ 2 นำไปทดลองกับกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) นำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขแล้วจากการทดลองแบบรายบุคคล ไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 10 คน ซึ่งมีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับเก่ง 3 คน ปานกลาง 4 คน และอ่อน 3 คน โดยดูเกณฑ์คะแนนจากผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในปีการศึกษาที่ผ่านมา จากการทดลองกับกลุ่มเล็ก ประสิทธิภาพเท่ากับ 71.80/70.33

ขั้นที่ 3 นำไปทดลองภาคสนาม (Field Testing) นำชุดกิจกรรมที่ผ่านการทดลองกับกลุ่มเล็กและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองภาคสนามโดยนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากการทดลองชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.93/80.56

1.6 ได้ชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ นำไปจัดพิมพ์และนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ รูปแบบและขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

2.2 ออกแบบและวิเคราะห์เนื้อหาในการจัดทำแผนการเรียนรู้ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 จำนวน 5 แผน ใช้เวลาเรียน 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย 1) หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ 2) บทบาทและประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ 3) ความสำคัญและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ข้อมูล และ 5) สารสนเทศ

2.3 การหาคุณภาพ นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป ผลการประเมินพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 5 แผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเขียนข้อทดสอบการวัดผลและประสิทธิภาพผลการศึกษา (สมนึก ภัททิยธนี, 2544)

3.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเลือกใช้ข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 ถือเป็นแบบทดสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้

3.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบแต่ละข้อ คัดเลือกข้อสอบมาจำนวนข้อสอบ 30 ข้อ

3.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

4. การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.1 ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยกำหนดเกณฑ์การวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) และนำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประทาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาคุณภาพโดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α - Coefficient) ตามวิธีการของคอนบราค (Cronbach) (วิญญา ศิลาภรณ์, 2540) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.81

5. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง มีขั้นตอนการสอนดังนี้

5.1 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

5.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จากชุดที่ 1 ถึงชุดที่ 5 ซึ่งแต่ละชุดกิจกรรม มีขั้นตอนดังนี้

5.2.1 ขั้นการเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น เป็นการเตรียมความพร้อมและเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น และอยากเรียน

5.2.2 ขั้นการเรียนรู้กลุ่มย่อย ในขั้นนี้ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าในกิจกรรมต่างๆเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยแบ่งกลุ่มให้นักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรม

5.2.3 ขั้นการทดสอบย่อย เมื่อจบการเรียนรู้ในแต่ละชุด ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้ข้อสอบท้ายชุดกิจกรรมในแต่ละชุด

5.2.4 ขั้นคะแนนความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคนโดยนำคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบได้มาคิดเป็นร้อยละแล้วนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนฐานของแต่ละคน โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในตารางคำนวณคะแนนความก้าวหน้า

5.2.5 ขั้นการยกย่องหรือยอมรับโดยหาผลรวมของคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่ม แล้วยกย่องชมเชยกลุ่มที่มีระดับความก้าวหน้าในระดับยอดเยี่ยม โดยการติดบอร์ดหน้าชั้นเรียน และให้กำลังใจกลุ่มนักเรียนที่ได้คะแนนน้อย

5.3 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้วทั้ง 5 ชุด โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

5.4 วัดความพึงพอใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของคะแนนการทดสอบท้ายชุดกิจกรรมในแต่ละชุด และคะแนนของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนครบทุกชุด เพื่อนำมาหาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (E_1 / E_2) (กรมวิชาการ, 2545)

2. วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. วิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กิจกรรมการเรียนรู้	ทดสอบ ในแต่ละชุด กิจกรรม (E_1)	ทดสอบ หลังเรียน(E_2)	ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
ชุดที่ 1 เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์	85.80	83.25	85.80/83.25
ชุดที่ 2 เรื่องบทบาทและประโยชน์ของคอมพิวเตอร์			
ชุดที่ 3 เรื่องความสำคัญและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศ			
ชุดที่ 4 เรื่องข้อมูล			
ชุดที่ 5 เรื่องสารสนเทศ			

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการจากการทำแบบทดสอบในแต่ละชุดกิจกรรม (E_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 85.80 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 83.25 ดังนั้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.80/83.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการ	จำนวน นักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็ม ทั้งหมด	คะแนนที่ได้	ค่าดัชนี ประสิทธิผล
ทดสอบก่อนเรียน	40	30	1200	507	0.7099
ทดสอบหลังเรียน	40	30	1200	999	

จากตารางที่ 2 พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7099 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.99

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกลุ่ม
สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
1. กิจกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับ เนื้อหาวิชา	4.60	0.65	มากที่สุด
2. นักเรียนได้รับความรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้	4.71	0.51	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียน ได้คิดวิเคราะห์	4.73	0.45	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนกล้า แสดงออก	4.51	0.66	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนทำงาน ร่วมกันเป็นหมู่คณะ	4.58	0.58	มากที่สุด
6. นักเรียนพอใจในการทำงานเป็นหมู่คณะ	4.58	0.54	มากที่สุด
7. รูปภาพ ตัวอย่าง และแบบฝึกหัดที่มีใน กิจกรรมทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหา	4.40	0.65	มาก
8. เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเหมาะสม	4.47	0.69	มาก
9. นักเรียนพอใจการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม	4.56	0.59	มากที่สุด
10. นักเรียนสามารถนำความรู้จากการเรียนไป ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.53	0.63	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.57	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระ
การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย
(\bar{x}) เท่ากับ 4.57 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60

อภิปรายผล

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.80/83.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่
80/80 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการ
เรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้สร้างอย่างมีระบบ ตามขั้นตอนและ
กระบวนการ ได้ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
หนังสือเรียน ตำรา ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องผ่านการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากร ผ่านการ
ตรวจสอบและให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและเนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ทำ

ให้กิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มรินธร เพ็งสวัสดิ์ (2553) ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิตสัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.38/80.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าคือ 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร พรไตร (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะวิทยาศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนรู้นี้มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 78.73/82.44 ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.7099 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.99 ทั้งนี้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก ใฝ่ความสนใจและเสริมแรง ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ ทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต (2553) การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่ากับ 0.7568 คิดเป็นร้อยละ 75.68 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 75.68 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มรินธร เพ็งสวัสดิ์ (2553) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิตสัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD เท่ากับ 0.6978 คิดเป็นร้อยละ 69.78 แสดงว่ามีนักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 69.78

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.57 เนื่องจาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีการสร้างอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และสามารถนำความรู้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิกานต์ วีระวัฒน์โยธิน และนนทลี พรธาดาวิทย์ วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ STAD เรื่องนาฏลีลา วิชาศิลปะ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD เรื่องนาฏลีลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.11) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มรินธร เพ็งสวัสดิ์ (2553) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชีวิตสัตว์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบ

ร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนจะต้องศึกษาคู่มือการใช้ให้เข้าใจโดยละเอียด เพื่อจะได้จัดเตรียมเอกสาร สภาพแวดล้อมในห้องเรียน บทบาทของครูและ นักเรียน เพื่อให้การดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทุกขั้นตอน
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวของนักเรียนเอง
3. ในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเวลา ศักยภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาอื่นๆ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. ควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา และคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). **การพัฒนารูปแบบและวิธีการสอน**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มารินทร์ เพ็งสวัสดิ์. (2553). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องชีวิตสัตว์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสารคาม.
- วิญญา วิศาลาภรณ์. (2540). **การวิจัยทางการศึกษา: หลักการและแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). **การวัดผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- ศศิกานต์ วีระวัฒน์โยธิน และนนทลี พรธาดาวิทย์. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบ STAD เรื่องนาฏลีลา วิชาศิลปะ 2. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 9(3), 13-20.
- สิริกานต์ วัฒนศิริพรพิณิต. (2553). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุภาพร พรไตร . (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะวิทยาศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์. **วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้**. 5(1), 11-20.

กลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

STRATEGIES FOR THE MANAGEMENT OF INFORMATION TECHNOLOGY AND
COMMUNICATION IN BASIC EDUCATION INSTITUTES UNDER THE OFFICE OF
KHONKAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICES AREA1

ทรงชัย โอลาริกพงษ์¹ มนูญ ศิวารมย์² และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย³
Songchai Olarikpong¹, Manoon Siwarom² and Ratchaniwan Anutrakulchai³

¹ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น
²ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร
³ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) นำเสนอกยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนในเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 315 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมมีความประสงค์ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการสร้างความร่วมมือ ประสานงานเครือข่าย รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการภายใน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และ ด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

2. กลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การเสริมสร้างและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน ด้าน ICT ให้มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพ ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด 2) กลยุทธ์ปฏิรูปการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างความคุ้มค่า ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด 3) กลยุทธ์การพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แก่บุคลากร ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด และ 4) กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย ทั้งภายในและภายนอก ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด

ABSTRACT

The objectives of the research were: 1) to study the current situation and the desirable status of management of information and communications technology (ICT) in the Basic Education Institutes under the Office of Khonkaen Primary Educational services Area 1 and 2) to provide the strategies for the management of the ICT in the Basic Education Institutes under the aforesaid office. The samples taken for the present study were the school administrators and teaching staff in the primary schools under the office of the above-mentioned Basic Education Institutes with the total number of 315 respondents by multi-stage random sampling. The research tool were the depth interviewing and the rating scale questionnaires with the Index of Item-Objective Congruence (IOC) between 0.80-1.00 and the reliability coefficient at 0.98, by analyzing the Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) and Confirmatory Factor Analysis.

The research findings were as follows:

1. As regards the current situation of the management of information and communications technology (ICT) in the Basic Education Institutes under the Office of Khonkaen Primary Educational services Area 1 was on the whole ranked at the high level of practice. Meanwhile the aspect of the desirable status of the management of the ICT in the Basic Education Institutes under the aforesaid office was on the whole ranked at the highest level of it. When the need for the management of the ICT in the Basic Education Institutes under the aforesaid office was taken into consideration it stood to the fact of cooperation networks, and the second types were the internal management, the infrastructure and the personnel development respectively.

2. As regards the strategies for the management of the ICT in the Basic Education Institutes under the above mentioned they were of four strategies: 1) the strategy in enhancement and maintenance of the ICT infrastructure with effectiveness and stability, consisting of six indicators 2) the strategy in reforming the

management of the ICT as to reduce the cost with six indicators 3) the strategy for developing a body of knowledge and the skills in respect of information technology for the staff, consisting of five indicators and 4) the strategy for building cooperation networks both internal and external, consisting of six indicators.

คำสำคัญ

กลยุทธ์ การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

Keywords

Strategy, Management of Information and Communications Technology, The Basic Education Institutes, The Office of Khonkaen Primary Educational Services Area 1

ความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึงและไม่มีขีดจำกัด สำหรับด้านการศึกษา ระบบการศึกษาสมัยใหม่ทำให้โลกในปัจจุบันเป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กันอยู่ตลอดเวลา การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน เป็นกุญแจสำคัญในการแข่งขันในเวทีโลก นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ทุกฝ่ายจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2545) จึงประกาศนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ฉบับแรก (IT 2000) และกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะที่สอง ช่วง พ.ศ. 2544-2553 หรือ IT 2010 เป็นทศวรรษของการศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมไปสู่ประเทศที่พัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อนำสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ 5 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศในภาครัฐ (E-Government) เทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการพาณิชย์ (E-Commerce) เทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการผลิต (E-Industry) เทคโนโลยีสารสนเทศในภาคสังคม (E-Society) และเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา (E-Education) เพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศภาคการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2557-2559 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) ภายใต้วิสัยทัศน์ มุ่งให้ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา พร้อมการประกาศนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเร่งรัดหน่วยงานในสังกัด

ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) มาตรา 66 ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ ในการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุมครบวงจร โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถใน การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับคำกล่าวของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544) ซึ่งกล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสามารถใน การแข่งขันทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ความสำเร็จขององค์กรจะอยู่ที่ความสามารถในการ เข้าถึง การประยุกต์ใช้ประโยชน์ และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ

ด้วยความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ได้มีวิวัฒนาการก้าวหน้าอย่างโดดเด่นจนเป็น เครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการแสวงหาความรู้ในการสื่อสารและการพัฒนาในทุกมิติ สถานศึกษาจึงควรนำ ปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพิ่มการเรียนรู้และการ แบ่งปันความรู้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาและนำเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมกับ บริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

กลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต1
2. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเคราะห์เอกสาร การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 3 แห่ง การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน และ เทคนิคเชิงปริมาณ ได้แก่ การวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนในเขตพื้นที่

ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 3 อำเภอ 152 โรงเรียน รวมจำนวนประชากร 1,745 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 315 คน ดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยสุ่มตามจำนวนสัดส่วนที่คำนวณได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	จำนวนโรงเรียน		จำนวนผู้บริหาร		จำนวนครู		รวม	
	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง
เมือง	106	19	106	19	1,176	19	1,282	232
บ้านฝาง	16	3	16	3	154	3	170	31
พระยืน	30	5	30	5	263	5	293	52
รวม	152	27	152	27	1,593	27	1,745	315

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 40 ชุด พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่สัมภาษณ์แล้วสรุปเป็นความเรียง ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยใช้ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{Modified}) การวิเคราะห์ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัด กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ ค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) ค่าสถิติของไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Measure of Sampling Adequacy หรือ Kaiser-Meyer-Olkin : KMO) และ ค่าสถิติวัดระดับสอดคล้องความกลมกลืน (Goodness of fit Measures)

ผลการวิจัย

1. ผลการการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่า

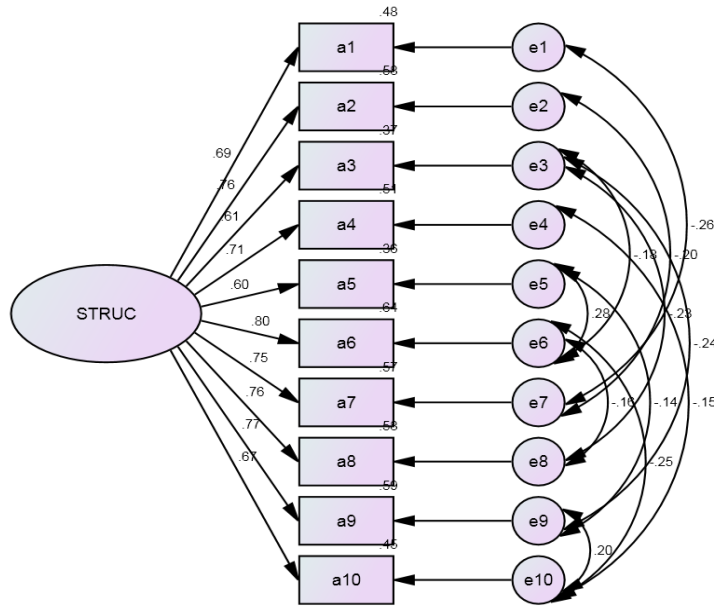
1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.70) ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.71) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.64) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.65) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.77) ด้านการบริหารจัดการภายใน ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.62) ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.84) ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างความร่วมมือ ประสานงานเครือข่าย ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.84)

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 โดยรวมมีความประสงค์ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.68) ด้านที่มีความประสงค์มากที่สุด คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.58) ด้านการบริหารจัดการภายใน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.60) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.64) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.66) ด้านการสร้างความร่วมมือ ประสานงานเครือข่าย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.75) ด้านที่มีความประสงค์น้อยที่สุด คือ ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.72)

1.3 ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 พบว่าองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการสร้างความร่วมมือ ประสานงานเครือข่าย (PNI = 0.30) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการภายใน (PNI = 0.26) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (PNI = 0.24) ด้านการพัฒนาบุคลากร (PNI = 0.24) และ ด้านกระบวนการเรียนรู้ (PNI = 0.23) องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน (PNI = 0.20)

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 พบว่า

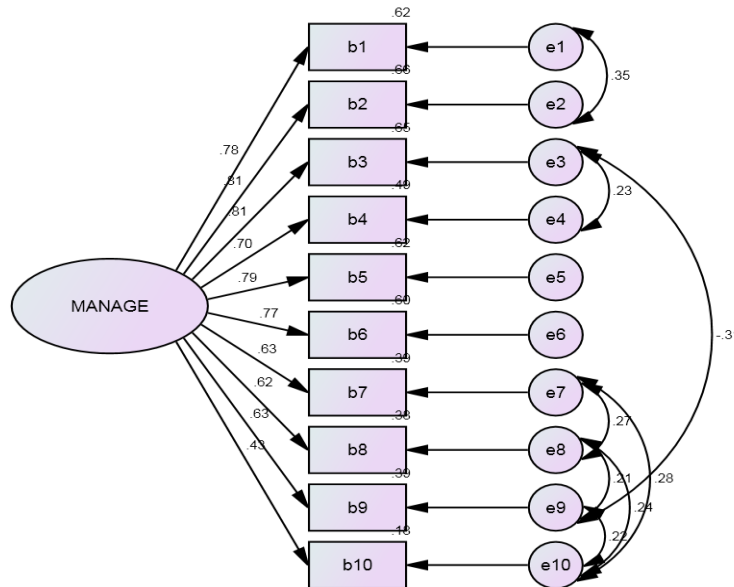
2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงของตัวแปรด้านโครงสร้างพื้นฐาน และมีคุณสมบัติวัดตัวแปรได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้แต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญที่สุด 3 อันดับแรก คือ มีการพัฒนาระบบความปลอดภัยในการใช้งานระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (a6) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.803 รองลงมาคือ มีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านICT ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (a9) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.771 และ มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนด้านการบริหารจัดการ และ ด้านวิชาการ (a8) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.763 ตามลำดับ ตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ สถานศึกษากำหนดอัตราส่วนจำนวนคอมพิวเตอร์ ต่อจำนวนนักเรียนสำหรับห้องเรียนห้องปฏิบัติการ (a5) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.601 ดังภาพที่ 1

Chi-square = 34.49 df. = 24 p-value = 0.076
 RMSEA = 0.039 CFI = 0.993 GFI = 0.977 AGFI = 0.947

ภาพที่ 1 องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.2 ด้านการบริหารจัดการภายใน เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงของตัวแปรด้านการบริหารจัดการภายใน และมีคุณสมบัติวัดตัวแปรได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้แต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญที่สุด 3 อันดับแรกคือ มีการจัดทำแผนพัฒนางานเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (b2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.813 รองลงมาคือ มีการพัฒนาหน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสูง (b3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.808 และ มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างเป็นทางการ (b5) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.788 ตามลำดับ ตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ มีการกำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีคุณภาพ (b10) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.426 ดังภาพที่ 2

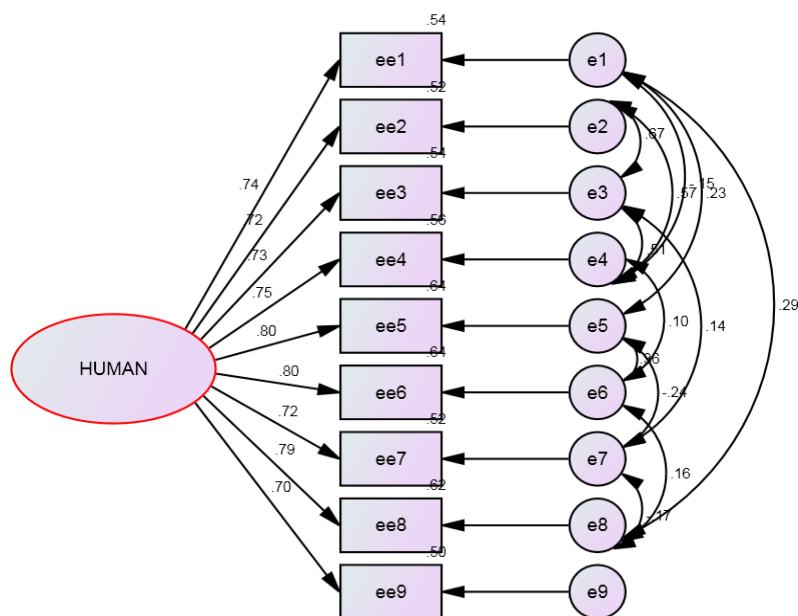

Chi-square = 38.22 df. = 29 p-value = 0.074

RMSEA = 0.041 CFI = 0.992 GFI = 0.970 AGFI = 0.939

ภาพที่ 2 องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ด้านการบริหารจัดการภายใน

2.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ พบว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงของตัวแปรด้านการพัฒนาบุคลากร และมีคุณสมบัติวัดตัวแปรได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้แต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญที่สุด 3 อันดับแรก คือ มีแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ee5) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.802 รองลงมาคือ มีการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีศักยภาพสูง (ee6) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.797 และ มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ee8) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.790 ตามลำดับ ตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดวิธีการพัฒนาบุคลากรจากความสนใจและความต้องการของบุคลากร (ee9) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.704 ดังภาพที่ 3

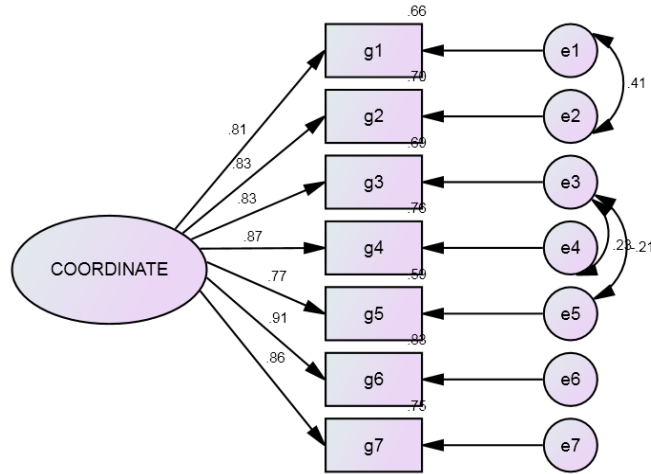

Chi-square = 21.27 df. = 15 p-value = 0.128

RMSEA = 0.038 CFI = 0.997 GFI = 0.984 AGFI = 0.951

ภาพที่ 3 องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ด้านการพัฒนาบุคลากร

2.4 ด้านการสร้างความร่วมมือ ประสานงานเครือข่าย เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงของตัวแปรด้านการสร้างความร่วมมือ ประสานงานเครือข่าย และมีคุณสมบัติวัดตัวแปรได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้แต่ละตัวที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญที่สุด 3 อันดับแรก คือ มีแผนการสร้างและประสานเครือข่าย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับภาครัฐ และเอกชน (g6) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.909 รองลงมาคือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระหว่างเครือข่าย (g4) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.871 และ มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านสื่ออุปกรณ์ และด้านวิชาการ (g7) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.865 ตามลำดับ ตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เครือข่ายจากชุมชน องค์การภาครัฐ เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียน (g5) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.767 ดังภาพที่ 4

Chi-square = 17.96 df. = 11 p-value = 0.083

RMSEA = 0.046 CFI = 0.998 GFI = 0.985 AGFI = 0.946

ภาพที่ 4 องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ด้านการสร้างความร่วมมือ ประสานงานเครือข่าย

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2
ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้

3.1 กลยุทธ์การเสริมสร้างและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน ด้าน ICT ให้มีประสิทธิภาพ
และเสถียรภาพ ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด คือ 1) มีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี
สารสนเทศ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ 2) มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่
รองรับการเชื่อมต่อจากภายนอก และรองรับการเชื่อมต่อเป็นรายบุคคล 3) มีการพัฒนาระบบความ
ปลอดภัยในการใช้งานระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิด
เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 4) มีการพัฒนามาตรฐานเว็บไซต์ของสถานศึกษาให้มีข้อมูลที่
เหมาะสมต่อการใช้งาน และมีช่องทางการเข้าใช้งาน เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย 5) มีการพัฒนา
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนด้านการบริหารจัดการ และ ด้านวิชาการ 6) มีการพัฒนา
ระบบบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้มีประสิทธิภาพและ
เสถียรภาพ

3.2 กลยุทธ์ปฏิรูปการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างความคุ้มค่า
ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด คือ 1) มีการจัดทำแผนพัฒนางานเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับ
นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ 2) มีการระดมทุนเพื่อพัฒนางานเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย
และมีประสิทธิภาพ 3) มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างเป็นรูปธรรม 4) มี
การพัฒนาหน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพสูง 5) มีการสนับสนุน
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน 6) มีการ
ประสานความร่วมมือในการสื่อสารข้อมูลผ่านระบบคอมพิวเตอร์

3.3 กลยุทธ์การพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แก่บุคลากร ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ 1) มีแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) มีการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีศักยภาพสูง 3) มีการพัฒนาบุคลากรให้มียุทธศาสตร์ด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) มีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แก่บุคลากร

3.4 กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด คือ 1) มีแผนการสร้างและประสานเครือข่าย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับภาครัฐ และเอกชน 2) มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านสื่ออุปกรณ์ และ ด้านวิชาการ 3) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระหว่างเครือข่าย 4) มีการเพิ่มช่องทางในการแลกเปลี่ยนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระหว่างเครือข่าย 5) มีการแลกเปลี่ยนครู บุคลากร วิทยากร ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระหว่างเครือข่าย 6) มีการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ชุมชน และเครือข่ายต่าง ๆ

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า มีความต้องการจำเป็นในด้านการสร้างความร่วมมือ ประสานงานเครือข่าย มากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจาก การพัฒนาคุณภาพในปัจจุบัน ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในลักษณะของเครือข่าย เนื่องจากระบบเครือข่ายเป็นความร่วมมือของกลุ่มบุคคล หน่วยงาน ที่มีจุดหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน จัดกระบวนการให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ส่งเสริมประสานสัมพันธ์ที่ดี ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งประชาธิปไตยและความสมานฉันท์ การพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใด ๆ ที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรเดียวกัน จะมีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับภายนอก การดำเนินงานภายใต้กรอบความคิดเดิม อาศัยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ภายใน ใช้ทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอจะหาได้ใกล้มือ จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานอย่างยิ่งและไม่อาจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ การสร้างเครือข่าย สามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ได้มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2554-2556 โดยประสานและจัดให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหา แบ่งปัน และ แลกเปลี่ยนทั้งทางด้านซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ ให้เพียงพอในการใช้ประโยชน์ และในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของไพบุลย์ เกตุแก้ว (2554) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเทคโนโลยีของโรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตรเพื่อยกระดับมาตรฐานโดยใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีของโรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตร มีลักษณะที่สำคัญคือ การบริหารแบบร่วมมือร่วมใจในลักษณะแบบพี่น้อง โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาที่มุ่งสู่การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อยกระดับมาตรฐานของโรงเรียนแม่ข่าย และโรงเรียนลูกข่าย ในลักษณะของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และพัฒนาทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการเลือกใช้และปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยยึดหลักความเพียงพอที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตร ด้วยการจัดการเทคโนโลยีตามรูปแบบนี้ ทำให้มาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตรสูงขึ้น

2. กลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์

2.1 กลยุทธ์การเสริมสร้างและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ให้มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพ ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ซึ่งกลยุทธ์นี้มีผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ เป็นอันดับ 3 ทั้งนี้เนื่องจาก การใช้ ICT เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการพัฒนาคุณภาพเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน สถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา ทุกระดับ ทุกประเภท เข้าถึงระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนากระบวนการข้อมูลกลางทางการศึกษาให้เป็นเอกภาพ มีมาตรฐานเดียวกัน โดยเชื่อมโยงข้อมูลทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในด้านระบบความมั่นคงปลอดภัยของเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการบูรณาการระบบและข้อมูลร่วมกัน เนื่องจากมีข้อมูลที่สำคัญจำนวนมากจะถูกแลกเปลี่ยนผ่านเครือข่ายที่เชื่อมโยงระหว่างองค์กร หากมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ไม่เข้มแข็งแล้วอาจทำให้เกิดช่องโหว่ที่ทำให้สามารถบุกรุกและสร้างความเสียหายให้กับระบบสารสนเทศขององค์กรได้ กลยุทธ์นี้ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย (ICT2020) (กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร, 2554) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ICT ที่เป็นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงหรือการสื่อสารรูปแบบอื่นที่เป็น Broadband ให้มีความทันสมัย มีการกระจายอย่างทั่วถึง และมีความมั่นคงปลอดภัยสามารถรองรับความต้องการของภาคส่วนต่างๆได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของฐิตารีย์ วิสัยเลิศ (2554) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝันจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝันจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านงบประมาณและทรัพยากร ส่วนใหญ่เป็นการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรที่จำเป็น โดยติดตั้งระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารงานและเพื่อการเรียนการสอน เช่นเดียวกับ Gurr (2006) ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อการทำงานและการใช้ชีวิตที่เป็นทั้งผู้บริโภคและผู้สร้างความรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเต็มที่ในการพัฒนาการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ความสามารถของโรงเรียนและนักเรียน ในการเข้าถึงโครงข่ายโทรคมนาคมที่มีความเร็วสูงขึ้นเรื่อย ๆ การมีโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อถือได้ มีราคาเหมาะสม และสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 กลยุทธ์ปฏิบัติการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างความคุ้มค่า ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ซึ่งกลยุทธ์นี้มีผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ เป็นอันดับ 4 ทั้งนี้เนื่องจาก ในปัจจุบันการจะจัดหาระบบงาน IT ของหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานในกำกับรัฐบาลต่าง ๆ มาใช้ จะต้องผ่านการวางแผนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งได้มีการพัฒนาไปมาก จากเดิมที่แต่ละหน่วยงานย่อยมีการสร้างแผนงาน IT ของตนขึ้นมาเอง มาเป็นการวางแผนแม่บทด้าน IT ขององค์การล่วงหน้าเพื่อความเข้มแข็งขององค์การ มีการสร้างแผนงานที่คำนึงถึงความต้องการของหน่วยงานของตน โดยสอดคล้องกับนโยบายและแผนหลักของรัฐบาลหรือวาระแห่งชาติ การนำ IT มาใช้งานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเป็นเรื่องที่ถูกพูดถึงและเป็นเรื่องที่ได้รับการจับตามองจากผู้บริหารอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ดีต้องคำนึงถึงการทำให้สารสนเทศเป็นส่วนประกอบที่ทำให้องค์การมีประสิทธิภาพสูง อันนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วม (Stake Holder) กลยุทธ์นี้สอดคล้องกับพันธกิจของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556 (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552) กล่าวคือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่มีธรรมาภิบาลโดยมีกลไกระเบียบโครงสร้างการบริหารและการกำกับดูแลที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างบูรณาการ มีความเป็นเอกภาพที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อสนับสนุนให้เกิดธรรมาภิบาลในระบบบริหารจัดการ เช่นเดียวกับสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2545) ได้กล่าวไว้ในรายงานการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และปัจจัยสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลสำเร็จต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนของประเทศออสเตรเลีย ว่าปัจจัยสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลสำเร็จต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนของประเทศออสเตรเลีย คือ ความสามารถและความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว การสนับสนุนทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการกำหนดภารกิจสำคัญเร่งด่วนของการปฏิรูปโรงเรียนและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษานโยบายเอภะสุด (2557) ที่ศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี เขต 1 พบว่ากลยุทธ์หลักที่ 3 คือการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างความคุ้มค่าสูงสุด ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์เร่งรัดให้มีผู้ดำเนินการรับผิดชอบงานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นรูปธรรม กลยุทธ์พัฒนางานเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหน่วยงานหลักที่มีประสิทธิภาพสูง กลยุทธ์สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือพัฒนาระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศกับหน่วยงานภายนอกอย่างสร้างสรรค์

2.3 กลยุทธ์การพัฒนาคณะความรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แก่บุคลากร ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ซึ่งกลยุทธ์นี้มีผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ เป็นอันดับ 2 ทั้งนี้เนื่องจาก การพัฒนาคณะความรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แก่บุคลากร เป็นการพัฒนาคณะความรู้ที่อยู่ภายในตัวบุคลากร ให้สามารถนำความรู้ในทางเทคโนโลยีออกมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการนำไปใช้ในการสอน การแก้ปัญหา การพัฒนา การคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ประสบการณ์และทักษะ รวมถึงสามารถนำมาใช้ในการ

ดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา เมื่อบุคลากรมีความรู้ความสามารถและมีความรู้ความเข้าใจที่จะพัฒนาตนเองก็จะทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ และส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ พันธกิจของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556 (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552) กล่าวคือ พัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอทั้งบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Professionals) และบุคลากรในสาขาอาชีพอื่น ๆ ทุกระดับที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพมีวิจรรย์ญาณและรู้เท่าทันอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อร่วมขับเคลื่อนประเทศไทยสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้และนวัตกรรมอย่างยั่งยืนและมั่นคง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2557-2559 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) คือ ยกระดับความสามารถของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ในการใช้ ICT เพื่อการศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษานโยบาย เอกะสุด (2557) ที่พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 4 เสริมสร้างองค์ความรู้ในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่บุคลากร ประกอบด้วย กลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีที่มีศักยภาพสูง กลยุทธ์สนับสนุนให้ผู้บริหารเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการเทคโนโลยีและกลยุทธ์สร้างเสริมแนวทางการป้องกันผลกระทบจากภายนอกอย่างชัดเจน ขณะที่ Drent & Meelisen (2008) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง Which Factors Obstruct or Stimulate Teacher Educators to use ICT Innovatively? ได้กล่าวว่า สมรรถนะของครูด้านการใช้และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศของครูจะสอดคล้องกับการสอนของครู เนื่องจากครูมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการใช้และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และยังมีมองเห็นข้อดีและข้อได้เปรียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษา ทั้งยังนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงเจตคติและการรับรู้วัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

2.4 กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ซึ่งกลยุทธ์นี้มีผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ เป็นอันดับ 1 ทั้งนี้เนื่องจาก การสร้างเครือข่ายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในปัจจุบัน เป็นการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์การ ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายมักจะมีผลที่ดีกว่า ผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน ดังนั้นการสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ได้กำหนดนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กล่าวคือ จัดตั้งศูนย์กลางการเชื่อมประสานและบูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อร่วมกันพิจารณาบริบทของการใช้ข้อมูลของแต่ละฝ่าย ซึ่งจะเอื้อต่อการออกแบบและจัดเก็บข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ สามารถบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเปิดให้บริการได้ในลักษณะของศูนย์บริการระดับภูมิภาค ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับอำเภอและระดับตำบล และพัฒนาเครือข่ายความ

ร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงอื่น ๆ เพื่อเอื้อต่อการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมของประเทศไทย รวมถึงประสานและจัดให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่าง หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหา แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนทั้ง ทางด้านซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ ให้เพียงพอในการใช้ประโยชน์ และในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีนโยบายให้บริการทางวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ชุมชน เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศ ลดช่องว่าง ระหว่างผู้เรียนในเมืองกับชนบท สอดคล้องกับผลการศึกษาของไพบูลย์ เกตุแก้ว (2554) ที่ศึกษาการ พัฒนารูปแบบการจัดการเทคโนโลยีของโรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตรเพื่อยกระดับมาตรฐานโดยใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตรได้พัฒนา มาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจากกระทรวงศึกษาธิการจากเดิม 6 มาตรฐาน เป็น 7 มาตรฐาน โดยโรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตรได้พัฒนาเพิ่มมาตรฐานในข้อที่ 7 คือ มาตรฐาน 7 ด้าน เครือข่ายกัลยาณมิตร โดยมีการประชุมระหว่างโรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตรให้ความร่วมมือและ สนับสนุนงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารระหว่างโรงเรียนเครือข่ายกัลยาณมิตร เช่นเดียวกับสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2545) รายงานการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และปัจจัยสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลสำเร็จ ต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนของประเทศออสเตรเลีย โดยงานวิจัยได้กล่าวถึงปัจจัยที่กำหนด ความสำเร็จ คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เช่น เครือข่ายสนับสนุนนักเรียน เครือข่ายสำหรับ ผู้บริหารโรงเรียน เครือข่ายสำหรับครู เครือข่ายพัฒนาวิชาชีพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรกำหนดนโยบายการ บริหารการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เน้นการปฏิบัติได้จริง

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรประสานความ ร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากรกับ ภาครัฐ และเอกชน เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองได้ และเพื่อสร้างความมั่นคงยั่งยืน ให้แก่สถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการบริหารการ จัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การ บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ทั้ง 4 กลยุทธ์ มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด และมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในระดับมาก

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ภาคเครือข่ายจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยั่งยืน

2.3 ครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในปัจจุบันอันจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แยกตามขนาดโรงเรียน

3.2 ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพตลอดไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2556. สืบค้นจาก

<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=22564&Key=news20>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2557-2559. สืบค้นจาก

www.thailibrary.in.th/2014/07/28/ict-moe-master-plan2557/

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2552). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2552-2556. สืบค้นจาก

www.mict.go.th/assets/portals/1/files/policy_Broadband.pdf.

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). **กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย (ICT2020)**. สืบค้นจาก http://irem.ddc.moph.go.th/uploads/file/km/references/e-Government/ICT_2020.pdf.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). โฉมหน้าของโลกใหม่...เตรียมความพร้อมประเทศไทยสู่ศตวรรษที่ 21. *วิทยาการจัดการปริทรรศน์*. 4(4), 80-86.
- ฐิตารีย์ วิลัยเลิศ. (2554). **รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของโรงเรียนในฝัน จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นราทิพย์ เกษะสุด. (2557). กลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาส ในเขตอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี เขต 1. *OJED*. 10(3), 285-298.
- ไพบูลย์ เกตุแก้ว. (2554). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเทคโนโลยีของโรงเรียนเครือข่าย กัลยาณมิตรเพื่อยกระดับมาตรฐาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2545). **กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ 2544 – 2553 ของประเทศไทย**. ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2545). **รายงานการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และปัจจัยสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลสำเร็จต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนของประเทศออสเตรเลีย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Drent, M. & Meelissen, M. (2008). Which Factors Obstruct or Stimulate Teacher Educators to Use ICT Innovatively?. *Computers & Education*. 51(1), 187-199.
- Gurr, D. (2006). **The impact of Information and Communication Technology on the Work of School Principals**. New York: Prentice-Hall.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurements*. 1970(30), 607-610.

โมเดลสมการโครงสร้างความตั้งใจคงอยู่ในงานพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลศูนย์สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

STRUCTURAL EQUATION MODEL OF INTENTION TO STAY AMONG PROFESSIONAL
NURSES IN REGIONAL HOSPITAL OPERATED BY MINISTRY OF PUBLIC
HEALTH OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY

ธเนศ ปทุมานนท์¹ สุชนนี เมธิโยธิน² และบรรพต วิรุณราช³
Tanait Padumanonda¹ Suchonnee Metiyothin² and Banpot Wirunraj³

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนาองค์กรและการจัดการสมรรถนะของมนุษย์ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณบดีวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความตั้งใจคงอยู่ในงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ และเพื่อทดสอบแบบจำลองเชิงสาเหตุความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยมีการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรเป็นตัวแปรแฝงภายนอกมีความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรสื่อตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 1,197 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากโรงพยาบาลศูนย์ตามพื้นที่ 5 ภาคของประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตรวัดชนิดประเมินค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยหลักพบว่า

1) พยาบาลวิชาชีพมีความตั้งใจคงอยู่ในงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และความพึงพอใจในงานในระดับปานกลางมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก

2) แบบจำลองสมการโครงสร้างความตั้งใจคงอยู่ในงานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 103.899$, $p\text{-value} = 0.118$, Chi-Square/Degree of Freedom (CMIN/DF) = 1.181, GFI = 0.99, NFI = 0.99, RFI = 0.98, IFI = 0.99, TLI = 0.99, CFI = 0.99, AGFI = 0.97, RMSEA = 0.012, RMR = 0.009)

3) ผลการทดสอบเส้นทางอิทธิพลพบว่าปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลรวมต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานสูงสุดมีค่าเท่ากับ 0.66 ลำดับสองคือการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีค่าอิทธิพลรวม 0.48 ส่วนความพึงพอใจในงานไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยมีค่าอิทธิพลรวม 0.12 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรสื่อ (Mediator) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ

ทั้งสามปัจจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพได้ร้อยละ 40 ($R^2=.40$)

ABSTRACT

The purposes of this study were to investigating the levels of intention to stay, perceived organizational support and organizational commitment and to examine the causal relationship model of intention to stay through perceived organizational support as exogenous variable job-satisfaction and organizational commitment as mediators variables. The samples consist of 1,197 professional nurses from Regional Hospital Operated by Ministry of Public Health, Office of The Permanent Secretary. Questionnaires with 5-level rating scale was employed as the research instrument. Descriptive statistics, confirmatory factor analysis and structural equation modeling were generated using statistical package.

The major results indicated that:

1. Professional nurses had level of intention to stay, perceived organizational support and job satisfaction in the moderate level and had level of organizational commitment in the height level.

2. The structural equation model of intention to stay was supported By the empirical data. ($\chi^2 = 103.89$, p-value = 0.118, Chi-Square/Degree of Freedom (CMIN/DF) = 1.18, GFI = 0.99, NFI = 0.99, RFI = 0.98 IFI=0.99, TLI = 0.99, CFI = 0.99, AGFI = 0.97, RMSEA = 0.012, RMR = 0.009)

3. The factor on organizational commitment had the highest total influence of 0.66 on intention to stay. The factor on Perceived organizational support had the second highest total influence of 0.48 on intention to stay. The factor on job satisfaction had total influence of 0.12 on intention to stay no significantly ($p>.05$). Job satisfaction and organizational commitment had mediating affects on the relationship between perceived organizational support and intention to stay. Altogether the 3 factors, which are the causes, were explained the 40 variance of intention to stay of professional nurses.

คำสำคัญ

ความตั้งใจคงอยู่ในงาน พยาบาลวิชาชีพ โมเดลสมการโครงสร้าง

Keywords

Intention to stay, Professional nurse, Structural equation model

ความสำคัญของปัญหา

การให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลถือว่ามีสำคัญในการบริหารงานบุคคลเนื่องจากเป็นทรัพยากรที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความรู้ความสามารถ และศักยภาพได้อย่างไม่สิ้นสุด การลงทุนเพื่อบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของแต่ละองค์กรจะคุ้มค่าเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าองค์กรแต่ละแห่งจะสามารถธำรงรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหล่านี้ไว้กับองค์กรได้นานเพียงใดด้วยเพราะการที่พนักงานต้องการทำงานในองค์กร เป็นเสมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร ตรงกันข้ามถ้าพนักงานมีความต้องการออกจากงานมากก็แสดงว่าอาจมีปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันจากองค์กร หรืออาจมีแรงดึงดูดจากภายนอกองค์กร นอกจากนี้การที่บุคลากรส่วนหนึ่งลาออกไปทำงานในองค์กรอื่น อาจมีผลในทางทำลายขวัญกำลังใจของบุคลากรที่ยังทำงานอยู่ในองค์กร และเริ่มคิดถึงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในงาน คิดถึงโอกาสทางเลือกที่จะไปทำงานในองค์กรอื่น การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน หรือตั้งใจลาออกจากงาน ย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ในการนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคล โดยการส่งเสริมการคงอยู่ในงานและป้องกันการลาออกจากงาน เพราะผลจากการวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าความตั้งใจคงอยู่ในงานความตั้งใจลาออกจากงาน สามารถทำนายพฤติกรรมการคงอยู่ในงาน การตั้งใจออกจากงานได้ดีที่สุด (Mowday, Porter, & Steer 1982; Tett & Meyer, 1993)

พยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรที่มีกำลังคนมากที่สุดในระบบสาธารณสุข ระหว่าง พ.ศ. 2548-2553 พยาบาลวิชาชีพที่เป็นลูกจ้างโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป 95 แห่งมีอัตราการลาออกภายในปีแรกของการทำงานร้อยละ 48.68 และลาออกภายในปีที่ 2 ร้อยละ 25.57 (กฤษฎา แสงดี, 2551) สถานการณ์การลาออกจากงานของพยาบาลภาครัฐไปสู่เอกชนยิ่งจะมีมากขึ้น จากการศึกษาในประเทศไทยมีนโยบายให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการแพทย์ (Medical Hub) ในภูมิภาคเอเชีย และใน พ.ศ. 2558 ประเทศจะเข้าสู่เศรษฐกิจอาเซียนซึ่งจะมีการเปิดเสรีเกี่ยวกับอาชีพบริการใน 8 สาขาพยาบาลก็เป็น 1 ใน 8 สาขาวิชาชีพนั้น จึงคาดการณ์ได้ว่าพยาบาลวิชาชีพอาจจะมีการลาออกจากภาครัฐไปสู่เอกชนมากขึ้น

ปัญหาการขาดแคลนพยาบาลจึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องให้ความสนใจ (วิจิตร ศรีสุพรรณ และกฤษฎา แสงดี, 2551) เพราะการที่พยาบาลลาออกจากงานมาก นอกจากจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการพยาบาลแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของพยาบาลที่ยังคงปฏิบัติงานอยู่ที่ต้องรับภาระงานมากขึ้น จะเห็นได้จากพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์มีการขึ้นปฏิบัติงานล่วงเวลามีค่าเฉลี่ยถึง 5.82 เวน (ประมาณ 46.5 ชั่วโมง) จากวันหยุด 8 วัน ต่อเดือน (สำนักงานพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2557) และจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานในโรงพยาบาลศูนย์บางแห่งในภาคกลาง ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาระงานว่า เมื่อมีอายุมากขึ้น ถ้าต้องอยู่เวรบ่อยและเวรตึกจะกระทบต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลที่สมรสแล้วต้องดูแลเลี้ยงดูบุตร ดึงคำให้สัมภาษณ์ว่า “เพื่อนที่แต่งงานแล้วต่างก็วางแผนที่จะลาออกจากงาน เมื่อทำงานครบ 25 ปี เพื่อรับบำนาญและหางานอื่นที่ไม่ต้องอยู่เวร ส่วนรุ่นน้องบางคนก็ไปเรียนปริญญาโทในสาขาวิชาอื่นเพื่อจะได้เปลี่ยนงาน” คำตอบที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบตรงกันคือ “ไม่ใช่เฉพาะเรื่องอยู่เวรเท่านั้นที่ทำให้พยาบาลอยากลาออกจากงาน แต่เพราะต้องรับภาระงานหนัก แต่เงินเดือนน้อยและได้รับค่าทำงานล่วงเวลาไม่เป็นธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานที่ทำเทียบกับวิชาชีพอื่น ๆ ใน

โรงพยาบาล” จากสภาพปัญหาความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพที่มีการคงอยู่ในงานน้อยลง ย่อมส่งผลต่อมาตรฐานบริการพยาบาล การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานจึงมีความสำคัญ สำหรับกรอบแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพในการวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับ กระบวนทัศน์ในการศึกษาพฤติกรรมองค์กร The Meso Paradigm (House Rousseau & Thomas –Hunt, 1995) โดยการศึกษาปัจจัยทั้งระดับบุคคล และระดับองค์กร ปัจจัยระดับบุคคล ได้ศึกษา 2 ปัจจัยคือ

1. ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลมีความรู้สึกดีต่อการทำงานที่ทำการทำให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การศึกษาความพึงพอใจในงานในมุมมองต่าง จะช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าพนักงาน พอใจหรือไม่พอใจในงานในเรื่องใด ซึ่ง Spector (1997) สร้างแบบวัดความพึงพอใจในงาน (Job – Satisfaction Survey: jss) ในมุมมอง (Facet) ด้านต่าง ๆ 9 ด้าน งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ความพึงพอใจในงานกับความตั้งใจคงอยู่ในงาน เช่น การศึกษาของ สุรีย์ ท้าวคำลือ และพินดา ดามาพงศ์ (2550) พบว่าความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีณีย์ พิมพ์ทอง (2557) ที่พบว่า ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อการคงอยู่ในองค์กรของพนักงาน

2. ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) ซึ่ง Mowday, Steers & Porter (1979) ให้ความหมายว่า คือความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นของพนักงานกับ องค์กร ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ มีความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีการใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อปฏิบัติภารกิจขององค์กร และมีความตั้งใจที่จะเป็นสมาชิกขององค์กร งานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจอยู่ในงาน /ออกจากงานของกลุ่มตัวอย่าง เช่น อาจารย์พยาบาล (รัชณี ศุภจินทรรัตน์ และคณะ, 2555) พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ (Dion, et al., 2011)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรมีการศึกษาในหลายวิชาชีพผลการศึกษามากมายไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลและวิชาชีพอื่นต่างพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างปัจจัยทั้งสอง (Garbee et al., 2006; ศรีณีย์ พิมพ์ทอง, 2557) สำหรับงานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความพึงพอใจในงาน กับความผูกพันต่อองค์กรยังเป็นที่โต้แย้งกันอยู่ เพราะผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าความพึงพอใจในงาน มีทั้งมีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร (Meyer, et al., 2002) ให้ความเห็นว่าความความพึงพอใจในงานเป็นตัวทำนายความผูกพันต่อองค์กรความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรคือความผูกพันต่อองค์กรเป็นการตอบสนองทางอารมณ์ที่ลูกจ้างมีต่อองค์กร ส่วนความพึงพอใจในงานเป็นการตอบสนองทางอารมณ์ที่ลูกจ้างมีต่องาน ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นพร้อมกัน(simultaneously) ส่วน Steers & Mowday (1981) ให้ความเห็นว่าลูกจ้างอาจมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูง ทั้งๆที่อาจไม่พอใจต่อด้านใดด้านหนึ่งของงาน

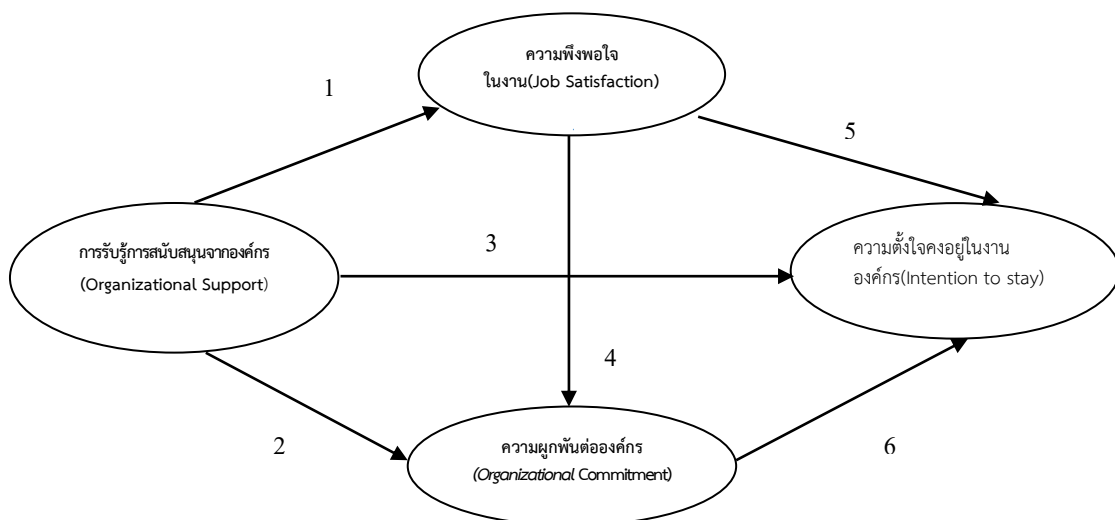
ปัจจัยด้านองค์กร ได้ศึกษา 1 ปัจจัยคือ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (Perceived Organizational Support: POS) ซึ่ง Eisenberger et al. (1986) ได้พัฒนาทฤษฎีการสนับสนุนจากองค์กร

(Organizational Support Theory) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างสำหรับทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานที่อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างคือทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) ที่อธิบายสิ่งสำคัญของการมีความสัมพันธ์กันทางสังคมก็เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์หรือความพอใจด้านต่างๆทั้งด้านวัตถุ ด้านจิตใจ เช่นการได้รับการยอมรับ การได้รับการยกย่องการแลกเปลี่ยนอยู่บนบรรทัดฐานการตอบแทน (Norm of Reciprocity) ซึ่งเป็นกฎทางสังคม (Social Rule) ที่กล่าวว่าบุคคลต้องให้ตอบแทน (Repay) ตามชนิดที่ผู้อื่นได้ให้แก่เขาเมื่อบุคคลรับรู้ว่าการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลอื่นก็จะเกิดภาวะผูกพัน (Obligation) ที่จะตอบแทนบุคคลนั้นในสิ่งที่ดี ดังนั้นเมื่อพนักงานในองค์กรรับรู้ว่าคุณได้รับการสนับสนุนที่ดีจากองค์กร ก็จะรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ จึงพยายามตอบแทนด้วยพฤติกรรม และทัศนคติที่เป็น ประโยชน์ต่อองค์กร ตั้งใจทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Rhoades & Eisenberger, 2002)

แนวคิดในเรื่องของการสนับสนุนจากองค์กรจึงหมายถึงการที่พนักงานมองหรือรับรู้ว่าคุณค่าองค์กรมีความสนใจ ห่วงใยสวัสดิภาพของตนมากน้อยเพียงใด ใน 3 ด้าน คือ การสนับสนุนด้านการทำงาน การสนับสนุนโอกาสในการพัฒนา และการให้คุณค่าความสำคัญ

จากการประมวลผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร และส่งผลให้บุคคลนั้นอยู่ในองค์กรจากการสังเคราะห์งานวิจัยโดย Rhoades และ Eisenberger (2002) พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร มีผลต่อความพึงพอใจในงาน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรทั้งด้านจิตใจ และการปฏิบัติงาน ทำให้พนักงานมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยง (การลา กิจ ลาป่วย ความตั้งใจออกจากงาน) น้อยลงสำหรับความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงการที่พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลศูนย์ มีความคิดที่จะปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลศูนย์ต่อไปไม่วางแผนที่จะออกจากงานหรือเปลี่ยนงาน

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจคงอยู่ในงาน ความตั้งใจออกจากงานจึงสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวประกอบที่ 1 โดยมีสมมติฐานว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีนี้ สอดคล้องกับข้อมูลประจักษ์

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของข้อมูลความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ และได้สังเกตเห็นตัวแปรการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (POS) ที่เป็นโมโนทัศน์ที่สำคัญในการบริหารธุรกิจแนวใหม่ การนำมาศึกษาเป็นตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous variable) ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ โดยมี ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous variables) ผลของการศึกษาจะทำให้เห็นอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมและอิทธิพลรวมการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่มีต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความตั้งใจคงอยู่ในงานการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร ของพยาบาลวิชาชีพ
2. เพื่อทดสอบแบบจำลองเชิงสาเหตุการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยมีความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรสื่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกระจายตัวอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกของประเทศไทยขนาดกลุ่มตัวอย่าง Bollen (1989 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538) ได้เสนอแนะให้พิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างควบคู่ไปกับจำนวนพารามิเตอร์อิสระที่ต้องการประมาณค่าถ้าพารามิเตอร์มีจำนวนมากควรจะต้องมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยใช้อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรจะเป็น 20 ต่อ 1 ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้อัตราส่วนระหว่างจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรกับหน่วยตัวอย่างเป็น 20 ต่อ 1 หน่วย ซึ่งจากการประมาณค่าพารามิเตอร์จากโมเดลสมมติฐานคาดว่าจะมีจำนวนพารามิเตอร์ทั้งสิ้นประมาณ 50 พารามิเตอร์หากใช้อัตราส่วน 20: 1 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คนสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนดังนี้ 1) แบ่งโรงพยาบาลศูนย์สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขตามภาคต่างๆของประเทศไทยซึ่งมีอยู่ 5 ภาค 2) เลือกโรงพยาบาลกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มมาภาคละ 2-3 โรงพยาบาลได้ 13 โรงพยาบาล 3) ในแต่ละโรงพยาบาลเลือกพยาบาลวิชาชีพตามคุณสมบัติที่กำหนดคือ เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลศูนย์ ไม่ต่ำกว่า 1 ปี เป็นข้าราชการ พนักงานราชการพนักงานกระทรวงสาธารณสุข และลูกจ้างประจำ ทำงานอยู่แผนกต่าง ๆ 4 กลุ่ม คือ หออภิบาลผู้ป่วยหนัก หอผู้ป่วยสามัญ หอผู้ป่วยพิเศษผู้ป่วยนอกและห้องผ่าตัดอื่นๆ เป็นผู้ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโรงพยาบาลละ 100 คน รวม 13 โรงพยาบาล ได้ตัวอย่าง 1,300 คน

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 5 ส่วน เป็นแบบวัดชนิดประเมินรวมค่า ประกอบด้วย ข้อความต่างๆ แต่ละข้อความมีมาตรวัด 5 หน่วย ตั้งแต่ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ แบบสอบถามส่วนที่ 1) เป็นคำถามเกี่ยวกับ

คุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่างจำนวน 10 ข้อคำถามส่วนที่ 2) เป็นแบบสอบถามการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้ใช้แบบวัดการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่พัฒนาโดย Eisenberger และคณะ (Eisenberger et al. 1986) ผู้วิจัยเลือกปรับใช้คำถามจำนวน 14 ข้อมีความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .916 ส่วนที่ 3) เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน ผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้ใช้แบบวัดความพึงพอใจในงานที่พัฒนาโดย Spector (1985) ซึ่งเป็นแบบวัดที่เขาพัฒนาเพื่อวัดความพึงพอใจในงานชื่อว่า Job Satisfaction Survey: JSS ต้นฉบับมี 36 ข้อความ ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน 9 มุมมอง (facet) ผู้วิจัยนำมาปรับใช้จำนวน 27 ข้อมีความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .955 ส่วนที่ 4) เป็นแบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กร ที่ผู้วิจัยสร้างตามแนวคิดของ Mowday, Steers และ Porter (1979) ประกอบด้วยคำถาม 13 ข้อ มีความเชื่อมั่นโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .927 ส่วนที่ 5) เป็นแบบสอบถามความตั้งใจคงอยู่ในงาน ประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ เป็นข้อความที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของ (Mobley et al., 1979) เป็นข้อความทางบวก (ความตั้งใจอยู่ในงาน) 2 ข้อ และข้อความทางลบ (ความตั้งใจจะออกจากงาน) 2 ข้อ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .827 แบบสอบถามรวมทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .973

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยส่ง E-mail ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์และหรือโทรศัพท์ติดต่อเพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยและทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและกรอกแบบฟอร์มการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยของโรงพยาบาลส่งให้คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของโรงพยาบาลพิจารณา ในการพิทักษ์สิทธิ์ของตัวอย่างเมื่อผ่านการพิจารณาจริยธรรมในการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยของโรงพยาบาลแล้วผู้วิจัยติดต่อกับผู้ประสานงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงพยาบาล เพื่อส่งแบบสอบถามให้ผู้ประสานงานแจกแบบสอบถามแก่ตัวอย่างตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืนมาให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์หรือส่งกับผู้ประสานงานส่งแบบสอบถาม 1,300 ฉบับได้รับกลับคืน 1,221 ฉบับ (ร้อยละ 93.9) ผ่านการตรวจสอบและนำมาวิเคราะห์ 1,197 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง และค่าความเบ้ และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการวิเคราะห์ สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของตัวแปรแฝงโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) การทดสอบแบบจำลองอิทธิพลเชิงสาเหตุความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยมีการรับรู้การสนับสนุนองค์กรเป็นตัวแปรแฝงภายนอกมีความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรสื่อ (Moderator) โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

พยาบาลวิชาชีพมีความตั้งใจคงอยู่ในงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.29 จากคะแนนเต็ม 5 ข้อคำถามที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่หนึ่ง คือ กำลังหางานที่โรงพยาบาลอื่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ข้อคำถามที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอันดับที่สอง คือ ถึงแม้โรงพยาบาลอื่นรับทำงานก็จะไม่ลาออกส่วนตัวแปรแฝงที่เป็นปัจจัยสาเหตุคือการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และความพึงพอใจในงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกันมีค่าเฉลี่ย 3.47 และ 3.41 ตามลำดับ ตัวแปรแฝงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากคือความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.74

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรสังเกตของปัจจัยเชิงสาเหตุและตัวแปรสังเกตของความตั้งใจคงอยู่ในงานผู้วิจัยได้คำนวณค่าตัวแปรบ่งชี้องค์ประกอบของตัวแปรแฝงโดยใช้ค่าเฉลี่ยจากการรวมคะแนนคำถามแต่ละด้าน หาดด้วยจำนวนข้อคำถาม สำหรับข้อความทางลบจะปรับเป็นคะแนนข้อความทางบวก (Recode) ดังนั้นทุกองค์ประกอบของตัวแปรแฝงจึงมีระดับคะแนนระหว่าง 1-5 คะแนน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบตัวชี้วัดตัวแปรแฝงการรับรู้การสนับสนุนต่อองค์กร (A) ความพึงพอใจในงาน (B) ความผูกพันต่อองค์กร (C) และความตั้งใจคงอยู่ในงาน (D)

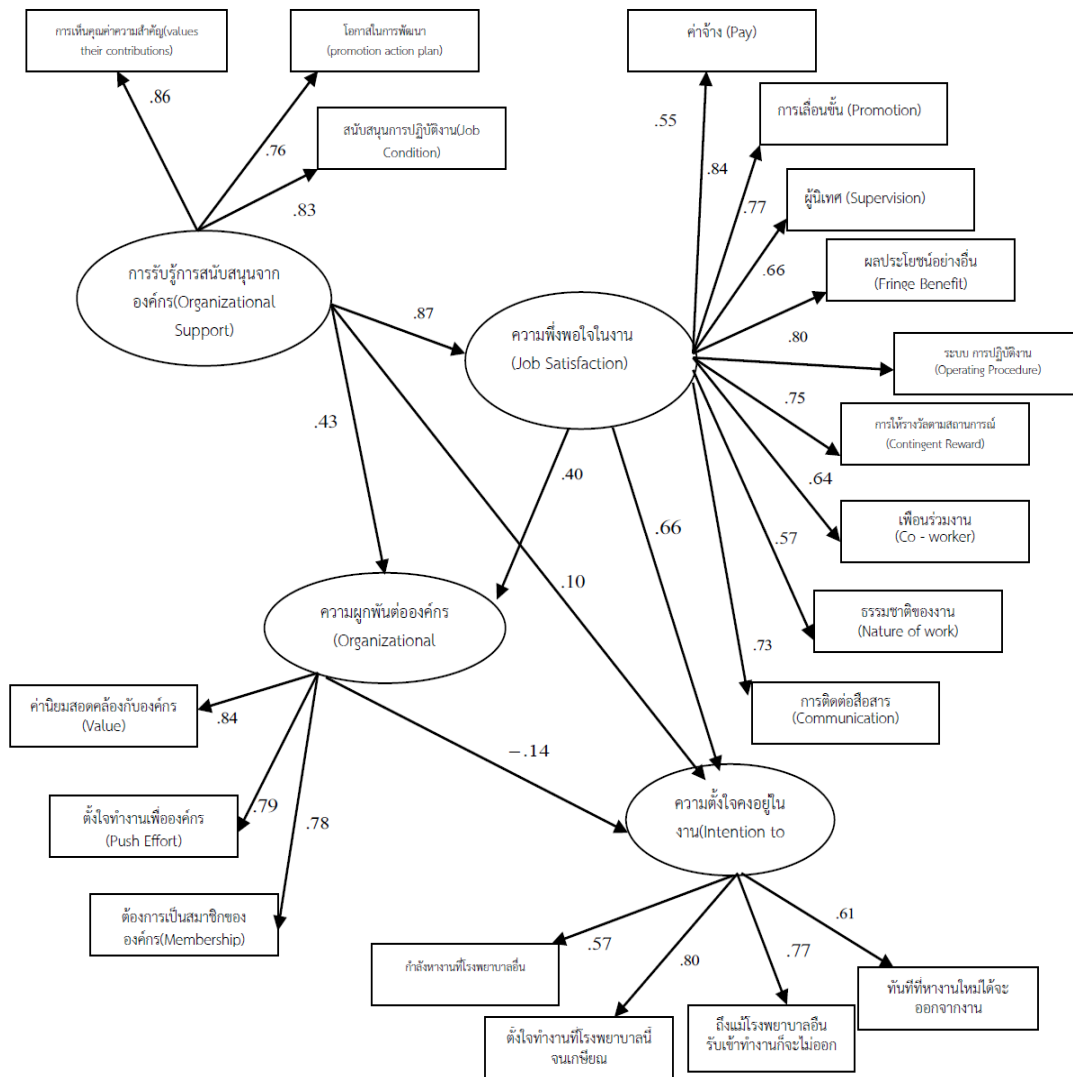
ตัวแปรแฝงและตัวชี้วัด	A	msup1	msup2	msup3	B	msat1	msat2	msat3	msat4	msat5	msat6	msat7	msat8	msat9	c	mcom1	mcom2	mcom3	D
A การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร	1	.884**	.860**	.913**	.771**	.557**	.671**	.631**	.537**	.629**	.594**	.507**	.474**	.607**	.630**	.610**	.529**	.545**	.414**
msup1	.884**	1	.638**	.731**	.684**	.521**	.571**	.550**	.488**	.528**	.542**	.456**	.414**	.540**	.575**	.560**	.477**	.500**	.389**
msup2	.860**	.638**	1	.664**	.633**	.396**	.574**	.535**	.407**	.530**	.489**	.433**	.424**	.530**	.510**	.498**	.440**	.427**	.309**
msup3	.913**	.731**	.664**	1	.727**	.556**	.634**	.589**	.525**	.608**	.547**	.459**	.424**	.545**	.587**	.563**	.488**	.518**	.401**
B ความพึงพอใจในงาน	.771**	.684**	.633**	.727**	1	.736**	.822**	.772**	.746**	.817**	.820**	.671**	.628**	.729**	.683**	.698**	.561**	.570**	.416**
msat1	.557**	.521**	.396**	.556**	.736**	1	.608**	.453**	.597**	.507**	.564**	.315**	.292**	.386**	.417**	.441**	.335**	.341**	.319**
msat2	.671**	.571**	.574**	.634**	.822**	.608**	1	.662**	.551**	.674**	.640**	.451**	.393**	.512**	.514**	.530**	.429**	.418**	.314**
msat3	.631**	.550**	.535**	.589**	.772**	.453**	.662**	1	.439**	.629**	.558**	.501**	.437**	.551**	.515**	.509**	.444**	.426**	.269**
msat4	.537**	.488**	.407**	.525**	.746**	.597**	.551**	.439**	1	.534**	.558**	.376**	.352**	.428**	.470**	.477**	.372**	.406**	.308**
msat5	.629**	.528**	.530**	.608**	.817**	.507**	.674**	.629**	.534**	1	.669**	.519**	.462**	.556**	.562**	.573**	.460**	.472**	.330**
msat6	.594**	.542**	.489**	.547**	.820**	.564**	.640**	.558**	.558**	.669**	1	.556**	.449**	.567**	.561**	.607**	.457**	.440**	.316**
msat7	.507**	.456**	.433**	.459**	.671**	.315**	.451**	.501**	.376**	.519**	.556**	1	.537**	.500**	.514**	.544**	.401**	.430**	.287**
msat8	.474**	.414**	.424**	.424**	.628**	.292**	.393**	.437**	.352**	.462**	.449**	.537**	1	.561**	.583**	.551**	.490**	.517**	.385**
msat9	.607**	.540**	.530**	.545**	.729**	.386**	.512**	.551**	.428**	.556**	.567**	.500**	.561**	1	.560**	.560**	.471**	.470**	.306**
C ความผูกพันต่อองค์กร	.630**	.575**	.510**	.587**	.683**	.417**	.514**	.515**	.470**	.562**	.561**	.514**	.583**	.560**	1	.871**	.899**	.903**	.594**
mcom1	.610**	.560**	.498**	.563**	.698**	.441**	.530**	.509**	.477**	.573**	.607**	.544**	.551**	.560**	.871**	1	.677**	.659**	.471**
mcom2	.529**	.477**	.440**	.488**	.561**	.335**	.429**	.444**	.372**	.460**	.457**	.401**	.490**	.471**	.899**	.677**	1	.738**	.438**
mcom3	.545**	.500**	.427**	.518**	.570**	.341**	.418**	.426**	.406**	.472**	.440**	.430**	.517**	.470**	.903**	.659**	.738**	1	.626**
D ความตั้งใจคงอยู่ในงาน	.414**	.389**	.309**	.401**	.416**	.319**	.314**	.269**	.308**	.330**	.316**	.287**	.385**	.306**	.594**	.471**	.483**	.626**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 A, B, C, D = ตัวแปรแฝง

จากตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบตัวชี้วัดตัวแปรซึ่งประกอบด้วยตัวแปรแฝงการรับรู้การสนับสนุนต่อองค์กร (A) ตัวแปรแฝงความพึงพอใจในงาน (B) ตัวแปรแฝงความผูกพันต่อองค์กร (C) และตัวแปรแฝงความตั้งใจอยู่ในงาน (D) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรชี้วัดแต่ละคู่ มีความสัมพันธ์ทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ทุกคู่โดยที่ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรชี้วัดของตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งสามตัวคือตัวแปรชี้วัดการรับรู้การสนับสนุนต่อองค์กรตัวแปรชี้วัดความพึงพอใจในงานตัวแปรชี้วัดความผูกพันต่อองค์กรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ .292 สูงสุดเท่ากับ .634 ส่วนตัวแปรแฝงการรับรู้การสนับสนุนต่อองค์กรมีความทางบวกกับตัวแปรแฝงความพึงพอใจในงาน ตัวแปรแฝงความผูกพันต่อองค์กรและตัวแปรแฝงความตั้งใจอยู่ในงาน มีค่า $r = 0.771, 0.630$ และ 0.414 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดตัวแปรแฝงในกรอบการวิจัย (Full Measurement Model) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติผ่านเกณฑ์ทุกข้อ (Chi-Square = 107.12 p-value = 0.053 ค่าอัตราส่วนของ Chi-Square/Degree of Freedom (CMIN/DF) = 1.26 GFI = 0.99 NFI = 0.99 RFI = 0.98 IFI = 0.99 TLI = 0.99 CFI = 0.99 AGFI = 0.97 RMSEA = 0.015 RMR = 0.009) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวชี้วัดตัวแปรแฝงทุกตัวในโมเดลการวัดมีค่ามากกว่า 0.5 ซึ่งผ่านเกณฑ์ ตัวแปรแฝงทั้ง 3 ตัวคือการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ย Variance Extracted (ซึ่งคำนวณโดยสูตรค่าเฉลี่ย Variance Extracted = ผลบวกยกกำลังสองของ Factors Loading/n) ผ่านเกณฑ์ โดยมีค่า 68.10, 51.26 และ 66.731 ตามลำดับส่วนตัวแปรแฝงความตั้งใจอยู่ในงาน มีค่ามีค่าเฉลี่ย Variance Extracted 49.02 ซึ่งค่าต่ำกว่าเกณฑ์เพียงเล็กน้อยส่วนค่าความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability) ที่คำนวณโดยใช้สูตร ความเที่ยงเชิงโครงสร้าง = ผลบวกของน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานยกกำลังสอง/(ผลบวกของน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานยกกำลังสอง + ผลบวกของค่าความคลาดเคลื่อนความแปรปรวนของตัวแปร) ตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัว มีค่าผ่านเกณฑ์โดยค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.794 ค่าสูงสุดมีค่าเท่ากับ 0.954

ผลการตรวจสอบความสอดคล้อง/กลมกลืนของตัวแบบ (Goodness of Fit) ตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าโมเดลสมการโครงสร้างทางทฤษฎีความตั้งใจอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าสถิติผ่านเกณฑ์ผ่านเกณฑ์ทุกค่า (Chi-Square=103.89 p-value =0.118 Chi-Square/ Degree of Freedom (CMIN/DF) =1.181 GFI = 0.99 NFI = 0.99 RFI = 0.98 IFI = 0.99 TLI = 0.99 CFI = 0.99 RFI = 0.99 AGFI = 0.97 RMSEA = 0.012 RMR = 0.009) และมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานแบบจำลองเชิงสาเหตุความตั้งใจอยู่ในงานโดยมีการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร รายละเอียดดังภาพที่ 2 และตารางที่ 2

ภาพที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานแบบจำลองเชิงสาเหตุความตั้งใจอยู่ในงานโดยมีการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุ

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมระหว่างแต่ละตัวแปรแฝง การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรความพึงพอใจในงานความผูกพันต่อองค์กรความตั้งใจคงอยู่ในงาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพล	ตัวแปรแฝงภายใน								
	ความตั้งใจคงอยู่ในงาน			ความพึงพอใจในงาน			ความผูกพันต่อองค์กร		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร	0.10 ^a	0.38*	0.48*	0.87*	-	0.87*	0.43*	0.34*	0.77*
ความพึงพอใจในงาน	-.14 ^a	0.26*	0.12a	-	-	-	0.40*	-	0.40*
ความผูกพันต่อองค์กร	0.66*	-	0.66*	-	-	-	-	-	-
R ²	0.40			0.75			0.63		

a = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

DE=อิทธิพลทางตรง IE=อิทธิพลทางอ้อม TE=อิทธิพลรวม

จากตารางที่ 2 ผลการพิจารณาอิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอกที่มีต่อตัวแปรแฝงภายใน ความพึงพอใจในงานความผูกพันต่อองค์กร และความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกกับความพึงพอใจในงาน มีค่าเท่ากับ 0.87 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยเชิงสาเหตุการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรสามารถอธิบายความแปรปรวน ความพึงพอใจในงานได้ร้อยละ 75 ($R^2 = 0.75$)

การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกกับความความผูกพันต่อองค์กร มีค่าเท่ากับ 0.43 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความพึงพอใจในงาน มีค่าเท่ากับ 0.34 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอิทธิพลรวมต่อความความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเท่ากับ 0.77 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยเชิงสาเหตุการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและความพึงพอใจในสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนความผูกพันต่อองค์กรได้ ร้อยละ 63 ($R^2 = 0.63$)

ความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ ได้รับอิทธิพลรวมจากปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรสูงสุด มีค่าอิทธิพลรวมในทิศทางบวกเท่ากับ 0.66 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงไม่มีอิทธิพลทางอ้อม รองลงมาคือ ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลรวมในทิศทางบวกต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน เท่ากับ 0.48 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวก เท่ากับ 0.10 (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร เท่ากับ 0.38 มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และปัจจัยความพึงพอใจในงาน มีอิทธิพลรวมต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานเท่ากับ 0.12 (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ)

และอิทธิพลทางตรงในทิศทางลบ เท่ากับ -0.14 (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความผูกพันต่อองค์กรเท่ากับ 0.26 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ โดยสัดส่วนของความเชื่อถือได้ในตัวแปรความตั้งใจคงอยู่ในงาน ที่อธิบายได้ด้วยปัจจัย การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรปัจจัยความพึงพอใจในงานและปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ได้ร้อยละ $40 (R^2 = 0.40)$ จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานได้แก่ตัวแปรการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร โดยมีตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรและความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรสื่อ (Mediator)

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าระดับความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลางจึงแปลความได้ว่าโดยภาพรวมพยาบาลวิชาชีพยังมีแนวโน้มที่จะทำงานในโรงพยาบาลต่อไปในระดับปานกลางผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาคความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลของนักวิจัยหลายคน (Boyle, et al, 1999; Fisher, et al., 1994) ที่พบว่าความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจาริณี ศรีประเสริฐ และคณะ (2551) ที่พบว่าพยาบาลร้อยละ 62.25 มีความตั้งใจคงอยู่ในงานในระดับปานกลาง การที่ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นพบว่าความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากลักษณะคำถามที่ถามความเห็นของบุคคลที่ต้องตอบหรือแสดงความรู้สึกในขณะที่ตอบคำถาม ผู้ตอบแบบสอบถามอาจมีเวลาคิดไตร่ตรองวางแผนหรือตัดสินใจในกาตอบคำถามไม่มาก ส่วนใหญ่จึงตอบคำถามระดับคะแนนปานกลาง (คะแนน 3 จากคะแนนเต็ม 5 ในมาตรวัด) ยกเว้นผู้ที่วางแผนหรือตัดสินใจที่จะลาออกจากการหรือย้ายงานไปโรงพยาบาลอื่นจึงตอบคำถามตามที่ได้วางแผนหรือตัดสินใจแล้ว

2. ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างความตั้งใจคงอยู่ในงานหลังปรับโมเดลตามดัชนีการปรับโมเดล พบว่าในส่วนของปัจจัยเชิงสาเหตุระดับบุคคลความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อการคงอยู่ในองค์กรของพยาบาลวิชาชีพผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาจากงานวิจัยที่ผ่านมา (Garbee et al., 2006; ศรีณย์ พิมพ์ทอง, 2557) ดังนั้น การส่งเสริมให้พยาบาลวิชาชีพมีความผูกพันกับองค์กรจึงมีความสำคัญกับการดำเนินงานของโรงพยาบาลศูนย์ เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพที่ผูกพันและทุ่มเทให้กับโรงพยาบาลจะช่วยให้แต่ละโรงพยาบาลศูนย์ ให้บริการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพราะเมื่อพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรต่ำ อาจจะทำให้เกิดผลกระทบที่สำคัญหลายประการต่อพฤติกรรมการทำงานเช่นการไม่เต็มใจที่จะเสียสละหรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบใดๆต่อส่วนรวมการพยายามหลีกเลี่ยงงานและการมีแนวโน้มที่จะขาดงานหรือสมัครใจลาออกจากการงาน

การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงเส้นในงานวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในงานไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการวิจัยที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กรแสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจในงานยังมีส่วนในการเพิ่มความผูกพันต่อองค์กรของบุคคลที่ส่งผลให้บุคคลนั้นคงอยู่ต่อในองค์กรในที่สุดความพึงพอใจในงานจึงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการคงอยู่ในงานผ่านตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรซึ่งหมายความว่าพยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจต่องานที่ปฏิบัติจะทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรตามมาซึ่ง

ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวชี้วัดที่ดีในการโยกย้ายงานความตั้งใจที่จะเปลี่ยนงานของแต่ละบุคคล และส่งผลต่อการคงอยู่ในองค์กรในที่สุด

การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลรวมต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยมีอิทธิพลทางตรงผ่านปัจจัยระดับบุคคลคือความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผ่านมา (Fillipova, 2011; Lui, et al 2015; Rhoades & Eisenberger, 2002) ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีการสนับสนุนจากองค์กร(Organizational Support Theory) ที่ Eisenberger, et al. (1986) ได้พัฒนาเพื่ออธิบายพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับพนักงาน จากมุมมองของพนักงานที่มองหรือรับรู้ว่าองค์กรมีความสนใจห่วงใยสวัสดิภาพของตน ถ้ามีการรับรู้ที่ได้รับการสนับสนุนที่ดีก็จะมีความรู้สึกต้องตอบแทนบุญคุณขององค์กร เกิดความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรและส่งผลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน

จากผลการวิจัยที่พบว่าการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจคงอยู่ในงาน แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อ (Mediators) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพอย่างสมบูรณ์ (Full Mediation)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

จากผลการวิจัยพบว่าการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงานในระดับสูงคือ 0.87 และมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กรในระดับปานกลางและความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพในระดับสูงคือ 0.66 การกำหนดวิธีปฏิบัติในการบริหารงานบุคคลจึงต้องครอบคลุมและส่งผลต่อแรงจูงใจให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความผูกพันต่อหน่วยงานโดยการสนับสนุนในด้านโอกาสที่ได้รับการพัฒนา รวมถึงการเห็นคุณค่าการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพความมั่นคงในการจ้างงาน การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยและการเดินทางเพราะพยาบาลวิชาชีพมากกว่าร้อยละ 90 เป็นสตรีการจัดเครื่องใช้และเวชภัณฑ์ให้เพียงพอ จะช่วยให้มีความสะดวกในการปฏิบัติงานการกำหนดตำแหน่งหรืออัตราข้าราชการเพื่อให้พยาบาลที่เป็นลูกจ้างประจำได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ รวมถึงการลดความรู้สึกแตกต่างด้านสถานะของพยาบาลวิชาชีพกับผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ ในโรงพยาบาลโดยเฉพาะค่าตอบแทนการอยู่เวรและค่าล่วงเวลา ซึ่งการจะบรรจุข้อเสนอดังกล่าวได้

ระดับกระทรวง กระทรวงสาธารณสุขควรวางแผนขยายตำแหน่งข้าราชการสำหรับพยาบาลวิชาชีพเพื่อบรรจุแต่งตั้งพยาบาลวิชาชีพที่เป็นลูกจ้างประจำให้เป็นข้าราชการ เพราะจากผลการวิจัยพบว่าพยาบาลวิชาชีพที่เป็นลูกจ้างประจำและพนักงานราชการมีความตั้งใจคงอยู่ในงานน้อยกว่าพยาบาลวิชาชีพที่เป็นข้าราชการและควรมีนโยบายในกาพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลโดยการให้การศึกษาและการฝึกอบรมผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับรายได้ระดับการเรียนรู้สามารถเพิ่มรายได้ของบุคคลตั้งนั้นการพัฒนาบัณฑิตวิชาชีพทางการพยาบาลจึงมีความสำคัญที่จะดึงดูดให้พยาบาลที่มีประสบการณ์และความสามารถอยู่ในองค์กรโดยมีการกำหนดตำแหน่งและรายได้ให้เหมาะสม

โรงพยาบาลศูนย์ควรนำทฤษฎีการสนับสนุนองค์กร (POS) มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติเพื่อให้พยาบาลวิชาชีพเกิดการรับรู้ว่าองค์กร มีความสนใจห่วงใยสวัสดิภาพของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนด้านการทำงาน และด้านการเห็นคุณค่าความสำคัญ เพราะจากผลการวิจัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง ซึ่งถ้าโรงพยาบาลศูนย์มีการสนับสนุนที่ดีสอดคล้องกับความต้องการของพยาบาลวิชาชีพทำให้มีการรับรู้ที่ดีก็จะส่งผลต่อแรงจูงใจให้พยาบาลวิชาชีพ เกิดความพึงพอใจในงานเกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและต้องการทำงานในองค์กรไม่คิดลาออกจากงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

1. พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างความตั้งใจคงอยู่ในงานโดยเพิ่มตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรแฝงภายในตามแนวคิดทฤษฎีที่แบบจำลองกระบวนการออกจากงานของ Mowday, et al. (1982) ซึ่งนำทฤษฎีสองปัจจัยมาเป็นต้นแบบในการสร้างแบบจำลองความตั้งใจที่จะคงอยู่ หรือลาออกจากองค์กร เป็นผลมาจาก สองปัจจัย โดยปัจจัยแรกเป็นความรู้สึกรักของพนักงานที่มีต่องานสามารถนำไปสู่พฤติกรรมความตั้งใจที่จะลาออกและก่อให้เกิดพฤติกรรมลาออกได้ เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ความผูกพันต่องาน ปัจจัยต่อมาคือปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน เช่น การทดลองงาน ความต้องการแรงงาน ความจำเป็นในชีวิตสมรส ความผูกพันในครอบครัว การฝึกงาน ฯลฯ เป็นสิ่งที่สามารถเพิ่ม หรือลดความตั้งใจที่จะลาออกหรือคงอยู่ต่อในองค์กรของพนักงานได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะเพิ่มปัจจัยด้านภูมิลาเนาครอบครัวของพยาบาลวิชาชีพว่าอยู่ในเขตจังหวัดที่ปฏิบัติงานหรือไม่หรือเพิ่มปัจจัยที่อื่นๆเช่นภาวะครอบครัว นโยบายด้านทรัพยากรมนุษย์ และเพื่อให้เข้าใจกรอบแนวคิดอ้างอิงในความตั้งใจคงอยู่ในงานหรือออกจากงานของพยาบาลวิชาชีพควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธี

2. ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในการนำทฤษฎีการสนับสนุนองค์กรซึ่งเป็นโมโนทัศน์ที่สำคัญในการบริหารธุรกิจสมัยใหม่ มาเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนาให้ผู้ปฏิบัติงานมีการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความพึงพอใจในงานความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูงหรืออาจทำการวิจัยเชิงทดลองในลักษณะของการประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมการสอดแทรก (Intervention) ที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กร

บรรณานุกรม

- กฤษดา แสงวดี. (2551). สถานการณ์กำลังคนพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย. **วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข**. 2(1)40346.
- จาริณี ศรีประเสริฐ และคณะ. (2551). **เจตคติการคงอยู่ในงาน บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง การรับรู้การควบคุมการคงอยู่ในงาน และความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลระดับตติยภูมิเขตภาคเหนือ**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงลักษณ์วีรัชชัย. (2538). **ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัชนีศุภิจันทรรัตน์ และคณะ. (2555). ปัจจัยทำนายความต้องการออกจากงานของอาจารย์พยาบาล. **วารสารพยาบาลศาสตร์**. 30, 2 (เม.ย.-มิ.ย. 2555) 22-34.
- วิจิตร ศรีสุพรรณ, กฤษดา แสงวงดี. (2555). ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย. **วารสารสภาการพยาบาล**. 27(1), 5-12 สืบค้นวันที่ 27 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/TJONC/article/view/2756/2457>.
- ศรัณย์พิมพ์ทอง. (2557). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสาขาวิชาการ ในประเทศไทย. **วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. ปีที่ 37, ฉบับที่ 142, เมษายน-มิถุนายน, 2557, 16-32.
- สำนักการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2557). **รายงานข้อมูลสำคัญด้านการพยาบาล ปี 2557**.
- สุรีย์ท้าวคำลือ และพนิดาดามาพงศ์. (2550). **ปัจจัยคัดสรรที่ทำนายความตั้งใจที่จะคงอยู่ในมหาวิทยาลัยนเรศวร**. Vol.1, No.1, เดือนมกราคม-มิถุนายน 2550.
- Boyle DK, Bott MJ, Hansen HE, Woods CQ, Tauton RL. (1999) Managers' leadership and critical care nurses' intent to stay. **American Journal of Critical Care**. 8(6), 361-371.
- Dion, W.K. (2011). **A Retrospective Study of a Nurse Residency Program and Reports of Job Satisfaction, Organizational Commitment, and Turnover**. Dissertation, University Texas of Austin.
- Eisenberger, R., Huntington, R., Hutchinson, S., & Sowa, D. (1986). Perceived organizational support. **Journal of Applied Psychology**, 71, 500-507.
- Fillipova, A.A. (2011). Relationship Among Ethical Climate, Perceived Organizational Support, and Intent-to-leave for Licensed Nurses in Skilled Nursing Facilities. **Journal of Applied gerontology**. February Vol.30 No1, 2011, p 44-46.
- Fisher, M., et al. (1994). Selected predictors of registered nurses' intent to stay. **Journal of Advanced Nursing**. 20, 950-957.
- Garbee, D.D.(2006). **Factors influencing intent to stay of nursing faculty in selected schools of nursing in sixteen states within the southern region**. A Dissertation, The graduate faculty of the University of New Orleans.
- House, R, Rousseau, D. M. & Thomas-Hunt, M. (1995). The Meso paradigm: A framework for the integration of micro and macro organizational behavior. **Research in Organizational Behavior**. (pp. 71-114).
- Lui, J Y., Yang, JP., Yang, Y. & Lui, YH.(2015). The relationship among perceived organizational support, intention to remain, career success and self-esteem in Chinese male nurses. **International Journal of Nursing Sciences**. December 2015. Vol 2(4): 389-393. doi:10.1016/j.ijnss.2015.01.004.

-
- Meyer, J.P., Stanley, D.J., Herscovitch, L. & Topolnytsky, L. (2002). Affective, continuance, and normative commitment to the organization: A meta-analysis of antecedents, correlates, and consequences. **Journal of Vocational Behavior**.61(1), 20-52.
- Mowday, R.T., Porter, L.W. & Steer, R.M. (1982). **Employee organization linkage: The psychology of commitment, absenteeism and turnover**. New York: Academic Press.
- Mowday, R.T., Steers, R.M. & Porter, L.W. (1979). The measurement of organizational commitment, **Journal of Vocational Behavior**, 14, 224-247.
- Rhoades, L. & Eisenberger, R. (2002). Perceived organizational support: A review of the literature. **Journal of Applied Psychology**, 87(4), 698-714.
- Spector, P.E. (1997). **Job Satisfaction: Application, Assessment, Causes and Consequence**. California: Sage Publications
- Steers, R.M. and Mowday, R.T. (1981) Employee turnover and post-decision accommodation process. In L. Cummings & B. Staw (Eds.), **Research in organization behavior (Vol.3)**. Greenwich, Connecticut: JAI Press, pp. 235-281.
- Tett, R. P. & Meyer, J.P. (1993). Job satisfaction, organizational commitment. Turnover intention. And turnover: Path analyses based on meta-analytical finding. **Personnel Psychology**, 46(2), 259-293.

ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในจังหวัดปทุมธานี

THE POTENTIAL OF BUDDHIST TOURISM DESTINATION: TEMPLES IN PATHUM THANI PROVINCE

นพวรรณ วิเศษสินธุ์¹ นงเยาว์ อุทุมพร² ชูชาติ พ่วงสมจิตร³ และ อีรพงษ์ บุญรักษา⁴
Noppawan Wisedsind¹ Nongyao Utoomporn² Choochat Phuangsomjit³ and
Theeraphong Boonrugs⁴

¹หัวหน้าโครงการวิจัย ปร.ด. (บริหารธุรกิจ) อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
²นักวิจัยร่วม ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
³ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ค.ด. (บริหารการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
⁴ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ปร.ด. (บริหารธุรกิจ) อาจารย์สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการประเมินศักยภาพของวัดดังกล่าว สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณจะใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยมีผู้ประเมิน 3 กลุ่ม คือ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาจากสำนักงานพระพุทธศาสนา, (2) ผู้นำชุมชน, และ (3) นักวิจัย การวิจัยนี้ได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดปทุมธานีมีวัดจำนวน 186 วัด โดยมีวัดที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง มีจำนวน 39 วัด ที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในระดับที่สูง สำหรับวัดอีก 147 วัด พบว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง การศึกษาครั้งนี้ยังได้นำเสนอวัดในจังหวัดปทุมธานีที่ทรงคุณค่าใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ชื่อเสียงของเกจิอาจารย์ (2) รูปเคารพ และวัตถุมงคล (3) สถาปัตยกรรม และจิตรกรรม และ (4) สถานปฏิบัติธรรม

ABSTRACT

The main objective of this research is to evaluate the Buddhist tourism potential of all temples located in Pathum Thani province. Integration methods include both quantitative and qualitative methods to evaluate the potential of the temples. For the quantitative method, the study uses an evaluation form as a tool to evaluate Buddhist tourist destination. Evaluators of various fields, comprising the expert from the Buddhist department, community leaders, and researchers, take an effort on focus group and depth-interview in order to get solution.

The research results find that there are 186 temples in Pathum Thani province. Thirty nine temples make up the group with a high potential for Buddhist tourism. The others, 147 temples have moderate level in potential. This study also presents the temples that have well recognized in potential into four aspects (1) well-known monks, (2) sacred objects, (3) secco and architecture, and (4) dhamma retreat.

คำสำคัญ

ศักยภาพของวัด แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ จังหวัดปทุมธานี

Keywords

Potential of Temple, Buddhist Tourism Destination, Pathum Thani

ความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นที่ประเทศอินเดีย (ชมพูทวีป) ก่อนคริสต์ศักราช 543 ปี หรือก่อน อัญญาเรศศักราช 1,167 ปี ปัจจุบันมีอายุมากกว่า 2,500 ปี มีคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาพร้อม ๆ กับมีประวัติศาสตร์ชาติไทย (กรมการศาสนา, 2554) ในพระพุทธศาสนานอกจากจะมีศาสนบุคคล คือ พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าและพุทธบริษัท 4 อัน ได้แก่ พระภิกษุ พระภิกษุณี อุบาสกและ อุบาสิกา และศาสนธรรม คือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ยังมีศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนพิธี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกด้วย

โดยศาสนสถาน-ศาสนวัตถุ ได้แก่ ที่ดินวัด และสิ่งปลูกสร้างในที่ดินวัด เช่น โบสถ์หรือ พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ หอระฆัง หอไตร หอสวด กุฏิ นอกจากนี้ยังมีเครื่องใช้ของ พระสงฆ์ เช่น จีวร บาตร ตาลปัตร คัมภีร์ หนังสือธรรมะ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะมีเอกลักษณ์ เฉพาะ เมื่อมีผู้พบเห็นจะทราบได้ทันทีว่าเป็นศาสนวัตถุ ส่วนศาสนสถานทางพระพุทธศาสนา เช่น โบสถ์ และวิหาร จะมีหลังคาเป็นลักษณะทรงไทย มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ หน้าบรรณ บานประตู หน้าต่าง จะมีลวดลายวิจิตรพิสดาร (กรมการศาสนา, 2554) และวัดเป็นสถานที่ทำบุญประกอบพิธี สงฆ์ในโอกาสต่าง ๆ และเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทหลัก ของวัดยังคงเป็นสถานที่พำนักของพระสงฆ์และสามเณรใช้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียน ประพฤติปฏิบัติ ธรรม สืบทอดและเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน และยังมีฐานะเป็นสถานที่ที่ประดิษฐานและรวบรวม ของมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ตลอดจนการเป็น ศูนย์กลางในการประกอบพิธีทางประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นวัดในปัจจุบันนอกจากจะเป็น ศาสนสถานเพื่อประกอบพิธีสงฆ์และให้สามเณรได้ใช้เป็นที่ศึกษาเล่าเรียนแล้วยังมีบทบาทในการเป็น แหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมอีกด้วย (กรมการศาสนา, 2557)

วัดจึงเป็นศาสนสถานทางพุทธศาสนาที่มีความสำคัญยิ่งต่อสังคมไทย เพราะเป็นศูนย์รวม จิตใจแห่งความเคารพนับถือ และศรัทธา วัดมีส่วนในการธำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย และความดี งามของสังคม และยังคงเป็นสถานที่สำหรับบำบัดทุกข์และพัฒนาจิตใจของประชาชน กล่อมเกล่า

จิตใจให้แก่เด็กและเยาวชน วัดช่วยให้ประชาชนในสังคมให้เป็นคนดีมีจริยธรรม วัดมีบทบาทต่อการส่งเสริมให้คนในสังคมเป็นคนดี ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา การเชิญชวนให้ผู้คนเข้าวัดมาร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา จึงเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความผูกพันเป็นวัฒนธรรมต่อสังคมเพื่อธำรงไว้ซึ่งคุณงามความดี

สำหรับงานวิจัยนี้ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงพุทธหมายถึง การเดินทางไปวัด โดยมีจุดมุ่งหมายทั้งเพื่อความสงบของจิตใจ เช่น สวดมนต์ ถือนิเวศน์ ปฏิบัติธรรม หรือเพื่อร่วมประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น เป็นการเดินทางไปเพื่อทำบุญและสาธารณกุศลต่าง ๆ เพื่อสักการบูชาพระพุทธรูปและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และรวมถึงการชมความสวยงามของวัด ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมในวัด นอกจากนี้ยังให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงพุทธอย่างยั่งยืนหมายถึง การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาได้แก่ การท่องเที่ยววัด สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาพุทธ รวมถึง การท่องเที่ยวในเทศกาลประเพณีที่มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยไม่ได้เน้นด้านความสะดวกสบายทางกาย แต่เน้นให้เกิดความสุขสงบร่มเย็นทางจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม หลักธรรมทางศาสนาพุทธ

จากแผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2556 พบว่าแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและมักเดินทางท่องเที่ยวไปกับครอบครัวเพื่อกระชับความสัมพันธ์ โดยมีแนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสักการะไหว้พระ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ มีการปฏิบัติธรรมเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะ ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวคือช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดต่อเนื่องและเป็นช่วงปิดภาคการศึกษา เป็นการเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคของตน หากพิจารณาสถานการณ์และแนวโน้มตลาดเชิงพื้นที่พบว่า ภาคกลางและกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเติบโตมากที่สุด มีข้อได้เปรียบที่สำคัญ คือ การเดินทางที่สะดวกสบาย สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดปี มีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไหว้พระสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการซื้อของรับประทานและของใช้ที่ตลาดโบราณ ถ้าจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการนำเสนอกิจกรรมด้านงานประเพณี จะส่งผลให้การท่องเที่ยวของภาคกลางเติบโตได้ในอัตราที่สูง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) ซึ่งจังหวัดปทุมธานีถือเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางที่มีวัดที่มีศักยภาพเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธได้

จังหวัดปทุมธานีมีคำขวัญว่า “ถิ่นบัวหลวง เมืองรวงข้าว เชื้อชาวมอญ นครธรรมะ พระตำหนักรวมใจ สดใสเจ้าพระยา ก้าวหน้าอุตสาหกรรม” จะเห็นว่าจังหวัดปทุมธานีมีจุดเด่นที่สำคัญจุดหนึ่งที่ไม่ด้อยกว่าจังหวัดอื่นแต่ยังขาดการส่งเสริมที่เพียงพอและขาดการประชาสัมพันธ์ที่ตรงจุด ทั้งที่วัดวาอารามที่เป็นศาสนสถานทางพุทธศาสนาในจังหวัดปทุมธานีมีอยู่เป็นจำนวนมากถึง 186 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557) โดยเป็นวัดที่มีชื่อเสียงของจังหวัดหลายวัด ได้แก่ วัดโบสถ์ (สามโคก) วัดหษ์ขุมาวาส วัดสิงห์ วัดไผ่ล้อม วัดเจติยหอย วัดป่ากรูทิต วัดมะขาม และวัดศาลเจ้า เป็นต้น วัดส่วนใหญ่มีสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมที่งดงามมีความผูกพันกับชุมชนที่มีวิถีชีวิตประจำถิ่นด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาวันสำคัญอยู่ตลอดมา ได้แก่ การตักบาตรพระร้อย การจุดลูกหนู และ ประเพณีพิธีสงกรานต์

ด้วยผลกระทบจากวิกฤตการณ์อุทกภัยน้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ. 2554 ส่งผลให้สถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพุทธศาสนสถานในจังหวัด ปทุมธานี เช่น วัดที่เป็นโบราณสถาน และมีโบราณวัตถุ ได้รับความเสียหายอย่างมาก ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี ที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงพุทธจะเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2557-2560 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน (สำนักงานจังหวัดปทุมธานี, 2558) อีกด้วย คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาศักยภาพของวัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ เพื่อที่จะได้ดึงศักยภาพที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อจังหวัดปทุมธานีและประเทศชาติต่อไป โดยการนำผลการวิจัยที่ได้นี้มาเป็นข้อมูลเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดปทุมธานี และนำเสนอต่อจังหวัดเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำไปตัดสินใจเพื่อพัฒนาจังหวัดต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ศักยภาพของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดปทุมธานีเป็นอย่างไร
2. วัดในจังหวัดปทุมธานีมีวัดใดบ้างที่มีศักยภาพการทรงคุณค่า โดยการทรงคุณค่ามี 4 ด้าน คือ ด้านเกจิอาจารย์ ด้านรูปเคารพและวัตถุมงคล ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม และสถานที่ปฏิบัติธรรม
3. วัดในจังหวัดปทุมธานีวัดใดบ้างที่มีความโดดเด่นและสำคัญ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของวัดที่มีความดึงดูดใจในด้านการทรงคุณค่า แบ่งเป็น 4 ด้านที่สำคัญได้แก่ ด้านเกจิอาจารย์ ด้านรูปเคารพและวัตถุมงคล ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม และสถานที่ปฏิบัติธรรม
3. เพื่อนำเสนอศักยภาพของวัดที่มีความโดดเด่นและสำคัญ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยต่าง ๆ จำนวน 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องจากเอกสารหลักฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลภาคสนามตามแหล่งที่ตั้งของวัด โดยดำเนินการเก็บข้อมูลบันทึกภาพ สัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกรายการ

ผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ตามอำเภอต่าง ๆ เพื่อให้ทราบสภาพโดยทั่วไปของทั้งจังหวัดและทราบถึงสภาพทั่ว ๆ ไปของวัดต่าง ๆ ในภาพรวมเพื่อที่จะได้วางแผนในการดำเนินการ

วิจัยต่อไปได้ ซึ่งจากการลงพื้นที่พบว่าวัดแต่ละวัดมีความโดดเด่นแตกต่างกันไป จึงทำการตัดสินใจศึกษาวัดทุก ๆ วัด ทั้ง 186 วัด เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือ คือ แบบประเมินเพื่อประเมินศักยภาพของวัด และทดสอบเครื่องมือ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้

แบบประเมินศักยภาพของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และ ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยได้พัฒนาจากแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของอิทธิวัตร ศรีสมบัติ และคณะ (2550) และปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาโดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนได้แบบประเมินซึ่งมีทั้งหมด 6 ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังนี้

1) ศักยภาพในการดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ประกอบด้วย (1) คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ในด้านประวัติศาสตร์และความเป็นมา (2) ความมีชื่อเสียงของวัด ได้แก่ ความเก่าแก่ของวัด การทรงคุณค่า สถานะภาพของวัด คุณค่าทางสังคม การได้รับการประกาศเกียรติคุณ ยกย่อง การส่งเสริมศาสนาในด้านอื่น ๆ โดยมีคะแนนรวมศักยภาพในการดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เท่ากับ 22 คะแนน

2) ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ประกอบด้วย (1) สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (2) สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว (3) ความปลอดภัย และ (4) การเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว ชีตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยมีคะแนนรวมศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เท่ากับ 48 คะแนน

โดยมีคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 70 คะแนน

การหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงในเนื้อหา (Validity) โดยหาค่าดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item-Operation Congruence หรือ IOC) ระหว่างคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ผลของการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) พบว่า ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในการวิจัย ทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 นั่นคือ แบบประเมินศักยภาพของวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงพุทธมีความเที่ยงตรง จึงเหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินศักยภาพของวัด โดยลงพื้นที่เพื่อประเมินศักยภาพของวัดทุก ๆ วัดในจังหวัดปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 186 วัด โดยผู้วิจัยออกแบบให้มีทีมทำการลงประเมินวัดจำนวน 3 ทีม คือ

ทีมที่ 1 ทีมสำนักงานพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องของวัดในจังหวัดปทุมธานี คือผู้ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี ซึ่งผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนามีความชำนาญงานปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดปทุมธานีมากกว่า 30 ปี ซึ่งจะเป็นผู้ที่สามารถลงเก็บข้อมูล และได้รับการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีจากวัดต่าง ๆ

ทีมที่ 2 ทีมผู้นำชุมชน เนื่องจากการเก็บข้อมูลควรเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ จึงตัดสินใจเลือกผู้นำชุมชน ที่เป็นกลุ่มของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีความคุ้นเคยกับวัดต่าง ๆ ใน

จังหวัดปทุมธานีเพราะได้ออกหน่วยเคลื่อนที่ให้บริการชุมชนตามวัดต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ โดยมีผู้นำชุมชนที่ร่วมประเมินจำนวน 15 คน

ทีมที่ 3 คณะนักวิจัย เพื่อนักวิจัยได้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวัด และนำข้อมูลจากการลงภาคสนามเพื่อนำมาประกอบกับการวิเคราะห์ในด้านอื่น ๆ ได้ด้วย

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ผลการประเมินวัดจากแบบประเมินศักยภาพของวัด โดยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินของทั้ง 3 ทีมมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งทั้ง 3 ทีมได้ทำการประเมินวัดทุก ๆ วัดในจังหวัดปทุมธานีรวม 186 วัด โดยมีเกณฑ์การแปลผลการประเมินดังนี้

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย มีการแปลผลดังนี้ ถ้าวัดใดได้คะแนนเฉลี่ยรวม 48 - 70 คะแนน จะประเมินว่าวัดนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีศักยภาพในระดับมาก และถ้าวัดใดได้คะแนนเฉลี่ยรวม 24 - 47 คะแนน จะประเมินว่าวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีศักยภาพในระดับปานกลาง และหากวัดใดได้คะแนนเฉลี่ยรวม 1 - 23 คะแนน จะประเมินว่าวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีศักยภาพในระดับน้อย

ขั้นตอนที่ 6 จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้นำชุมชน และ พระสงฆ์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และศึกษาศักยภาพของวัดในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีความดึงดูดใจในด้านการทรงคุณค่า ซึ่งจะทำให้ทราบว่าวัดใดที่มีความดึงดูดใจในด้านการทรงคุณค่าทั้ง 4 ด้านคือ ด้านเกจิอาจารย์ ด้านรูปเคารพและวัตถุมงคล ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม และสถานที่ปฏิบัติธรรม

ขั้นตอนที่ 7 สัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้เชี่ยวชาญศักยภาพของวัด โดยสัมภาษณ์พัฒนาการจังหวัด และผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนา ซึ่งจะทำให้ทราบว่าวัดใดที่มีความดึงดูดใจในด้านการทรงคุณค่าทั้ง 4 ด้านคือ ด้านเกจิอาจารย์ ด้านรูปเคารพและวัตถุมงคล ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม และด้านสถานที่ปฏิบัติธรรม โดยดำเนินการสัมภาษณ์เป็นระยะ ๆ จนกระทั่งได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดปทุมธานี

จากการประเมินศักยภาพของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธจังหวัดปทุมธานี จำนวน 186 วัด พบว่า วัดที่มีศักยภาพในระดับมากมีจำนวน 39 วัด คิดเป็นร้อยละ 20.97 ส่วนอีก 147 วัดที่เหลือมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 79.03

โดยวัดที่มีศักยภาพในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ วัดพระธรรมกาย วัดโบสถ์ วัดเขียนเขต วัดชินวราราม วัดมะขาม วัดสายไหม วัดศาลเจ้า วัดหงษ์ปทุมवास วัดพีชอุดม วัดสวนมะม่วง วัดอัยยการาม วัดสุวรรณบำรุงราชวราราม วัดเทียนถวาย วัดปัญญานนทาราม วัดเจติยหอย วัดบางกุฎีทอง วัดประชุมราษฎร์ วัดมูลจินดาราม วัดจันทน์กะพ้อ วัดบางนางบุญ วัดทวีการอนันต์ วัดนพรัตนาราม วัดโพสพผลเจริญ วัดกลางคลองสี่ วัดไผ่ล้อม วัดอัมพวาราม วัดธัญญะผล

วัดบางหลวง วัดบางกะดี วัดลาดสนุ่น วัดป่าจั่ว วัดเทพสรรธรรมาราม วัดบึงบาประภาสวัด
วัดชัยสิทธิवास วัดบางนา วัดน้ำวน วัดนาวง วัดคุณหญิงส้มจีน และ วัดบางเตยกลาง

เมื่อพิจารณาวัดในแต่ละอำเภอ วัดที่มีศักยภาพในระดับมาก เรียงตามร้อยละพบว่าวัดที่มี
ศักยภาพสูงได้แก่ วัดในอำเภอเมือง อำเภอสามโคก อำเภอลำลูกกา คลองหลวง ัญบุรี หนองเสือ
และ ลาดหลุมแก้ว ตามลำดับ ดังเสนอตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงวัดที่มีศักยภาพระดับมากจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	จำนวน (วัด)	วัดที่มีศักยภาพในระดับมาก (เรียงลำดับจากมากไปน้อย)
เมือง	12	วัดชินวราราม วัดมะขาม วัดศาลเจ้า วัดหงษ์ปทุมवास วัดเทียนถวาย วัดบางกุ่มทอง วัดบางนางบุญ วัดบางหลวง วัดบางกะดี วัดเทพสรรธรรมาราม วัดน้ำวน และ วัดนาวง
คลองหลวง	4	วัดพระธรรมกาย วัดปัญญาบันฑิตารามมี วัดทวีการะอนันต์ และวัด คุณหญิงส้มจีน
ัญบุรี	3	วัดเขียนเขต วัดอัยยการาม และ วัดมูลจินดาราม
หนองเสือ	2	วัดนพรัตนาราม และ วัดบึงบาประภาสวัด
ลาดหลุมแก้ว	1	วัดเจติยหอย
ลำลูกกา	8	วัดสายไหม วัดพีชอุดม วัดสุวรรณบำรุงราชวราราม วัดประชุมราษฎร์ วัดโพสพผลเจริญ วัดกลางคลองสี่ วัดัญญะผล และวัดลาดสนุ่น
สามโคก	9	วัดโบสถ์ วัดสวนมะม่วง วัดจันทร์กะพ้อ วัดไผ่ล้อม วัดอัมพวราราม วัดป่าจั่ว วัดชัยสิทธิवास วัดบางนา และวัดบางเตยกลาง
รวม		39 วัด

2. ผลจากการสำรวจภาคสนาม การสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ รวมทั้งการ
สัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้เชี่ยวชาญด้านศักยภาพของวัด โดยสัมภาษณ์ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ
และกิจการพระพุทธศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนาและพัฒนาการจังหวัด สำหรับการวิเคราะห์
ศักยภาพของวัดที่มีความดึงดูดใจในด้านการทรงคุณค่า แบ่งเป็น 4 ด้านที่สำคัญได้แก่ ด้าน
เกจิอาจารย์ ด้านรูปเคารพและวัตถุมงคล ด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม และสถานที่ปฏิบัติธรรม
นั้น มีรายละเอียดของศักยภาพด้านการทรงคุณค่าในการดึงดูดใจของวัดในจังหวัดปทุมธานีดังต่อไปนี้

2.1 ด้านเกจิอาจารย์

วัดที่มีเกจิอาจารย์ แบ่งเป็น 2 แบบคือ วัดที่เคยมีเกจิอาจารย์ เพราะปัจจุบันท่านได้
มรณภาพแล้ว กับวัดที่มีเกจิอาจารย์ในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดจำแนกตามอำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมืองปทุมธานี : มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ที่มรณภาพไปแล้ว ได้แก่ วัดโบสถ์ วัดน้ำวน วัดเสด็จ วัดหงส์ปทุมมาวาส วัดบางหลวง และมีวัดที่มีเกจิอาจารย์ในปัจจุบัน ได้แก่ วัดบางตะไนย์ วัดบางคู่มือทอง
2. อำเภอลองหลวง : มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ที่มรณภาพไปแล้ว ได้แก่ วัดทวิการะอนันต์ วัดสว่างภพ และมีวัดที่มีเกจิอาจารย์ในปัจจุบัน คือ วัดพิชนิมิต
3. อำเภอธัญบุรี : มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ที่มรณภาพไปแล้ว และวัดที่มีเกจิอาจารย์ในปัจจุบัน คือ วัดเขียนเขต
4. อำเภอหนองเสือ : ไม่มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ที่มรณภาพไปแล้ว แต่มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ในปัจจุบัน คือ วัดนพรัตนาราม
5. อำเภอลาดหลุมแก้ว : ไม่มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ที่มรณภาพไปแล้ว แต่มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ในปัจจุบัน ได้แก่ วัดเจติยหอย และวัดสุทธาวาส
6. อำเภอลำลูกกา : มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ที่มรณภาพไปแล้ว ได้แก่ วัดสายไหม วัดกลาง-คลองสี่ และวัดพิชอุดม โดยมีวัดที่มีเกจิอาจารย์ในปัจจุบัน ได้แก่ วัดสุวรรณบำรุงราชวราราม และวัดสายไหม
7. อำเภอสามโคก : มีวัดที่มีเกจิอาจารย์ที่มรณภาพไปแล้ว ได้แก่ วัดบ้านพร้าวนอก วัดบางนา วัดบางเตยกลาง และ วัดที่มีเกจิอาจารย์ในปัจจุบัน คือ วัดตำหนัก

2.2 ด้านรูปเคารพและวัตถุมงคล

วัดในจังหวัดปทุมธานี มีพระพุทธรูปทุกวัด ส่วนรูปเคารพที่เป็นอดีตบูรพาจารย์ อดีตเจ้าอาวาสที่เป็นรูปหล่อที่เป็นที่เคารพเลื่อมใส มีประชาชนศรัทธา และมีรูปหล่อที่โดดเด่น ดังแสดงโดยจำแนกตามอำเภอต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. อำเภอเมืองปทุมธานี : วัดบางหลวงมีมณฑปแก้วหลวงปู่ตัน(มีรูปหล่อหลวงปู่ตัน) วัดเสด็จมีรูปเคารพอาจารย์มูล วัดโบสถ์มีรูปหล่อหลวงปู่เทียน (พระครูบรรธรรมกิจ) วัดน้ำวนมีรูปหล่อพระอาจารย์ภา (พระครูจันทคุณวัฒน์) วัดเสด็จมีรูปเคารพ อาจารย์มูล (พระครูสาทรพัฒนกิจ) วัดหงส์ปทุมมาวาสมีรูปเคารพหลวงปู่เอี่ยม (พระครูปทุมวรคุณ) และวัดเทพสรธรรมารามมีรูปเคารพหลวงปู่สรวง
2. อำเภอลองหลวง : วัดทวิการะอนันต์ วัดหัตถสารเกษตร วัดพระธรรมกาย (หลวงปู่สด)
3. อำเภอธัญบุรี : วัดเขียนเขต วัดมูลจินดาราม(พระพุทธรูปองค์ใหญ่)
4. อำเภอหนองเสือ : วัดจุฬาราม (หลวงพ่อโสธร)
5. อำเภอลาดหลุมแก้ว : วัดเจติยหอยมีรูปเคารพเป็นจำนวนมาก เช่น หลวงปู่ทวด หลวงปู่เงิน วัดบ่อทอง และวัดบัวแก้วเกษร (หลวงพ่อดำนิมิต)
6. อำเภอลำลูกกา : วัดประชุมราษฎร์ วัดลาดสนุ่น วัดสายไหม วัดพิชอุดม (มีรูปปั้นนรก สวรรค์)
7. อำเภอสามโคก : วัดโบสถ์มีรูปสมเด็จโตที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นปางเทศนาธรรม รูปหล่อหลวงพ่พุทธโสธร และหลวงปู่ทวด วัดบางนา และ วัดสร้างมีรูปหล่อพระพุทธ (หลวงพ่อนรสิงห์)

2.3 ด้านสถาปัตยกรรม

วัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม โดยส่วนใหญ่วัดในปทุมธานีที่เป็นวัดมอญจะมีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของมอญ เช่น เจติยมอญ เส้าหงส์ ธงตะขาบ เป็นต้น ที่มีความสวยงาม และน่าสนใจศึกษา โดยวัดในอำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว

ส่วนใหญ่จะเป็นวัดมอญที่มีความเก่าแก่ทรงคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรมแบบมอญ โดยวัดที่มีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นทางภาพลักษณ์ที่น่าสนใจในสถาปัตยกรรม จำแนกตามรายอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองปทุมธานี : วัดที่มีสถาปัตยกรรมมอญที่โดดเด่นได้แก่ วัดโคก วัดฉวาง วัดบางโพธิ์ใน วัดโสภาราม วัดหงษ์ปทุมมาวาส วัดโบสถ์ วัดมะขาม วัดสำแล วัดชินวราราม วัดน้ำวน วัดบางนางบุญ วัดเกาะเกรียง วัดบางคูวัดกลาง วัดบางคูวัดนอก วัดบางคูวัดใน วัดบางตะไนย์ วัดเสด็จ วัดบางหลวง วัดบางเตือ วัดหนองปรัง วัดบางกุฎีทอง และวัดสังลาน

2. อำเภอลองหลวง : วัดทวิการะอนันต์มีอุโบสถและสิ่งก่อสร้าง ได้แก่ เจดีย์บูรพาจารย์ มณฑปแก้วที่เก็บสรีระอดีตเจ้าอาวาส (พระครูปทุมศีลโสภณ) ที่สวยงาม วัดปัญญาบันฑิตารามมีอุโบสถที่แฝงไว้ด้วยคติธรรมเหมาะสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมะ

3. อำเภอธัญบุรี : วัดเขียนเขตมีพระอุโบสถ และจิตรกรรมฝาผนัง วัดแสงสรรค์มีโบสถ์ และการจัดวางผังวัดที่สวยงาม

4. อำเภอหนองเสือ : วัดบึงบาประภาสวัด มีอุโบสถที่สวยงาม มีการจัดวางผังวัดที่สวยงาม มีสถานที่กว้างขวางเหมาะสำหรับการใช้ประโยชน์ได้มาก

5. อำเภอลาดหลุมแก้ว : วัดสหธรรมาทรศรมีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบล้านนาที่ดูแปลกตาไปจากวัดอื่น ๆ ในปทุมธานี วัดเจดีย์หอยมีความแปลกที่นำเปลือกหอยนางรมยักษ์ที่มีอายุล้านปีมาทำเป็นเจดีย์ วัดบ่อเงิน และ วัดบ่อทองมีสถาปัตยกรรมของมอญปรากฏอยู่เช่นเสาหงส์ วัดบัวขวัญมีศาลาที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

6. อำเภอลำลูกกา : วัดธัญผลมีโบสถ์ที่สวยงาม การตกแต่งสถานที่สวยงาม วัดลาดสนุ่นมีการจัดวางผัง วางระเบียบของวัดได้ดี วัดดอนใหญ่สร้างศาลามีการสร้างหน้าบันที่สวยงาม วัดสายไหมมีสถาปัตยกรรมที่สวยงามสะดุดตา เช่น ศาลาการเปรียญ โบสถ์ มีการตกแต่งสถานที่สวยงาม วัดคลองชันมีโบสถ์เก่าที่นำศึกษามีโครงสร้างปูนกับไม้

7. อำเภอสามโคก : วัดที่มีสถาปัตยกรรมของมอญที่เป็นเอกลักษณ์ได้แก่ วัดแจ้ง วัดตำหนัก วัดสะแก วัดสามโคก วัดสิงห์ วัดจันทน์กะพ้อ วัดดอกไม้ วัดบางเตยกลาง วัดบางเตยนอก วัดบางเตยใน วัดเจดีย์ทอง วัดสามัคคิยาราม วัดสุราษฎร์รังสรรค์ วัดไก่อ๊ต้อย วัดชัยสิทธิवास วัดบางนา

2.4 ด้านจิตรกรรม

วัดที่มีความงามทางจิตรกรรม มีเกือบทุกวัดมีจิตรกรรมฝาผนัง แต่ที่โดดเด่นและมีความเก่าแก่ ได้แก่ วัดบางหลวง จิตรกรรมอยู่ในอุโบสถที่กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน วัดชินวรารามมีจิตรกรรมอยู่ในพระอุโบสถ วัดโบสถ์ (สามโคก) มีจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนขึ้นมาใหม่

2.5 ด้านสถานที่ปฏิบัติธรรม

วัดที่เป็นสถานปฏิบัติธรรมที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักโดยทั่ว ๆ ไปของประชาชนและมีผู้มาปฏิบัติธรรมสม่ำเสมอ จำแนกตามอำเภอมีดังต่อไปนี้

1. อำเภอเมืองปทุมธานี : วัดโสภารามถือเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด

2. อำเภอลองหลวง : วัดปัญญาบันฑิตาราม วัดพระธรรมกาย

3. อำเภอธัญบุรี : วัดเขียนเขต

4. อำเภอหนองเสือ : ไม่มี

5. อำเภอลาดหลุมแก้ว : วัดเจติยหอยมีการจัดปฏิบัติธรรมอยู่เป็นประจำ วัดสุทธาวาส เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด

6. อำเภอลำลูกกา : วัดนาป่าพง วัดชอยสามัคคี วัดป่าเจริญราช

7. อำเภอสามโคก : วัดสวนมะม่วง วัดป่าภูริทัต

นอกจากนี้วัดในจังหวัดปทุมธานีมีวัดที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดทั้งหมด 14 วัด ได้แก่ วัดเขียนเขต วัดโสภาราม วัดเปรมประชา วัดสวนมะม่วง วัดบางเตยกลาง วัดปัญญาอันทาราม วัดชอยสามัคคี วัดนพรัตนาราม วัดพระธรรมกาย วัดชัยสิทธิवास วัดป่าเจริญราช วัดหัตถสารเกษตร วัดสุวรรณบำรุงราชวราราม และ วัดสุทธาวาส

3. วัดที่มีศักยภาพความโดดเด่นและสำคัญที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ

นอกจากนี้ยังมีวัดที่มีความโดดเด่นและสำคัญ ที่ไม่ได้กล่าวถึงข้างต้น ดังนี้

1. วัดศาลาแดงเหนือ มีการอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมมอญ

2. วัดโกเมศรัตนาราม มีสถานศึกษาโดยมีทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม และการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาสำหรับพระสงฆ์ และฆราวาสโดยทั่วไป

3. วัดเทพสรรธมาราม มีประชาชนเข้ามาท่องเที่ยว ทำบุญในวัดเป็นจำนวนมาก โดยเน้นไปที่การไปตักดวง สะเดาะเคราะห์ เป็นที่พึ่งทางจิตใจเมื่อมีปัญหา มีทุกข์

4. วัดพระธรรมกาย มีประชาชนเข้ามาท่องเที่ยว ทำบุญในวัดเป็นจำนวนมาก โดยมีวัดมีการบริหารจัดการเป็นลักษณะเฉพาะมีลักษณะปิดที่ไม่ให้บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว

5. วัดหงษ์ปทุมาวาส มีประชาชนเข้ามาท่องเที่ยว ทำบุญในวัดเป็นจำนวนมาก โดยเน้นไปที่การไปให้อาหารปลา

6. วัดทวีการะอนันต์ มีประชาชนเข้ามาท่องเที่ยว ทำบุญในวัดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชมอุโบสถสีชมพู

7. วัดเจติยหอย มีประชาชนเข้ามาท่องเที่ยว ทำบุญในวัดเป็นจำนวนมาก โดยการไปตักเจติยที่มาจากหอยทะเลโบราณอายุมากกว่าพันปี พิพิธภัณฑของเก่า นอกจากนี้ ยังทำบุญ สะเดาะเคราะห์ และนวดแผนโบราณ มีการรักษาโรคโดยสมุนไพร

8. วัดมะขาม และ 9. วัดศาลเจ้า มีประชาชนมาท่องเที่ยวโดยนอกจากไปชมความสวยงามของวัด ให้อาหารปลา ยังมีตลาดที่ขายอาหาร นอกจากนี้รับประทานอาหารในบริเวณร้านค้าที่อยู่ในบริเวณวัดแล้วยังมีของขายให้เป็นของฝากมากมาย

10. วัดโบสถ์ (สามโคก) มีประชาชนจำนวนมากมาท่องเที่ยวในวัดนี้เพราะมีรูปสมเด็จพระพุฒาจารย์โตที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีพระหลวงพ่อไสธ และมีสินค้าจากชุมชนมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก

11. วัดโพสพผลเจริญ ที่ลำลูกกา มีการบริหารจัดการเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทำให้ผู้สนใจทำบุญได้หลายรูปแบบทั้งให้อาหารเต่า อาหารปลา ทำบุญสะเดาะเคราะห์ ทำให้มีนักท่องเที่ยวไปเยอะและทำให้ชุมชนมีรายได้ วัดโพสพ มีประชาชนมาท่องเที่ยวโดยนอกจากไปชมความสวยงามของวัด ให้อาหารปลา อาหารเต่า ทำบุญ มีที่รับประทานอาหารและของฝากเพื่อซื้อกลับบ้านได้ด้วย

12. วัดพิชอุคม มีการจำลอง นรก สวรรค์ ไว้ให้ประชาชนทั่วไปที่สนใจได้ดู

13. วัดสวนมะม่วงมีการสอนปฏิบัติธรรมและมีการจัดสถานที่เหมาะกับการปฏิบัติธรรม

14. วัดลาดสนุ่นเป็น฼าปนสถานของกองทัพอากาศ จึงได้รับการทำนุบำรุงและการสนับสนุน ดูแลจากกองทัพอากาศ

15. วัดสิงห์ มีโบราณสถานคือเตาเืองอ่างที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร และมีของโบราณที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน เช่น พระพุทธรูป เครื่องใช้ เติงของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และมีประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่าวัดในจังหวัดปทุมธานีมีศักยภาพอยู่ในระดับมากและปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะจังหวัดปทุมธานีมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เก่าแก่ และมีความหลากหลายทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพลสิน อิงคะวัต (2549) ได้ศึกษาศึกษากลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสภาพการท่องเทียวจังหวัดปทุมธานี เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดมีความหลากหลายในด้านต่าง ๆ ของชุมชนซึ่งอาจจัดรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวได้หลายลักษณะ เช่น การท่องเที่ยวทำบุญไหว้พระ การเที่ยวชมวิถีชนบทไทย การชมโบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2555) ที่ได้ศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าจังหวัดปทุมธานีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง

2. ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพของวัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในอำเภอเมือง และอำเภอสามโคกจะมีศักยภาพในระดับมากมีจำนวนมากกว่าอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดปทุมธานี เนื่องมาจากทั้งสองอำเภอนี้มีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่มากกว่าอำเภออื่น ๆ และมีวัฒนธรรมของไทย-รามัญซึ่งเป็นผู้สร้างชุมชนมาแต่ดั้งเดิม ประกอบกับชาวไทย-รามัญมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่อิงกับพระพุทธศาสนา และบรรพบุรุษชาวไทย-รามัญมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย-รามัญ จึงได้มีการสืบทอดทางประเพณี วัฒนธรรมให้ปรากฏพบเห็นได้ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สรณศิริ รวีโรจน์วรกุล (2551) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานีด้านพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการประเมินมากที่สุด คือ คุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2555) ที่ได้ศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าจังหวัดปทุมธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ตลอดจนด้านประเพณี เทศกาล และยังมีมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา นวลละออง (2547) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี โดยผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำมีอุปสงค์การท่องเที่ยวสูงสุด รองลงมาคือกลุ่มแหล่งโบราณคดี กลุ่มวัฒนธรรมมอญสามโคก ด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมสูงสุดพบว่าอำเภอเมืองปทุมธานีมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานสูง รองลงมาคือ กลุ่มสามโคกซึ่งมีศิลปวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนมอญเป็นจุดแข็ง

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. วัดในจังหวัดปทุมธานีที่มีศักยภาพในระดับมาก ซึ่งมีทั้งศักยภาพในการดึงดูดใจการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และ ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่สนใจสามารถเลือกท่องเที่ยวได้ตามที่มีความสนใจในด้านนั้น ๆ

2. วัดที่มีศักยภาพในระดับปานกลางควรได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ป้ายบอกทาง ป้ายบอกที่ตั้ง ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย เพื่อให้วัดที่มีศักยภาพระดับปานกลางมีศักยภาพสูงขึ้นและรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธได้เพิ่มมากขึ้น

3. วัดในจังหวัดปทุมธานีมีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ คือ การทรงคุณค่าในความวิจิตรด้านสถาปัตยกรรมแบบมอญ (รามัญ) โดยส่วนใหญ่เป็นวัดมอญที่พบใน อำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว ตามลำดับ จึงควรมีการอนุรักษ์และให้ชนรุ่นหลังเห็นซึ่งความสำคัญและความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาทางประวัติศาสตร์ได้ต่อไป

4. วัดที่มีความโดดเด่นและสำคัญที่มีความเป็นเอกลักษณ์ แม้ว่าผลการประเมินระดับศักยภาพจะอยู่ในระดับปานกลาง เช่น วัดศาลาแดงเหนือ โดยวัดมีการอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมมอญ โดยชุมชนให้ความสำคัญและตระหนักในความเป็นเอกลักษณ์รวมทั้งยังมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีความสนใจศึกษาในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมของไทย-รามัญได้เข้ามาศึกษาเพิ่มเติมหรือทำให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปกับชนรุ่นหลัง

5. วัดที่เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานีจะเป็นวัดที่มีชื่อเสียงแต่ในเฉพาะกลุ่มที่นิยมการปฏิบัติธรรม เช่น วัดป่า วัดปัญญาบันฑิตาราม เป็นต้น ควรเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบเพื่อให้ผู้ที่สนใจปฏิบัติธรรมได้มีสถานที่สำหรับศึกษาธรรมะและฝึกปฏิบัติตามจริตของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยในลักษณะเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ โดยการบูรณาการรูปแบบการท่องเที่ยวหลากหลายกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เช่น เที่ยววัดชมสวนผลไม้ เที่ยววัดชมวิถีชีวิต ชมพิพิธภัณฑ์แล้วต่อยอดด้วยการไปดูการปลูกข้าว แล้วเข้าวัด

2. เนื่องจากในจังหวัดปทุมธานีมีปราชญ์ชุมชนด้านต่าง ๆ อยู่มาก เช่น ด้านการเกษตร ด้านประวัติศาสตร์ ด้านพืชสมุนไพร จึงควรมีการทำวิจัยในการจัดการความรู้เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้ต่อกันรุ่นต่อ ๆ ไป

3. สามารถที่จะนำวิธีการในการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อทำการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดอื่นๆต่อไปได้

4. การศึกษาวิจัยโดยการถอดบทเรียนจากวัดต่าง ๆ ที่มีการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการวิจัยในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงพุทธได้สำหรับในจังหวัดปทุมธานีที่น่าสนใจ และอาจทำเป็นต้นแบบให้วัดอื่น ๆ ได้แก่ วัดโบสถ์ (สามโคก) วัดมะขาม วัดศาลเจ้า วัดเจดีย์หอย เป็นต้น หรืออาจศึกษาจากวัดที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “พัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วมบริหารจัดการของชุมชนโดยเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบยั่งยืน จังหวัดปทุมธานี” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนจากงบประมาณแผ่นดินมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่ได้รับการเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) คณะผู้วิจัยจึงขอแสดงความขอบคุณมา ณ ที่นี้ และงานวิจัยนี้จะสำเร็จไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือ สนับสนุนต่าง ๆ ทั้งจากหน่วยงาน และผู้มีส่วนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). **ความรู้ศาสนาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). **ช่วงหนึ่งของชีวิตที่งดงาม...บนเส้นทางบุญทั่วไทย**. กรุงเทพฯ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). **แผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2556**. กรุงเทพฯ: ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงการตลาด.
- ธัญญา นวลละออง. (2547). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต (ผ.ม.) สาขาการผังเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). **การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี**. ปริญญาโทบริหารวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พูลสิน อิงคะวัต. (2549). **กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ของจังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- สรณ์สิริ รวีโรจน์วรกุล. (2551). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.
- สำนักงานจังหวัดปทุมธานี. (2558). **แผนพัฒนาจังหวัดปทุมธานี (พ.ศ. 2557 - 2560) ฉบับ ทบทวน**.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). **ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ปี 57**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อิทธิวัตร ศรีสมบัติ และคณะ. (2550). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สายธารธรรมลุ่มแม่น้ำมูล : ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กลุ่มจังหวัดอีสานใต้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

กระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ :
การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

THE NEGOTIATION PROCESSES BETWEEN STUDENTS AND TEACHERS
IN USING ONLINE MEDIA: GROUNDED THEORY APPROACH

ปรีชา คำมาดี¹ และ พิทักษ์ ศิริวงศ์²

Preecha Khammadee¹ and Phitak Siriwong²

¹สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบิน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี

²สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดเพชรบุรี

บทคัดย่อ

กระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 15 คน โดยคุณสมบัติเชิงทฤษฎีของผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาซึ่งมีประสบการณ์ในการใช้สื่อออนไลน์ติดต่อกับอาจารย์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบตัวต่อตัว โดยผลของการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งพบว่าประกอบด้วย 3 กระบวนการสำคัญ ได้แก่ 1) กระบวนการก่อนการต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ ประกอบไปด้วย การเตรียมตัว และการเลือกใช้คำพูด 2) กระบวนการระหว่างการต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ ประกอบไปด้วย ทางเลือกในการเจรจา และการติดต่อซ้ำ และ 3) กระบวนการหลังการต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ ประกอบไปด้วยความพึงพอใจในการต่อรอง และแนวทางปฏิบัติการเจรจาต่อรองครั้งต่อไป

ABSTRACT

The Negotiation processes between students and teachers in using online media: Grounded theory approach. This research is qualitative research and aims to study the negotiation process between students and teachers in using online media. The key informants were 15 students in Aviation management program, Institute of Aviation Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-ok who have experienced using online media with teachers. The interviews were used as a tool for research by one-on-one in-depth Interview. The results of the study reflect the negotiation process between students and teachers through online media. Which

was comprised of three key processes: 1) Pre-negotiated processes through online media, including preparation and use of words 2) During the negotiations processes through online media, including Intervention and Resend, and 3) After negotiations processes through online media, including satisfaction negotiations and guidelines for the future.

คำสำคัญ

กระบวนการต่อรอง สื่อออนไลน์ การเจรจาต่อรอง

Keywords

Negotiation processes, Online Media, Negotiation

ความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการสื่อสารทำให้โลกในยุคปัจจุบันเข้าสู่ยุคดิจิทัล ความก้าวหน้าดังกล่าวทำให้กระบวนการติดต่อสื่อสารของคนในสังคมไทยและสังคมโลกเกิดความสะดวกสบาย ทำให้ช่องว่างของการสื่อสารระหว่างบุคคลมีขนาดเล็กลง ความสามารถในการติดต่อสื่อสารที่เกิดจากวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนารูปแบบของเทคโนโลยีที่ทำให้ผู้สื่อสารสามารถนำติดตัวเพื่อใช้ในการติดต่อได้ตลอดเวลาและสถานที่ โดยอุปกรณ์ในการสื่อสารที่สำคัญอย่างเช่น สมาร์ทโฟน (Smartphone) รวมทั้งแอปพลิเคชัน (Application) บนสมาร์ทโฟน ทำให้เกิดช่องทางในการสนทนาที่หลากหลายมากกว่าการสนทนาผ่านโทรศัพท์ด้วยการสนทนาผ่านข้อความ (Chat) บนแอปพลิเคชันที่ถูกพัฒนาขึ้นพร้อมกันโดยรูปแบบแอปพลิเคชันสำหรับการสื่อสารนั้นมีหลายแบบ เช่น ไลน์ (LINE), เฟสบุ๊ก เมสเซ็นเจอร์ (Facebook Messenger) เป็นต้น (ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์, 2556)

รูปแบบการสื่อสารข้อมูลของบุคคลมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้ส่งสาร ข้อมูล (สาร) และผู้รับสาร ทั้งนี้การสื่อสารด้วยวิธีการใดก็ตามสิ่งที่คุณส่งสารต้องการคือ การที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง มีความครบถ้วน และทันเวลา ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมีข้อจำกัดอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน นอกจากนี้การใช้ชีวิตที่เร่งรีบส่งผลให้รูปแบบและวิธีการสื่อสารแบบเดิมไม่สามารถตอบสนองการสื่อสารในยุคปัจจุบันได้ (พิชิต วิตบุญญรักษ์, 2554)

จากการศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่าพฤติกรรมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคคลได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจากเดิมที่เคยบริโภคสื่อผ่าน โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตกลายเป็นช่องทางสำคัญอันดับหนึ่งที่คุณเลือกใช้ในการบริโภคสื่อ จากสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตในปี 2554 พบว่ามีผู้เคยใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกมากกว่า 2 พันล้านคน โดยคิดเป็นอัตราส่วนถึง 1 ใน 3 ของประชากรโลก ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2554 มีปริมาณผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นจากปี 2553 ประมาณ 5 เท่า ส่วนสถิติ

ผู้ใช้งานในประเทศไทย พบว่าจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตประมาณ 6 ล้านคนต่อวัน (พงษ์มนัส บุษยประทีป, 2558)

อย่างไรก็ตามในการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นผู้สื่อสารทั้งสองฝ่าย อาจมีข้อโต้แย้งระหว่างกันเกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อยุติและเกิดความพึงพอใจ บุคคลจำเป็นต้องใช้การเจรจาต่อรองเข้ามาเป็นตัวช่วย ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จากการต่อรองในแต่ละครั้งจะทำให้ความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง โดยกระบวนการต่อรองนั้นจะสร้างประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ เช่น การต่อรองในการซื้อขายสินค้า การต่อรองระหว่างพ่อแม่กับลูก เป็นต้น นอกจากนี้ในการดำเนินธุรกิจการต่อรองมักมีผลต่อความสำเร็จขององค์กรเป็นอย่างมาก ทั้งนี้การต่อรองจะมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประเด็นที่คู่สนทนานำมาเจรจาต่อรอง (เกียรติศักดิ์ วัฒนศักดิ์, 2553)

ในการจัดการศึกษาทุกระดับ ครู-อาจารย์ ผู้สอน และนักเรียน นักศึกษา ต่างต้องมีการสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ถูกต้อง อันนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ด้านวิชาการรวมทั้งทักษะที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสื่อสารที่เพียงพอและเหมาะสมถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ซึ่งสถาบันเทคโนโลยีการบินเป็นหน่วยงานหนึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีในสาขาการจัดการการบิน โดยมุ่งผลิตบัณฑิตเพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมการบิน ในแต่ละปีการศึกษาที่ผ่านมาจำนวนนักศึกษาได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตามความต้องการขององค์กรด้านการบิน การบริหารจัดการด้านการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนจึงมีความจำเป็นและความสำคัญต่อนักศึกษาเป็นอย่างมาก จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ผลที่คาดว่าจะได้รับนักศึกษามีสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการเจรจากับอาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาทั้งปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเจรจาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้านการเรียน การเข้าสังคม รวมทั้งการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้อาจารย์และสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ ออกแบบ รวมทั้งหาแนวทางในการให้คำปรึกษาและแนะนำนักศึกษาผ่านช่องทางการสื่อสารแบบออนไลน์ เพื่อให้เหมาะสมกับโลกในยุคปัจจุบันต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

กระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นการศึกษาโดยใช้หลักของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก (ขจรศักดิ์ บัระพันธ์, 2554) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านการสื่อสารออนไลน์ เพื่อศึกษาพื้นฐานความคิดของกระบวนการที่ใช้ในการอธิบายการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานรากเพื่อสร้างทัศนคติความเข้าใจ ความต้องการการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบตัวต่อตัว และผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ด้านการใช้สื่อออนไลน์ติดต่อกับอาจารย์ซึ่งจะเป็นตัวแทนที่ตรงกับโจทย์วิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ซ้ำหลายครั้งจนกระทั่งถึงจุดอิ่มตัวจนข้อมูลซ้ำที่ให้ผลเช่นเดิม จำนวนทั้งหมด 15 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยและเก็บข้อมูล 3 วิธีการ ได้แก่

4.1 การศึกษาเอกสาร (Document Anlysis) เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรอง

4.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 15 คน เพื่อนำข้อมูลไปสร้างทฤษฎีฐานราก โดยผู้วิจัยเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเก็บข้อมูล ด้วยแนวคำถามการสัมภาษณ์ (Interview Guide)

4.3 การบันทึกเสียง ในการสนทนาผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อบันทึกเสียงการสนทนาทุกครั้ง (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2551)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ตัวผู้วิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการต่อรอง และผู้วิจัยมีแนวคำถาม (Interview Guide) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 22 ข้อ ด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และผู้วิจัยมีการใช้อุปกรณ์ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึก ปากกา แฟ้มเก็บข้อมูล เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป

แนวคำถามในการสัมภาษณ์นักศึกษา

- นักศึกษาได้ข้อมูลในการติดต่ออาจารย์ได้อย่างไร
- นักศึกษามีการเตรียมตัวอย่างไรในการติดต่อกับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์
- นักศึกษามีวิธีการเริ่มต้นบทสนทนาอย่างไร
- นักศึกษาต่อรองกับอาจารย์ในประเด็นใดบ้าง
- ปฏิกริยาในการตอบกลับหลังจากที่นักศึกษาติดต่อผ่านสื่อออนไลน์กับอาจารย์เป็นอย่างไร
- หลังจากที่นักศึกษาได้เจรจาต่อรองกับอาจารย์ส่วนใหญ่ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการถอดเสียงบันทึกจากการสัมภาษณ์ในแต่ละวันที่เก็บรวบรวมจากเครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยอ่านข้อมูลทั้งหมด จากนั้นมาจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ พิจารณาข้อมูลที่ได้แต่ละครั้งว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะตอบคำถามได้หรือไม่ และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) โดยจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลและบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดจากการสัมภาษณ์ แล้วนำไปจัดเป็นหมวดหมู่ แยกประเภท และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเพื่อหาข้อสรุป ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ Strauss and Corbin (1998) ดังนี้ 1) การเปิดรหัส (Open Coding) นำข้อมูลมาแยกเป็นหมวดหมู่และหมวดย่อย 2) การหาแก่นของรหัส (Axial Coding) กำหนดปรากฏการณ์หลักจากหมวดใดหมวดหนึ่ง และพิจารณาความสัมพันธ์ 3) การเลือกรหัส (Selective Coding) จัดหมวดหมู่ต่าง ๆ แล้วนำหมวดหมู่ที่ได้สร้างนั้นอธิบายปรากฏการณ์ และ 4) พัฒนาทฤษฎี (Development of a theory) นำเสนอทฤษฎีในรูปข้อความ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ โดยทฤษฎีสามารถบอกปรากฏการณ์ผ่านเงื่อนไขต่าง ๆ

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งทวิศักดิ์ นพเกษร (2551) ได้อธิบายว่า การตรวจสอบสามเส้าข้อมูลเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมนั้นถูกต้องหรือไม่ เป็นการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล คือเปรียบเทียบและตรวจสอบแหล่งข้อมูลในเรื่อง เวลา สถานที่ และบุคคลกรณีข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความขัดแย้งไม่ตรงกันกับข้อมูลที่ได้จากผู้สัมภาษณ์คนใดคนหนึ่ง ผู้วิจัยนำคำถามเดิมสอบถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งโดยเปลี่ยนเวลา สถานที่ต่างกัน เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามอีกครั้ง เป็นการยืนยันและหาข้อสรุปข้อมูลนั้นให้เกิดความชัดเจน กระทั่งข้อมูลไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม จนข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว จากนั้นนำมาจัดกระทำข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. ก่อนการต่อรองออนไลน์

- การเตรียมตัวก่อนการเจรจาต่อรอง

ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีการเตรียมตัวก่อนติดต่อกับอาจารย์ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยนักศึกษาจะติดต่อออนไลน์กับอาจารย์ผ่านช่องทางไลน์ (LINE) และ เฟสบุ๊ก เมสเซ็นเจอร์ (Facebook Messenger) แต่ที่นิยมใช้คือการสนทนาผ่านไลน์ นักศึกษาส่วนใหญ่จะได้ไอดีไลน์ (Line User ID) อาจารย์มาจากไลน์กลุ่มเพื่อนที่มีอาจารย์อยู่ในกลุ่มสนทนาอยู่แล้ว จึงเพิ่มอาจารย์เป็นเพื่อนหรือได้จากการบันทึกเบอร์โทรศัพท์อาจารย์เข้าไปในเครื่องโทรศัพท์ และหลังจากนั้นไลน์อาจารย์ก็จะเข้ามาโดยอัตโนมัติ นักศึกษามีความวิตกกังวลในการติดต่อผ่านช่องทางออนไลน์ในแต่ละครั้งกับ

อาจารย์ว่าอาจารย์จะตอบอย่างไร กลัวอาจารย์ไม่เข้าใจในการสื่อสาร จึงต้องมีการเตรียมตัวและเรียบเรียงคำที่จะใช้สนทนากับอาจารย์

- การใช้คำพูด

นักศึกษาจะต้องมีการเตรียมตัวโดยการคิดและเรียบเรียงคำพูดต่างๆ ให้เหมาะสมพร้อมสนทนากับอาจารย์ผ่านช่องทางออนไลน์ ส่วนใหญ่มักคุ้นเคยกับภาษาที่ใช้สนทนากับเพื่อน บางครั้งในขณะสนทนา นักศึกษาเลือกใช้สติกเกอร์ซึ่งเป็นบริการเสริมที่บริษัทผู้ผลิตไลน์มีให้บริการโดยไม่คิดมูลค่า หรือต้องจัดซื้อเพื่อนำมาใช้ในการสนทนา นักศึกษาใช้สติกเกอร์นี้เพื่อสื่อสารแทนคำพูด หรือแสดงอารมณ์ผ่านการสนทนาไปด้วย เพื่อให้การสนทนานั้นไม่ดูเป็นทางการจนเกินไป แต่มีกมระมัดระวังในการใช้สติกเกอร์ด้วย โดยต้องเลือกสติกเกอร์ที่มีลักษณะสุภาพและเหมาะสม

2. ระหว่างการต่อรองออนไลน์

- การต่อรองกับอาจารย์

ในการติดต่อกับอาจารย์แต่ละครั้งนักศึกษาจะมีวัตถุประสงค์ในการเจรจากับอาจารย์คือการขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ในเรื่องต่างๆ และนอกจากการขอความช่วยเหลือแล้วยังมีการเจรจาต่อรองเกิดขึ้นด้วย นักศึกษามักจะขอร้องและต่อรองกับอาจารย์ผ่านการสนทนาผ่านช่องทางออนไลน์ โดยประเด็นที่มักใช้ต่อรองคือ การเข้าชั้นเรียนหากมีเหตุจำเป็นที่จะต้องเข้าเรียนสายก็จะแจ้งให้อาจารย์ทราบผ่านไลน์ การต่อรองเรื่องงานที่มอบหมายในขอบเขตงานและปริมาณของงาน การต่อรองในเรื่องเวลาในการส่งงานหากนักศึกษายังทำงานไม่เสร็จในระยะเวลาที่ผู้สอนกำหนดไว้

- ทางเลือกในการเจรจา

เมื่อการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์เกิดขึ้นและอาจารย์ไม่ยอมรับข้อเสนอของนักศึกษา อาจารย์ก็จะให้ทางเลือกอื่นหรือนักศึกษานำเสนอทางเลือก โดยทางเลือกนั้นเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย หากอาจารย์ไม่ให้ทางเลือกหรือทางเลือกที่นักศึกษาต่อรองกับอาจารย์ไม่ประสบความสำเร็จ นักศึกษาก็จะจบการสนทนานั้นลง

- การติดต่อซ้ำ

หากอาจารย์ไม่มีปฏิกิริยาตอบกลับผ่านการสนทนา เนื่องมาจากอาจารย์ไม่ว่าง ภายหลังจากที่อาจารย์ได้เปิดอ่านข้อความที่ส่งไปแล้วแต่ไม่ได้ตอบกลับ นักศึกษาใช้วิธีการติดต่อกลับไปอีกครั้ง โดยส่วนใหญ่อาจารย์ก็จะตอบกลับมาหลังจากที่มีการติดต่อซ้ำกลับไป

3. หลังการต่อรองออนไลน์

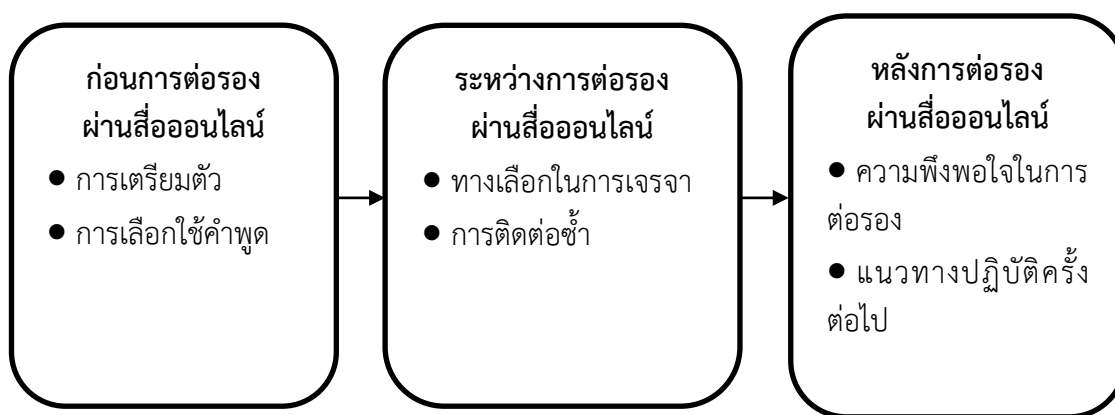
- ความพึงพอใจในการต่อรอง

นักศึกษาเลือกใช้การสนทนากับอาจารย์ผ่านช่องทางออนไลน์เพราะสะดวก ประหยัด และอาจารย์สามารถตอบโต้ได้ในเวลาที่อาจารย์ว่าง และการติดต่อโดยการโทรศัพท์อาจทำให้รู้สึกไม่กล้าพูดคุย กลัวเสียงอาจารย์ เมื่อเปรียบเทียบกับ การติดต่อกับอาจารย์ผ่านช่องทางออนไลน์จะทำให้กล้าที่จะพูดกับอาจารย์มากกว่า และความพึงพอใจจากการสนทนาออนไลน์นักศึกษามีความพึงพอใจ เพราะนักศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์ หรือข้อเสนอที่มีประโยชน์ ทำให้ปัญหาของนักศึกษาได้ถูกคลี่คลายลงไป

- แนวทางในการปฏิบัติครั้งต่อไป

ในตอนแรกก่อนการสนทนาต่อรองกับอาจารย์ผ่านการสื่อสารออนไลน์ ส่วนใหญ่นักศึกษาจะไม่กล้าติดต่อกับอาจารย์ เพราะรู้สึกกังวลในการสนทนากับอาจารย์ แต่ในครั้งต่อไปนักศึกษาก็จะรู้วิธีการเตรียมตัวที่ดี มีทักษะและประสบการณ์จากการสนทนาที่ผ่านมา คำแนะนำจากอาจารย์บางท่านที่ให้คำแนะนำว่าในการสนทนาออนไลน์สิ่งที่ต้องระวังคือ คำพูดในไลน์ ต้องมีหางเสียง ต้องระวังภาษาที่ใช้ อย่างไรก็ตามช่องทางในการสนทนาออนไลน์ก็มีประโยชน์และนักศึกษายังคงเลือกที่จะใช้การติดต่อออนไลน์กับอาจารย์ในครั้งต่อไป

ข้อสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย การต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ ระหว่างการต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ และหลังจากต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ (ดังแผนภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์

ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของอาจารย์ที่แตกต่างกันมีผลต่อการเตรียมตัวก่อนการสนทนาออนไลน์ โดยนักศึกษามีความวิตกกังวลในการติดต่อผ่านช่องทางออนไลน์ในแต่ละครั้ง จึงมีการเตรียมตัวและเรียบเรียงคำที่จะใช้สนทนากับอาจารย์ ให้เหมาะสมพร้อมสนทนากับอาจารย์ผ่านช่องทางออนไลน์

2. การต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ในแต่ละนักศึกษาจะมีวัตถุประสงค์ในการเจรจากับอาจารย์คือการขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ในเรื่องต่าง ๆ โดยประเด็นที่มักต่อรองคือ 1) การเข้าชั้นเรียน 2) งานที่มอบหมาย และ 3) กำหนดเวลาในการส่งงาน

3. นักศึกษาเลือกใช้การสนทนากับอาจารย์ผ่านช่องทางออนไลน์เพราะสะดวก ประหยัด และอาจารย์สามารถตอบโต้ได้ในเวลาที่อาจารย์ว่าง และการติดต่อโดยการโทรศัพท์อาจทำให้รู้สึกไม่กล้าพูดคุย กลัวเสียงอาจารย์

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่างานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ก่อนการต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ 2) ระหว่างการต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ และ 3) หลังการต่อรองผ่านสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัย

ของเกียรติศักดิ์ วัฒนศักดิ์ (2553) ที่ได้กำหนดขั้นตอนของการเจรจาต่อรอง ไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนก่อนการเจรจา ขั้นตอนระหว่างการเจรจา และขั้นตอนหลังการเจรจา ในการติดต่อกับ อาจารย์ผ่านการสนทนาออนไลน์ประเด็นที่นักศึกษามักจะต่อรองด้วยก็คือ การเข้าชั้นเรียนหากมีเหตุจำเป็นที่จะต้องเข้าเรียนสายก็จะแจ้งให้อาจารย์ทราบผ่านไลน์ (LINE) การต่อรองเรื่องงานที่มอบหมายในขอบเขตงานและปริมาณของงาน การต่อรองในเรื่องเวลาในการส่ง เมื่องานนั้นยังไม่เสร็จ ในระยะเวลาที่กำหนดไว้ การต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวกต่อการใช้งานทั้งในด้านของการลดข้อจำกัดด้านเวลา หรือสถานที่ ทั้งนี้ยังสร้างการมีส่วนร่วม การแสดงออก การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ได้ง่ายขึ้น (ธาริณี นาคเมธี, 2557) เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ได้รับการยอมรับว่าทำหน้าที่เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกในการสื่อสารระหว่างบุคคลที่คุ่มค่า และมีทั้งประโยชน์และมีทั้งโทษ (Paul et al., 2014) ทั้งนี้การสื่อสารออนไลน์ยังทำให้ได้รับความภูมิใจ การได้รับการยกย่องจากผู้อื่น และคุณภาพความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันด้วย (Patti and Jochen, 2011)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นักศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการเจรจากับอาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษาทั้งปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเจรจาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้านการเรียน การเข้าสังคม รวมทั้งการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม

2. อาจารย์สามารถนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ ออกแบบ รวมทั้งหาแนวทางในการให้คำปรึกษาและแนะนำนักศึกษาผ่านช่องทางการสื่อสารแบบออนไลน์ ให้เกิดความชัดเจนและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความเหมาะสมกับรูปแบบการสื่อสารในปัจจุบัน

3. สถานศึกษาสามารถพัฒนาช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษา ผู้ปกครอง คณาจารย์ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการขอรับคำปรึกษา อีกทั้งยังเป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านการเดินทาง เวลา หรือค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารรูปแบบอื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์ โดยการเพิ่มกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เช่น อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง สำหรับการประเมินนักศึกษา เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในผลการศึกษาให้มากขึ้น

2. ควรมีวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยวิธีการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผ่านสื่อออนไลน์กับกระบวนการต่อรองระหว่างนักศึกษากับอาจารย์แบบเผชิญหน้า (Face to face)

3. ควรมีการศึกษาวิจัยด้วยวิธีการแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งวิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษาข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- เกียรติศักดิ์ วัฒนศักดิ์. (2553). การเจรจาต่อรอง. **วารสารนักบริหาร**. 30(1), 74-79.
- ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2554). **วิจัยคุณภาพ ไม่ยากอย่างที่คิด**. นครปฐม: สถาบันนวัตกรรม การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. (2551) **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 1: คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อ พัฒนาคอน อังคร ชุมชน สังคม**. กรุงเทพฯ: โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- ธาริณี นาคเมธี. (2557). **พฤติกรรมการสื่อสารภายในองค์กรของบุคลากรในหน่วยงานราชการ เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกผ่านการใช้แอปพลิเคชันไลน์ (LINE)**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พงษ์มนัส บุศยประทีป. (2558). **รู้ใจคนด้วยจิตวิทยาออนไลน์**. นนทบุรี: ริงค์ ปียอนด์ บุ๊คส์.
- พิชิต วัตรบุญรักษ์. (2554). **สังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต**. **วารสารนักบริหาร**. 31(4), 99-103.
- ศุภศิลาป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2556). **ไลน์รูปแบบการสื่อสารบนความสร้างสรรค์ของสมาร์ทโฟน: ข้อดีและข้อจำกัดของแอปพลิเคชัน**. **วารสารนักบริหาร**. 33(4), 42-54.
- Patti, M.V. and Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, Opportunities, and risks. **Journal of Adolescent Health**. 48, 121-127.
- Paul, B., Roger, M., and Brian, T. (2014). Online communication, social media and adolescent wellbeing: A systematic narrative review. **Children and Youth Services Review**. 41, 27-36.
- Strauss, A. and Corbin, J. (1998). **Basics of quantitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory**. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.

การพัฒนาการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย
โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

THE DEVELOPMENT FOR CRITICAL THINKING OF STUDENTS IN EARLY CHILDHOOD
EDUCATION MAJOR BASED ON PROBLEM – BASED LEARNING

พนิดา ชาทายาภา
Panida Chatayapha

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัยโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิจารณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิจารณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) เพื่อศึกษาพัฒนาการของการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัยของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 2 หมู่เรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการบูรณาการการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการบูรณาการการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติทดสอบค่าที และค่าเอฟโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way ANOVA with Repeated Measures)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คะแนนความสามารถทางการคิดวิจารณ์ของนักศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 37.16 สูงกว่าก่อนเรียน เท่ากับ 23.20 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 28.52 แตกต่างกับ ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
2. คะแนนความสามารถทางการคิดวิจารณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษากลุ่มทดลองหลังการเรียน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. คะแนนพัฒนาการของการคิดวิจารณ์ของนักศึกษา ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการ

จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 3 ครั้ง โดยครั้งที่ 3 มากกว่าครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างต่อเนื่องจะมีการคิดวิจารณ์ญาณสูงขึ้น

ABSTARCT

The development for Critical Thinking of Students in Early Childhood Education Program by Using Problem-based Learning is an experimental research, which has purposes to: 1) Compare the critical thinking and academic achievement of the students before and after the learning process by using problem-based learning, 2) Compare the critical thinking and academic achievement of the students after performing an experiment between the experiment group who has been taught by using problem-based learning and a regular group who has been taught by a normal learning process, and 3) Study the development of critical thinking of the students in the experimental group who has been taught by using problem-based learning. The experiment groups used in this research is the 4th year students in Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University, which consists of two groups; the experiment group who has been taught in “Learning and Experience Process for Young Children” course by using a problem-based learning, and the regular group who has been taught the normal learning process. The tools used in research are interview form, lesson plan, critical thinking form, and learning achievement form. And the hypothesis testing was performed by T-test, and F-test using One-way repeated using ANOVA.

The results are as follows

1. The scores of critical thinking ability of the students who has been taught by the problem-based learning is average to 37.16, which is higher than before performs learning process that is equal to 23.20. And the academic achievement score after learning process is average to 28.52, which the differences between before and after learning process using the problem-based learning is significantly at .01
2. The score of critical thinking ability and academic achievement of the students after learning process in the experimental group are higher than those in the control group at statistically significant .01
3. An improvement of critical thinking scores of students in the experiment group, who has been taught in by using a problem-based learning 3 times are by which the 3rd time is greater than the 1st time and the 2rd time with statistically significant at .01. The result shows that the experiment group who have been

continuously arranged by using problem - based learning would have a higher critical thinking.

คำสำคัญ

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การคิดวิจารณ์ญาณ

Keywords

Problem – Based Learning, Critical Thinking

ความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สังคมโลกเต็มไปด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีพัฒนาการอย่างสูงและแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว จนมีคำกล่าวที่เรากำลังอยู่ใน “ยุคข้อมูลท่วมท้น” หากเราไม่สามารถจำแนกแยกแยะ คิดพิจารณาให้ดีก็จะมีปัญหากับข้อมูลบิดเบือนหรืออาจถูกหลอก ถูกโกงได้ง่ายเนื่องจากข้อมูลขาดการควบคุม ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้ในยุคใหม่จึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนบริโภคข่าวสารอย่างชาญฉลาด (พศิน แต่งจวง, 2554) โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการสอน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในแนวทางของตนเอง ตามความสนใจ ด้วยการสำรวจตรวจค้นและทดลอง เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เรียนรู้จากการมีส่วนร่วม เรียนรู้จากการสะท้อนความคิดและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ (ชฎาภรณ์ สงวนแก้ว, 2551)

กล่าวได้ว่าบุคคลที่อยู่ในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้รอบด้านโดยมีทักษะในด้านต่างๆคือทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการทำงานอย่างร่วมพลัง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิตและทักษะการใช้ชีวิตในนวัตกรรมข้ามชาติ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 24 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นการฝึกกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้เพื่อนำมาใช้ป้องกันและแก้ปัญหาได้ โดยสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะพื้นฐานทั้งสิ้น

จากความสำคัญของการคิดวิจารณ์ญาณดังกล่าวข้างต้นนักศึกษาศาขาศึกษาปฐมวัยที่จะไปเป็นครูปฐมวัยในอนาคตจึงต้องมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานทักษะกระบวนการคิดเพื่อให้เด็กสามารถเลือกตัดสินใจได้ด้วยตนเอง มีอิสรภาพ มีความสุข ใฝ่รู้เรื่องต่าง ๆ (ประเวศ วะสี, 2541) แต่ในปัจจุบันพบว่านักศึกษาศาขาศึกษาปฐมวัยยังเป็นผู้ขาดเหตุผล บางครั้งอ้างเหตุผลที่ไม่สมเหตุผล ไม่สามารถสร้างความรู้หรือสร้างสรรค์ผลงานได้ด้วยตนเอง ขาดการแยกแยะไม่รู้ว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก ขาดความรู้ ขาดข้อมูล ขาดความสามารถในการตีความและการประเมินค่า ไม่มี ความมั่นใจในความคิด ทำให้ขาดความกล้าหาญในการแสดงความคิด โดยปัญหาดังกล่าวของนักศึกษาอาจมาจากพื้นฐานทางการศึกษาที่ขาดการฝึกฝนในกระบวนการวิเคราะห์และประยุกต์เชิงวิชาการ เนื่องจากวิธีการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะได้รับจากครูผู้สอนเป็นผู้ทำหน้าที่ผูกขาดการ

ถ่ายทอดความรู้ เป็นการสื่อสารทางเดียว เน้นไปในการฝึกท่องจำ การให้ข้อมูลของผู้สอนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและวิเคราะห์ตาม รวมทั้งขาดการสอนเรื่องการตีความบนพื้นฐานของเหตุผลที่เหมาะสมและเป็นจริง อาจกล่าวได้ว่าปัญหาของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้นคือลักษณะของการขาดทักษะการคิดวิจารณ์อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงต้องปรับวิธีการจัดการเรียนรู้จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากปัญหาหรือสถานการณ์ที่สนใจเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวผู้เรียนโดยแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่ม การสืบค้นทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยการใช้เหตุผล เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมากกว่าความรู้ที่นักเรียนจะได้รับ ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำและจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดและสำรวจ

จากเหตุผลข้างต้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทั้งนี้ผลจากการศึกษาวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย ในด้านอื่น ๆ ต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การคิดวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นอย่างไร
2. การคิดวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแบบปกติเป็นอย่างไร
3. พัฒนาการของการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแบบปกติเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ใน

รายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแบบปกติ

3. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2558

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 หมู่เรียน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก โดยทำสลาก 2 ใบ โดยใช้หมู่เรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จับสลากครั้งที่ 1 กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม ได้หมู่เรียนที่ 1 จับสลากครั้งที่ 2 กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง ได้หมู่เรียนที่ 2

กลุ่มทดลอง ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 25 คน

กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 32 คน

ทั้งนี้ กลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุมที่เลือกมาโดยการคละผลการเรียนทั้ง 2 กลุ่มซึ่ง มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.80 - 3.00 จึงเป็นการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนเรื่องความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่วิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามี่ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3 แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ Cornell Critical Thinking Test Level Z (Ennis and Millman, 1985) ของตงชวา สลิวงส์ (2555) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีการหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validily) มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.4 - 1.00 จากนั้นนำ

แบบทดสอบไปทดสอบกับนักศึกษาที่เคยเรียนรายวิชานี้มาแล้วและตรวจให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วทำการหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบ รายข้อ โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่าย (p) ระหว่างอยู่ 0.4 ถึง 0.6 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.4 ถึง 0.8 แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายค่าอำนาจจำแนก ที่เหมาะสมได้ทั้งหมด 4 ข้อ นำแบบทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.81 ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้ในการวิจัย

3. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental Research) โดยมีรูปแบบการวิจัย 2 รูปแบบคือแบบ Two group pretest-posttest design โดยมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลอง และแบบ The One-Group Pretest Posttest Design ที่ผู้วิจัยทำการวัดหรือสังเกตซ้ำในกลุ่มทดลองโดยมีระยะห่างกัน 3 สัปดาห์

3.1 แบบ Two group pretest-posttest design

กลุ่มทดลอง	O ₁ -----X-----O ₂
กลุ่มควบคุม	O ₁ -----~X-----O ₂

O₁ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง
X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน

~X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย แบบปกติ

O₂ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง

3.2 แบบ The One-Group Pretest Posttest Design

O ₁	O ₂	O ₃	X	O ₄	O ₅	O ₆
ก่อนการทดลอง			ตัวแปรทดลอง	หลังการทดลอง		

O₁ O₂ O₃ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

O₄ O₅ O₆ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง

4. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามขั้นตอนดังนี้

1) ดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดลองโดยจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

กลุ่ม 2 เป็นกลุ่มที่ใช้เป็นกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการ

เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแบบปกติ

2) ชั้นเตรียมนักศึกษาก่อนดำเนินการสอน

2.1) ทำการทดสอบก่อนเรียนนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในสัปดาห์แรกก่อนทำการทดลอง โดยใช้แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เวลา 3 ชั่วโมง

2.2) แนะนำวิธีการศึกษา พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์และเงื่อนไขในการศึกษาให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทราบ

3) ชั้นดำเนินการสอน

ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแบบปกติโดยในการสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้จำนวนแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากันคือ จำนวน 40 แผน และใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 50 นาที และในระหว่างการสอนแต่ละสัปดาห์ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพัฒนาการของการคิดวิจารณญาณของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

4) ชั้นหลังสอน

4.1) เมื่อดำเนินการสอนครบตามจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว จึงดำเนินการทดสอบหลังเรียนทั้งนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพร้อมกัน ด้วยวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณมาตรฐานแบบทั่วไป Cornell Critical Thinking Test Level Z และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยใช้เวลาในการทดสอบ 3 ชั่วโมง

4.2) นำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณมาตรฐานแบบทั่วไป Cornell Critical Thinking Test Level Z และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

4.3) นำคะแนนพัฒนาการการคิดวิจารณญาณของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือค่าเฉลี่ย สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test Dependent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way ANOVA with Repeated Measures)

ผลการวิจัย

1. คะแนนความสามารถทางการคิดวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 37.16 สูงกว่าก่อนเรียน

เท่ากับ 23.20 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 28.52 แตกต่างกับ ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 ดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบการคิดวิจารณ์ญาณ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การคิดวิจารณ์ญาณ	ค่าเฉลี่ย	N	S.D.	df	t	Sig.
ก่อน	23.20	25	4.76	24	11.820**	0.000
หลัง	37.16	25	7.38			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลังได้รับการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

คะแนน	ค่าเฉลี่ย	N	S.D.	df	t	Sig.
ก่อน	14.76	25	3.951	24	22.695**	0.000
หลัง	28.52	25	4.925			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1. คะแนนความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ของกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3 และ 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบการคิดวิจารณ์ญาณ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม

การคิดวิจารณ์ญาณ	ค่าเฉลี่ย	N	S.D.	df	t	Sig.
กลุ่มทดลอง (ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน)	37.16	25	7.381	55	7.944**	0.000
กลุ่มควบคุม (ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ)	22.22	32	6.776			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ กับกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ค่าเฉลี่ย	N	S.D.	df	t	Sig.
กลุ่มทดลอง (ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน)	28.52	25	4.925	55	9.765**	0.000
กลุ่มควบคุม (ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ)	16.19	32	4.575			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. คะแนนพัฒนาการของการคิดวิจารณ์ของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยชั้นปีที่ 4 ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 3 ครั้ง แต่แต่ละครั้งห่างกัน 3 สัปดาห์ โดยใช้แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณ์ชุดเดียวกัน โดยครั้งที่ 3 มากกว่าครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างต่อเนื่องจะมีการคิดวิจารณ์สูงขึ้น ดังตารางที่ 5 - 7 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพัฒนาการของการคิดวิจารณ์ ของกลุ่มทดลอง จำนวน 3 ครั้ง

การวัดการคิดอย่างมีวิจารณ์ ครั้งที่	N	SD	MEAN	ระดับการคิดอย่างมีวิจารณ์
1	25	3.61	13.80	น้อย
2	25	5.55	23.68	ปานกลาง
3	25	7.38	37.16	มาก

ตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการของการคิดวิจารณ์ ของกลุ่มทดลอง

คะแนนพัฒนาการของการคิดวิจารณ์	Sum of Squares (SS)	df	Mean Square (MS)	F	Sig.
	46426.080	1	46426.080	781.408**	.000
	1425.920	24	59.413		

หมายเหตุ : ค่าสถิติ Mauchly's $W = .872$, $X^2=3.142$, $df=2$, $sig=.208$ ความแปรปรวนมีลักษณะเป็น Compound Symmetry

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการรายคู่ของการคิดวิจารณ์ญาณของกลุ่มทดลอง

การคิดวิจารณ์ญาณ	ครั้งที่ 1($\bar{X}=13.80$)	ครั้งที่ 2($\bar{X}=23.68$)	ครั้งที่ 3($\bar{X}=37.16$)
ครั้งที่ 1($\bar{X}=13.80$)	-		
ครั้งที่ 2($\bar{X}=23.68$)	9.88**	-	
ครั้งที่ 3($\bar{X}=37.16$)	23.36**	13.48**	-

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนความสามารถทางการคิดวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนสูงกว่านักศึกษที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาการกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ นักศึกษากลุ่มทดลองยังมีคะแนนพัฒนาการของการคิดวิจารณ์ญาณ จำนวน 3 ครั้ง โดยครั้งที่ 3 มากกว่าครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถพัฒนาการคิดวิจารณ์ญาณได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีเหตุผลสนับสนุนผลการวิจัย ดังนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นตัวกระตุ้นให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์ แสวงหา และบูรณาการความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในสภาพการณ์จริงในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยเริ่มจากการศึกษาความหมาย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จากนั้นได้ร่วมกันระบุประเด็นปัญหาโดยอภิปรายหาคำอธิบายปัญหาว่าเป็นอย่างไร เกิดขึ้นอย่างไร ความเป็นมาอย่างไรโดยอาศัยความรู้เดิมเท่าที่ผู้เรียนมีอยู่ สรุปและทบทวนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก เมื่อได้ปัญหาแล้วให้ทุกกลุ่มตั้งสมมติฐานเพื่อตอบประเด็นปัญหาต่าง ๆ พร้อมจัดลำดับความสำคัญของสมมติฐานที่เป็นไปได้อย่างมีเหตุผล ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนได้พบกลุ่มย่อยทุกกลุ่มเพื่อตรวจสอบสมมติฐานและประเมินตนเองว่ามีความรู้เรื่องอะไรบ้าง มีเรื่องอะไรที่ยังไม่รู้หรือขาดความรู้และความรู้อะไรที่ต้องใช้เพื่อพิสูจน์สมมติฐานซึ่งเชื่อมโยงกับโจทย์ปัญหาที่ได้ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อไปค้นคว้าหาข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้อศึกษามาสังเคราะห์และประยุกต์ข้อมูลหรือความรู้ใหม่ พร้อมสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดกระบวนการกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับ บาร์โรว์ (Barrows, 1996) ที่กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางภายใต้การแนะนำของผู้สอนประจำกลุ่ม ผู้เรียนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ระบุสิ่งที่ตนต้องการรู้เพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น โดยแสวงหาความรู้จากแหล่งที่จะให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งมา

จากหนังสือ วารสาร คณาจารย์ ข้อมูลออนไลน์หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้แนะแนวทาง โดยมีบทบาทที่ไม่ใช่ผู้บรรยายไม่ใช่ผู้บอกข้อมูล ไม่บอกผู้เรียนว่าคิดถูกหรือ คิดผิด แต่มีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและจัดการแก้ปัญหาด้วยตนเอง รูปแบบของปัญหาจะมุ่งเน้นให้มีการรวบรวมข้อมูลและกระตุ้นการเรียนรู้ ปัญหาที่นำเสนอเป็นสิ่งที่ท้าทายผู้เรียนที่จะต้องเผชิญในการปฏิบัติจริง ตรงประเด็นและกระตุ้นการเรียนรู้ให้หาทางแก้ปัญหา ความรู้ใหม่ของผู้เรียนจะได้มาโดยผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริงในระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่น พร้อมทั้งได้มีการอภิปราย เปรียบเทียบ ทบทวนและโต้แย้งในสิ่งที่เรียนรู้ด้วย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ร่วมกันอภิปรายโดยใช้เหตุผลที่เหมาะสม ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลเป็นการส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมินและมีความหลักฐานอ้างอิง เพื่อหาข้อมูลสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล (Good, 1973) สอดคล้องกับ แบนด์แมนและแบนด์แมน (Bandman and Bandman, 1988; 1995 อ้างถึงใน ปกรณ์ ไพโรจน์, 2547) ที่กล่าวว่าการคิดวิจารณญาณเป็นการทดสอบอย่างมีเหตุผลด้านการคิด การสรุปความ การตั้งสมมติฐาน ข้อโต้แย้ง การสรุป ความเชื่อและการกระทำ การทดสอบนี้ใช้แนวคิดพื้นฐานความน่าจะเป็นเชิงเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การคิดตัดสินใจ และการคิดอย่างมีเหตุผลในประเด็นที่ยังสรุปไม่ได้

ดังนั้นนักศึกษาจึงต้องรวบรวมข้อมูลสำหรับการไตร่ตรองด้วยเหตุผลตามข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์จริง มาประกอบการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างรอบคอบระมัดระวัง มีการตรวจสอบความคิดและประเมินความคิดของตนเอง ความสามารถในการคิดที่ปรากฏจะแสดงออกด้วยการตั้งคำถามตามความสนใจผู้รู้ต้องการหาคำตอบจากการตรวจสอบข้อมูลจากการพิสูจน์ และการใช้เหตุผลจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนโดยไม่ใช้อารมณ์ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเมื่อพบเหตุผลที่ดีกว่าและการหาข้อสรุปบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเพื่อใช้ในการตัดสินใจ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2551) ที่กล่าว่วิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นหรือเป็นบริบทให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ แสวงหาและบูรณาการความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในสภาพจริง โดยผู้เรียนอาจไม่จำเป็นต้องมีความรู้หรือพื้นฐานเรื่องนั้นมาก่อน นั่นคือนิยามของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

นอกจากนี้ ทอร์พ และเซก (Torp & Sage, 1998) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ที่ได้จากการสำรวจค้นคว้า และแก้ปัญหา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นทั้งยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน และใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ให้นักเรียนได้เข้าไปแก้ปัญหา ครูเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำและจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดและสำรวจ หลักสูตรที่สร้างขึ้นจะมีปัญหาเป็นแกนกลาง มีบทบาทในการเตรียมประสบการณ์ที่จะส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนให้สร้างความรู้ด้วยตนเองและบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงเข้าด้วยกัน ในขณะที่เรียนรู้ นักเรียนจะถูกทำให้เป็นนักแก้ปัญหา และพัฒนาไปสู่การเป็นผู้

ที่สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองได้ ในกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ครูจะเป็นผู้ร่วมแก้ปัญหาที่มีหน้าที่ในการสร้างความสนใจ สร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ จากกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้เรียนได้ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทจริงและสามารถนำไปใช้ได้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำงานและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทำให้ความคงอยู่ (Retention) ของความรู้มีขึ้นส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การให้เหตุผลและสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้วิจัยควรมีการบันทึกบทบาตนเองในฐานะผู้สอน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เน้นให้ผู้สอนต้องมีทักษะและประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อที่จะออกแบบกิจกรรมและบริหารจัดการให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 ผู้วิจัยหรือผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้น่าสนใจโดยนำปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหามาให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน มีความยืดหยุ่นฝึกการใช้คำถาม ฝึกทักษะการสังเกตเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการสร้างข้อตกลงเพื่อฝึกความมีวินัยและการตรงต่อเวลา

1.3 อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดวิจารณ์ของนักศึกษา ซึ่งสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานจากการวิจัยนี้ เป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดวิจารณ์ของนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรนำกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดวิจารณ์ของนักศึกษา ดังนั้นในครั้งต่อไปอาจจะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดของนักศึกษาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

2.2) ควรมีการพัฒนาความสามารถทางการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการศึกษา 4.0 โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้วิธีอื่น ๆ

2.3) ควรมีการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – Based Learning) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- ชฎาภรณ์ สงวนแก้ว. (2551). **การจัดการเรียนรู้สองสถานะ Dual Mode Learning Management**. Retrieved from <http://www.patai.ac.th/files/Dual-Mode-School-20081023.pdf>
- ประเวศ ะสี. (2541) **ปฏิรูปการศึกษา-ยกเครื่องทางปัญญา : ทางรอดจากความหายนะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ปกรณ์ ไพโรจน์. (2547). **การสร้างแบบประเมินและการพัฒนาการคิดวิจารณ์ของนักเรียน นายร้อยตำรวจ**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พศิน แต่งจวง. (2554). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ดวงกลมพับลิชชิง
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2551). **อาจารย์มืออาชีพ แนวคิด เครื่องมือและการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เครือข่ายการพัฒนาวินิจฉัยอาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.
- Barrows, Howard S. (1996). Problem-Based Learning in Medicine and Beyond: A Brief Overview. In L. Wilkerson and W.H. Gijseleers (eds), **Bringing Problem-Based Learning to Higher Education: Theory and Practice**, pp. 3-12. San Francisco: Jossey-Bass.
- Ennis, R.H., Millman, J. & Tomko, T.N. (1985). **Manual: Cornell Critical Thinking Tests**. Pacific Grove, CA: Midwest.
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill.
- Trop, Linda; & Sage, Sera. (1998). **Problem as Possibilities: Problem-based Learning for k-12**. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ
ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา

DEVELOPMENT OF SUPERVISION MODEL IN THE COOPERATIVE EDUCATION USING
INFORMATION TECHNOLOGY FOR FACULTY OF ARCHITECTURE IN HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS

พัชรินทร์ เชื้อภักดี¹ รัชณีวรรณ ตั้งภักดี² และ บุญชู บุญลิขิตศิริ³

Patcharin Chuaphakdee¹, Ratchaneewan Tangpakdee², and Bunchoo Bunlikhitsiri³

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
จังหวัดมหาสารคาม

²อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

³อาจารย์ประจำ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการ
เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
การพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยี
สารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ได้แก่ อาจารย์
ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา จำนวน 16 คน เจ้าหน้าที่วิชาการที่ดำเนินงาน สหกิจศึกษาจำนวน 4 คน
นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 50 คน และเจ้าของสถานประกอบการหรือพนักงานที่
บริการที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 70 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรับรองรูปแบบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านสหกิจศึกษา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 ท่าน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบรับรองรูปแบบสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
ความถี่ ร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาพัฒนารูปแบบการนิเทศงานสหกิจศึกษา พบว่านักศึกษาสหกิจศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา และสถานประกอบการ มีปัญหามากที่สุด คือปัญหาการดำเนินงานในขั้นตอนการนิเทศ
งานสหกิจศึกษาของการประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศ วิธีการสร้างความเข้าใจ และการศึกษาประเด็น
การจذبอบรมให้ความรู้ การค้นคว้าด้วยตนเอง การติดตามผลการนิเทศงานสหกิจ การสร้างขวัญ
กำลังใจตนในการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและกระบวนการประเมินผล ติดตาม
และแก้ปัญหาในระหว่างปฏิบัติงานในส่วน of ความต้องการพัฒนารูปแบบการนิเทศงาน สหกิจศึกษา

พบว่านักศึกษาสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และสถานประกอบการ ความต้องการมากที่สุด คือการประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติงานสหกิจศึกษาผ่าน E-mail การสร้าง ความเข้าใจและการศึกษาความรู้เกี่ยวกับงานสหกิจศึกษาจากการปฐมนิเทศ การกำหนดหน้าที่การนิเทศงาน การจัดทำปฏิทินนิเทศ และติดตามการดำเนินงานนิเทศ การสนับสนุนงบประมาณ การปรับปรุงคุณภาพ การปฏิบัติงาน การสร้างขวัญกำลังใจแก่ตนด้วยกระบวนการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการกระบวนการประเมินผล ติดตาม และแก้ปัญหาในระหว่างปฏิบัติงานด้วยการสอบถามจากสถานประกอบการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับ 1) ผู้เกี่ยวข้องการนิเทศควรประกอบด้วยนักศึกษาสหกิจศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษา พนักงานที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา 2) กิจกรรมการนิเทศในการวางแผนการนิเทศ การสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้ การปฏิบัติกรการนิเทศการสร้างขวัญกำลังใจ และการประเมินผลการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศใช้เครื่องมือในการนิเทศเป็นแบบประเมินนักศึกษาสหกิจฯ แบบประเมินสถาบันอุดมศึกษา และแบบประเมินของพนักงานที่ปรึกษา 4) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการนิเทศ 5) ขั้นตอนของรูปแบบการนิเทศเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ 6) การเตรียมตัวและการกำหนดนัดหมายด้วยการนัดหมายผ่านกระดานข้อความกิจกรรม 7) การติดตามแผนการนิเทศงานสหกิจศึกษาด้วยการสอบถามกำหนดการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ตลอดเวลาผ่านกระดานข้อความหรือกล่องข้อความ 8) การสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้โดยวิธีการสร้างความรู้ด้วยการปฐมนิเทศงานสหกิจศึกษา 9) ทักษะความรู้ที่จำเป็นและการใช้เครื่องมือด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศว่า 10) ขั้นตอนการปฏิบัติกรการนิเทศในการกำหนดหน้าที่/การดำเนินการนิเทศ 11) การสนับสนุนและพัฒนาการปฏิบัติการสนับสนุนงบประมาณ กำหนดหน้าที่ผู้นิเทศ/ผู้รับการนิเทศ 12) ช่องทางการติดตามผลการนิเทศผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 13) การติดตามควบคุมคุณภาพการนิเทศงานสหกิจศึกษา และการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ 14) ขั้นตอนการสร้างขวัญกำลังใจ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินการนิเทศงาน และ 15) ขั้นตอนประเมินผลการนิเทศ การประเมินเมื่อฝึกปฏิบัติงานเสร็จและนำผลการประเมินที่ได้มาสรุป ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานนิเทศสหกิจศึกษา

3. รูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 3 องค์ประกอบได้แก่ 1.1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา เจ้าหน้าที่วิชาการที่ดำเนินงานสหกิจศึกษานักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และเจ้าของสถานประกอบการหรือพนักงานที่ปรึกษาที่ได้รับมอบหมาย 1.2) กิจกรรมการนิเทศ และ 1.3) เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการนิเทศ และ 2) ขั้นตอนของการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) ขั้นตอนวางแผนการนิเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.2) ขั้นตอนสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.3) ขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศด้วยเทคโนโลยี

สารสนเทศ 2.4) ขั้นการสร้างขวัญกำลังใจด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2.5) ขั้นประเมินผลการ
นิเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

ABSTRACT

The research aimed to 1) study the states, problem and needs of IT supervision model in the cooperative education for Faculty of Architectures, Thailand northeastern universities, 2) study the experts' opinion toward the model, 3) present the information technology supervision procedures model of the cooperative education for Faculty of Architectures, in Higher Education Institutions. The sample of the research consisted of 1) the sample for studying the states and needs; 16 lecturers, 4 academic technicians, 50 students, and 70 entrepreneurs and consultants, 2) the sample for model verifying; 3 cooperative educational experts and 3 IT experts. The research instruments were a questionnaire and a model verifying form. The statistics used means, and percentage.

The research findings were as follows,

1. The overall for development of supervision model' states, problems and needs, ranged from the highest to the lowest means scores; supervision advisors, the entrepreneurs. Their problems were the supervisory operation, supervisory procedures, strategic planning meeting and training topics, self retrieval, monitoring, morale promotion, assessment and evaluation procedures, and problems solving during operation respectively. The individual for the sample's needs were, an E-mail was used for the trainee supervisory planning meeting, an orientation was used for understanding comprehension, task setting, supervision, calendar setting, and IT interview was used for monitoring, budgeting, and morale quality improvement, operating, morale promotion by contact their advisors when they need such as discussion when they have problems, assessment procedures, monitoring, and problems solving during their operation.

2. The experts' opinion toward the IT model found that 1) the supervisory accomplices consisted of students, advisors, consultants and technicians. 2) Supervise the supervisory planning, comprehension and coaching, operating, morale promotion, and evaluation 3) the evaluation used a student assessment form, a higher education institutions assessment form, and the consultant assessment form 4) Using IT for supervision 5) the procedures of the supervisory model, 6) preparation and making appointment through the web board 7) monitoring through the web board or message box, 8) comprehension and training by orientation, 9) essential skills and literacy through the IT 10) supervision procedures, task setting, operating, 11) promotion and operating improvement, budgeting, supervisors and supervisees function, 12) the

monitoring methods used mobile phones and electronics medias 13) the routine quality control and evaluation 14) morale promotion, and supervision standardization, and evaluation, post assessment, problems conclusion, improvement, and development the cooperative education system.

3. The IT cooperative model consisted of 1) There were 3 compliments of the IT Supervision Model 1.1) the supervision accomplices such as lecturers, technicians, students, and the entrepreneurs or consultants. 1.2) supervisory activities, and 1.3) supervisory Information technology. 2) There were 5 steps for supervision 2.1) planning 2.2) comprehension and training 2.3) operation 2.4) morale promotion 2.5) evaluation

คำสำคัญ

รูปแบบการนิเทศ การพัฒนา งานสหกิจศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ

Keywords

Supervisory Model, Development, Cooperative Education, Information Technology

ความสำคัญของปัญหา

สหกิจศึกษา (Cooperative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการปฏิบัติงานในสถานประกอบการอย่างมีระบบแบบแผน โดยจัดให้มีการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาสลับกับการส่งนักศึกษาสหกิจศึกษาออกไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือภายใต้การกำกับดูแล และประเมินผลจากผู้ควบคุมงานเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกจ้างชั่วคราวของสถานประกอบการนั้น งานที่นักศึกษาสหกิจศึกษาไปปฏิบัติจะต้องตรงกับหลักสูตรที่นักศึกษาสหกิจศึกษาเรียนอยู่ และปฏิบัติงานเต็มภาคการศึกษา ระหว่างการปฏิบัติงานจะมีอาจารย์ไปนิเทศงานและประเมินผล ซึ่งการนิเทศงานนักศึกษาสหกิจศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา กระบวนการสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาแบ่งเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการก่อนออกปฏิบัติงานสหกิจศึกษา กระบวนการระหว่างปฏิบัติงานสหกิจศึกษา และกระบวนการหลังปฏิบัติงานสหกิจศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศนักศึกษาสหกิจศึกษานั้นจะอยู่ในช่วงของกระบวนการระหว่างการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาจะนัดหมายหัวหน้างานหรือพนักงานที่ปรึกษางาน เพื่อเข้านิเทศงาน ณ สถานประกอบการอย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อทำการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาสหกิจศึกษา หัวหน้างานหรือพนักงานที่ปรึกษางานของสถานประกอบการจะเป็น ผู้ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาสหกิจศึกษาตามแบบฟอร์มการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาสหกิจศึกษา โดยสถานประกอบการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยและจัดส่งการประเมินผลดังกล่าวกลับไปให้มหาวิทยาลัยโดยผ่านทางนักศึกษาสหกิจศึกษา เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงาน (สมาคมสหกิจไทย, 2552)

จากรายงานการจัดการฝึกงานการดูแลและวางแผนการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการฝึกงานในสถานประกอบการของโรงเรียนพณิชยการเชียงใหม่ (โรงเรียนพณิชยการเชียงใหม่, 2554) พบปัญหาในการดำเนินงาน คือ ปัญหาการนิเทศฝึกงานของนักศึกษาหรือการติดตามดูแลนักศึกษา ในขณะที่ฝึกงานกรณีที่นักศึกษาฝึกงานในหน่วยงานตามภูมิลำเนาของตนซึ่งอยู่ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดที่มีระยะทางไกล ไม่ได้เดินทางไปนิเทศนักศึกษาได้โดยตรงเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของบุคลากรที่จะเดินทางไปนิเทศรวมถึงงบประมาณที่ต้องใช้ในการเดินทางจึงใช้วิธีการนิเทศทางโทรศัพท์คุยกับหัวหน้างานและนักศึกษา ซึ่งบางครั้งไม่พบนักศึกษาไม่สามารถติดต่อกับนักศึกษาได้และนักศึกษาไม่ติดต่อกลับทางโรงเรียนเพื่อรายงานตัวทำให้การติดตามดูแลนักศึกษาไม่มีประสิทธิภาพขาดความเชื่อมั่นจากหน่วยงานสถานที่ฝึกงานและจากจำนวนครั้งในการนิเทศฝึกงานจำนวน 2 ครั้งตลอดระยะเวลาการฝึกงานของนักศึกษาเพราะข้อจำกัดเดียวกันทำให้ขาดความต่อเนื่องในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหน่วยงานจึงยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งนักศึกษาเข้าฝึกงานความร่วมมือในการควบคุมดูแลการฝึกงานของนักศึกษาจึงยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร รวมถึงเมื่อนักศึกษาเกิดปัญหาในการฝึกงานการไม่ได้รับคำแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาย่างรวดเร็วทำให้เกิดความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาหรือแก้ไขปัญหานั้นไม่ จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นเจ้าหน้าที่ในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ จึงสนใจที่จะวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุง ส่งเสริม สนับสนุน แก้ไข โดยการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่มีคนนิยมใช้มากที่สุดคือเฟซบุ๊ก (Facebook) ด้วยการนำแอปพลิเคชันที่มีในเว็บไซต์เฟซบุ๊กมาประยุกต์ใช้กับการนิเทศในงานสหกิจศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และนำผลวิจัยที่ได้มาใช้เป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาสหกิจศึกษาได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์สอดคล้องกับบริบทของสังคมการศึกษาในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งความต้องการของผู้รับนิเทศด้วยมากที่สุด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

รูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา มีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร และควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา จำนวน 16 คน เจ้าหน้าที่วิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 4 คน นักศึกษาสหกิจศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 50 คน และสถานประกอบการหรือพนักงานที่ปรึกษาที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 70 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานสหกิจศึกษาจำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา และ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นตอนวิจัย ประกอบด้วย 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา 2) ร่างรูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา 3) การรับรองรูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และ 4) ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบส่งเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานสหกิจศึกษาและการนิเทศการศึกษา โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ วิจัยทั้งในและต่างประเทศ ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในรูปของตารางส่งเคราะห์ข้อมูลงานสหกิจศึกษาของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา และ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานสหกิจศึกษา การดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลมีลำดับขั้นตอน คือ (1) ดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน 140 ชุด เก็บข้อมูลในระยะเวลา 2 เดือนระหว่างเดือนเมษายน 2558 ถึงเดือนพฤษภาคม 2558 (3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้อง ส่งคืนกลับมา จำนวน 140 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 (4) ดำเนินการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ และตรวจสอบความถูกต้อง และ (5) นำไปวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานสหกิจศึกษา คือ (1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ และ (2) ข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานสหกิจศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ คือ (1) วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการดำเนินงานสหกิจศึกษาโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ และ (2) วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อวิพากษ์และข้อเสนอแนะ

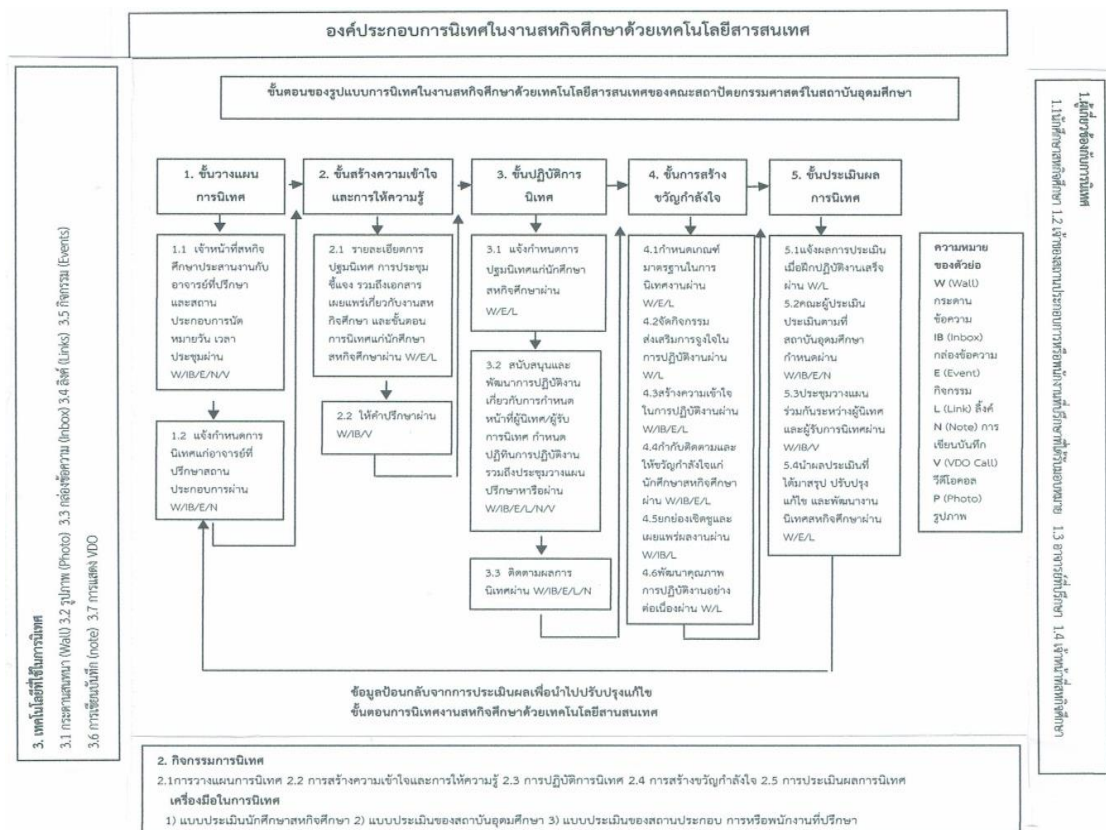
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาพัฒนารูปแบบการนิเทศงานสหกิจศึกษา พบว่านักศึกษาสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และสถานประกอบการ มีปัญหามากที่สุด คือปัญหาการดำเนินงานในขั้นตอนการนิเทศงาน สหกิจศึกษาของการประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศ วิธีการสร้างความเข้าใจ และการศึกษาประเด็นการจัดอบรมให้ความรู้ การค้นคว้าด้วยตนเอง การติดตามผลการนิเทศ การสร้างขวัญกำลังใจตนในการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและกระบวนการประเมินผล ติดตาม และแก้ปัญหาในระหว่างปฏิบัติงานในส่วนของความต้องการพัฒนารูปแบบการนิเทศงาน สหกิจศึกษา พบว่านักศึกษาสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และสถานประกอบการ ความต้องการมากที่สุด คือการประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติงานสหกิจศึกษาผ่าน E-mail การสร้าง ความเข้าใจและการศึกษาความรู้เกี่ยวกับงานสหกิจศึกษาจากการปฐมนิเทศ การกำหนดหน้าที่การนิเทศงาน การจัดทำปฏิทินนิเทศ และติดตามการดำเนินงานนิเทศ การสนับสนุนงบประมาณ การปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงาน การสร้างขวัญกำลังใจแก่ตนด้วยกระบวนการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการกระบวนการประเมินผล ติดตาม และแก้ปัญหาในระหว่างปฏิบัติงานด้วยการสอบถามจากสถานประกอบการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด ตั้งแต่ร้อยละ 83.33-100 คือ 1) ผู้เกี่ยวข้องการนิเทศควรประกอบด้วยนักศึกษาสหกิจศึกษา พนักงานที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา 2) กิจกรรมการนิเทศในการวางแผนการนิเทศการสร้าง ความเข้าใจและการให้ความรู้การปฏิบัติการนิเทศการสร้างขวัญกำลังใจ และการประเมินผลการนิเทศ 3)การประเมินผลการนิเทศใช้เครื่องมือในการนิเทศเป็นแบบประเมินนักศึกษาสหกิจฯ แบบประเมินสถาบันอุดมศึกษา และแบบประเมินของเจ้าของสถานประกอบการ/พนักงานที่ปรึกษา 4) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการนิเทศ 5) ขั้นตอนของรูปแบบการนิเทศเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการนิเทศ 6 การเตรียมตัวและการกำหนดนัดหมายด้วยการนัดหมายผ่านกระดานข้อความกิจกรรม 7) การติดตามแผนการนิเทศงานสหกิจศึกษาด้วยการสอบถามกำหนดการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ตลอดเวลาผ่านกระดานข้อความหรือกล่องข้อความ 8) การสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้โดยวิธีการสร้างความรู้ด้วยการปฐมนิเทศงานสหกิจศึกษา 9) ทักษะความรู้ที่จำเป็นและการใช้เครื่องมือด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศว่า 10) ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศในการกำหนดหน้าที่/การดำเนินการนิเทศ 11) การสนับสนุนและพัฒนาการปฏิบัติการสนับสนุนงบประมาณกำหนดหน้าที่ผู้นิเทศ/ผู้รับการนิเทศ 12) ช่องทางการติดตามผลการนิเทศผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 13) การติดตามควบคุมคุณภาพการนิเทศงานสหกิจศึกษา และการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ 14) ขั้นตอนการสร้างขวัญกำลังใจ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินการนิเทศงาน และ 15) ขั้นตอนประเมินผลการนิเทศ การประเมินเมื่อฝึกปฏิบัติงานเสร็จ และนำผลการประเมินที่ได้มาสรุป ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานนิเทศสหกิจศึกษา

3. รูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 3 องค์ประกอบได้แก่ 1.1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา เจ้าหน้าที่วิชาการที่ดำเนินงานสหกิจศึกษานักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และเจ้าของสถานประกอบการหรือพนักงานที่ปรึกษาที่ได้รับมอบหมาย 1.2) กิจกรรมการนิเทศ และ 1.3) เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการนิเทศ และ 2) ขั้นตอนของการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) ขั้นตอนวางแผนการนิเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.2) ขั้นตอนสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.3) ขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.4) ขั้นตอนการสร้างขวัญกำลังใจด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2.5) ขั้นตอนประเมินผลการนิเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาพัฒนารูปแบบการนิเทศงานสหกิจศึกษา พบว่านักศึกษาสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และสถานประกอบการ มีปัญหามากที่สุด คือปัญหาการดำเนินงานในขั้นตอนการนิเทศงาน สหกิจศึกษาของการประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศ วิธีการสร้างความเข้าใจ และการศึกษาประเด็นการจับตอปรอมให้ควมรู้ การค้นคว้าด้วยตนเอง การติดตามผลการนิเทศ การสร้างขวัญกำลังใจตนในการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและกระบวนการประเมินผล ติดตาม และแก้ปัญหาในระหว่างปฏิบัติงานในส่วนของการพัฒนารูปแบบการนิเทศงาน สหกิจศึกษา พบว่านักศึกษาสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และสถานประกอบการ ความต้องการมากที่สุด คือการประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติงานสหกิจศึกษาผ่าน E-mail การสร้าง ความเข้าใจและการศึกษาควมรู้เกี่ยวกับงานสหกิจศึกษาจากการปฐมนิเทศ การกำหนดหน้าที่การนิเทศงาน การจัดทำปฏิทินนิเทศ และติดตามการดำเนินงานนิเทศ การสนับสนุนงบประมาณ การปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงาน การสร้างขวัญกำลังใจแก่ตนด้วยกระบวนการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการกระบวนการประเมินผล ติดตาม และแก้ปัญหาในระหว่างปฏิบัติงานด้วยการสอบถามจากสถานประกอบการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัยพบเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาไม่ได้กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขทางวิชาการกระบวนการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา ก่อนออกปฏิบัติสหกิจศึกษา การวางแผนการปฏิบัติงาน ร่วมกันการประสานความร่วมมือกับพนักงานที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของสหกิจศึกษา การความตกลงกับพนักงานที่ปรึกษาให้ทุกตำแหน่งงานมีค่าตอบแทนและสวัสดิการตามความเหมาะสมโดยก่อนที่จะส่งนักศึกษาไป ไม่ได้จัดประชุมโดยเชิญพนักงานที่ปรึกษา มาเพื่อชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ของสหกิจศึกษารับฟัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพนักงานที่ปรึกษา รวมถึงได้พบปะพูดคุยสัมภาษณ์นักศึกษาที่จะไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาที่พนักงานที่ปรึกษานั้น ๆ อาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานมากมีนักศึกษาในความดูแลจำนวนมาก ปัญหาการเดินทาง และไม่ได้ประเมินผลการทำงานให้นักศึกษาทราบอีกทางหนึ่งด้วย และความสำเร็จในการจัดสหกิจศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากทั้ง 3 ฝ่าย ได้แก่ นักศึกษา สถานศึกษา และพนักงานที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา ปานสุวรรณจิตร และชัยรัตน์ ปานสุวรรณจิตร (2554) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาโครงการสหกิจศึกษาสาขาบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพเชียงใหม่ พบว่าปัญหาการเตรียมความพร้อมให้กับคณาจารย์นิเทศนักศึกษาตัวแทนพนักงานที่ปรึกษาให้เกิดควมรู้ควมเข้าใจในวัตถุประสงค์และกระบวนการของสหกิจศึกษา เช่นนักศึกษาไม่มีความพร้อมควมรู้ทางด้านวิชาการการใช้อุปกรณ์สำนักงานและควมพร้อมทางด้านอารมณ์สังคมพนักงานที่ปรึกษายังไม่เข้าใจสหกิจศึกษาแยกไม่ออกระหว่างสหกิจศึกษากับการฝึกงานทั่วไปอาจารย์นิเทศ ขาดแผนการงานการเตรียมการนิเทศระหว่างนักศึกษาตัวแทนพนักงานที่ปรึกษาและคณาจารย์นิเทศ

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด ตั้งแต่ร้อยละ 83.33-100 คือ 1) ผู้เกี่ยวข้องการนิเทศควรประกอบด้วยนักศึกษาสหกิจศึกษาพนักงานที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา 2) กิจกรรมการนิเทศในการวางแผนการนิเทศการสร้าง

ความเข้าใจและการให้ความรู้การปฏิบัติการนิเทศการสร้างขวัญกำลังใจ และการประเมินผลการนิเทศ

3) การประเมินผลการนิเทศใช้เครื่องมือในการนิเทศเป็นแบบประเมินนักศึกษาสหกิจฯ แบบประเมินสถาบันอุดมศึกษา และแบบประเมินของเจ้าของสถานประกอบการ/พนักงานที่ปรึกษา 4) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการนิเทศ 5) ขั้นตอนของรูปแบบการนิเทศเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการนิเทศ 6 การเตรียมตัวและการกำหนดนัดหมายด้วยการนัดหมายผ่านกระดานข้อความกิจกรรม 7) การติดตามแผนการนิเทศงานสหกิจศึกษาด้วยการสอบถามกำหนดการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ตลอดเวลาผ่านกระดานข้อความหรือกล่องข้อความ 8) การสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้โดยวิธีการสร้างความรู้ด้วยการปฐมนิเทศงานสหกิจศึกษา 9) ทักษะความรู้ที่จำเป็นและการใช้เครื่องมือด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศว่า 10) ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศในการกำหนดหน้าที่/การดำเนินการนิเทศ 11) การสนับสนุนและพัฒนากิจการปฏิบัติการสนับสนุนงบประมาณกำหนดหน้าที่ผู้นิเทศ/ผู้รับการนิเทศ 12) ช่องทางการติดตามผลการนิเทศผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 13) การติดตามควบคุมคุณภาพการนิเทศงานสหกิจศึกษา และการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ 14) ขั้นตอนการสร้างขวัญกำลังใจ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินการนิเทศงาน และ 15) ขั้นตอนประเมินผลการนิเทศ การประเมินเมื่อฝึกปฏิบัติงานเสร็จ และนำผลการประเมินที่ได้มาสรุป ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานนิเทศสหกิจศึกษา ผลการวิจัยพบเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการสหกิจศึกษาตัวป้อน ได้แก่ นักศึกษา สถานศึกษา พนักงานที่ปรึกษา การบริหารต้องได้รับความร่วมมือด้านผู้สอนด้านวัสดุอุปกรณ์-ครุภัณฑ์ สถานที่ฝึกปฏิบัติและทฤษฎี การรับนักศึกษาการพัฒนาบุคลากร และการวัดประเมินผล เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงตัวป้อนกระบวนการหรือผลผลิตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสังวาล ตุ๊กพิมาย (2551) ได้ศึกษาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาสหกิจศึกษา กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่านักศึกษาสหกิจศึกษาใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในช่วงเวลาการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาทั้ง 3 ช่วง มีสภาพการใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านเว็บไซต์โครงการสหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ โดยนักศึกษาสหกิจศึกษาใช้เว็บไซต์โครงการ สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ โดยนักศึกษาสหกิจศึกษาใช้เว็บไซต์ โครงการสหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ ในช่วงที่ 1 คือช่วงในขั้นเตรียมความพร้อมและสมัครปฏิบัติงานสหกิจศึกษาแตกต่างจากช่วงที่ 3 คือช่วงขั้นการเขียนรายงานและนำเสนอผลงานภายหลังจากเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาและช่วงที่ 2 คือ ช่วงขั้นระหว่างปฏิบัติงาน ณ สถานประกอบการ โดยที่ช่วงที่ 1 ใช้มากที่สุด และ ช่วงที่ 2 ใช้น้อยที่สุด (3) ปัญหาการใช้สารสนเทศแต่ละช่วงที่พบของนักศึกษาสหกิจศึกษาภาพ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

3. รูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา เจ้าหน้าที่วิชาการที่ดำเนินงานสหกิจศึกษานักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และเจ้าของสถานประกอบการหรือพนักงานที่ปรึกษาที่ได้รับมอบหมาย 1.2) กิจกรรมการนิเทศ และ 1.3) เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการนิเทศ และ 2) ขั้นตอนของการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 5

ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) ขึ้นวางแผนการนิเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.2) ขึ้นสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.3) ขึ้นปฏิบัติการนิเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.4) ขึ้นการสร้างความเข้าใจด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2.5) ขึ้นประเมินผลการนิเทศด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอ้อมจิต กุติการณ์ (2554) ได้ศึกษาระบบสารสนเทศสหกิจศึกษาที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่าระบบสารสนเทศสหกิจศึกษาที่พัฒนาขึ้นสามารถทำงานได้ตามขอบเขตที่กำหนดสถานประกอบการบันทึกผลการประเมินการปฏิบัติงานและรับสมัครงานผ่านระบบนักศึกษาสามารถสมัครเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษาผ่านระบบ อาจารย์นิเทศก์กำหนดวันออกนิเทศ ตรวจสอบปฏิทิน การนิเทศผ่านระบบและเจ้าหน้าที่สามารถออกรายงานต่าง ๆ ได้ผลการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี และระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยอยู่ในรูปเชิงปริมาณดังนั้นการทำวิจัยควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาต่อไป และผู้รับผิดชอบสหกิจศึกษาในแต่ละคณะควรนำข้อเสนอแนะมาทบทวนและใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและการเตรียมสหกิจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษา

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

บรรณานุกรม

- โรงเรียนพณิชยการเชียงใหม่. (2554). การจัดการฝึกงานของโรงเรียนพณิชยการเชียงใหม่. เชียงใหม่: ฝ่ายวิชาการ.
- สมาคมสหกิจไทย. (2552). **มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. นครราชสีมา: สมาคมสหกิจศึกษาไทย
- สุภัทรา ปานสุวรรณจิตร, ชัยรัตน์ ปานสุวรรณจิตร. (2554). **ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาโครงการสหกิจศึกษาสาขาบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพเชียงใหม่.** เชียงใหม่
- สังวาล ตุ๊กพิมาย. (2552). **การใช้สารสนเทศของนักศึกษาสหกิจศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.** นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อ้อมจิต กุติการณ์. (2554). **ระบบสารสนเทศสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.** คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

การพัฒนาเกณฑ์ปกติของแบบวัดพหุมิติความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

DEVELOPMENT OF A NORM OF MULTIDIMENSIONAL RESPONSIBLE CITIZENSHIP
SCALE OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

เมษา นวลศรี¹ กมลวรรณ ตังชันกานนท์^{2*} และโชติกา ภาษีผล²
Mesa Nuansri¹ Kamonwan Tangdhanakanond^{2*} and Sotiga Pasiphol²

¹ นิสิตระดับศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Corresponding author

**งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาและตรวจสอบโครงสร้างพหุมิติ
ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : การประยุกต์ใช้แนวคิด
การสร้างแผนที่โครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์ปกติของแบบวัดพหุมิติความเป็นพลเมืองที่
มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,420 คน โดยใช้วิธีการสุ่ม
ตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดความเป็นพลเมืองที่มีความ
รับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านความรู้ มิติด้าน
ทักษะ และมิติด้านเจตคติ มีค่าความเที่ยงแบบ EAP ในแต่ละมิติ เท่ากับ .954, .901, และ .895
ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และพัฒนาเกณฑ์ปกติด้วยวิธีแปลงคะแนนดิบเป็นเปอร์เซ็นต์ไทล์
และคะแนนที่ปกติ ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์ปกติของคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มระดับชาติ มีช่วงคะแนนที่ ตั้งแต่ T₁₆ ถึง T₈₄ (P_{.04} – P_{99.96}) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติด้านความรู้ (knowledge) มีช่วงคะแนนที่ ตั้งแต่ T₁₆ ถึง T₈₄ (P_{.04} –
P_{99.96}) มิติด้านทักษะ (skill) มีช่วงคะแนนที่ ตั้งแต่ T₂₄ ถึง T₈₄ (P_{.49} – P_{99.96}) และมิติด้านเจตคติ
(attitude) มีช่วงคะแนนที่ ตั้งแต่ T₂₄ ถึง T₈₄ (P_{.46} – P_{99.96})

ABSTRACT

This research article is a part of dissertation entitled Development and Investigation of Multidimensional Construct of Responsible Citizenship of Lower Secondary School Students: An Application of Construct Mapping Approach. The purpose of this research was to develop a norm of multidimensional responsible

citizenship scale of lower secondary school students. Data were collected from 1,420 lower secondary school students in the schools under the Office of Basic Education Commission of Thailand. Research instrument was a multidimensional responsible citizenship scale for lower secondary school students comprised of three dimensions, i.e., knowledge, skill and attitude with the EAP reliability of .954, .901, and .895, respectively. The data were analyzed descriptively including frequency, percentage, mean, standard deviation, skewness and kurtosis. The norm of multidimensional responsible citizenship scale of lower secondary school students was developed by using percentile rank and normalized T score. The research findings revealed that national norm of responsible citizenship scale of lower secondary school students was normalized T score ranged from T_{16} to T_{84} ($P_{.04}$ – $P_{99.96}$). When considering each dimension, the knowledge dimension was normalized T score ranged from T_{16} to T_{84} ($P_{.04}$ – $P_{99.96}$), the skill dimension was normalized T score ranged from T_{24} to T_{84} ($P_{.49}$ – $P_{99.96}$) and the attitude dimension was normalized T score ranged from T_{24} to T_{84} ($P_{.46}$ – $P_{99.96}$).

คำสำคัญ

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เกณฑ์ปกติ พหุมิติ

Keyword

Responsible Citizenship, Norm, Multidimensional

ความสำคัญของปัญหา

พลเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกของประเทศ มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน หากประเทศใดมีพลเมืองที่มีคุณภาพย่อมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศมหาอำนาจและประเทศใหญ่ ๆ หลายประเทศได้มีการตระหนักถึงคุณลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างมากโดยพยายามกระตุ้นและปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเยาวชนของประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และประเทศในแถบยุโรป เป็นต้น และคุณลักษณะดังกล่าวคือ “ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Citizenship)” จากการสังเคราะห์องค์ประกอบ/มิติ ของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ พบว่า คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองเป็นพื้นฐาน ส่วนที่เป็นจุดต่างออกไปนั้นคือ ความรู้สึกเจตคติ และสิ่งที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความรักภาคภูมิใจและเป็นเจ้าของประเทศ ตลอดจนความรู้สึกเป็นเจ้าของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและพร้อมจะมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา สิ่งเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตใจของพลเมืองไม่ได้เกิดขึ้นกับพลเมืองทุกคน (วิชัย ต้นศิริ, 2551; Congress for Kids, 2008; Michigan State University, 2007; Partnership for 21st century skills, 2014; Tisch, 2010) ดังนั้น ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ถือเป็น

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ของประเทศและความตระหนักรู้ของคนในชาติ ซึ่งสามารถนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่ผลประโยชน์และความสำเร็จร่วมกันของคนทั้งชาติ สำหรับประเด็นของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบควรที่จะให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้โดยตรงผ่านสถาบันทางการศึกษา นอกจากนี้รัฐบาลควรมีมาตรการที่นำไปสู่การเกิดความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ (Rowlinson, 2013)

สำหรับประเทศไทย พบว่า การปลูกฝังในเรื่องของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบนั้นไม่ค่อยเด่นชัด แต่กลับให้ความสนใจกับวัตถุนิยมมากเกินไป ผลที่ตามมาคือ เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายในสังคมดังปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ๆ และเมื่อพิจารณาหลักสูตรการศึกษาไทย พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2521 หลังจากนั้นได้ยุบรวมวิชาหน้าที่พลเมืองให้ไปรวมอยู่กับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับหลักสูตรประถมศึกษา สำหรับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาให้ยุบไปรวมกับกลุ่มสังคมศึกษา แต่หลังจากที่วิชาหน้าที่พลเมืองถูกยุบไปรวมกับวิชาอื่น ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 มาจนถึงปัจจุบันทำให้มีปัญหามากขึ้น (ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับนักเรียนไทยเพิ่มมากขึ้น อย่างน้อยให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากเยาวชนนั้นถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความเจริญงอกงามเพื่อให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่มีเครื่องมือวัดความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความครอบคลุมและจำเพาะ ตลอดจนมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนอย่างชัดเจนและน่าเชื่อถือ อีกทั้งประยุกต์ใช้ซอฟต์แวร์ใหม่ ๆ ที่รองรับการวิเคราะห์และให้สารสนเทศที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศาสตร์ด้านการวัดประเมินและสามารถวัดตัวแปรที่มีหลายมิติได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับยุคแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นจะต้องวัดประเมินทักษะที่มีความซับซ้อนในลักษณะหลายมิติ ทั้งนี้จากการศึกษาของ Nuansri, Tangdhanakanond & Pasiphol (2016) ซึ่งได้พัฒนาเครื่องมือวัดความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างแผนที่โครงสร้าง (construct mapping) ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวคิดใหม่ในศาสตร์ด้านการวัดประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปร โดยผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นคุณลักษณะที่ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านความรู้ มิติด้านทักษะ และมิติด้านเจตคติ ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาเครื่องมือวัดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อให้คะแนนที่ได้มีความตรงในเชิงการแปลความหมาย (Interpretation Validity) ซึ่งมีความสำคัญในเชิงการวัดผลอย่างยิ่ง ดังนั้น ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสนใจและนำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์ปกติของแบบวัดพหุมิติความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกณฑ์ปกติ (norm) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้สำหรับตีความหมายของคะแนนที่ได้จากการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ทำให้ทราบระดับความสามารถของผู้สอบแต่ละคน (บุญศรี พรหมพันธุ์, 2548) ทั้งนี้ สารสนเทศที่ได้จะเป็นองค์ความรู้ที่นักวิชาการ นักการศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปต่อยอดและพัฒนาความเป็น

พลเมืองที่มีความรับผิดชอบให้กับเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปในทิศทางที่ควรจะเป็นและเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

เกณฑ์ปกติของแบบวัดพหุมิติความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสำหรับการแปลความหมายควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาเกณฑ์ปกติของแบบวัดพหุมิติความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ จำนวน 2,308,931 คน (ข้อมูล <http://eis.moe.go.th/eis/stat54/html/T007.html> เข้าถึงเมื่อ 15 กรกฎาคม 2557)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ทั้ง 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดย Reeve & Fayers (2005) ได้กล่าวว่า สำหรับรูปแบบการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่มีการตรวจให้คะแนนแบบพหุภาค (polytomous) ควรใช้ตัวอย่างอย่างน้อย 250 คน และถ้าต้องการให้เกิดความแม่นยำในการประมาณค่าพารามิเตอร์มากขึ้นควรกำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 500 คน ดังนั้นเพื่อความแกร่งของงานวิจัยและพิจารณาบนพื้นฐานของความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงปรับขนาดตัวอย่างเป็น 1,440 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 จากระดับภูมิภาค สุ่มจังหวัดจากแต่ละภูมิภาค ภาคละ 2 จังหวัด ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก รวมทั้งสิ้น 8 จังหวัด ได้แก่ แพร่ น่าน สระบุรี สมุทรปราการ หนองบัวลำภู อุตรธานี ตราด และนครศรีธรรมราช

ขั้นที่ 2 สุ่มสถานศึกษาจาก 8 จังหวัด จังหวัดละ 3 โรงเรียน (โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ขนาดละ 1 โรงเรียน) รวมทั้งสิ้นจะได้ 24 โรงเรียน ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ แล้วผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นระดับชั้น (strata) มีเกณฑ์จำแนกขนาดของสถานศึกษา ดังนี้ (1) สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน (2) สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 500-1,000 คน และ (3) สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,000 คน ขึ้นไป (สภาการศึกษา, 2548) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นสัดส่วนเนื่องจาก

ประชากรที่แตกต่างกันมาก อาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย, 2546)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครบทั้ง 1,440 คน แต่มีข้อมูลบางส่วนไม่สมบูรณ์ หรือมีแนวโน้มในการเดาสูง ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลส่วนนั้นออกไป จำนวน 20 ชุด ดังนั้นจึงเหลือข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 1,420 ชุด คิดเป็นอัตราการได้มาซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 98.61 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 1,003 คน (ร้อยละ 70.60) และเพศชาย จำนวน 417 คน (ร้อยละ 29.40) และกระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยในแต่ละภูมิภาคมีประมาณร้อยละ 25 และเมื่อพิจารณาขนาดของสถานศึกษาและระดับชั้นที่ศึกษา พบว่า มีการกระจายของขนาดสถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และกระจายตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยประสานงานกับทีมผู้ช่วยวิจัยที่กระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ โดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะเป็นแบบวัดชนิดหลายตัวเลือกที่ตัวเลือกมีระดับพฤติกรรมลดหลั่นตามเป็นระดับตามแผนที่โครงสร้าง (construct map) โดยในส่วนี้ประกอบด้วยแบบวัดย่อยจำแนกตามมิติของตัวแปร จำนวน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านความรู้ (knowledge) มิติด้านทักษะ (skills) และมิติด้านเจตคติ (attitude) โดยจะมีข้อคำถามครอบคลุมทั้ง 3 มิติ มิติละ 12 ข้อ รวมทั้งสิ้น 36 ข้อ

ทั้งนี้ เครื่องมื่อดังกล่าวจะต้องได้รับการตรวจสอบคุณภาพทั้งความตรง (validity) และความเที่ยง (reliability) และค่าอำนาจจำแนก (discrimination) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง (validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามกับข้อรายการ โดยคำนวณหาค่า IOC: Index Item of Congruence โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อรายการที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียาค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548) ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง .80 – 1.00 ซึ่งทุกข้อรายการผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

2) การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) แบบวิธี Expected a posteriori (EAP) ตามการวิเคราะห์แบบพหุมิติ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ มีค่ามากกว่า .70 (Nunnally, 1967) ผลการวิเคราะห์ พบว่า มิติด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .954, .901 และ .895 ตามลำดับ ซึ่งผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำทุกมิติ

3) การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของเครื่องมือ โดยการคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมแต่ละมิติของแบบวัด (item – total correlation: r_i) เพื่อใช้พิจารณาคัดเลือกข้อรายการบางข้อที่ไม่มีคุณภาพทิ้งไปก่อนที่จะพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยฉบับจริง โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อที่มีคุณภาพคือ มีค่ามากกว่า .20 ขึ้นไป (Kline, 1986) ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าพิสัยอยู่ระหว่าง 0.214 – 0.697 ซึ่งมีค่าเกิน 0.20 ทุกข้อ

4) ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติความเหมาะสมรายข้อ (item fit) ด้วยโปรแกรม ConQuest 4.0 โดยพิจารณาค่า OUTFIT MNSQ และ INFIT MNSQ ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า OUTFIT MNSQ ของทั้งฉบับมีค่าอยู่ระหว่าง 0.78 – 1.44 ส่วนค่า INFIT MNSQ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.73 – 1.39 ซึ่งข้อที่มีคุณภาพตามเกณฑ์และแสดงถึงความสอดคล้องระหว่างโมเดลและข้อมูลควรมีค่าอยู่ระหว่าง .60 – 1.50 (Lunz, Wright & Linacre, 1990) จากหลักฐานดังกล่าวจึงสามารถพอสรุปได้ว่า ข้อคำถามทุกข้อมีคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

1) การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนที่ได้จากแบบวัดความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ และความโด่ง

2) การวิเคราะห์ผลการพัฒนาเกณฑ์ปกติของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบด้วยการแปลงคะแนนดิบเป็นคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์และคะแนนที่ปกติ สำหรับการแปลงคะแนนดิบเป็นคะแนนที่ปกติโดยใช้พื้นที่ใต้โค้งปกติ มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนแรก เรียงคะแนนตามลำดับจากคะแนนสูงสุดไปหาต่ำสุด ขั้นตอนที่ 2 แจกแจงความถี่ของคะแนน ขั้นตอนที่ 3 หาความถี่สะสม ขั้นตอนที่ 4 หาความถี่สะสม (ล่าง) + ครึ่งความถี่ ขั้นตอนที่ 5 คำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ โดยนำค่า $(100 / \text{จำนวนคนทั้งหมด})$ ไปคูณกับ (ความถี่สะสม (ล่าง) + ครึ่งความถี่) และขั้นตอนสุดท้ายหาคะแนนที่ โดยการใช้ตำแหน่งร้อยละของคะแนนจากตารางเทียบ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์คะแนนดิบของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 76.26, SD = 8.21$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นมิติ พบว่า ทั้งสามมิติ ได้แก่ มิติความรู้ มิติทักษะ และมิติเจตคติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงเช่นกัน ($\bar{X} = 29.78, SD = 3.62, \bar{X} = 23.34, SD = 3.50$ และ $\bar{X} = 23.14, SD = 3.56$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) โดยภาพรวมพบว่า คะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบกระจายค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 10.77) และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า ทั้งสามมิติมีพิสัยของสัมประสิทธิ์การกระจายที่ใกล้เคียงกัน โดยมีมิติด้านเจตคติมีสัมประสิทธิ์การกระจายสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ มิติทักษะ และมิติความรู้ (CV = ร้อยละ 15.37, 14.97 และ 12.15 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาความเบ้หรือขนาดความไม่สมมาตรของการแจกแจงข้อมูลพบว่า คะแนนโดยภาพรวมมีลักษณะการกระจายแบบเบ้ซ้าย แสดงว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนต่ำกว่าเฉลี่ย ($Sk = -0.24$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติความรู้ และมิติเจตคติ มีลักษณะการกระจายแบบเบ้ซ้ายเล็กน้อย ($Sk = -.16$ และ $-.13$ ตามลำดับ) ส่วนมิติทักษะ มีลักษณะการกระจายแบบเบ้ขวาเล็กน้อย ($Sk = 0.10$) และเมื่อพิจารณาความโด่งหรือขนาดความสูงของการแจกแจงข้อมูล พบว่า โดยภาพรวมมีลักษณะการกระจายข้อมูลแบบสูงโด่ง ($Ku = 3.32$) แสดงว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีการกระจายน้อยค่อนข้างกระจุกตัว และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า ทั้งสามมิติมีลักษณะการกระจายข้อมูลแบบสูงโด่ง โดยเรียงลำดับค่าความโด่งจากมากไปน้อย ได้แก่ มิติความรู้ มิติเจตคติ และมิติทักษะ ($Ku = 1.21, 1.10$ และ $.74$ ตามลำดับ) โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (n= 1,420)

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ	คะแนนเต็ม	Min	Max	\bar{X}	SD	CV(%)	Sk	Ku
มิติด้านความรู้	48	15	45	29.78	3.62	12.15	-0.16	1.21
มิติด้านทักษะ	36	13	36	23.34	3.50	14.97	0.10	0.74
มิติด้านเจตคติ	36	12	36	23.14	3.56	15.37	-0.13	1.10
รวม	120	42	116	76.26	8.21	10.77	-0.24	3.32

2. การพัฒนาเกณฑ์ปกติด้วยวิธีการหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile rank) และคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score) โดยผู้วิจัยนำเสนอทั้งการแปลความหมายโดยภาพรวมทั้งฉบับ และการแปลความหมายโดยแยกตามแต่ละมิติ ได้แก่ มิติด้านความรู้ มิติด้านทักษะ และมิติด้านเจตคติ สำหรับการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายแบบอิงกลุ่มนี้เป็นการนำคะแนนดิบที่ได้มาหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile rank) และคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score) โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 เกณฑ์ปกติของคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในรูปเปอร์เซ็นต์ไทล์และคะแนนที่ปกติ (n=1,420)

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ คะแนนเต็ม 120 คะแนน (n = 1,420)								
คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนที่	คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนที่	คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนที่
120	99.96	84	91	97.85	70	62	5.07	34
119	99.96	84	90	97.32	69	61	4.40	33
118	99.96	84	89	96.80	69	60	3.87	32
117	99.96	84	88	95.53	67	59	3.49	32
116	99.96	84	87	93.77	65	58	3.06	31
115	99.93	82	86	91.90	64	57	2.75	31
114	99.93	82	85	89.37	62	56	2.54	30
113	99.89	81	84	86.37	61	55	2.39	30
112	99.82	79	83	82.89	59	54	2.18	30
111	99.72	78	82	79.01	58	53	1.97	29
110	99.54	76	81	75.07	57	52	1.76	29
109	99.44	75	80	70.56	55	51	1.51	28
108	99.40	75	79	64.82	54	50	1.13	27
107	99.37	75	78	58.73	52	49	0.63	25
106	99.37	75	77	53.03	51	48	0.39	23
105	99.37	75	76	47.50	49	47	0.28	22
104	99.30	75	75	42.11	48	46	0.21	21
103	99.23	74	74	36.30	46	45	0.18	21
102	99.23	74	73	29.93	45	44	0.11	19
101	99.23	74	72	23.94	43	43	0.07	18
100	99.23	74	71	18.98	41	42	0.04	16
99	99.15	74	70	14.86	40	41	0.04	16
98	99.08	74	69	12.11	38	40	0.04	16
97	99.08	74	68	10.04	37	39	0.04	16
96	99.05	73	67	8.42	36	38	0.04	16
95	99.01	73	66	7.32	35	37	0.04	16
94	98.98	73	65	6.37	35	36	0.04	16
93	98.84	73	64	5.92	34			
92	98.45	72	63	5.56	34			

ตารางที่ 3 เกณฑ์ปกติคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ จำแนกตามมิติด้านความรู้ทักษะ และ เจตคติ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในรูปเปอร์เซ็นต์ไทยและคะแนนที่ปกติ (n=1,420)

มิติด้านความรู้ (เต็ม 48 คะแนน)			มิติด้านทักษะ (เต็ม 36 คะแนน)			มิติด้านเจตคติ (เต็ม 36 คะแนน)		
คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทย	คะแนนที่	คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทย	คะแนนที่	คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทย	คะแนนที่
48	99.96	84	36	99.96	84	36	99.96	84
47	99.96	84	35	99.93	82	35	99.79	79
46	99.96	84	34	99.68	77	34	99.51	76
45	99.96	84	33	99.33	75	33	99.30	75
44	99.89	81	32	99.01	73	32	99.01	73
43	99.72	78	31	98.06	71	31	98.49	72
42	99.51	76	30	95.99	67	30	97.39	69
41	99.40	75	29	93.24	65	29	95.25	67
40	99.26	74	28	89.79	63	28	91.58	64
39	99.12	74	27	85.07	60	27	86.23	61
38	99.05	73	26	79.65	58	26	80.35	59
37	98.70	72	25	73.06	56	25	73.80	56
36	97.43	69	24	61.94	53	24	62.82	53
35	94.47	66	23	47.68	49	23	48.52	50
34	89.68	63	22	34.15	46	22	34.96	46
33	82.68	59	21	22.29	42	21	23.66	43
32	73.24	56	20	13.63	39	20	15.39	40
31	62.64	53	19	8.31	36	19	9.61	37
30	50.60	50	18	5.32	34	18	6.20	35
29	38.87	47	17	3.45	32	17	4.58	33
28	28.63	44	16	2.43	30	16	3.52	32
27	20.28	42	15	1.87	29	15	2.61	31
26	14.58	39	14	1.23	28	14	1.83	29
25	9.26	37	13	0.49	24	13	1.16	27
24	5.42	34	12	0.49	24	12	0.46	24
23	3.77	32						
22	2.64	31						
21	1.58	29						
20	0.88	26						
19	0.49	24						
18	0.28	22						
17	0.25	22						
16	0.14	20						
15	0.04	16						
14	0.04	16						
13	0.04	16						
12	0.04	16						

จากตารางที่ 2 - 3 เกณฑ์ปกติของคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวม กลุ่มระดับชาติ มีช่วงคะแนนที่ ตั้งแต่ T_{16} ถึง T_{84} ($P_{.04} - P_{99.96}$) ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบมิติด้านความรู้ (knowledge) กลุ่มระดับชาติ มีช่วงคะแนนที่ ตั้งแต่ T_{16} ถึง T_{84} ($P_{.04} - P_{99.96}$) ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบมิติด้านทักษะ (skill) กลุ่มระดับชาติ มีช่วงคะแนนที่ ตั้งแต่ T_{24} ถึง T_{84} ($P_{.49} - P_{99.96}$) ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบมิติด้านเจตคติ (Attitude) กลุ่มระดับชาติ มีช่วงคะแนนที่ ตั้งแต่ T_{24} ถึง T_{84} ($P_{.46} - P_{99.96}$)

การสร้างเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนแบบวัดความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ผู้วิจัยนำเสนอทั้งแบบภาพรวมเพื่อสะท้อนมุมมองการวัดแบบเอกมิติรวม (unidimension) (ตารางที่ 2) ทั้งนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจในระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้ แบบวัดฉบับนี้มีลักษณะเป็นพหุมิติจึงนำเสนอการแปลความหมายแยกเป็นแต่มิติ คือ มิติด้านความรู้

มิติด้านทักษะ และมิติด้านเจตคติ (ตารางที่ 3) โดยมีการจำแนกตามกลุ่มระดับชาติ (จำนวน 1,420 คน) การแปลความหมายคะแนนใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile rank)

ในการแบ่งระดับคะแนนแต่ละมิติด้วยเปอร์เซ็นต์ไทล์ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ตามหลักการแบ่งเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือ คือ ใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ 25 (หรือ ควอไทล์ 1), เปอร์เซ็นต์ไทล์ 50 (หรือ ควอไทล์ 2) และ เปอร์เซ็นต์ไทล์ 75 (หรือควอไทล์ 3) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งช่วงคะแนน (Clark-Carter, 2005) สามารถแบ่งช่วงคะแนนได้ ดังนี้

1. เปอร์เซ็นต์ไทล์ 75.00 ขึ้นไป	หมายถึง	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง
2. เปอร์เซ็นต์ไทล์ 50.00 - เปอร์เซ็นต์ไทล์ 74.99	หมายถึง	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
3. เปอร์เซ็นต์ไทล์ 25.00 - เปอร์เซ็นต์ไทล์ 49.99	หมายถึง	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
4. น้อยกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ 25.00	หมายถึง	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ

ผลการประเมินระดับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นปรากฏดังตารางที่ 4 – 7 โดยผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 26.97 เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายมิติ พบว่า ในมิติด้านความรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คิดเป็นร้อยละ 34.51 ในมิติด้านทักษะ มีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 27.61 และ ในมิติด้านเจตคติ มีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 28.45

ตารางที่ 4 การแปลความหมายของคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (ภาพรวม)

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ	คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	การแปลผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกณฑ์ปกติระดับชาติ	1) 81 ขึ้นไป	1) P ₇₅ ขึ้นไป	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับสูง	383	26.97
	2) 77 - 80	2) P _{50.00} - P _{74.99}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับค่อนข้างสูง	325	22.89
	3) 73 - 76	3) P _{25.00} - P _{49.99}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับค่อนข้างต่ำ	334	23.52
	4) น้อยกว่า 73	4) น้อยกว่า P _{25.00}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับต่ำ	378	26.62

ตารางที่ 5 การแปลความหมายของคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มิติด้านความรู้

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ	คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	การแปลผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกณฑ์ปกติระดับชาติ	1) 33 ขึ้นไป	1) P ₇₅ ขึ้นไป	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับสูง	306	21.55
	2) 30 - 32	2) P _{50.00} - P _{74.99}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับค่อนข้างสูง	490	34.51
	3) 28 - 29	3) P _{25.00} - P _{49.99}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับค่อนข้างต่ำ	291	20.49
	4) น้อยกว่า 28	4) น้อยกว่า P _{25.00}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับต่ำ	333	23.45

ตารางที่ 6 การแปลความหมายของคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มิติด้านทักษะ

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ	คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	การแปลผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกณฑ์ปกติระดับชาติ	1) 26 ขึ้นไป	1) P ₇₅ ขึ้นไป	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับสูง	328	23.10
	2) 24 - 25	2) P _{50.00} - P _{74.99}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับค่อนข้างสูง	316	22.25
	3) 22 - 23	3) P _{25.00} - P _{49.99}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับค่อนข้างต่ำ	384	27.04
	4) น้อยกว่า 22	4) น้อยกว่า P _{25.00}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับต่ำ	392	27.61

ตารางที่ 7 การแปลความหมายของคะแนนความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มิติด้านเจตคติ

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ	คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	การแปลผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกณฑ์ปกติระดับชาติ	1) 26 ขึ้นไป	1) P ₇₅ ขึ้นไป	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับสูง	319	22.46
	2) 24 - 25	2) P _{50.00} - P _{74.99}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับค่อนข้างสูง	312	21.97
	3) 22 - 23	3) P _{25.00} - P _{49.99}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับค่อนข้างต่ำ	385	27.12
	4) น้อยกว่า 22	4) น้อยกว่า P _{25.00}	มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในระดับต่ำ	404	28.45

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของงานวิจัยสามารถนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายได้หลายประเด็น ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการแปลงคะแนนดิบที่ได้จากแบบวัดเป็นคะแนนที่ปกติและแปลความหมายด้วยช่วงคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ทั้งคะแนนภาพรวมและคะแนนจำแนกเป็นรายมิติ ซึ่งทำให้คะแนนที่แปลงแล้วมีความหมายและง่ายต่อความเข้าใจมากขึ้น อีกทั้งสามารถนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกันได้ ดังที่สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2550); ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2552) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ คือ (1) สามารถทำให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูและผู้เกี่ยวข้อง เข้าใจได้ง่าย (2) การแปลความหมายมีความชัดเจน (3) สามารถเปรียบเทียบความสามารถผู้เรียนกับคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม และ (4) สามารถเปรียบเทียบระหว่างวิชาและระหว่างโรงเรียน ว่าบุคคลหนึ่งมีความสามารถเด่นด้อยในวิชาใดหรือโรงเรียนใดมีความสามารถสูงกว่ากัน ทั้งนี้ การแปลความหมายคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์

จะบ่งบอกว่าผู้สอบมีความสามารถอยู่ตรงตำแหน่งที่เหนือผู้สอบคนอื่นในกลุ่มเดียวกันร้อยละเท่าใด เช่น ผู้สอบคนหนึ่งสอบได้คะแนนดิบความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบมีค่าเปอร์เซ็นต์ที่ 70 แปลความหมายได้ว่า ผู้สอบคนนี้มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอยู่ตรงตำแหน่งที่เหนือกว่าผู้สอบคนอื่นในกลุ่มเดียวกัน ร้อยละ 70.00 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งแปลความหมายได้ว่า ถ้ามีผู้สอบ 100 คน นักเรียนคนนี้มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเหนือคนอื่นอยู่ 70 คน

2. จากผลการวิเคราะห์ด้วยการแปลความหมายของคะแนนปกติที่แล้วนำไปจัดกลุ่มตามช่วงของคะแนนเปอร์เซ็นต์ เป็น 4 ช่วง (สูง ค่อนข้างสูง ค่อนข้างต่ำ และต่ำ) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง แต่ก็เพียงร้อยละ 26.97 เท่านั้น หากรวมนักเรียนที่มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในกลุ่มค่อนข้างต่ำ และต่ำ รวมกัน จะคิดเป็นร้อยละ 50.14 ซึ่งสัดส่วนนี้คิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในสถานะที่น่าเป็นห่วง และต้องได้รับการปลูกฝังความมีพลเมืองที่มีความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนอย่างเร่งด่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fraillon, Schulz, and Ainley (2011) ได้ศึกษาโดยนำข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากการประเมินของโครงการ International Civic and Citizenship Education Study 2009: ICCS 2009 ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดำเนินการโดยสมาคมระหว่างประเทศเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement: IEA) มาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบผลการประเมิน จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ เกาหลีใต้ ฮ่องกง อินโดนีเซีย และฮ่องกง โดยผลการประเมินพบว่า นักเรียนในประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศทั้งหมด และเมื่อจัดลำดับเปรียบเทียบคะแนน 5 ประเทศดังกล่าว พบว่าอยู่ในลำดับที่ 4 โดยมีคะแนนเหนือกว่าประเทศอินโดนีเซียเพียงเล็กน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เกณฑ์ปกติที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้ได้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ซึ่งการพัฒนาเกณฑ์ปกตินี้อยู่บนพื้นฐานของการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (norm reference) นั่นคือ ใช้ในการเปรียบเทียบกันภายในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ไม่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนช่วงชั้นอื่น ๆ เนื่องจากนักเรียนช่วงชั้นอื่น อาจจะมีเกณฑ์ปกติที่แตกต่างกันได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 หากมีการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาและพัฒนามาตรวัดและเกณฑ์ปกติของความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนในช่วงชั้นอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำเครื่องมือไปใช้ประเมินนักเรียนได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งจะได้สารสนเทศในเชิงเปรียบเทียบเพื่อใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะนี้ในระดับที่น่าพึงพอใจต่อไป

2.2 ควรศึกษาและควรพัฒนาเกณฑ์คะแนนจุดตัด (cut score) ซึ่งเป็นการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ควบคู่กับการสร้างเกณฑ์ปกติ ซึ่งเป็นการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม โดยจะทำให้ได้สารสนเทศเชิงเปรียบเทียบและทำให้การประเมินผลในภาพรวมมีความตรง (validity) มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **ระบบสารสนเทศ**.

<http://eis.moe.go.th/eis/stat54/html/T007.html>. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558.

ฉัตรศิริ ปยะพิมลสิทธิ์. (2552). **ทฤษฎีการวัดและการทดสอบ**.

<http://www.watpon.com>. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2558.

บุญศรี พรหมาพันธุ์. (2548). **สวนประกอบของแบบทดสอบมาตรฐาน**. ในเอกสารการสอน
ชุดวิชาการพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หนวยที่ 8 -15, หน้า 565 - 569.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง**. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊กส์พับลิเคชั่น.

วิชัย ต้นศิริ. (2551). **วัฒนธรรมพลเมือง**. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สภาการศึกษา, สำนักงานเลขาธิการ. (2548). **รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน: พหุกรณีศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาลาดพร้าว.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2550). **คะแนนที่ปกติ**. ใน **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ** ฉบับที่ 39, หน้า 7-15. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ.

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2546). **แนวทางในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์**.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Clark-Carter, D. (2005). Percentiles. In B.S. Everitt & D.C. Howell (eds.), **Encyclopedia
of Statistics in Behavioral Science**, 3, 1539-1540.

Congress for Kids. (2008). **Citizenship**. Retrieved from

http://www.congressforkids.net/citizenship_3_responcitizenshipaction.htm.

Kline, P. (1986). **A handbook of test construction: Introduction to psychometric
design**. London: Methuen.

Lunz, M., Wright, B. D., & Linacre, J. M. (1990). Measuring the impact of judge severity
on examination scores. **Applied Measurement in Education**, 3, 331-345.

Reeve, B. B., & Fayers, P. (2005). Applying item response theory modeling for
evaluating questionnaire item and scale properties. In P. Fayers & R. D. Hays
(Eds.), **Assessing quality of life in clinical trials: Methods of practice**.
2nd ed. New York: Oxford University Press, 55-73.

Rowlinson, J. (2013). **The Rights & Responsibilities of Citizenship**. Retrieved from
<http://www.responsiblecitizen.co.uk/>.

Michigan State University. (2007). **4-H Citizenship: Government Is Us! A Civic Engagement Curriculum for Youth Groups.** Michigan State University.

Nunnally, J. (1967). **Psychometric theory.** New York: McGraw-Hill.

Nuansri. M., Tandhanakanond. K., & Pasiphol. S. (2016). Development of multidimensional construct map of responsible citizenship of lower secondary school students. **Procedia - Social and Behavioral Sciences, 217, (5), 537–543.**

Partnership for 21st Century Skills. (2014). **Reimagining citizenship for the 21 st century.** Retrieved from <http://www.p21.org/our-work/citizenship>.

Fraillon, J., Schulz. W., & Ainley J. (2011). **ICCS 2009 Asian report civic knowledge and attitudes among lower-secondary students in five Asian countries.** Amsterdam: Multi Copy.

Tisch, J. M. (2010). **Student civic learning outcomes.** Tufts University.

การพัฒนาแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1:
การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิงความน่าเชื่อถือของผลการวัด (Generalizability Theory)

DEVELOPMENT OF A BASIC THAI MUSICAL ABILITY TEST FOR MATHAYOMSUKSA ONE
STUDENTS: AN APPLICATION OF GENERALIZABILITY THEORY

ยศวริศ รุ่งสอาด¹ สุรัชชัย มีชาญ² และสุวิมล กฤชคฤหาสน์³
Yotwarit Rungsaard¹, Surachai meechn², and Suwimon Kritkharuehart³

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อสร้างแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิงความน่าเชื่อถือของผลการวัด และ 3) เพื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิงของแบบวัดที่มีความยาวของแบบวัดที่แตกต่างกัน 3 ขนาด กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จำนวน 408 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) แบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ประกอบด้วยแบบวัดฉบับย่อย 11 ฉบับ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา มีค่าตั้งแต่ 0.96 - 1.00 ความยากง่าย มีค่าตั้งแต่ 0.15 - 1.00 อำนาจจำแนก มีค่าตั้งแต่ 0.00 - 0.69 ความเชื่อมั่นแบบความคงที่ มีค่าตั้งแต่ 0.77 - 0.98 ความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมของแบบวัดทั้งฉบับ (α_{T1-T11}) เท่ากับ 0.93 ความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยรายด้าน ($\alpha_{Part1} - \alpha_{Part6}$) มีค่าตั้งแต่ 0.77 - 0.89 ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยรวม 6 ด้าน ($\alpha_{Part1-Part6}$) เท่ากับ 0.77 ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างด้วยวิธีการเปรียบเทียบกลุ่มรูขั้ว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) ค่าสัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิงของแบบวัดที่มีความยาวแบบวัด 11 ข้อ, 103 ข้อ และ 92 ข้อ มีค่าเท่ากับ 0.9952, 0.9945 และ 0.9939 ตามลำดับ 3) การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิงของแบบวัดที่มีความยาวของแบบวัดแตกต่างกันทั้ง 3 ขนาด พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) construct a basic Thai musical ability test for Grade 7 students, 2) to examine the quality of the tests of different lengths created for the study through the application of Generalizability theory and 3) to

compare the generalizability coefficients of the tests differing in length. A total of 408 students in Grade 7 in the academic year 2016 at Benchamaracharungsarit school under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office 6 was used as the sample for this study.

The tests constructed were comprised of 11 subtests each. According to the results, findings in three key areas were achieved as follows: 1) The content validity of the tests ranged from 0.93 to 1.00. The item difficulty was between 0.15 and 1.00. The discriminative power varied from 0.00 to 0.69. The stability reliability was within a range of between 0.77 and 0.98. The reliability of the composite scores of the tests demonstrated a value of 0.93. The reliability of the composite scores of each part of the tests ranged from 0.77 to 0.89 while that of the whole test stood at 0.77. The construct validity based on the known group technique proved significantly different at a level of 0.01. 2) The generalizability coefficients of the tests, one with 117 items, another with 103 items and the other with 92 items, in terms of length, stood at 0.9952, 0.9945 and 0.9939, respectively. 3) The generalizability coefficients of the tests with three different lengths, once compared, were significantly different at a level of 0.01.

คำสำคัญ

ดนตรีไทย แบบวัดความสามารถ แบบวัดความสามารถทางดนตรีไทย ทฤษฎีการสรุปอ้างอิง ความยาวของแบบวัด

Keywords

Thai music, Ability test, Thai musical ability test, Generalizability Theory, Test Length

ความสำคัญของปัญหา

การวัดทางการศึกษา เป็นการวัดทางจิตวิทยาซึ่งเป็นการวัดคุณลักษณะภายในที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถ พัฒนาการทางสมอง วุฒิภาวะทางสังคม เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ ความก้าวร้าว เป็นต้น ดังนั้น การวัดทางการศึกษาและจิตวิทยาจึงต้องอาศัยการวัดทางอ้อมเพื่อศึกษาตัวแปรที่มีลักษณะเป็นคุณลักษณะแฝง หรือภาวะสันนิษฐาน โดยการกำหนดสุ่มบางส่วนของพฤติกรรมจากแนวคิดทฤษฎีขึ้นมาเพื่อทำการวัด แล้วอ้างอิงกลับไปยังคุณสมบัติที่ทั้งหมดโดยอาศัยแนวคิดเชิงสมมติฐานหรือทฤษฎีในการอธิบาย และใช้สถานการณ์หรือข้อคำถามเป็นสื่อเพื่อให้เป้าหมายแสดงลักษณะของตัวแปรเหล่านี้ออกมาเป็นความคิดเห็นหรือพฤติกรรม (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556; สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ์, 2556; สุวิมล ติรกานันท์, 2551) โดยการนิยามความสามารถของมนุษย์ว่าประกอบด้วยอะไรบ้างนั้น มีอยู่หลายนิยามซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี หรือความเชื่อนั้น ๆ จึงทำให้การสร้างเครื่องมือเพื่อวัดความแตกต่าง

ของความสามารถนั้นมีความหลากหลาย เพื่อให้สามารถประเมินความแตกต่างของบุคคลให้มีความหมายที่ดีขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ดังที่ สุชีรา ภัทรายุตวรรัตน (2556) กล่าวถึงการนำแบบวัดทางจิตวิทยาไปใช้ เช่น เพื่อการให้ค่า เพื่อการจัดวางตำแหน่ง หรือเพื่อการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือความสามารถตามที่ต้องการ

แบบทดสอบวัดความสามารถ (Ability Test) เป็นการประเมินเพื่อวัดความสามารถที่บุคคลคนหนึ่งสามารถทำได้ดีที่สุด (Wigdor & Garner, 1982) หรือเป็นการวัดสมรรถนะการทำงานของบุคคลในการทำงานใดงานหนึ่งในปัจจุบัน โดยสิ่งที่มุ่งวัดเป็นระดับของทักษะ ความคิด และการปฏิบัติที่แสดงถึงความสามารถเฉพาะอย่างในสภาพปัจจุบัน ซึ่งความสามารถทางดนตรี นับว่าเป็นศาสตร์ที่ต้องอาศัยการฝึกฝนหรือฝึกปฏิบัติอย่างซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นทักษะความสามารถในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะทางโสตประสาทในการรับรู้และจำแนกความแตกต่างของเสียง อันมีลักษณะเฉพาะ หรือเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของดนตรีชาตินั้น ๆ

จากการศึกษาคุณลักษณะหรือสิ่งที่มุ่งวัดของเครื่องมือวัดความสามารถทางดนตรีที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในต่างประเทศจาก บอยล์ และ ราโดซี (Boyle & Radocy, 1987) และ เลห์แมน (Lehman, 1968) เช่น 1) Seashore Measure of Musical Talents 2) Kwalwasser - Dykema Music Test 3) Wing Standardized Tests of Musical Intelligence 4) Conrad Instrument - Talent Test 5) Tilson - Gretsch Musical Aptitude Test และเครื่องมือวัดความสามารถทางดนตรีในประเทศ เช่น ประยุทธ์ ไทยธานี (2546) และบุษกร สำโรงทอง (2548) พบว่า แบบวัดความสามารถทางดนตรีโดยทั่วไป เป็นการวัดความสามารถทางโสตประสาทในการรับรู้ความแตกต่างของเสียง โดยให้ผู้สอบฟังเสียงแล้วพิจารณาความแตกต่างของเสียงที่ได้ฟังแล้วตอบลงในกระดาษคำตอบ โดยใช้รูปแบบข้อสอบประเภทเลือกคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple - Choice) โดยแบบวัดแต่ละฉบับประกอบด้วยแบบวัดฉบับย่อยจำนวนหลายฉบับตามคุณลักษณะทางดนตรีหรือสิ่งที่มุ่งวัด อีกทั้ง ในแบบวัดฉบับย่อยแต่ละฉบับยังประกอบด้วยข้อคำถามจำนวนมาก และยังไม่มีการศึกษาถึงจำนวนข้อสอบที่พอเหมาะในการทดสอบหรือวัดคุณลักษณะทางดนตรีในแต่ละคุณลักษณะว่าควรวัดด้วยข้อสอบจำนวนเท่าใดจึงจะเหมาะสม และมีคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ที่มีความน่าเชื่อถือของผลการวัด

ทฤษฎีการสรุปอ้างอิงความน่าเชื่อถือของผลการวัด (Generalizability Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย ครอนบาค และคณะ (Cronbach et al., 1972 อ้างใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555) ได้ขยายแนวคิดของความเชื่อมั่นตามทฤษฎีของการทดสอบแบบดั้งเดิม (CTT) ให้สามารถสรุปผลความเชื่อมั่นในสถานการณ์หรือเงื่อนไขของการทดสอบลักษณะต่าง ๆ ได้ โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์ของความแปรปรวนของคะแนนความคลาดเคลื่อนอย่างเป็นระบบจากแหล่งต่าง ๆ อันเป็นสถานการณ์หรือเงื่อนไขของการวัด เช่น ความยาวของแบบวัด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบกับความยาวของแบบวัด จึงทำให้ทราบและสามารถควบคุมแหล่งความคลาดเคลื่อนได้ตรงประเด็น และทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือของการวัดสูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคุณภาพด้านความเชื่อมั่น หรือมีความน่าเชื่อถือของผลการวัดของจำนวนข้อสอบที่เหมาะสมในการทดสอบหรือวัดคุณลักษณะทางดนตรีในแต่ละคุณลักษณะ โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิงความน่าเชื่อถือของผลการวัด (Generalizability Theory) ในการหาค่าสัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิง (G - Coefficient) เพื่อศึกษาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบวัด

ความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ภายใต้เงื่อนไขความยาวของแบบวัด (Test Length) เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับประกอบการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม และให้ผลการวัดที่มีความน่าเชื่อถือสูงถึงระดับที่ต้องการ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ในการวัดความสามารถทางดนตรี ควรวัดด้วยข้อสอบจำนวนมากน้อยเพียงใดจึงจะให้ผลการวัดที่มีความน่าเชื่อถือหรือมีความเชื่อมั่นสูง และ แบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่มีความยาวแตกต่างกัน มีค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างอย่างอิงแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปร่างอย่างอิงความน่าเชื่อถือของผลการวัด (Generalizability Theory)
3. เพื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างอย่างอิงของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ที่มีความยาวแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จำนวน 519 คน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยลักษณะของแบบวัดเป็นการวัดความสามารถของโสตประสาทในการจำแนกความแตกต่างของเสียง โดยใช้เสียงเครื่องดนตรีไทยชนิดต่าง ๆ เป็นสิ่งเร้าสำหรับสร้างเป็นข้อคำถาม และดำเนินการทดสอบโดยให้ผู้สอบฟังเสียงในแต่ละข้อแล้วตอบคำถาม ประกอบกับในการพัฒนาแบบวัดชุดนี้ เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยแบบวัดฉบับย่อย จำนวน 11 ฉบับ โดยแบบวัดในแต่ละฉบับประกอบด้วยข้อคำถามจำนวนมาก และจำเป็นต้องใช้เวลาในการทดสอบเป็นเวลานาน ดังนั้น เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของผลการวัดที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นในการเลือกประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยพิจารณาจากความพร้อมในด้านความยินดีในการให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และความพร้อมของห้องที่ใช้ในการทดสอบ โดยมีห้องเรียนที่มีความเหมาะสมกับการรับฟังเสียง ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องที่เก็บเสียงได้ดี ปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก มีเครื่องเล่น CD สำหรับเปิดเสียงแบบทดสอบที่ผู้วิจัยบันทึกไว้ มีลำโพงที่สามารถให้เสียงที่ได้ยินชัดเจนทั่วทั้งห้อง และมีที่นั่งสำหรับเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบได้สะดวก

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จำนวน 9 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมดจำนวน 408 คน

ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีแผนการเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Sampling Unit) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ โดยสุ่มครอบคลุมนักเรียนทุกแผนการเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดองค์ประกอบดนตรีไทยของเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2542) เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด โดยแบ่งเป็นแบบวัดฉบับย่อยตามคุณลักษณะที่มุ่งวัดจำนวน 11 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบวัดความสามารถในการจำแนกสีสันเสียง 2) แบบวัดความสามารถในการจำแนกระดับเสียง 3) แบบวัดความสามารถในการจำแนกความสั้น – ยาวของเสียง 4) แบบวัดความสามารถในการจำแนกความเข้มเสียง 5) แบบวัดความสามารถในการจำแนกคุณภาพเสียง 6) แบบวัดความสามารถในการจำแจ้งหวะ 7) แบบวัดความสามารถในการจำลีลาแจ้งหวะ 8) แบบวัดความสามารถในการจำทำนอง 9) แบบวัดความสามารถในการรับรู้ความกลมกลืนระหว่างทำนองหลักและทำนองแปร 10) แบบวัดความสามารถในการรับรู้ความกลมกลืนของแนวทำนอง และ 11) แบบวัดความสามารถในการจำแนกอารมณ์เพลง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ออกแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในรูปแบบความสัมพันธ์แบบไขว้ (Cross Design) และกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์เป็น $P \times T$ Design โดยกำหนดให้ P แทนนักเรียนทุกคน และ T แทนความยาวของแบบวัด (Test Length) ที่มีความยาวแตกต่างกัน 3 ขนาด ได้แก่ 117 ข้อ, 103 ข้อ และ 92 ข้อ โดยผู้วิจัยพิจารณาขนาดความยาวของแบบวัด และการคัดเลือกข้อสอบจากการวิเคราะห์น้ำหนักความสำคัญของเนื้อหาตามองค์ประกอบดนตรีไทย ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา การเป็นตัวแทนที่ดีของคุณลักษณะที่มุ่งวัด การเป็นตัวแทนที่ดีของเครื่องดนตรีที่นำมาใช้บรรเลงเป็นสิ่งเร้าสำหรับนำไปสร้างเป็นข้อสอบ และความเป็นทักษะขั้นพื้นฐานทางดนตรีที่ควรนำไปใช้ในการทดสอบตามคุณลักษณะที่มุ่งวัด ทั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ครั้ง ครั้งละ 2 วัน โดยการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง วันที่หนึ่ง ใช้เวลาในการทดสอบ 43 นาที และวันที่สอง ใช้เวลาในการทดสอบ 46 นาที โดยทิ้งช่วงระยะเวลาระหว่างการสอบครั้งแรกและครั้งที่สองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เพื่อป้องกันปัญหาตกค้างจากการสอบครั้งแรก (Carry - Over Effect)

4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยคำนวณอัตราส่วนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อสอบ (Content Validity Ratio: CVR) และดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัด (Content Validity Index: CVI) 2) ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีคำนวณอย่างง่าย 3) ค่าความเชื่อมั่น ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นแบบความคงที่ (Measure of Stability) ด้วยวิธีสอบซ้ำ (Test - Retest Method) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมที่ได้จากการรวมคะแนนจากแบบวัดฉบับย่อยเข้าด้วยกัน โดยใช้สูตรคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) 4) ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง ด้วยวิธีการเปรียบเทียบกลุ่มรู้ชุด (Known - Group Technique)

4.2 สถิติเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การสุรุปอ้างอิง ได้แก่ 1) คุณภาพด้านความเชื่อมั่นของค่าสัมประสิทธิ์การสุรุปอ้างอิงสำหรับการตัดสินใจเชิงสัมบูรณ์ (ρ_{Abs}^2) 2) สถิติทดสอบสมมติฐานในการทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์การสุรุปอ้างอิง ด้วยสถิติทดสอบ t - test ของพิทแมน (Pitman) แบบประชากรที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Pitman, 1939 cited in Feldt, 1980)

4.3 กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายโดยการกำหนดคะแนนจุดตัด (Cut - Score) ด้วยวิธีของแองกอฟแบบตอบใช่/ไม่ใช่ (Yes/No Angoff's Method)

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยแบบวัดฉบับย่อยตามคุณลักษณะทางดนตรีที่มุ่งวัดจำนวน 11 ฉบับ มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่มีค่าอัตราส่วนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อสอบ (CVR) ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัด (CVI) มีค่าตั้งแต่ 0.96 - 1.00 ความยากง่ายมีค่าตั้งแต่ 0.15 - 1.00 อำนาจจำแนก มีค่าตั้งแต่ 0.00 - 0.69 ความเชื่อมั่นแบบความคงที่มีค่าตั้งแต่ 0.77 - 0.98 ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมของแบบวัดทั้งฉบับ (α_{T1-T11}) เท่ากับ 0.93 ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยรายด้าน ($\alpha_{Part1} - \alpha_{Part6}$) มีค่าตั้งแต่ 0.77 - 0.89 และ ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยรวม 6 ด้าน ($\alpha_{Part1-Part6}$) เท่ากับ 0.77 การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถทางดนตรีไทยกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนของกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถทางดนตรีไทย มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทุกฉบับ แสดงว่า แบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1 - 3

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสุรุปอ้างอิงความน่าเชื่อถือของผลการวัด (Generalizability Theory) พบว่า แบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่มีความยาวของแบบวัดจำนวน 117 ข้อ, 103 ข้อ และ 92 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์การสุรุปอ้างอิง (G - Coefficient) อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การสุรุปอ้างอิงสำหรับการตัดสินใจเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Coefficient) เท่ากับ 0.9952, 0.9945 และ 0.9939 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) สูง รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 1 คุณภาพของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย (n = 408)

แบบวัดฉบับย่อย	คุณภาพแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1				
	ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)		ค่าความยากง่าย (Difficulty)	ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
	รายข้อ (CVR)	รายฉบับ (CVI)			
T1	0.60 - 1.00	0.97	0.66 - 1.00	0.00 - 0.18	0.88 ($\rho_{xx'}$)
T2	1.00	1.00	0.18 - 0.86	0.20 - 0.36	0.97 ($\rho_{xx'}$)
T3	1.00	1.00	0.76 - 0.89	0.20 - 0.37	0.96 ($\rho_{xx'}$)
T4	1.00	1.00	0.15 - 0.75	0.20 - 0.56	0.96 ($\rho_{xx'}$)
T5	0.60 - 1.00	0.98	0.40 - 0.78	0.20 - 0.50	0.92 ($\rho_{xx'}$)
T6	1.00	1.00	0.61 - 0.88	0.22 - 0.60	0.98 ($\rho_{xx'}$)
T7	1.00	1.00	0.15 - 0.72	0.20 - 0.63	0.94 ($\rho_{xx'}$)
T8	1.00	1.00	0.21 - 0.96	0.08 - 0.69	0.95 ($\rho_{xx'}$)
T9	1.00	1.00	0.27 - 0.72	0.20 - 0.28	0.77 ($\rho_{xx'}$)
T10	1.00	1.00	0.33 - 0.63	0.21 - 0.39	0.80 ($\rho_{xx'}$)
T11	0.60 - 1.00	0.96	0.40 - 0.82	0.22 - 0.46	0.87 ($\rho_{xx'}$)
Total	0.60 - 1.00	0.96 - 1.00	0.15 - 1.00	0.00 - 0.69	0.93 ($\hat{\alpha}_{T1-T11}$)

หมายเหตุ: T แทนแบบวัดฉบับย่อยแต่ละฉบับ, $\rho_{xx'}$ แทนค่าความเชื่อมั่นแบบความคงที่, $\hat{\alpha}_{T1-T11}$ แทนค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมของแบบวัดทั้งฉบับ

ตารางที่ 2 คุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย (n = 408)

แบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย จำแนกตามความสามารถรายด้าน	แบบวัดฉบับย่อย	คุณภาพด้านความเชื่อมั่น	
		ค่าความเชื่อมั่นรายฉบับ	ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมรายด้าน
1. ด้านเสียง	T2	0.97 ($\rho_{xx'}$)	0.79 ($\hat{\alpha}_{Part1}$)
	T3	0.96 ($\rho_{xx'}$)	
	T4	0.96 ($\rho_{xx'}$)	
	T5	0.92 ($\rho_{xx'}$)	
2. ด้านจังหวะ	T6	0.98 ($\rho_{xx'}$)	0.89 ($\hat{\alpha}_{Part2}$)
	T7	0.94 ($\rho_{xx'}$)	
	T8	0.95 ($\rho_{xx'}$)	
3. ด้านทำนอง	T9	0.77 ($\rho_{xx'}$)	0.77 ($\hat{\alpha}_{Part3}$)
4. ด้านพื้นผิวเสียง	T10	0.80 ($\rho_{xx'}$)	0.80 ($\hat{\alpha}_{Part4}$)
5. ด้านลีลาเสียง	T1	0.88 ($\rho_{xx'}$)	0.88 ($\hat{\alpha}_{Part5}$)
6. ด้านคีตลักษณ์	T11	0.87 ($\rho_{xx'}$)	0.87 ($\hat{\alpha}_{Part6}$)

หมายเหตุ: 1) T แทนแบบวัดฉบับย่อยแต่ละฉบับ, $\rho_{xx'}$ แทนค่าความเชื่อมั่นแบบความคงที่, $\hat{\alpha}_{Part1} - \hat{\alpha}_{Part6}$ แทนค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยรายด้าน
2) ความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย รวม 6 ด้าน ($\hat{\alpha}_{Part1-Part6}$) เท่ากับ 0.77

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถทางดนตรีไทย กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัด ฉบับย่อย	กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีความสามารถทางดนตรีไทย (n=30)		กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (n=408)		ค่า t
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
T1	12.00	0.00	10.91	1.06	20.766**
T2	9.47	0.57	7.46	2.13	13.512**
T3	9.67	0.66	8.26	2.13	8.783**
T4	8.63	0.72	4.63	2.24	23.303**
T5	15.27	0.83	9.95	3.68	22.447**
T6	9.80	0.48	7.94	2.54	12.106**
T7	9.30	0.65	4.84	2.54	25.808**
T8	9.33	0.76	5.44	2.43	21.233**
T9	8.27	0.83	4.74	1.54	20.819**
T10	7.77	0.82	4.19	1.54	21.368**
T11	8.20	0.89	5.12	2.06	16.128**
Total	107.70	1.29	73.49	19.28	34.803**

หมายเหตุ: T แทนแบบวัดฉบับย่อยแต่ละฉบับ, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจากแหล่งความแปรปรวนต่าง ๆ การศึกษา G - Study of P x T Design

Source of variance	Variance Component	SS	df	MS	Estimated Variance Component	Percentage of Total Variance
Person (p)	σ_p^2	7206.21	407	17.71	0.15	63.90
Test Length (t)	σ_t^2	516.38	116	4.45	0.01	4.50
Person \times Test Length (pt)	σ_{pt}^2	3516.38	47212	0.07	0.07	31.60
Total		11238.98	47735		0.24	100

ตารางที่ 5 ผลการศึกษา D - Study of P x T Design

Source of Variance	Variance Component	G - Study	D - Study		
			$n'_t = 117$	$n'_t = 103$	$n'_t = 92$
Person (p)	σ_p^2	0.1507	0.1507	0.1507	0.1507
Test Length (t)	σ_t^2	0.0107	0.0001	0.0001	0.0001
Person \times Test Length (pt)	σ_{pt}^2	0.0745	0.0006	0.0007	0.0008
Absolute Error Variance	(σ_{Abs}^2)	0.0270	0.0007	0.0008	0.0009
G - Coefficient for Abs. Decision	(ρ_{Abs}^2)	0.9952	0.9952	0.9945	0.9939

หมายเหตุ: n'_t แทนความยาวของแบบวัด

3. ผลการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความยาวของแบบวัดที่แตกต่างกัน 3 ขนาด พบว่า แบบวัดที่มีความยาวที่แตกต่างกันทั้ง 3 ขนาด มีค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รายละเอียดแสดงดังตาราง 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ที่มีความยาวของแบบวัดที่แตกต่างกัน

จำนวนข้อของแบบวัด (Test Length)	ค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่าง (ρ_{Abs}^2)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัด ($r_{x_1x_2}$)	ค่า t
117 ข้อ	0.9952	0.9962	15.7592**
103 ข้อ	0.9945		
117 ข้อ	0.9952	0.9971	22.5057**
92 ข้อ	0.9939		
103 ข้อ	0.9945	0.9942	13.7132**
92 ข้อ	0.9939		

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. เกณฑ์และการแปลความหมายคะแนนของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความยาวของแบบวัด 117 ข้อ โดยการกำหนดคะแนนจุดตัด (Cut – Score) ด้วยวิธีของแองกอฟแบบตอบใช่/ไม่ใช่ (Yes/No Angoff's Method) และแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากการวัด โดยแสดงระดับความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยตามองค์ประกอบทางดนตรีไทย 6 ด้าน รายละเอียดแสดงดังตาราง 7

ตารางที่ 7 เกณฑ์สำหรับแปลความหมายคะแนนและระดับความสามารถของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ที่มีความยาวของแบบวัด 117 ข้อ

ความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย	คุณลักษณะที่มุ่งวัด	แบบวัดฉบับที่	จำนวนข้อ	คะแนนเต็ม	คะแนนจุดตัด และร้อยละของคะแนนจุดตัดจากคะแนนเต็ม		ระดับความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย จำแนกตามช่วงคะแนน		
					เกณฑ์ผ่าน	เกณฑ์สูง	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
ด้านเสียง	การจำแนกระดับเสียง	2	10	10	4 (40%)	7 (70%)	0 - 3	4 - 6	7 - 10
	การจำแนกความสั้นยาวของเสียง	3	10	10	5 (50%)	8 (80%)	0 - 4	5 - 7	8 - 10
	การจำแนกความเข้มเสียง	4	10	10	4 (40%)	7 (70%)	0 - 3	4 - 6	7 - 10
	การจำแนกคุณภาพเสียง	5	16	16	7 (44%)	12 (75%)	0 - 6	7 - 11	12 - 16
	รวม	4	46	46	20 (43.47%)	34 (73.91%)	0 - 19	20 - 33	34 - 46
ด้านจังหวะ	การจำจังหวะ	6	10	10	4 (40%)	8 (80%)	0 - 3	4 - 7	8 - 10
	การจำลีลาจังหวะ	7	10	10	4 (40%)	7 (70%)	0 - 3	4 - 6	7 - 10
	การจำทำนอง	8	10	10	4 (40%)	7 (70%)	0 - 3	4 - 6	7 - 10
	รวม	3	30	30	12 (40%)	22 (73.33%)	0 - 11	12 - 21	22 - 30
ด้านทำนอง	การรับรู้ความกลมกลืนระหว่างทำนองหลัก และทำนองแปร	9	10	10	4 (40%)	7 (70%)	0 - 3	4 - 6	7 - 10
ด้านพื้นผิวเสียง	การรับรู้ความกลมกลืนของแนวทำนอง	10	10	10	4 (40%)	6 (60%)	0 - 3	4 - 5	6 - 10
ด้านสีเสียง	การจำแนกสีเสียง	1	12	12	6 (50%)	9 (75%)	0 - 5	6 - 8	9 - 12
ด้านคีตลักษณ์	การจำแนกรวมณพยางค์	11	9	9	4 (44%)	7 (78%)	0 - 3	4 - 6	7 - 9

อภิปรายผล

1. คุณภาพของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัด (CVI) ตั้งแต่ 0.96 - 1.00 ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ที่กล่าวว่า ค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัด ควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป แสดงว่าแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถวัดได้ตรงตามเนื้อหา และคุณลักษณะตามองค์ประกอบของดนตรีไทยตามแนวคิดที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการพัฒนาแบบวัด

1.2 ความยากง่าย และอำนาจจำแนก จากการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ซึ่งประกอบด้วยแบบวัดฉบับย่อย 11 ฉบับ รวมข้อสอบทั้งสิ้น 117 ข้อ พบว่า ค่าความยากง่าย มีค่าอยู่ในช่วง 0.15 - 1.00 โดยเป็นข้อสอบที่ยากมาก ($p < 0.20$) จำนวน 6 ข้อ เป็นข้อสอบที่ง่ายมาก ($p > 0.80$) จำนวน 30 ข้อ และเป็นข้อสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะ ($0.20 \leq p \leq 0.80$) จำนวน 81 ข้อ แสดงว่า ข้อสอบส่วนใหญ่เป็นข้อสอบที่มีความยากง่ายเหมาะสม สอดคล้องกับ ล้วนสายยศ และ อังคณา สายยศ (2543) ที่กล่าวว่า ข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.20 - 0.80 เป็นข้อสอบที่มีความยากง่ายเหมาะสม เมื่อพิจารณาค่าอำนาจจำแนก พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 0.00 - 0.69 โดยมีค่าอำนาจจำแนกที่จำแนกพอใช้ได้ ($0.20 \leq r \leq 0.29$) จำนวน 57 ข้อ ข้อที่จำแนกได้พอสมควร ($0.30 \leq r \leq 0.39$) จำนวน 19 ข้อ และข้อที่จำแนกได้ดีมาก ($r \geq 0.40$) จำนวน 19 ข้อ แสดงว่า ข้อสอบส่วนใหญ่เป็นข้อสอบที่สามารถจำแนกได้พอใช้ รองลงมาคือสามารถจำแนกได้ดีและดีมาก และที่เหลือคือข้อสอบที่สามารถจำแนกได้บ้างไม่ได้บ้าง ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ที่กล่าวว่า ค่าอำนาจจำแนกที่ดีควรมีค่าเป็นบวก และควรมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยแบบความคงที่ มีค่าตั้งแต่ 0.77 - 0.98 ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ($\hat{\alpha}_{T1-T11}$) เท่ากับ 0.93 ค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยตามความสามารถรายด้าน ($\hat{\alpha}_{Part1} - \hat{\alpha}_{Part6}$) มีค่าตั้งแต่ 0.77 - 0.89 โดยค่าความเชื่อมั่นของคะแนนผลรวมความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยรวม 6 ด้าน ($\hat{\alpha}_{Part1-Part6}$) เท่ากับ 0.77 ซึ่งสอดคล้องกับ ฟิชเชอร์ และ คอร์โคราน (Fischer J & Corcoran K, 1994 อ้างใน สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ์, 2556) ที่กล่าวถึงเกณฑ์การพิจารณาค่าความเชื่อมั่นว่า ค่าความเชื่อมั่นที่มีค่าตั้งแต่ 0.71 - 1.00 ถือว่า มีความเชื่อมั่นสูง แสดงว่าแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคุณภาพด้านความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

1.4 ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ด้วยวิธีการเปรียบเทียบกลุ่มรูขั้ว พบว่า กลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถทางดนตรีไทยกับกลุ่มนักเรียนทั่วไปมีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถทางดนตรีไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มนักเรียนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกฉบับ ซึ่งเป็นไปตามหลักการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างดังที่ ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) กล่าวว่า หากเครื่องมือสามารถวัดคุณลักษณะที่มุ่งวัดนั้นได้ ผลการวัดจะต้องมีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม แสดงว่าแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง และสามารถจำแนกนักเรียนที่มีความสามารถทางดนตรีไทยกับนักเรียนทั่วไปได้

2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนและค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างอง พบว่า องค์ประกอบความแปรปรวนของบุคคล (σ_p^2) เป็นแหล่งที่มีความแปรปรวนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นผลจากผู้สอบภายในกลุ่ม มีระดับความสามารถทางดนตรีไทยใน 11 คุณลักษณะที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดความแปรปรวนระหว่างบุคคลสูง สอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2556) ที่กล่าวว่า หากนักเรียนหรือผู้สอบมีความสามารถต่างกันมาก จะทำให้ความแปรปรวนของคะแนนรวมซึ่งเกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคลมีค่าความแปรปรวนสูง ในขณะที่แหล่งความแปรปรวนของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับความยาวของแบบวัด (σ_{pt}^2) และแหล่งความแปรปรวนของความยาวของแบบวัด (σ_t^2) ซึ่งเป็นแหล่งความแปรปรวนที่มีค่าน้อย ทั้งนี้อาจเกิดจากขั้นตอนการกำหนดขนาดความยาวของแบบวัดจากการวิเคราะห์น้ำหนักความสำคัญของเนื้อหาตามองค์ประกอบดนตรีไทย และการเป็นตัวแทนที่ดีของคุณลักษณะที่มุ่งวัด ทำให้ได้จำนวนข้อสอบขั้นต่ำที่มีความเหมาะสม คือ 117 ข้อ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ครั้ง ครั้งละ 2 วัน โดยการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง วันที่หนึ่ง ใช้เวลาในการทดสอบ 43 นาที และวันที่สอง ใช้เวลาในการทดสอบ 46 นาที จึงทำให้แหล่งความแปรปรวนจากความยาวของแบบวัด และแหล่งความแปรปรวนของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับความยาวของแบบวัด เป็นแหล่งที่มีความแปรปรวนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2556) ที่กล่าวว่า ความยาวของแบบวัดมีผลต่อความแปรปรวนของคะแนนจริง และความแปรปรวนของคะแนนที่สังเกตได้ และในการทดสอบ หากใช้เวลาในการทดสอบที่พอเหมาะ จะทำให้เกิดความแปรปรวนของคะแนนจริง และความแปรปรวนของคะแนนที่สังเกตได้น้อย

ค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างองของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่มีความยาวแตกต่างกัน 3 ขนาด ได้แก่ 117 ข้อ, 103 ข้อ และ 92 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างองสำหรับตัดสินใจเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Coefficient) เท่ากับ 0.9952, 0.9945 และ 0.9939 โดยมีค่าลดลงตามลำดับ สอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2556) และ สุวิมล ทิรกันันท์ (2551) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ได้แก่ การสร้างข้อสอบ, ความสัมพันธ์ระหว่างข้อสอบ, ความยาวของแบบวัด และเวลาที่ใช้ในการทำข้อสอบ ดังนั้น ถึงแม้ว่าการลดความยาวของแบบวัดจะส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างองลดลง แต่หากมีการสร้างข้อสอบที่มีความเป็นปรนัย เนื้อหาของข้อสอบมีความเป็นเอกพันธ์ และกำหนดเวลาที่ใช้ในการทดสอบอย่างเหมาะสม จะทำให้แบบวัดมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นสูง

3. ผลการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างองของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย ที่มีความยาวของแบบวัดที่แตกต่างกัน 3 ขนาด โดยคำนวณจากสูตร t - test ของพิทแมนแบบประชากรที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การสรุปร่างองของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยที่มีความยาวของแบบวัดต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสิ (2556) และ สุชีรา ภักทรยุดวรรตน์ (2556) ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การลดความยาวข้อสอบมีผลต่อการลดลงของค่าความเชื่อมั่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเลือกห้องทดสอบที่สามารถเก็บเสียงได้ดี มีเครื่องเล่น CD สำหรับเปิดเสียงแบบวัดที่ผู้วิจัยบันทึกไว้ มีลำโพงที่สามารถให้เสียงที่ได้ยินได้ชัดเจนทั่วกันทั้งห้อง และมีที่สำหรับนั่งเขียนคำตอบ

2. ผู้ใช้อาจเลือกใช้แบบวัดฉบับใดฉบับหนึ่งเพียงฉบับเดียว หรือเลือกใช้ตามจำนวนคุณลักษณะที่ผู้ใช้สนใจศึกษาถึงความสามารถของผู้สอบกลุ่มนั้น ๆ แต่ควรระมัดระวังในด้านการแปลผลการวัด เนื่องจากแบบวัดบางฉบับต้องนำคะแนนจากแบบวัดฉบับอื่นมารวมกันในการระบุตำแหน่งของระดับความสามารถ และแปลความหมายของคะแนน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงความคลาดเคลื่อนของแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยในรูปแบบของจำนวนตัวเลือกของข้อสอบ รูปแบบของข้อสอบ เพื่อให้ผลการวัดที่มีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับสูงยิ่งขึ้น
2. ควรมีการนำแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทยไปพัฒนาเป็นแบบวัดฉบับสั้น
3. ควรมีการศึกษาคะแนนจุดตัด (Cut - Score) ที่มีความเหมาะสมกับแบบวัดความสามารถพื้นฐานทางดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีที่หลากหลายยิ่งขึ้น
4. ควรมีการพัฒนาวิธีการทดสอบ ในลักษณะของระบบการทดสอบออนไลน์

บรรณานุกรม

- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2542). **สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุษกร สำโรงทอง. (2548). **การสร้างเครื่องมือวัดแวกความสามารถพิเศษทางดนตรีสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6**. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูทธ ไทยธานี. (2546). **การสร้างและพัฒนาแบบสอบความถนัดทางดนตรีไทย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2555). **ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. พิมพ์ครั้งที่ 7 (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีรัตน์ ปิตยานนท์ และ ดิเรก ศรีสุโข. (2555). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชีรา ภัทรายุตวรรัตน. (2556). **คู่มือการวัดทางจิตวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: แมติคัล มีเดีย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2551). **การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Boyle, J. David & Radocy, Rudolf E. (1987). **Measurement and Evaluation of Musical Experiences**. New York: Schirmer Books.
- Feldt, Leonard S. (1980). A Test of Hypothesis that's Cronbach's alpha Reliability Coefficient the Sam for Two Test Administered to the Same Sample. **Psychometrika**. 45(1), 101-102.
- Lehman, Paul R. (1968). **Tests and Measurements in Music**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Wigdor, Alexandra K & Garner, Wendell R. (1982). **Ability Testing: Uses, Consequences, and Controversies**. Washington, D.C.: National Academy Press.

กลยุทธ์การสื่อสารและเครือข่ายวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

COMMUNICATION STRATEGIES AND NETWORK TO CULTURE, THAI PHUAN,
PARTICIPATION BANMI DISTRICT, LOPBURI PROVINCE

ละเอียด ขจรภัย
Laiad Kajonpai

หลักสูตรนิเทศศาสตร์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ขอบเขตการวิจัย คณะผู้วิจัยศึกษาเฉพาะชาวไทยพวน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลหินปัก ตำบลบ้านทราย และตำบลโพหนอง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 387 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสังเกตแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มย่อย และเวทีประชาคม ซึ่งทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.6-1.0 และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ มีค่าเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความสัมพันธ์ เชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D.=0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า สารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้รับสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือช่องทางสาร

2. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.87) แบบวงล้อ (Wheel Network) เมื่อพิจารณาเป็นแบบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าเครือข่ายการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แบบมีศูนย์กลาง และรองลงมา คือ แบบกระจายอำนาจ

3. การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวัฒนธรรมไทยพวนด้านภาษาและการแสดงพื้นบ้านโดยค่าสหสัมพันธ์พหุ (R) มีค่าเท่ากับ 0.780 และค่าสัมประสิทธิ์ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.609 และมีความแปรปรวนของตัว 60.90 % ส่วนการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกลยุทธ์การสื่อสาร โดยค่าสหสัมพันธ์พหุ (R) มีค่าเท่ากับ 0.851 และค่าสัมประสิทธิ์ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.729 และมีความแปรปรวนของตัวแปร 85.10 % และการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเครือข่ายการสื่อสาร โดย

ค่าสหสัมพันธ์พหุ (R) มีค่าเท่ากับ 0.830 และค่าสัมประสิทธิ์ (R²) มีค่าเท่ากับ 0.690 และมีความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ 69.00 %

ABSTRACT

The research were mixed method research with the objectives as followed 1) to study the communication strategies of Thai Puan culture participatory, 2) to study Thai Puan culture participatory network, and 3) to study the factors affected the communication of Thai Puan culture participatory in Amphor Baanmi, Lopburi Province The scope of research, the researchers focused on Thai Puan people who lived in Tambol Hinpak, Tambol Bansai, and Tambol Ponethong with the population of 387 people. The methodology of research were Observation, Questionnaires, In-depth interview, Focus group discussion, and Civil Society Forum by having IOC at 0.6-1.0, reliability at 0.97. Moreover, the statistics analysis were employed in types of Percentage, Frequency, Mean, Standard deviation, and Multiple Regression with the result as followed:

1. Besides, the attitudes of people towards communication strategies of Thai Puan culture were in medium level ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.86) considering from high to low level of mean message and receiver, respectively.

2. The communication network of Thai Puan culture participatory in Amphor Baanmi, Lopburi Province was in medium level ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.87) as wheel network, considering from high to low level of mean which were central participatory network, and decentralized network, respectively.

3. The communication of Thai Puan culture participatory had positive relationship with Thai Puan culture in terms of language and folk performance with R level at 0.780, R² at 0.609, and variation level at 60.90 %. Moreover, the communication of Thai Puan culture participatory had the positive relationship with the communication strategies with R at 0.851, R² at 0.729, and variation level at 58.10%. Furthermore, the communication of Thai Puan culture participatory had positive relationship with communication network by having R at 0.830, R² at 0.690, at variation level at 69.00%.

คำสำคัญ

กลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม เครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรม การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม วัฒนธรรมไทยพวน

Keywords

Communication Strategies of Culture Participatory, The Communication of Culture Network, The Communication of Participatory, Thai Puan Culture

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว คนในสังคมมีความจำเป็นต้องใช้การสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสารทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น โดยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการติดต่อประสานสัมพันธ์ และสร้างการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน รวมทั้งมีอิทธิพลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการเกิดการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของปัจเจกบุคคลและสังคม ซึ่งทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของคนจำเป็นต้องใช้การสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามที่ต้องการ

จากการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทำให้สังคมไทยได้รับผลกระทบ และเผชิญกับวิกฤตปัญหาความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดการมีส่วนร่วมทางสังคม และวัฒนธรรม ขาดจิตสำนึกที่ดีงามทางวัฒนธรรม ขาดการรู้ถึงคุณค่าวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของสังคมไทย และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11, 2555-2559) กลยุทธ์การสื่อสารจึงถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนา แก้ไขปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม และส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วม ดังนั้น การสื่อสารจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเป็นกระบวนการของการสื่อสาร กลยุทธ์การสื่อสาร เครือข่ายการสื่อสาร และสื่อที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมที่เริ่มสูญหายไปให้คงอยู่สืบไป

การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ ตลอดจนการสื่อสารยังเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Gamble & Gamble, 1999) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวูด (Wood, 2000) ที่ว่ามนุษย์ใช้เวลาในการสื่อสารมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ หรือในการทำกิจกรรมก็ยังมีสื่อสารเข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนั้นการสื่อสารเป็นกระบวนการที่แต่ละองค์ประกอบมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในเวลาเดียวกันและต่อเนื่องกัน และส่งผลซึ่งกันและกันตลอดเวลาในกระบวนการสื่อสาร การสื่อสารนอกจากจะเกี่ยวข้องกับทุกคนแล้วยังเกี่ยวข้องไปถึงบุคคลอื่น ตลอดจนสังคมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องอยู่ ไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดล้วนต้องอาศัยการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือในการสนองตอบความต้องการความพึงพอใจ และการสร้างหรือธำรงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน รวมทั้งการสื่อสารยังเป็นพื้นฐานของสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นของสังคมทำให้สังคมดำรงอยู่อย่างสงบสุข ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมของสังคม (Smith. (Ed), 1966)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการสื่อสารมีความสำคัญกับวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสิ่งที่จะทำให้วัฒนธรรมมีการถ่ายทอด และคงอยู่ต่อไปนั้น จะต้องอาศัยกลยุทธ์การสื่อสารมาช่วยในด้านการดำเนินการสื่อสารและการวางแผนกลยุทธ์ เริ่มตั้งแต่ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามที่ต้องการ วัฒนธรรมของไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และมีอยู่มากมายหลายด้าน ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคมตั้งแต่การกิน การนอน การอยู่ การแต่งกาย ประเพณี ความเชื่อ การนับถือศาสนา และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอด

กันมาจากกรุ่นสู่รุ่น ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นมรดกทางสังคม เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้และการปฏิบัติ ดังเช่นวัฒนธรรมไทยพวนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย ในอดีตอาศัยบ้านเรือนใกล้กับแม่น้ำพวน ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัฒนธรรม ประเพณี และภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของตนเองให้ปรากฏเห็นเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์มาตราบเท่าทุกวันนี้ (ปฐม หงส์สุวรรณ, 2547) นอกจากนี้เอกลักษณ์ทางโครงสร้างร่างกาย รูปร่างหน้าตา ภาษาพูด วัฒนธรรม การกิน การละเล่น ประเพณีต่าง ๆ ตลอดจนนิสัยใจคอ ยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และรักสงบ (ชินบัญญัติ สุคันธวิภาติ, 2546)

ชาวไทยพวนได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในสมัยพระเจ้าธนบุรี รัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 (ฤดีมน ปรีดีสนิท, 2539) มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และวิถีการดำเนินชีวิต แต่ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และความเจริญได้แพร่กระจายสู่สังคมไทยพวนในแต่ละพื้นที่ ทำให้อัตลักษณ์ของชาวไทยพวนเริ่มแปรเปลี่ยนไป ดังนั้นชาวไทยพวนเริ่มหันมาต่อสู้กับกระแสของสังคมต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันชาวไทยพวนในประเทศไทยได้มีการรวมกลุ่มกัน จัดตั้งเป็นองค์การทางวัฒนธรรม สมาคม ชมรมในการต่อสู้เพื่ออนุรักษ์และรื้อฟื้นวัฒนธรรมของชาวไทย (กฤษณ์ท แสนทวิ, 2552)

จากสภาพปัญหาด้านสังคม และบุคคลจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยที่คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและเครือข่ายวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีผลต่อสถาบันทางสังคมที่จะหล่อหลอมเด็ก เยาวชนและคนไทยพวนมีส่วนร่วมส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. กลยุทธ์ใดที่เกี่ยวกับการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม
2. เครือข่ายการสื่อสารแบบใดที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม
3. ปัจจัยใดที่มีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและเครือข่ายวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี (Mixed Research Method) คือ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการสัมภาษณ์ สทนากลุ่มเฉพาะ มีการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

และจัดทำเวทีประชาคม ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีการใช้แบบสอบถามจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างชาวไทยพวน จำนวน 387 คน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมกับประชาชนชาวไทยพวนจัดกิจกรรมประเพณีกำฟ้า ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ โดยศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และสำรวจพื้นที่ที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดพื้นที่ศึกษา โดยมีการประชุมและวางแผนกับผู้นำท้องถิ่น ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบ้านหมี่ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล และประชาชนชาวไทยพวน

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบ้านหมี่ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชนชาวไทยพวน จำนวน 15 คน การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านด้านวัฒนธรรมไทยพวน จำนวน 10-12 คน และการจัดทำเวทีประชาคม (Civil Society Forum) ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอบ้านหมี่ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชนชาวไทยพวน จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความรู้ สรุป อภิปรายผล และนำเสนอผลงานวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษาการสื่อสารกลยุทธการสื่อสาร และเครือข่ายวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี สรุปดังนี้

กลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง มีอายุ 41-60 ปี รายได้ 5,001-10,000 บาท การศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และอาชีพรับจ้างทั่วไป

ส่วนความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อวัฒนธรรมไทยพวนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ภาษาพวน ที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันจะมีเพียงบางครอบครัวเท่านั้นที่ใช้ภาษาพวนในการสื่อสารกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ส่วนการสื่อสารภายนอกครอบครัวจะใช้ทั้งภาษาไทยพวนและภาษาไทย จะสังเกตได้ว่าผู้ที่สื่อสารด้วยภาษาไทยพวนจะเป็นผู้ที่มีอายุมาก) รองลงมาคือ ประเพณีไทยพวน และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การแสดงพื้นบ้านไทยพวน

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า สารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีความหมาย และแสดงออกโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ใดๆ ก็ได้ที่ผู้ส่งสารจะต้องให้ความสำคัญในการสื่อสารแต่ละครั้งด้าน (เพื่อทำให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ความหมาย มีปฏิกิริยาตอบสนอง และมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล เสนอแนะ และร่วมออกแบบประชาสัมพันธ์ประเพณีไทยพวน) รองลงมา คือ ผู้รับสาร ซึ่งเป็นบุคคลที่รับข่าวสารจากแหล่งสาร หรือผู้ส่งสาร ผู้รับสารจะมีบทบาทขั้นพื้นฐานคือ กำหนด หรือรู้ความหมายตามเรื่องราวที่

ผู้ส่งสารผ่านสื่อมาถึงผู้รับสาร และการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ส่งสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ช่องทางสาร (ผลการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนและปราชญ์ชาวบ้าน กล่าวว่า กลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันเป็นวิถีชีวิตของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในการดำเนินชีวิตยังคงวัฒนธรรมของไทยพวนอยู่บ้าง ได้แก่ ด้านการแต่งกาย ซึ่งใน วิถีชีวิตประจำวันจะพบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยผู้หญิงจะนุ่งซิ่นที่ทอกันเองภายในอำเภอ ส่วนเสื้อจะปรับเปลี่ยนรูปแบบ และเนื้อผ้าที่ใช้ตัดไปตามสมัยนิยม การแต่งกายของผู้หญิงจะพบในผู้หญิงที่มีอายุมาก ส่วนการแต่งกายของผู้ชายแทบจะไม่หลงเหลือให้เห็นจะมีบ้างก็เป็นชายสูงอายุที่อยู่ติดบ้าน หรือจะมีแต่งกายแบบเดิมบ้างก็ในโอกาสไปร่วมกิจกรรมประเพณี ส่วนด้านอาหารในวิถีชีวิตประจำวันชาวไทยพวนยังคงรับประทานแบบชาวไทยพวนเป็นส่วนใหญ่และยังมีบางครอบครัวที่สอนให้ลูกหลานทำอาหารด้วย ส่วนด้านภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันจะมีบางครอบครัวที่ใช้ภาษาพวนในการสื่อสารกัน ส่วนการสื่อสารภายนอกครอบครัวจะใช้ทั้งภาษาไทยพวนและภาษาไทย จะสังเกตได้ว่าผู้ที่สื่อสารกันด้วยภาษาไทยพวนจะเป็นผู้สูงอายุ และด้านการแสดงพื้นบ้านและประเพณี ปัจจุบันจะมีในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมประเพณี และประเพณีต่างๆ ก็ยังคงมีสืบต่อกันมา โดยผู้นำ และผู้สูงอายุจะนำลูกหลานมาร่วมกิจกรรมประเพณีที่ร่วมกันจัดขึ้นมา จะเห็นได้ว่า กลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันนั้น ผู้ส่งสารเป็นผู้ใหญ่ในครอบครัว จะใช้สารเป็นแบบรูปธรรมด้านการปฏิบัติ เช่นการแต่งกาย การทำอาหาร ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ นั้น จะใช้การสื่อสารด้วยวาจา และพาผู้รับสารไปร่วมประเพณี ซึ่งทำให้ผู้รับสารจะรับรู้ไปถึงน้อยจนซึมซับไปในวิถีชีวิตประจำวัน ถึงแม้วัยรุ่นจะไม่สามารถรับสารได้ทั้งหมด เช่น การแต่งกาย ภาษา และวัฒนธรรมเนื่องจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้ขยายตัวเข้ามาสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว แต่เขาเหล่านั้น ก็ยังมีส่วนร่วมในการรับประทานและการร่วมกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ส่วนกลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมในโอกาสต่างๆ ได้แก่ ประเพณีกำฟ้า ประเพณีเสื่อกระเจียด เป็นต้น ในการจัดเครือข่ายกิจกรรมนี้ ชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีกลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม ได้แก่กลยุทธ์เกี่ยวกับผู้ส่งสาร ซึ่งผู้ส่งสารจะเป็นผู้ที่ประชาชนในท้องถิ่นยอมรับนับถือ เพราะผู้ส่งสารแต่ละคนมีลักษณะของความเป็นผู้นำ มีอำนาจ และบางคนอยู่ในตำแหน่งเป็นระยะเวลาช้านาน และมีความเข้าใจในสารอย่างชัดเจน มีความกระตือรือร้น มีความสามารถในการถ่ายทอด และเข้าใจผู้รับสาร นอกจากนี้ผู้ส่งสารมีค่านิยม มีความเชื่อ มีทัศนคติร่วมกันระหว่างผู้รับสาร และแหล่งสาร จึงส่งผลให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้รับสารคล้อยตามเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีในโอกาสต่าง ๆ ส่วนกลยุทธ์การสร้างเนื้อหาสาร ซึ่งเนื้อหาสาร คือเนื้อหาสารที่จะสื่อสารไปยังผู้รับสารประกอบด้วยสารและวิธีการนำเสนอสาร สารที่ส่งไปยังผู้รับสารมีความชัดเจน ผู้รับสารสามารถทำกิจกรรมในงานประเพณีได้ตามวัตถุประสงค์ ส่วนวิธีการนำเสนอสารมี 2 ลักษณะคือ การเสนอสารภายในกลุ่มหรือชุมชนเดียวกัน และการเสนอสารภายนอกกลุ่มที่เป็นเครือข่ายต่างชุมชน การเสนอเนื้อหาสารภายในกลุ่มจะเป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการใช้วิธีการบอกด้วยวาจาเป็นการเสนอสารด้านเดียว เช่นการโทรศัพท์ ไปยังผู้นำกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านและผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการเสนอสารภายนอกกลุ่ม ผู้นำตำบลหินปักจะใช้วิธีการนำเสนอสารแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการถึงผู้นำตำบลบ้านทราย และผู้นำตำบลโพหนอง ซึ่งเป็นการเสนอสารด้านเดียวใช้หนังสือเชิญ และโทรศัพท์ เป็นต้น การเสนอสารในตำบลบ้านทราย จะใช้วิธีการนำเสนอสารถึงชาวไทย

พวน ที่อยู่ในการประชุมของตน แบบไม่เป็นทางการจะใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ หอกระจายข่าว ประกาศที่วัดในวันพระ และโทรศัพท์ ส่วนตำบลโพททองจะมีวิธีการเสนอสารในชุมชนอย่างเป็นทางการ โดยมีหนังสือเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องประชุม ซึ่งเป็นการเสนอสารสองด้านแล้วหาข้อสรุปร่วมกัน และส่วนอื่นนั้นเป็นเครื่องมือที่จะนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งผู้ส่งสารจะเลือกสื่อที่เหมาะสมกับสารกลุ่มเป้าหมาย และสภาพแวดล้อมกับพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ ตำบลหินปักเป็นผู้ส่งสารจะใช้สื่อเทคโนโลยีคือ โทรศัพท์ เป็นเครื่องมือนำสารไปยังผู้รับสาร ถือว่าวิธีนี้รวดเร็ว สะดวก และง่ายที่จะถึงผู้รับ ส่วนตำบลบ้านทรายใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ หอกระจายข่าวของตำบล ซึ่งสื่อนี้สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้ทั้งตำบล เพราะลักษณะบ้านเรือนจะอยู่ติดๆกันเป็นแถว และยังใช้วิธีการประกาศที่วัดในวันพระซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่ง ส่วนตำบลโพททองจะใช้สื่อสิ่งพิมพ์ คือจดหมายเชิญประชุม) สรุปได้ว่ากลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม นั้น จะใช้ทั้งสื่อบุคคล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ และส่วนผู้รับสาร คือบุคคลที่รับสารจากแหล่งสารหรือผู้ส่งสาร ผู้รับสารจะมีบทบาท 2 ประการ คือ รับรู้เรื่องราวที่ผู้ส่งสารผ่านสื่อมาถึงผู้รับสาร และแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ส่งสาร และอีกบทบาทหนึ่งเมื่อรับรู้เรื่องราวแล้วก็ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารของแต่ละชุมชนซึ่งต่างมีความรู้ความเข้าใจผู้รับสารของตน และเมื่อผู้ส่งสารที่เป็นผู้นำต้องการความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของกลุ่มใด ผู้นำแต่ละชุมชนจะส่งสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย(ผู้รับสาร)นั้น

เครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, $S.D. = 0.87$) แบบวงล้อ (Wheel Network) คือเครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกคนหนึ่งเป็นผู้ส่งสาร (กำนันตำบลหินปัก) ถึงผู้รับสารซึ่งเป็นสมาชิก (กำนันตำบลบ้านทราย ผู้นำชุมชนตำบลโพททอง) เมื่อรับสารแล้วจะส่งสารไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนที่ตนรับผิดชอบ บุคคลที่อยู่ตรงกลางของกลุ่มจะเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า แบบมีศูนย์กลาง (ผู้นำกลุ่ม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เพราะเป็นผู้เดียวที่รับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน (กำนันตำบลหินปัก) และรองลงมา คือ แบบกระจายอำนาจ เป็นการสื่อสารที่มีสมาชิกในกลุ่มติดต่อกันโดยอิสระทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กัน ผลที่ออกมาจะได้ทั้งผลผลิตและกระบวนการของกลุ่มประชาชนร่วมงานประเพณีไทยพวนจากชุมชนใกล้เคียง จากการบอกเล่าของเพื่อนบ้าน และการเชิญชวนชุมชนอื่นมาร่วมงาน (ผลการสัมภาษณ์ เครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า เครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนในชีวิตประจำวันแบบมีส่วนร่วมจะมีลักษณะเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเองหรือเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล ไม่มีใครมอบหมายให้สื่อสารผ่านสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เนื่องจากสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างอิสระ เมื่อเวลาผ่านไปเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมแบบนี้ จะค่อย ๆ กลายเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม โดยจะเห็นได้จากวิถีชีวิตของชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จะมีลักษณะเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเองของบุคคลภายในครอบครัว และบุคคลภายนอกครอบครัว ซึ่งไม่มีกฎระเบียบบังคับให้เกิดเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวน แต่จะเกิดขึ้นเองจากรุ่นสู่รุ่น เป็นการไหลของข้อมูลข่าวสาร และเมื่อไม่มีกฎระเบียบบังคับแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม จึงทำให้วัฒนธรรมนั้นเริ่มเลือนหายไปตามกาลเวลา จะคงเหลือวัฒนธรรมบ้างเป็นบางส่วน แม้ว่าในแต่ละชุมชนจะมีสภาวัฒนธรรมประจำตำบล ซึ่ง

พยายามจะอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวนแต่ก็ไม่สามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ได้ทั้งหมด ส่วนเครือข่าย การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนในโอกาสต่าง ๆ พบว่า รูปแบบการสื่อสารเป็นแบบศูนย์กลางประเภท เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ คือ เครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกคนหนึ่งเป็นผู้ส่งสาร (กำหนดตำบล หินปัก) ส่งสารถึงผู้รับสารซึ่งเป็นสมาชิก (กำหนดตำบลบ้านทราย ผู้นำชุมชนตำบลโพหนอง) เมื่อรับ สารแล้วจะส่งสารไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนที่ตนรับผิดชอบ บุคคลที่อยู่ตรงกลางของกลุ่มจะเป็น ผู้มีอำนาจอย่างแท้จริง และเป็นผู้นำกลุ่ม เพราะเป็นผู้เดียวที่รับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน ดังนั้น เครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม จะเป็นเครือข่ายแบบผสมผสาน ซึ่งมีผลต่อ การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม ที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี

ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมโดย รวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = 1.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีไทยพวนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดงานประเพณีไทยพวน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในงานประเพณีไทยพวน

ความคิดเห็นของประชาชนชาวไทยพวนเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวน แบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมี ส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ กลยุทธ์การสื่อสาร วัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวัน และกลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมี ส่วนร่วมในโอกาสต่าง ๆ (ผลการสัมภาษณ์ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม ในชีวิตประจำวัน และปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยของผู้ส่งสาร ปัจจัยของสาร ปัจจัยของสื่อ และปัจจัยของผู้รับสาร ดังนั้นปัจจัยที่มีผล ต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวัน พบว่าปัจจัยของผู้ส่งสาร (ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และญาติพี่น้อง) ที่มีความรู้ในวัฒนธรรมไทยพวนจะทำการส่งสารไปยังผู้รับสารด้วยวาจา การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง ส่วนปัจจัยของสาร พบว่าผู้ส่งสารไม่มีการจัดระเบียบสารอย่างเป็น ระบบ สารส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ (เรื่องเล่า) ส่วนสารที่เป็นวรรณลายลักษณ์ (การเขียน) ก็จะมีบ้างเฉพาะผู้ที่สนใจวัฒนธรรมไทยพวนได้บันทึกจากสิ่งที่พบเห็นและเก็บไว้เป็นของส่วนตัว ซึ่งผู้ ส่งสารเพียงแต่ต้องการให้ผู้รับสารที่อยู่ภายในครอบครัวรับรู้วัฒนธรรมชาวไทยพวน รู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีที่สืบสานกันต่อ ๆ มา และปัจจัยของสื่อ พบว่าผู้ส่งสารจะใช้สื่อบุคคล โดยเล่า เรื่องราวที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีไทยพวน และปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้รับสาร การใช้สื่อ ประเภทนี้มีผลทำให้การสื่อสารสำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้าง ส่วนปัจจัยของผู้รับสาร พบว่า ผู้รับสารจะ ปฏิบัติตนตามผู้ส่งสารบ้างในบางอย่างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสาเหตุหลายประการ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความเชื่อมั่น ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยพวน เช่น ไม่กล้าสื่อสารด้วยภาษาไทยพวน และปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมในโอกาสต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยของ ผู้ส่งสารจะส่งสารทั้งการพูด และการเขียน มีทัศนคติที่ดีในการสื่อสาร มีความรู้ ความเข้าใจในสาร

เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าสภาพภาพในทางสังคมของผู้ส่งสารจะแตกต่างกัน แต่ไม่มีผลต่อการสื่อสาร เพราะผู้ส่งสารเป็นผู้นำชุมชนที่ผู้รับสารให้การยอมรับ นอกจากนี้ผู้ส่งสารและผู้รับสารยังอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนั้นผู้ส่งสารจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม ประสบผลสำเร็จ ส่วนปัจจัยผู้รับสาร พบว่า ผู้รับสารมีทักษะในการสื่อสารทั้งการฟัง การคิด สามารถเข้าใจสารอย่างถูกต้อง และมีทัศนคติที่ดีต่อสารและผู้ส่งสาร จึงทำให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ และปัจจัยของสาร พบว่า สารที่ส่งไปยังผู้รับสารในบางครั้ง ยังบกพร่องในรายละเอียดของสารอยู่บ้าง เกี่ยวกับเวลากิจกรรมในงานประเพณี ทั้งนี้ผู้ส่งสารมีความคิดว่าผู้รับสารรับรู้เรื่องราวของสารเป็นอย่างดี เพราะเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปี แต่ในความเป็นจริงผู้รับสารเข้าใจสาร และวัตถุประสงค์ในการสื่อสารแต่ขาดการรับรู้ในรายละเอียดของสาร จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การสื่อสารบกพร่อง ส่วนปัจจัยของสื่อ พบว่า สื่อที่ผู้ส่งสารใช้เป็นเครื่องมือในการส่งสาร ได้แก่ สื่อบุคคล และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการใช้สื่อแบบนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือ ผู้รับสารได้รับสารจากผู้ส่งสารโดยตรง สะดวก และมีความรวดเร็ว ส่วนข้อเสียคือ ผู้ส่งสารไม่สามารถสื่อสารกับทุกคนในชุมชนได้ ผู้รับสารไม่สามารถจดจำรายละเอียดของสารได้ทั้งหมดทำให้สารเกิดการผิดพลาดได้ และในขณะเดียวกันผู้ส่งสารอาจจะลืมรายละเอียดทั้งหมดไปบ้าง จึงมีผลทำให้การสื่อสารไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

อภิปรายผล

ผลการศึกษากลยุทธ์การสื่อสาร และเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

1. กลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมไทยพวนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.05) ได้แก่ 1) ภาษาซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวนทั้งภาษาพูด และภาษาเขียนสำเนียงคล้ายเสียงภาษาถิ่นเหนือซึ่งอักษร “ร” ในภาษาไทยกลางเป็น “ฮ” ในภาษาพวน เช่น รัก เป็น ฮัก หัวใจ เป็น หัวเจอ ใคร เป็น เผอ ไปไหน เป็น ไปกะเลอ 2) ประเพณี ชาวไทยพวนปฏิบัติตามแบบอย่างบรรพบุรุษได้แก่ ประเพณีกำฟ้า ประเพณีเสอกระจาด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนัสนันท์ กองแก้ว (2553) ศึกษาเรื่องการดำเนินนโยบายอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม ชาวไทยพวน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี กล่าวว่า เทศบาลบางน้ำเชี่ยวร่วมมือกับประชาชนกำหนดนโยบายอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวน

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 1.02) ได้แก่ ผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องต่อแนวความคิดของ Berlo (1960) กล่าวว่า ผู้รับสารจะต้องมีความสามารถในการอ่าน ฟัง และคิด อีกทั้งมี ความเชื่อมั่นในตนเองและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารและสาร ส่วนผู้ส่งสารสอดคล้องกับแนวความคิดของ วีระชัย ตั้งสกุล (2549) กล่าวว่าผู้ส่งสารมีอิทธิพลดึงดูดใจผู้รับสารได้แก่การปรากฏกาย ความน่าชื่นชอบ และความคล้ายคลึงกับผู้รับสาร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นนทยา หงส์รัตน์ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนชานาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ส่งสาร ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ และสิ่งล่อใจ ส่วนผู้รับสารที่มีกับทัศนคติที่ดี

2. เครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเครือข่ายการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.87) สอดคล้องกับแนวความคิดของ Leavitt (1964) กล่าวว่าเครือข่ายการสื่อสารมี 2 รูปแบบ คือ 1) การสื่อสารแบบมีศูนย์กลางเป็น การสื่อสารที่มีใครคนหนึ่งเป็นศูนย์กลางโดยมีสมาชิกติดต่อกันโดยผ่านคนกลางซึ่งมีลักษณะเครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่แบบตัววาย แบบวงล้อ เป็นต้น ส่วนการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ เป็นการสื่อสารที่สมาชิกในกลุ่มติดต่อกันโดยอิสระร่วมกันคิดร่วมกันแก้ไขปัญหา มีการเอาใจใส่ผู้ทำงาน ซึ่งมีเครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลมและสื่อสารแบบทุกช่องทาง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ลดาวัลย์ แก้วสีนวล (2552) ศึกษาเรื่องการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม กรณีศึกษาชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ พบว่า ลักษณะการสื่อสารของชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ที่มีการเปิด รับข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกประเภท

3. ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร และสารมีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = 1.03) สอดคล้องกับแนวความคิดของ สุรสิทธิ์ วิทยาธิรัฐ (2549) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกเรื่องราวต่างๆ ไปสู่บุคคลอื่นเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ

ความคิดเห็นของประชาชนชาวไทยพวนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยพวนด้านภาษา วัฒนธรรมไทยพวน ด้านการแสดงพื้นบ้าน กลยุทธ์การสื่อสารด้านสาร และเครือข่ายการสื่อสารแบบผสมผสานมีผลต่อการสื่อสารวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ลดาวัลย์ แก้วสีนวล (2552) ศึกษาเรื่องการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม กรณีศึกษาชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ลักษณะการสื่อสารของชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมในพื้นที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกประเภท และสื่อที่น่าเชื่อถือ คือ สื่อบุคคล เพราะมีความสัมพันธ์ทางด้านเครือญาติ ความเป็นครูกับศิษย์ ความเป็นเพื่อน ความเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และการร่วมธุรกิจกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมจิต มงคล และคณะ (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมของชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม : กรณีศึกษาประเพณีสู่ขวัญข้าว บ้านพรหมราช ตำบลตุม อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเครือข่ายวัฒนธรรม ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา สภาวัฒนธรรม อำเภอปรางค์กู่ องค์การบริหารส่วนตำบลตุม วัดพรหมราชและชุมชน ได้ทำงานแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับประเพณีสู่ขวัญข้าว 4 ชั้น คือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วัชรานันท์ บุรีศรี (2551) ศึกษากระบวนการและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อการจัดการสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอุทยานแห่งชาติตะรุเตา และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่า กระบวนการสื่อสารเพื่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นลักษณะภาคีเครือข่ายสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการวิจัยศึกษากลยุทธ์การสื่อสาร และเครือข่ายวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ชาวไทยพวนส่วนใหญ่ควรร่วมกิจกรรม โดยชักชวนประชาชนชาวไทยพวนตำบลอื่นร่วมแสดงการละเล่นพื้นบ้านไทยพวนซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น และควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และส่งเสริมการละเล่นพื้นบ้าน

2) ชาวไทยพวนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการรายละเอียดของข้อมูลวัฒนธรรมไทยพวน เช่น คำ ข้อความ รูปภาพ และออกแบบวิธีการประชาสัมพันธ์ ประเพณีไทยพวน เช่น ทำป้ายโฆษณา

3) แกนนำเครือข่าย ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นบุคคลที่สมาชิกเครือข่ายศรัทธา เชื่อถือ ยกย่อง เป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมวัฒนธรรมไทยพวน และมีการกระจายข้อมูลข่าวสารสู่สมาชิก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อค้นพบจากการวิจัยศึกษากลยุทธ์การสื่อสาร และเครือข่ายวัฒนธรรมไทยพวนแบบมีส่วนร่วม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยดังนี้

- 1) ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารแบบบูรณาการเพื่อสร้างเอกลักษณ์ไทยพวน
- 2) ศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การสื่อสารวัฒนธรรมของไทยพวน (ไทย-ลาว)
- 3) ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่ออนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมไทยพวนประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กฤษณ์ท แสนทวี. (2552). ลำพวน: การวิเคราะห์การสื่อสารกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2554. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ชินบัญญัติ สุคันธวิภาติ. (2546). เมืองพวนเชียงใหม่. ลพบุรี: กรุงเทพฯการพิมพ์.
- นนทญา หงษ์รัตน์. (2550). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนชาวนา จังหวัดสุพรรณบุรี. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปฐุม หงส์สุวรรณ. (2547). ตำนานและพิธีกรรมบูชาผีเมือง: การสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ของไทยพวนและผู้ไทในความเป็นไทย ความเป็นไท. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร กรุงเทพฯ.
- มนัสนันท์ กองแก้ว. (2553). การดำเนินนโยบายอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมชาวไทยพวนกรณีศึกษาตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ฤดีมน ปรีดีสนิท. (2539). **วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมประเพณีและประวัติศาสตร์ชุมชน: กรณี
ไทย-พวนอำเภอบ้านผือ**. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
- ลดาวลัย แก้วสีนวล. (2552). **การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชาวไทยพวนและชาวไทย
มุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้**. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช.
- วัชรา บุรีศรี. (2551). **กระบวนการและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
อุทยานแห่งชาติตะรุเตาและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระชัย ตั้งสกุล. (2549). **การสร้างสารในงานนิเทศศาสตร์**. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมจิต มงคล. (2551). **การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการ
วัฒนธรรม : กรณีศึกษาประเพณีสู่ขวัญข้าว บ้านพรหมราช ตำบลตูม อำเภอบึง
ระจันต์ จังหวัดนครราชสีมา**. สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา กระทรวง
วัฒนธรรม.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2549). **การสื่อสารเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- Berlo.D.K (1960). **The process of communication**. New York: Holt, Rinehart &
Winston.
- Gambl, T. K. & Gamble, M. (1999). **Communication works**. 6th ed. Boston: McGraw-
Hill.
- Leavitt, H. (1964). **Managerial psychology ; An introduction to individuals, paris,
and groups in organizations**. Chicago: University of Chicago Press.
- Smith, A. G. (Ed.). (1966). **Communication and culture: Reading in the codes of
human interaction**. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Wood, J. T. (2000). **Communication in our lives**. 2nd ed. Belmont, CA: Wadsworth.

สภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

STATE AND PROBLEMS OF THE MANAGEMENT OF MATERIALS AND ASSETS IN
SCHOOLS UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วรณัฐ นิชนานนท์ สุชาติ บางวิเศษ และอุทัย ปลีกกล้า
Woranut Nichomnan Suchart Bangwiset and Utai Pleeklum

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาของการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกเป็น 2 ขนาด เป็นตัวกำหนดในการแบ่งกลุ่มย่อย ได้แก่ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน 2) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คน ขึ้นไป การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นเทียบสัดส่วน จำแนกตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.898 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติทดสอบที สถิติทดสอบที แบบ dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดหาพัสดุ ส่วนปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

2) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ยกเว้นการจัดหาพัสดุมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่าง

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the current state and problems of material and asset management of the schools under Loei primary Educational Service Area Office 2, and 2) to compare the current state and problems of material and asset management of the schools under Loei primary Educational Service Area Office 2. The sample group studies used in this study were 1) a small school of less than 300 people and 2) The school has a large number of students more than 300 people. This research study determined the sample using tables krejcie and Morgan a sample of 310 people by stratified random sampling by position and the size of the school. Then simple random by drawing lots. The instrument used for data collection. A questionnaire was data analyzed. The IOC has ranged from 0.60 to 1.00, the reliability was 0.898. Data were analyzed using computer software. The statistics used for data analyze were frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent.

The results were as follows:

1) The overall as well as by aspect of the state of the material and asset management was obviously found at a high level. The highest mean found was the school's material and asset database preparation then followed by the specification determination and procurement but the aspect of supply acquisition was found at the lowest mean. But the problem of the material and asset management of the schools was found in overall as well as by aspect at a high level. The highest mean clearly found was the school's material and asset database preparation. It was followed by the specification determination and procurement whilst the lowest mean was the controlling, maintenance and distribution of supplies.

2) The comparison between the state and problem of the material and asset management of the schools classified by the positions, the result showed that the principals

and teachers have different opinions about the problem with the statistical significance at .01 level. But The comparison between the respondents' opinions about the state and problem of the material and asset management classified by school sizes, it was revealed that the principals and teachers' opinions about the state were different in overall and by aspect with the statistical significance at .01 level but their opinions about the problem of the material and asset management was indifferent.

คำสำคัญ

การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

Keywords

The Management of Materials and Assets

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตราที่ 35 เมื่อสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงถือว่าเป็นผู้แทนนิติบุคคลของสถานศึกษา การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา จึงได้รับการกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เมื่อสถานศึกษาได้รับการกระจายอำนาจมากพอ ๆ กับหัวหน้าส่วนราชการ จึงจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารตามหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี นั่นคือผู้บริหารต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อจะทำงานบังเกิดผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับและศรัทธาจากผู้รับบริการ (ถวิล อรัญเวศ, 2555)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงศึกษาธิการอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข และในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสถานะเป็น “นิติบุคคล” เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง คล่องตัว และสามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นอิสระจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว โดยมีขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

จากการกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้อง

กับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติโดยรวม ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง แต่จากสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการสถานศึกษานิติบุคคล ที่ยังไม่เป็นนิติบุคคลอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) และพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการในด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ เช่นในสถานศึกษาทุกแห่งยังไม่มีเจ้าหน้าที่ในการบริหารพัสดุและสินทรัพย์โดยเฉพาะ จึงมอบหมายให้ครูผู้สอนที่มีภาระงานที่มากอยู่แล้ว มาปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุ ทั้ง ๆ ที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ จึงทำให้พบปัญหาในการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ ทั้งในด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา การจัดหาพัสดุ กำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่าย พัสดุ ซึ่งเกิดจากเจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาเพียงพอในการศึกษาระเบียบการในการปฏิบัติงานพัสดุ (เมธา สามัคคี, 2555) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เพื่อทราบถึงสภาพการดำเนินงานและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัด เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบการบริหารงานการเงินและงบประมาณจะได้นำข้อมูลไปพัฒนาการดำเนินงานการเงินและงบประมาณในโรงเรียนของตนเองต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แตกต่างกันหรือไม่
2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาของการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แตกต่างกัน

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในปี พ.ศ. 2557 จำนวน 1,603 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกเป็น 2 ขนาด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) เป็นตัวกำหนดในการแบ่งกลุ่มย่อย ได้แก่ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน 2) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คน ขึ้นไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วน จำแนกตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามข้าราชการครูประกอบไปด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ให้เลือกตอบได้ 5 ระดับ (ภัทรพร เกษสังข์, 2549)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ให้เลือกตอบได้ 5 ระดับ (ภัทรพร เกษสังข์, 2549)

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือวิจัย

2) กำหนดแนวคิดในการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดนำเสนอเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

3) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (The Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน โดยเลือกคำถามที่มีค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) แบบสอบถามของผู้วิจัยได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

4) นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (ภัทรพร เกษสังข์, 2549) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.898

5) ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับข้าราชการในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

2) ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3) ผู้วิจัยไปปรับแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และบางส่วนให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้อำนวยความสะดวกในการจัดส่งคืน

4) ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล

5) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งรายด้านและรายข้อ กำหนดการแปลผลช่วงค่าเฉลี่ย (ภัทรพร เกษสังข์, 2549)

3) วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 แบบสอบถาม โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งรายด้านและรายข้อ กำหนดการแปลผลช่วงค่าเฉลี่ย (ภัทรพร เกษสังข์, 2549)

4) วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนโดยใช้การทดสอบค่า t-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติบรรยาย ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐานคือ สถิติทดสอบที่ แบบ dependent

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

สภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา	3.79	0.66	มาก
2. ด้านการจัดหาพัสดุ	3.67	0.76	มาก
3. ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง	3.77	0.66	มาก
4. ด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	3.76	0.68	มาก
โดยรวม	3.75	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.66) และด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.66) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดหาพัสดุ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.76)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา	3.80	0.70	มาก
2. ด้านการจัดหาพัสดุ	3.77	0.81	มาก
3. ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง	3.80	0.77	มาก
4. ด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	3.77	0.83	มาก
โดยรวม	3.79	0.75	มาก

**p < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.70) และด้านการกำหนดรูปแบบ

รายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.77$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ ($\bar{X} = 3.77, S.D. = 0.83$)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบของสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมและรายด้าน

สภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน	ตำแหน่งหน้าที่				t	P-values
	ผู้บริหาร (n=35)		ครู (n=275)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา	4.06	0.41	3.75	0.68	3.775	.000**
2. การจัดหาพัสดุ	3.70	0.82	3.66	0.76	0.281	.780
3. การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง	4.05	0.46	3.74	0.67	3.635	.001**
4. การควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	4.00	0.35	3.73	0.70	3.804	.000**
โดยรวม	3.96	0.40	3.72	0.66	30.10	.004

**p < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดหาพัสดุ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบของปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน	ตำแหน่งหน้าที่				t	P-values
	ผู้บริหาร (n=35)		ครู (n=275)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา	3.37	0.88	3.86	0.66	3.177	.003**
2. การจัดหาพัสดุ	3.30	1.08	3.83	0.76	2.831	.007**
3. การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง	3.41	0.88	3.85	0.74	2.810	.008**
4. การควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	3.34	0.97	3.83	0.79	2.858	.007**
โดยรวม	3.35	0.92	3.84	0.71	3.004	.005**

**p < .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบของสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน

สภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน				t	P-values
	ขนาดเล็ก (n=178)		ขนาดใหญ่ (n=132)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา	3.57	0.68	4.08	0.51	7.403	.000**
2. การจัดหาพัสดุ	3.46	0.75	3.94	0.68	5.950	.000**
3. การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง	3.56	0.69	4.06	0.47	7.622	.000**
4. การควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	3.54	0.69	4.04	0.55	7.056	.000**
โดยรวม	3.53	0.65	4.03	0.49	7.672	.000**

**p < .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม และรายด้านมีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบของปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน				t	P-values
	ขนาดเล็ก (n=178)		ขนาดใหญ่ (n=132)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา	3.83	0.68	3.77	0.74	0.682	.496
2. การจัดหาพัสดุ	3.82	0.73	3.70	0.92	1.234	.218
3. การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง	3.87	0.70	3.71	0.86	1.815	.071
4. การควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	3.83	0.72	3.69	0.94	1.404	.162
โดยรวม	3.84	0.67	3.72	0.85	1.343	.180

**p < .01

จากตารางที่ 6 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดหาพัสดุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 นั้น มีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นวัสดุ และครุภัณฑ์ในสถานศึกษา การจัดซื้อจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ในสถานศึกษา การจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งวัสดุการศึกษา และการควบคุม ตรวจสอบ บำรุงรักษา ซ่อมแซมทั้งก่อนและหลังการใช้งาน รวมทั้งจำหน่ายวัสดุ รื้อถอนกรณีเป็นสิ่งปลูกสร้าง ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามความถูกต้อง ไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม

ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุเมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ จะสามารถดำเนินการตามระเบียบได้อย่างถูกต้องเนื่องจากทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีการจัดอบรมถึงแนวทางการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษาอย่างเป็นประจำอยู่เสมอ โดยเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจถึงงานพัสดุ อีกทั้งมีการแจกคู่มือการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และพัสดุมายังทุกโรงเรียนในสังกัด ครูจึงมีการปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด และเพื่อให้เกิดความถูกต้องยังมีการตรวจสอบจากหัวหน้าฝ่ายการเงินและพัสดุซึ่งคือผู้บริหารของโรงเรียนโดยตำแหน่ง ทั้งนี้ผู้บริหารยังมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานฝ่ายการเงินและพัสดุ เนื่องจากมีการเข้าอบรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง จึงสามารถตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ติดตามงานฝ่ายการเงินและพัสดุในโรงเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด อุตรา (2552) ได้ศึกษาการบริหารงานการเงิน พัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 5 ในการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูการเงิน และครูพัสดุมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานการเงิน พัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงทอง ศิริพันธ์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน การบริหารพัสดุและสินทรัพย์อย่างมีคุณภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 การศึกษาวิจัยพบว่าความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนที่แตกต่างกัน โดยการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง และการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ โดยผู้ที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่คือครูผู้รับผิดชอบ ฉะนั้นจึงมีความเข้าใจงานและมองเห็นปัญหาได้ชัดเจนมากกว่าผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา วาชัยยุง (2550) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการเงินของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีข้อค้นพบว่าครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การเงิน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานการเงินของโรงเรียนมากกว่าผู้บริหาร

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ จากผลการวิจัยพบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาราย

ด้านพบว่า ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการดำเนินงานด้านการเงินบัญชี และพัสดุในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ในด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ นั้นผู้บริหารและครูมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานแตกต่างกัน โดยผู้บริหารมีหน้าที่ในการวางนโยบาย และตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ติดตามงานฝ่ายการเงินและพัสดุของโรงเรียน ส่วนครูนั้นเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายและระเบียบการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และพัสดุ จึงทำให้มีความคิดเห็นในด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุแตกต่างกัน ส่วนในด้านจัดหาพัสดุนั้นเป็นการจัดหาพัสดุตามความต้องการซึ่งมีวิธีการที่เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 จึงมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด อูตรา (2552) ได้ศึกษาการบริหารงานการเงิน พักและสินทรัพย์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานการเงินพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบว่า ผู้บริหารครูการเงินและพัสดุที่มีตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเงินพัสดุสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

4. การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมและรายด้าน จากผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนที่แตกต่างกัน โดยการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้าง และการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ โดยผู้ที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่คือครูผู้รับผิดชอบ ฉะนั้นจึงมีความเข้าใจงานและมองเห็นปัญหาได้ชัดเจนมากกว่าผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา วาชัยยุง (2550) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการเงินของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีข้อค้นพบว่า ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การเงิน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานการเงินของโรงเรียนมากกว่าผู้บริหาร

5. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านจากผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม และรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ได้รับงบประมาณจำนวนมากว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการแตกต่างกันออกไปทั้งในด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัดจ้างและการควบคุมบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ ซึ่งจะต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณพงศ์ สายวรรณ (2548) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการเงินในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่การเงินที่ทำงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานการเงินในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย เปรมขันธ์ (2550) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานการเงินและงบประมาณอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานการเงินและงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง

6. การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านจากผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 นั้น ให้ความสำคัญในการดำเนินงานด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของทุกโรงเรียนในสังกัดเป็นอย่างยิ่ง มีการอบรมเชิงปฏิบัติการถึงขอบข่ายการดำเนินงานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบงานด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดได้มีความรู้ความเข้าใจ เป็นความสำคัญของการดำเนินงานด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ตลอดจนมีการกำกับ ติดตามถึงการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ทั้งในโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอพี หะยีสมาเม็ง (2553) ที่ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่าการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามหลักการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และควรมีการนำมากำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนเพื่อเสริมจุดแข็งในด้านการ

บริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดหาพัสดุ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ ในด้านการจัดหาพัสดุ โดยเข้าไปกำกับติดตามถึงขั้นตอนการจัดการต่าง ๆ และมีการจัดอบรมให้กับครูเรื่องวิธีการดำเนินงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนให้กับผู้รับผิดชอบและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักและความรับผิดชอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุตามความต้องการซึ่งมีวิธีการจัดหา 6 ประการ คือ การซื้อการจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและการควบคุมงานการจัดทำเอง การแลกเปลี่ยนและการเช่า เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากการวิจัยพบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมแตกต่างกันดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ในเรื่องการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเพื่อให้ครูทุกคนและผู้บริหารสถานศึกษาได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาของสถานศึกษาร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

2. ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

3. ทำการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กฤษณพงศ์ สายวรรณ. (2548). การบริหารการเงินในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ถวิล อรัญเวศ. (2555). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล. นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4.

- ธงชัย เปรมชนม์. (2550). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.
- ประหยัด อุดรธา. (2552). การบริหารงานการเงิน พัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปัญญา วาชัยยุ่ง. (2550). ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการเงินของโรงเรียนที่จัด
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5.
การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พวงทอง ศิริพันธ์. (2551). การบริหารพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่
ล่าสุด). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพร เกษสังข์. (2549). การวิจัยทางการศึกษา. เลย: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 5.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เมธา สามัคคี. (2555). การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ไอพี หะยีสำแม็ง. (2553). ปัญหาการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Robert V. Krejcie., & Earyle W. Morgan. (1970). Determining sample size for research
activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.

ผลการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน
เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม
ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา

THE EFFECTS OF A BLENDED LEARNING USING PROJECT BASED LEARNING
PROCESS TO ENHANCE CREATIVE PRODUCTS AND TEAMWORK SKILLS OF
EDUCATION STUDENTS MAJORING IN COMPUTER EDUCATION

ศิริพล แสนบุญสง¹ และ สมคิด แซ่หลี่²
Siripon Saenboonsong¹ and Somkid Saelee²

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

² อาจารย์ประจำภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน 2) ประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น 3) เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการออกแบบกราฟิกด้วยคอมพิวเตอร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 28 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน 2) แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ 3) แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ 4) แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังเรียนมีคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.69) 2) ผลการประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.74) 3) ผลงานสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้นมีความสัมพันธ์กันในทางบวกที่ระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.58)

ABSTRACT

The objectives of the research were to 1) evaluate the creative products of students after learning the blended learning using project based learning process, 2) evaluate the teamwork skills of students, 3) compare the correlation between creative products and teamwork skills of students, and 4) study the satisfaction of students studying with instruction designed. The samples were 28 undergraduate students majoring in computer education, faculty of Education, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University who registered the graphic design by computer course in second semester of 2015 academic year selected by simple random sampling. The research instruments were 1) learning plan of blended learning using project based learning process, 2) the creative thinking test, 3) the creative products evaluation form, 4) the teamwork skills evaluation form and 5) the questionnaire of satisfaction. The statistic that used in research were the mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The results showed that: 1) the evaluation of creative products after learning the instruction designed were found of a high quality. ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.69) 2) the evaluation of teamwork skills appeared to be at a high level after being exposed to the instruction designed. ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.74) 3) the creative products and teamwork skills were positively correlated at relatively high level, statistical significant level of .05. and 4) the students were satisfied with the blended learning using project based learning process to enhance creative products and teamwork skills at the highest level. ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.58)

คำสำคัญ

การเรียนการสอนแบบผสมผสาน การเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน ผลงานสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม

Keywords

Blended Learning, Project Based Learning, Creative Products, Teamwork Skills

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ระบุไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิด และหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่น ๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายในปัจจุบันนี้อาจตอบโจทย์ผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากโลกาภิวัตน์ได้เปลี่ยนทุกสิ่งบนโลกให้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ

ต่อผู้เรียนอีกต่อไป (นันทวัน ทองพิทักษ์, 2557) จึงได้มีการแก้ปัญหาปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการสอนแบบปกติเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผสมผสาน (Blended Learning) โดยเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานการเรียนบนเว็บและการเรียนในห้องเรียนเป็นรูปแบบการเรียนที่ยืดหยุ่นตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนทั้งด้านรูปแบบการเรียน รูปแบบการคิด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน (Bonk & Graham, 2004) ผ่านกระบวนการกลุ่ม ทั้งในห้องเรียนปกติ และอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศแลกเปลี่ยนมุมมอง ผ่านการสนทนา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการเรียนรู้ผ่านกลุ่มต่าง ๆ โดยไม่ต้องอาศัยความรู้จากผู้รู้หรือจากหนังสือเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ด้วยตนเอง (Mingsiritham, 2009)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการหรือโครงการเป็นฐาน (Project Based Learning) เป็นแนวทางเลือกหนึ่งที่นักการศึกษาหลายท่านยอมรับว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ ครูผู้สอนทุกระดับการศึกษา ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ควรนำไปใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน โดยการค้นหาความรู้ด้วยตนเองด้วยการทำโครงการ (ลัดดา ศิลา น้อย และอังคณา ตุงคะสมิต, 2553) โดยการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการเรียนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด โดยเริ่มต้นที่ปัญหา และใช้กระบวนการทำโครงการมาสร้างความรู้หรือแก้ปัญหานั้น โดยได้ผลงานที่ผ่านการทำงาน เรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน โดยมีขั้นตอนโดยเริ่มต้นจากการกำหนดหัวข้อโครงการ การวางแผนทำโครงการการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การลงมือปฏิบัติทำโครงการ สรุปลงงานและนำเสนอโครงการ (สุวัฒน์ นิยมไทย, 2554)

การเรียนร่วมกันแบบผสมผสานโดยใช้โครงการเป็นฐานจึงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้ทักษะการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะต้องสืบค้น เสาะหา สืบสวนตรวจสอบ ค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วพัฒนาผลิตภัณฑ์ (ฐิตยา เนตรวงษ์ และบุญญลักษณ์ ตำนานจิตร, 2555) โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม หากผู้เรียนมีโอกาสสร้างความคิด และนำความคิดของตนเองไปสร้างผลงาน เมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา ก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตัวเอง ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นในตนเองจะมีความหมายต่อผู้เรียนจะอยู่คงทน ผู้เรียนจะไม่ลืมนำมาใช้ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเองได้ดี ตามทฤษฎีสร้างความรู้ด้วยตัวเองโดยการสร้างชิ้นงาน (Constructionism) ของ Papert (ทิตินา แชมมณี, 2552)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงการเป็นฐาน ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างความรู้แบบร่วมมือกันเป็นทีม จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนควรมีลักษณะที่เน้นการส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ สามารถประยุกต์ความรู้เป็นผลงานที่สร้างสรรค์ได้ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อม ๆ กับการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนและทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจัดเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้พร้อมกับโลกยุคปัจจุบัน และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้พัฒนาตนเองและวิชาชีพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน สามารถส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้หรือไม่
2. ผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน มีความสัมพันธ์กับทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมหรือไม่
3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน
2. เพื่อประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม

วิธีดำเนินการวิจัย

- ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ และสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้
1. ประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการออกแบบกราฟิกด้วยคอมพิวเตอร์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 3 จำนวน 28 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน 2) แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ 3) แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ 4) แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ
 3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)
- ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ขั้นตอนการพัฒนาที่มีความเป็นระบบตาม ADDIE Model 5 ขั้นตอน (มนต์ชัย เทียนทอง, 2554) ดังนี้

1. **ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)** ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน

2. **ขั้นการออกแบบ (Design)** องค์กรประกอบของการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

2.1 ออกแบบหลักการของการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) การเรียนการสอนแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน (face-to-face) และการเรียนแบบออนไลน์ (online learning) 2) กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน (มนต์ชัย เทียนทอง, 2556) ประกอบด้วยระยะเริ่มต้น, ระยะวางแผน, ระยะพัฒนาโครงงาน และระยะสรุปและสะท้อนผล 3) กระบวนการจัดกิจกรรม 4) เทคโนโลยีที่ใช้ 5) บทบาทของผู้เรียน และ 6) บทบาทของผู้สอน

2.2 ออกแบบวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน 1) เพื่อประเมินผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น 2) เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น

2.3 ออกแบบกระบวนการเรียนการสอนตามผลการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ชั้นเตรียมการ 2) ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน และ 3) ชั้นประเมินผล

2.4 ออกแบบการวัดและประเมินผล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การวัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ซึ่งแปลโดยผู้เชี่ยวชาญ (เกษมรัสมิ วิจิตรกุลเกษม, 2546) ซึ่งพบว่ามีนักวิจัยหลายท่านนำไปใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี (เนาวนิตย์ สงคราม, 2553; อินทิรา พรหมพันธ์, 2550) 2) การประเมินผลงานของผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินรูบรีคส์ 5 ระดับ จำนวน 8 หัวข้อประเมิน โดยใช้แบบประเมินที่มีคุณภาพของ กิตติศักดิ์ วรรณทอง (2556) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับเกณฑ์การประเมินในบางหัวข้อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย 3) การประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยใช้แบบประเมินรูบรีคส์ 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน รวม 15 หัวข้อประเมิน โดยใช้แบบประเมินที่มีคุณภาพของ สิทธิชัย ลายเสมา (2557) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับเกณฑ์การประเมินในบางหัวข้อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย

3. **ขั้นการพัฒนา (Development)** ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน จากผลการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในรายวิชาการออกแบบกราฟิกด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ชั้นเตรียมการ 2) ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน และ 3) ชั้นประเมินผล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน

จากภาพที่ 1 มีรายละเอียดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ (Preparation) เป็นองค์ประกอบในขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน มีขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 การปฐมนิเทศ เป็นการอธิบายให้ผู้เรียนทราบรายละเอียดของการเรียนการสอน ระยะเวลาเรียน วิธีการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการประเมินผลการเรียน รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

1.2 ลงทะเบียนเรียนในระบบ เป็นการแนะนำวิธีการเข้าเรียนในระบบ Edmodo การส่งงาน การพิมพ์ข้อความสื่อสารกัน และการใช้งานคำสั่งต่างๆ ในระบบ

1.3 การทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพื่อใช้จัดกลุ่มผู้เรียน โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ที่มีคุณภาพโดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ การวาดภาพ (Picture Construction), การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ (Picture Completion) และการใช้เส้นคู่ขนาน (Parallel Line) จากนั้นนำผลคะแนนมาวิเคราะห์ระดับความคิดสร้างสรรค์สูง ปานกลาง และต่ำ (ณรงค์พล เอื้อไพจิตรกุล และประกอบ กรณีกิจ, 2555)

1.4 การจัดกลุ่มผู้เรียนตามผลการวัดความคิดสร้างสรรค์ โดยเรียงลำดับคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูง ปานกลาง ต่ำ และจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ให้ผู้เรียนคละระดับความคิดสร้างสรรค์ในอัตราส่วน 1 : 2 : 1 โดยเรียงระดับคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

2. ขั้นการจัดการเรียนการสอน (Learning Process) เป็นองค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน โดยกำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ ออกเป็น 4 ระยะดังนี้

2.1 ระยะเวลาเริ่มต้น (Beginning Phase) ประกอบด้วยขั้นเตรียมการเพื่อสร้างปัญหาหรือสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนนำเสนอโจทย์ปัญหาในลักษณะโจทย์ปลายเปิด โดยนำเสนอโจทย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้สอนได้นำเสนอโจทย์ปัญหา

ให้ผู้เรียนได้ออกแบบแผ่นป้ายโฆษณาที่ให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยว และใช้เป็นสื่อการเรียนรู้กับผู้อื่น

2.2 ระยะเวลาวางแผน (Planning Phase) ผู้เรียนในกลุ่มร่วมกันวางแผนการดำเนินงานแบบออนไลน์ในระบบ Edmodo โดยการพิมพ์ข้อความโต้ตอบซึ่งกันภายในกลุ่ม และใช้แอปพลิเคชัน Google Hangouts ในการสนทนากลุ่มแบบวิดีโอออนไลน์ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์โจทย์ทางการออกแบบ (Design Brief) และกำหนดแนวทางการออกแบบเป็นแผนภาพ (Mood Board) ของกลุ่ม

2.3 ระยะเวลาพัฒนาโครงการ (Development Phase) ผู้เรียนสร้างชิ้นงานตามแบบร่างที่ได้ออกแบบไว้ ให้ความสมบูรณ์ มีความชัดเจนและโดดเด่นตามลักษณะความเป็นตัวตนของสมาชิกในกลุ่ม โดยผู้เรียนส่งรายงานความก้าวหน้าของชิ้นงานในระบบ Edmodo ผู้สอนให้คำแนะนำที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ต่อยอดจากความคิดเดิมเกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบได้ และสมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชิ้นงานที่ดี

2.4 ระยะเวลาสรุปและสะท้อนผล (Conclusion and Reflection Phase) เป็นระยะสุดท้ายของการพัฒนาโครงการ เพื่อนำเสนอโครงการให้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นผู้เรียนรวบรวมข้อเสนอแนะที่ได้ มาร่วมกันหาข้อสรุปในการปรับปรุงแก้ไขชิ้นงานให้เป็นฉันทามติของกลุ่ม รวมทั้งสะท้อนผลการทำโครงการเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขโครงการในโอกาสต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

3. ชั้นประเมินผล (Evaluation) เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม โดยผู้สอนสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของผู้เรียนภายในกลุ่ม และมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ จนได้พัฒนาผลงานสร้างสรรค์ตามการออกแบบภายในกลุ่ม ซึ่งแบ่งผลการประเมินดังนี้

3.1 การประเมินผลงานสร้างสรรค์ ใช้แบบประเมินรูบรีคส์ 5 ระดับ จำนวน 8 หัวข้อ ประเมิน กำหนดให้ผู้ประเมิน 2 ส่วนได้แก่ ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจำนวน 2 คน แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนผลงานของกลุ่ม

3.2 การประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยใช้แบบประเมินรูบรีคส์ 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน โดยให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนร่วมกลุ่มเป็นผู้ประเมิน และผู้สอนเป็นผู้ประเมิน (สิทธิชัย ลายเสมา, 2557) จากการสังเกต และวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง เพื่อนร่วมกลุ่ม และผู้เรียนระหว่างทำกิจกรรม

4. ขั้นการนำไปทดลองใช้ (Implement) นำการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการออกแบบกราฟิกด้วยคอมพิวเตอร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 28 คน ระยะเวลาทดลองจำนวน 3 สัปดาห์ แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

5. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) นำผลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการสอนที่ออกแบบขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย มาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ แล้วสรุปผลต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการพัฒนาปรากฏผลดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน โดยใช้แบบประเมินรูบริคส์ 5 ระดับ จำนวน 8 หัวข้อประเมิน ประกอบด้วย 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) การออกแบบสร้างชิ้นงาน 3) องค์ประกอบของชิ้นงาน 4) กระบวนการพัฒนาผลงาน 5) การใช้องค์ความรู้ในหลากหลายมิติ 6) ความประณีตสวยงาม 7) ความมีคุณค่า และ 8) การนำไปใช้ประโยชน์ พบว่าระดับคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.69)

2. ผลการประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน โดยใช้แบบประเมินรูบริคส์ 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความสมัครใจและเต็มใจทำงาน 2) ด้านความเสมอภาคในการทำงาน 3) ด้านเป้าหมายในการทำงาน 4) ด้านความรับผิดชอบร่วมกัน และ 5) ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน พบว่าระดับทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.74)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันเท่ากับ 0.78 แสดงให้เห็นว่าคะแนนประเมินผลงานสร้างสรรค์กับทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกที่ระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.58)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายสนับสนุนผลการวิจัยดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน และการเรียนแบบออนไลน์ และใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง สร้างและพัฒนาออกมาเป็นชิ้นงาน โดยมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษา เพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิด การสร้างสรรค์ผลงาน และการทำงานร่วมกัน (มนต์ชัย เทียนทอง, 2556) สอดคล้องกับ สุวัฒน์ นิยมไทย (2553) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติพร้อมกับได้เรียนรู้การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานไปพร้อมกัน ประกอบกับการเรียนการสอนแบบผสมผสานมีการใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยอิเล็กทรอนิกส์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในทุกที่ทุกเวลาผ่านระบบ Edmodo มีการจัดการชั้นเรียนอย่างมีโครงสร้าง สามารถใช้จัดการเรียนได้ทุกระดับ

มีระบบการแบ่งปันทรัพยากร และมีฟังก์ชันการใช้งานที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และแบบออนไลน์ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในทางบวก (Wallace, 2013; Paliktzoglou and Suhonen, 2015) สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ และมีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้

2. ผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น พบว่า ผลงานสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมกันเป็นทีม โดยจัดกลุ่มผู้เรียนคละระดับความคิดสร้างสรรค์เน้นบทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยผู้เรียนจะช่วยกันแก้ไขปัญหา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้เรียนสร้างแนวคิด ผลงาน ผลผลิตหรือชิ้นงานที่สร้างสรรค์ได้มากกว่า ผู้เรียนที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์ต่ำ เมื่อรวมกลุ่มกันทำงาน ก็จะสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสร้างผลงานที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบได้ (ทศนา แคมมณี, 2552) อีกทั้งผลงานที่ได้นั้น มีการพัฒนาด้วยวิธีการที่เหมาะสม ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาผลงานได้อย่างชัดเจนและครบถ้วน มีความเหมาะสมของการจัดองค์ประกอบโดยใช้กระบวนการและความรู้ในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จนได้ผลงานที่มีความประณีตสวยงาม ตลอดจนมีคุณค่า และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยผลงานทุกชิ้นผ่านการประเมินจากผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ มีความเห็นว่าเป็นผลงานที่มีความสร้างสรรค์ เหมาะสมสวยงาม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ วรณทอง (2556) ได้ใช้สื่อพหุสัประประกอบการจัดการเรียนการสอน ในด้านผลงานสร้างสรรค์โดยภาพรวมนักเรียนมีความสามารถในการสร้างผลงานได้ โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนผลงานสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น พบว่าระดับทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม โดยได้จัดกลุ่มผู้เรียนคละกันจากผลการวัดความคิดสร้างสรรค์สูง ปานกลาง ต่ำ และจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ในขณะที่ผู้เรียนทำกิจกรรมผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม โดยการพิมพ์ข้อความในระบบ Edmodo และส่งข้อความส่วนตัวไปยังผู้เรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นและเสริมแรงให้กำลังผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์นสัน และจอห์นสัน ที่ได้ให้ทัศนะว่า ผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกันเพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้-ชนะ ต่างจากการร่วมมือกันซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา (Johnson & Johnson, 1974 อ้างถึงใน ทศนา แคมมณี, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิชัย ลายเสมา (2557) พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยระบบการเรียนรู้ร่วมกันด้วยทีมเสมือนจริงโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในสภาพแวดล้อมการเรียนแบบภาคินภาพ มีคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ความสัมพันธ์ระหว่างผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง กล่าวคือ ถ้าคะแนนประเมินผลงานสร้างสรรค์สูงขึ้นคะแนนประเมิน

ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมจะค่อนข้างสูงขึ้นไปด้วย หรือถ้าทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมสูงขึ้น ผลงานสร้างสรรค์จะค่อนข้างสูงขึ้นไปด้วย เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้น เป็นการจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงานเป็นทีม และในระหว่างการเรียนหรือทำงานร่วมกัน ผู้เรียนจะร่วมกัน แสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดและข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน อภิปรายโต้แย้ง มีการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่ม การระดมสมองผ่านเครื่องมือของระบบ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดค้นหาวิธีในสิ่งแปลกใหม่ ที่ไม่เคยมีมาก่อนเพื่อสร้างเป็นผลงานสร้างสรรค์ ดังนั้นในระหว่างกระบวนการเรียนผู้เรียนจะทำงานร่วมกันตลอดเวลาเพื่อคิดค้นหาคำตอบที่หลากหลาย แปลกใหม่ เพื่อแก้ปัญหาตามที่กลุ่มได้คิดขึ้น จึงแสดงให้เห็นว่าผลงานสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นทีมมีความสัมพันธ์กันและเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Pun (2012) ที่พบว่าการทำงานร่วมกันช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ โดยผู้เรียนจะทำการระดมสมอง และเปลี่ยนเรียนรู้ทำงานกลุ่มและทำแบบฝึกหัดร่วมกัน แต่ละกลุ่มจะนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม สามารถแบ่งปันแนวคิดและสื่อสารระหว่างสมาชิกกลุ่ม การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันจะเป็นประโยชน์กับทุกคนในกลุ่ม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Miell and Littleton (2004) ที่พบว่าการทำงานร่วมกันของผู้เรียนสามารถช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียน มากกว่าการที่ผู้เรียนทำงานเพียงคนเดียว ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นจะเป็นความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่ม ซึ่งเมื่อผู้เรียนมีกระบวนการกลุ่ม มีการทำงานร่วมกัน จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มขึ้น และมีความสัมพันธ์ไปยังความคิดสร้างสรรค์รายบุคคลของผู้เรียนได้

5. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก มีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน กับการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยระบบการจัดการเรียนรู้ Edmodo ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้มากขึ้น ทั้งยังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นความยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจากการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นทีมส่งผลดีต่อผู้เรียนในหลายด้าน เช่น มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น และผู้เรียนมีความสุขจิตใจดีขึ้น (Johnson et al., 1993) ซึ่งสอดคล้องกับ ปณิตา วรรณพิรุณ (2555) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่านักศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และนักศึกษาต้องการให้สอนในลักษณะนี้ในวิชาอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม ในรายวิชาการออกแบบกราฟิกด้วยคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา หากจะนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นๆ ควรพิจารณาองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรายวิชา และควรหาประสิทธิภาพของ

รูปแบบการเรียนการสอนก่อนนำไปใช้จริง ก็จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน ไปใช้ในการพัฒนาทักษะและความสามารถในลักษณะอื่น ๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ วรรณทอง. (2556). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สมรรถนะสมองเชิงพุทธิปัญญาและผลงานสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยการใช้สื่อพหุผัสสะ ที่ใช้ความรู้ประสาทวิทยาศาสตร์เป็นฐานประกอบการสอน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกษมรัสมิ์ วิจิตรกุลเกษม. (2546). ผลของการเรียนแบบร่วมมือบนเว็บที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แนวการเรียนโปรแกรมศิลปศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิตียา เนตรวงษ์ และบุญญลักษณ์ ตำนานจิตร. (2555). การเรียนร่วมกันแบบผสมผสานและใช้โครงงานเป็นฐานที่ส่งผลต่อการสร้างความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. วารสารวิจัยมสส สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 8(3), 1-11.
- ณรงค์พล เอื้อไพจิตรกุล และประกอบ กรณีกิจ. (2555). ผลของการเรียนรู้ร่วมกันบนเว็บด้วยกระดานอภิปรายโดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบ ในวิชาศิลปะเบื้องต้น ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. (7)1, 284 - 298.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวัน ทองพิทักษ์. (2557). การเรียนรู้แบบยืดหยุ่นทางเลือกสำหรับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 5(2), 208-217.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมและกระบวนการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณิตา วรรณพิรุณ. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้เครื่องมือทางปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วารสารวิทยบริการ. 23(2), 43-49.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2554). การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ (Design and Development of Computer Instruction). กรุงเทพฯ: พี ที เอ เบสท์ซีพพลาย.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2556). นวัตกรรม: การเรียนและการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ (Innovation: Computer-based Learning and Teaching). กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น.

- ลัดดา ศิลาน้อย และอังคณา ตุงคะสมิต. (2553). **เอกสารประกอบการอบรมเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยโครงการ**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิทธิชัย ปลายเสมา. (2557). **ระบบการเรียนรู้ร่วมกันด้วยทีมเสมือนจริงในสภาพแวดล้อมการเรียนแบบกวี้นตภาพโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สุวัฒน์ นิยมไทย. (2554). **การเรียนการสอนวิชาชีบบนแบบผสมผสาน โดยใช้โครงการเป็นฐานในสถานประกอบการ: แนวคิดใหม่ในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ**. วารสารการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา. 1(2), 57-64.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติ**. เอกสารแนบท้ายประกาศประกาศคณะกรรมการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552.
- อินทิรา พรหมพันธ์. (2550). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบเบรนเบสต์ในวิชาการออกแบบ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bonk, C. J. & Graham, C. R. (2004). **Handbook of blended learning: Global Perspectives**. San Francisco: Pfeiffer Publishing.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (1993). **Circles of learning: Cooperation in the classroom**. 4th ed. Edina, MN: Interact Book.
- Miell, D. and Littleton, K. (2004). **Collaborative Creativity: Contemporary Perspectives**. London: Free Association Books.
- Mingsiritham, K. (2009). **Development of a Web-Based Learning Model Integrating Cooperative Learning and Collaborative Learning to Enhance Self-Directed Learning of Pre-Service Teacher**. (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Thailand.
- Paliktzoglou, V., & Suhonen, J. (2015). **Microblogging as an Assisted Learning Tool in Problem-Based Learning (PBL) in Bahrain: The Edmodo Case**. In F. Cipolla-Ficarra (Ed.), *Handbook of Research on Interactive Information Quality in Expanding Social Network Communications*, 184-201.

- Pun, S.K. (2012). Collaborative Learning: a means to Creative Thinking in Design. **International Journal of Education and Information Technologies**. 1(1), 33-43.
- Wallace, A. (2013). Social learning platforms and the flipped classroom. In **e-Learning and e-Technologies in Education (ICEEE)**, 2013 Second International Conference, 198–200.

ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

THE CASUAL MODEL OF STRUCTURAL RELATIONSHIP AMONG COMPETENCIES OF
HUMAN RESOURCE MANAGERS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF REGIONAL
SALES AND CUSTOMER SERVICES 2, TOT PUBLIC COMPANY LIMITED

สุรัชชัย อนุตระกูลชัย¹ มนูญ ศีวารมย์² และ ถวิล ลดาวัลย์³
Surachai Anutragulchai¹, Manoon Siwarom², and Tawil Ladawan³

¹ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น

²ด.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

³Ed.D.(Educational Administration) University of Georgia. U.S.A.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารและพนักงาน สังกัดสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 จำนวน 560 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อสำรวจสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ และประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ตัวแปรเชิงสาเหตุ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล 3) สัมพันธภาพ และ 4) ความรู้ในธุรกิจขององค์กร ตัวแปรผล คือ ประสิทธิภาพของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ซึ่งตัวแปรทั้งหมดประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 28 ตัว

2. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อยู่ในเกณฑ์ดีโดยมีค่าสถิติ ดังนี้ $\chi^2 / df = 1.140$, p-value = 0.064, GFI = 0.962, AGFI = 0.938, CFI = 0.998 และ RMSEA = 0.017

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) พบว่า 1) การบริหารจัดการ ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล และ สัมพันธภาพ มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) 2) ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล สัมพันธภาพ และการบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) 3) การบริหารจัดการ ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล สัมพันธภาพ และ ความรู้ในธุรกิจขององค์กร มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop the casual model of the structural relationship among the competencies of the strategic human resources managers affecting the effectiveness of the Regional Sales and Customer Services 2, TOT Public Company Limited, 2) to verify the competencies of the aforesaid causal model developed by the researcher with empirical data, and 3) to investigate the direct and total influences affecting the effectiveness of the aforesaid office. The samples taken for the present study were the managers and personnel of the above-mentioned office with the total number of 560 respondents using multi-stage random sampling. The research tool was a rating scale questionnaires with the Index of Item-Objective Congruence (IOC) between 0.80-1.00 and the reliability coefficient at 0.982, respectively.

The research findings were as follows:

1. As regards the causal model of the structural relationship among the competencies of the strategic human resources managers affecting the effectiveness of the aforesaid office, it was found that the causal model developed by the researcher consisted of four causal factors: 1) management 2) personal reliability 3) relationship, and 4) organization business knowledge. The dependent variables with the effectiveness of the aforesaid office on the other hand all taken together comprising 28 observable variables.

2. The causal model as above-mentioned was well congruent with the empirical data. The final model developed showed that the congruence between

the data and model indices were as follows: $\chi^2/df = 1.140$, P-value = 0.064, GFI = 0.960, AGFI = 0.93, CFI = 0.998 and RMSEA = 0.017.

3. The factors affecting direct, indirect and total effect on the effectiveness of the aforesaid office was found that 1) management, personal reliability and relationship exert direct effects on the effectiveness of the aforesaid office, 2) personal reliability, relationship and management exert in indirect effect on the effectiveness of the aforesaid office, 3) management, personal reliability, relationship, and organization business knowledge exert total effects on the effectiveness of the aforesaid office.

คำสำคัญ

สมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประสิทธิภาพ สำนักขายและบริการลูกค้า

Keywords

Competency of the human resources managers, Effectiveness, The Regional Sales and Customer

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญในเรื่องสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากรในองค์การมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการแข่งขัน และการพัฒนาขององค์การ สมรรถนะจะทำให้บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่ผลงานที่ดี และผลประกอบการโดยรวมขององค์การ บุคลากรจึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Capital) ที่สำคัญต่อการสร้างความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์การ และเป็นต้นทุนทางปัญญา (Intellectual Cost) ที่องค์การต่างๆ พยายามมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพ และความสามารถให้มีประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น ดังนั้น แนวความคิดเรื่องสมรรถนะจึงเข้ามามีบทบาทและนำมาใช้ในองค์การมากขึ้น ตามทัศนะของ Mc Clelland (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2004) กล่าวว่า สมรรถนะบุคคลมีที่มาจากพื้นฐานความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) วิธีคิด (Self-Concept) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ของการทำงานของบุคคลนั้น ในระยะยาวแล้วปัจจัยที่จะตัดสินอนาคตขององค์การ จึงไม่ใช่สินค้าหรือบริการ แต่จะเป็นสมรรถนะขององค์การ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมรรถนะบุคคลโดยตรง เพราะถ้าบุคลากรในองค์การมีสมรรถนะที่ดีแล้ว จะทำให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ประสิทธิผลที่องค์การต้องการ พสุ เดชะรินทร์ (2557) ระบุว่า บริษัท Bain and Company ได้ทำการสำรวจบริษัทต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา จำนวน 217 บริษัท ในปี ค.ศ. 2005 พบว่า มีการใช้ แนวคิดสมรรถนะ เป็นเครื่องมือในการบริหารอยู่ในลำดับที่ 6 จากจำนวน 25 รายการ และวัตถุประสงค์ในการใช้ ได้แก่ การพัฒนาพนักงานร้อยละ 90 ใช้ในการสัมภาษณ์สำหรับการเลื่อนตำแหน่งงานที่สูงขึ้น ร้อยละ 88 ใช้ประกอบการพิจารณาขึ้นค่าตอบแทน ร้อยละ 64 ใช้ฝึกอบรมและพัฒนาคนเฉพาะด้าน ร้อยละ 62 และมีการจ่ายค่าตอบแทนให้ตรงกับ

สมรรถนะที่ระบุเอาไว้ ร้อยละ 25 ในขณะเดียวกัน ขจรศักดิ์ ศิริมัย (2558) ระบุว่า มีบริษัทหลายแห่งในประเทศไทย ที่นำแนวคิดนี้มาใช้ในการบริหารและประสบความสำเร็จ เช่น บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) บริษัทเอไอเอส จำกัด(มหาชน) กลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ บริษัทโตโยต้า มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) ในปัจจุบันนี้บริษัทเอกชน รัฐวิสาหกิจ ต่าง ๆ กำลังให้ความสนใจหรืออยู่ในช่วงสร้างและพัฒนาระบบสมรรถนะของตนเอง สำหรับภาครัฐและรัฐวิสาหกิจก็เห็นความสำคัญ และให้ความสนใจในการนำระบบสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลเช่นเดียวกัน เช่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้จ้าง บริษัท HAY Group มาเป็นที่ปรึกษาในการสร้างและพัฒนาระบบสมรรถนะให้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ข้าราชการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่และส่งเสริมให้ปฏิบัติการกิจในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับภาครัฐ ซึ่งระบบราชการต้องเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสนองตอบความต้องการของประชาชนการเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจวัฒนธรรม การเมืองของโลก ของภูมิภาค และของประเทศไทย มีผลทำให้ข้าราชการต้องปฏิบัติงานแบบมีอาชีพมากขึ้น ผู้นำที่มีสมรรถนะจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Boener, Eisenbiss and Griesser (2007) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของผู้ตามและการดำเนินงานขององค์กร : ผลกระทบของผู้ผ่านการเปลี่ยนแปลง โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้นำสามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรและกระตุ้นสมาชิกในองค์กรทำให้องค์กรเกิดประสิทธิผลได้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัตนภัทร์ สุวรรณสิทธิ์ (2558) ที่ศึกษาการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ผ่านสมรรถนะหลักของบุคลากรสำนักงานประกันสังคม พบว่าสมรรถนะหลักของบุคลากรที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการทำงานเป็นทีม เช่นเดียวกับ สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์ (2549) ที่ศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า องค์ประกอบด้านสมรรถนะมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จากการศึกษาของนักวิชาการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหาร เป็นเครื่องมือที่จะชี้วัดคุณภาพของการบริหารจัดการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารระดับสูงของ สำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน) จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน)” ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นสารสนเทศที่สำคัญยิ่งในการเสริมสร้าง พัฒนาสมรรถนะผู้บริหารทุกระดับ ของบริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน) ให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ อันนำไปสู่ความเป็นนักบริหารมืออาชีพ ที่จะพัฒนาองค์กรได้อย่างถูกต้องทิศทางและสอดคล้องกับกลยุทธ์เป้าหมายทางธุรกิจ เพื่อประสิทธิผลของบริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) มีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) มีปัจจัยใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเคราะห์เอกสาร การสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ และ เทคนิคเชิงปริมาณ ได้แก่ การวิจัยเชิงสำรวจ ขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้เกณฑ์ของ Saris and Stronkhorst (1984) ที่กล่าวถึงขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 100 -150 คน แต่ในการวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ควรกำหนดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ (สุภมาศ อังศ์โชติ และคณะ, 2551) เนื่องจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เล็กเกินไป จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนสูง ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ 28 ตัวแปร เกณฑ์ขั้นต่ำของกลุ่มตัวอย่างจึงควรมีไม่น้อยกว่า 560 คน ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยการสุ่มจังหวัดมา 8 จังหวัด จาก 20 จังหวัด และแต่ละจังหวัดสุ่มมา 5 ศูนย์จากศูนย์ทั้งหมด แล้วเทียบสัดส่วนตามขนาดของกลุ่มประชากรที่มีอยู่ทั้ง 2 กลุ่มเพื่อให้เกิดการกระจายตัวของข้อมูลที่ศึกษา ได้จำนวนผู้บริหาร 101 คน พนักงาน 459 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 560 คน

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert เพื่อสำรวจสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ

สำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ซึ่งเครื่องมือมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8-1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่สนทนาแล้วสรุปเป็นความเรียง ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ ค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) ค่าสถิติของไคเซอร์-ไมเยอร์-อัลคิน (Measure of Sampling Adequacy หรือ Kaiser-Meyer-Olkin: KMO) และ ค่าสถิติวัดระดับสอดคล้องความกลมกลืน (Goodness of fit Measures)

ตารางที่ 1 เกณฑ์พิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง	เกณฑ์ระดับความสอดคล้อง
Chi-square (χ^2)	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value มากกว่า 0.05)
Chi-square /df (χ^2 / df)	น้อยกว่า 2 หรือน้อยกว่า 5 (กรณีโมเดลซับซ้อนมาก)
Comparative Fit Index (CFI)	ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป
Goodness of Fit Index (GFI)	ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)	ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	น้อยกว่า 0.05

ที่มา : สุภมาศ อังศุโชติ และคณะ (2551)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบความสัมพันธโครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ตัวแปรเชิงสาเหตุ คือ

1) ด้านการบริหารจัดการ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ (1) การคิดเชิงกลยุทธ์ (2) การวางแผน (3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (4) การประเมินกลยุทธ์ (5) ภาวะผู้นำ และ (6) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

2) ด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ (1) คุณธรรมจริยธรรม และความซื่อสัตย์ (2) ความรู้ ความสามารถ (3) การมุ่งผลสำเร็จ (4) การพัฒนาตนเอง (5) การมีวินัยในการทำงาน และ (6) ความภักดีต่อองค์กร

3) ด้านสัมพันธภาพ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว ประกอบด้วย (1) การทำงานเป็นทีม (2) การติดต่อสื่อสาร (3) การสร้างสัมพันธภาพ (4) การมุ่งในการบริการลูกค้า (5) ความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร และ (6) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

4) ด้านความรู้ในธุรกิจขององค์การ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ (1) ความรู้เกี่ยวกับความต้องการของลูกค้า (2) ความรู้เกี่ยวกับลักษณะเด่นขององค์การ และ (3) ความรู้เกี่ยวกับพนักงาน

ส่วนตัวแปรผล คือ ประสิทธิภาพของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว คือ (1) การยืดหยุ่นปรับตัวได้ (2) คุณภาพของผลผลิตหรือการบริการ (3) ประสิทธิภาพที่ได้มาตรฐาน (4) ความสำเร็จตามเป้าหมาย (5) ขวัญกำลังใจของบุคลากร (6) การเจริญเติบโตขององค์การ และ (7) ความมั่นคงยั่งยืนขององค์การ

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้อง ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนดังนี้ ค่าไค-สแควร์ ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.064$) ไค-สแควร์หารด้วยองศาอิสระ (χ^2 / df) มีค่าน้อยกว่า 2 ($\chi^2 / df = 1.140$) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.962 และ 0.938 ตามลำดับ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.998 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.017 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อ 1

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 พบว่า

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับค่าอิทธิพลจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การบริหารจัดการ ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล และ สัมพันธภาพ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) เรียงลำดับค่าอิทธิพลจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล สัมพันธภาพ และการบริหารจัดการ

3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิภาพของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) เรียงลำดับค่าอิทธิพลจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การบริหารจัดการ ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล สัมพันธภาพ และ ความรู้ในธุรกิจขององค์การ

ดังนั้นจึงถือได้ว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความน่าเชื่อถือและยอมรับได้ ดังที่ Saris and Stronkhorst (1984) ได้เสนอว่า ถ้ารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ร้อยละ 40 ย่อมถือว่าได้รูปแบบที่ดี และยอมรับได้

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) คือ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ และสมรรถนะด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล นำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก และมีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สูงที่สุด โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.787 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 และ 0.783 ตามลำดับ หมายความว่า ผู้บริหารที่มีการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการคิดเชิงกลยุทธ์ การวางแผนกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การประเมินกลยุทธ์ รวมถึงการมีภาวะผู้นำ และ มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร จะช่วยส่งผลให้การดำเนินงานของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) มีประสิทธิผลสูง โดยตัวแปรการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ เป็นตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสำคัญมากที่สุด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 สามารถอธิบายสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ได้มากที่สุด คือร้อยละ 92 และร้อยละ 91 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารจัดการ เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นตอน โดยผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่าเหมาะสมกับองค์การ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อนำองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ตามขั้นตอนการบริหาร ดังคำกล่าวของ Kaplan and Norton (2001) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “The Strategy-Focused Organization” ว่า ความสามารถในการดำเนินการให้ได้ตามแผนกลยุทธ์นั้นมีความสำคัญยิ่งกว่าคุณภาพของตัวแผนกลยุทธ์เอง การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดของการบริหารเชิงกลยุทธ์ เมื่อพิจารณากระบวนการทั้งสิ้นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ จะพบว่ามีการบวนการหลัก ๆ ที่มีความสำคัญอยู่ 2 กระบวนการ คือ กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับเกณฑ์รางวัลคุณภาพชาติ ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548) ที่ระบุว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดกลยุทธ์ นำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อความสำเร็จสูงสุดขององค์การได้ กล่าวคือการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญ ในขั้นที่จะทำให้ผู้บริหารกลายเป็นผู้บริหารมืออาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรลดา อมรวิวัฒนา (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความมีประสิทธิภาพ ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของบริษัทในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศไทย ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดต่อความมีประสิทธิภาพของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ในบริษัทผลิตเครื่องนุ่งห่มและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คือ ความสามารถเชิงกลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากร

มนุษย์ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จ คือ ผลจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และ ความสามารถเชิงเทคนิคในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

2. สมรรถนะด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สูงที่สุด มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 1.198 โดยส่งผลผ่านสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ และด้านสัมพันธภาพ หมายความว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรม และความซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถ มีการมุ่งผลสำเร็จ มีการพัฒนาตนเอง มีวินัยในการทำงาน และมีความภักดีต่อองค์กร โดยผ่านการบริหารจัดการที่ดี การมีสัมพันธภาพที่ดี จะส่งผลให้สำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) มีประสิทธิผลสูง ทั้งนี้ตัวแปรการมุ่งผลสำเร็จ เป็นตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้ความสามารถ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.99 และ 0.96 สามารถอธิบายสมรรถนะด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล ได้ร้อยละ 97 และร้อยละ 93 ตามลำดับ เนื่องจาก ความน่าเชื่อถือ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการสร้างการยอมรับ เป็นจุดเริ่มต้นของการสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดกระบวนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือ และการยอมรับปฏิบัติตามอย่างเต็มใจ อีกทั้งในการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตามจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือจึงแสดงถึงการที่ผู้บริหารได้รับความไว้วางใจและความเชื่อมั่นจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นพนักงาน ลูกค้า หรือ ผู้ถือหุ้น ดังคำกล่าวของ Ulrich and Brockbank (2005) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล เกิดจากชื่อเสียงของการรักษาสัญญา การทำในสิ่งที่พูด พูดในสิ่งที่ทำ และทำด้วยความซื่อสัตย์ เช่นเดียวกับ Kouzes and Posner (1997) ที่กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความจงรักภักดี (Loyalty) เกิดพันธะสัญญา (Commitment) และเกิดพลัง (Energy) ผู้นำที่แท้จริงจึงมิใช่ผู้ที่ออกคำสั่งบังคับ โดยอาศัยอำนาจหรือตำแหน่ง หากแต่จะต้องเป็นผู้ชี้แนะและคอยกระตุ้นให้ทุกคนอยากทำ ต้องการที่จะทำ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลจากการศึกษาวิจัยของ Kouzes และ Posner (1997) ที่ได้สำรวจความคิดเห็นจากคนกว่า 20,000 คน ที่อาศัยอยู่ใน 4 ทวีป ได้แก่ อเมริกา ยุโรป เอเชีย และออสเตรเลีย เพื่อจะสรุปคุณลักษณะของผู้นำ ได้คุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) จะต้องมีความจริงใจ (Being Honest) 2) จะต้องสามารถมองไปข้างหน้า (Being Forward-Looking) 3) จะต้องสามารถชนะใจ (Being Inspiring) และทำให้ทุกคนรู้สึกกระตือรือร้นเกิดพลัง และ 4) จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ (Being Competent) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เรชา ชูสุวรรณ (2550) ที่กล่าวว่า สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคล สามารถสะท้อนออกมาในรูปของคุณลักษณะส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความรู้สึก และส่งผลต่อการทำงาน การรับรู้เอกลักษณ์ของตนเอง ประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์และความจริง 2) การพัฒนาตนเอง 3) ความสามารถในการตัดสินใจ 4) การจัดการความเครียด 5) การคิดวิเคราะห์ 6) ความคิดรวบยอด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันดี ขยับรุ่งเรือง (2549) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการขององค์การธุรกิจโรงแรมและธุรกิจโรงพยาบาล พบว่า สมรรถนะด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล สามารถอธิบายสมรรถนะของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการขององค์การได้ร้อยละ 16.37 ประกอบด้วย 1) ความมีจริยธรรมและความซื่อสัตย์

2) ความสามารถทางการสื่อสาร 3) ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ 4) การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสำเร็จ 5) ภาวะผู้นำ และ 6) การตระหนักรู้และพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในทุกระดับ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในทุกระดับ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล เพื่อสร้างความไว้วางใจ และการยอมรับนับถือ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ สมรรถนะด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล และสมรรถนะด้านสัมพันธภาพ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้บริหารระดับสูงของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ควรกำหนดสมรรถนะดังกล่าวเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่จะถูกคัดเลือกมาเป็นผู้บริหารในทุกระดับ ของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

2.2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านความน่าเชื่อถือส่วนบุคคล มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะด้านสัมพันธภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผู้บริหารของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ต้องสร้างการยอมรับ ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น ความเคารพนับถือ ความเข้าใจซึ่งกันและกันจากผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นไปในทางที่ดี ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการวิจัยพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อนำข้อสรุป และข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบกับ มาสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหารระดับสูงต่อไป

3.2 ควรศึกษาประสิทธิผลของสำนักขายและบริการลูกค้าภูมิภาคที่ 2 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในแต่ละระดับของการบริหารจัดการ เพื่อจะได้วัดประสิทธิผลได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และบริบทของหน่วยงาน

บรรณานุกรม

- ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2558). **แนวทางการพัฒนาระบบสมรรถนะเพื่อพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. สืบค้นจาก <http://competency.rmutp.ac.th/บทนำ/>
- จันดี ชัยรุ่งเรือง. (2549). **การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการขององค์กร**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- จิตรลดา อมรวัฒนา. (2553). **การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของการบริหารทรัพยากร มนุษย์เชิงกลยุทธ์ : กรณีศึกษาบริษัทภายใต้อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับต่ำกับ อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง**. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 33(125), 46-78.
- พสุ เดชะรินทร์. (2557). **เครื่องมือทางการจัดการชนิดใดที่เป็นที่นิยมใช้มากที่สุดในโลก**. สืบค้นจาก <http://pasudecharin.blogspot.com/2014/02/2002-2002.html>
- รัตนภัทร์ สุวรรณสิทธิ์. (2558). **การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผ่านสมรรถนะหลักของบุคลากรสำนักงานประกันสังคม**. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*. 8(2), 2217-2235.
- เรชา ชูสุวรรณ. (2550). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของสมรรถนะบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). **เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ 2548**. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สุกัญญา รัตมิตธรรมโชติ. (2004). **Competency: เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้**. *Productivity*, 9(53), 44 – 48.
- สุภมาศ อังศุโชติ และคณะ. (2551). **สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL**. กรุงเทพฯ: มิสชั่นมีเดีย จำกัด.
- สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์. (2549). **การพัฒนาแบบความสัมพัทธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิต วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Boerner, S., Eisenbeiss, S., & Griesser, D. (2007). **Follower behavior and organizational performance: The impact of transformational leaders**. *Journal of Leadership and Organizational Studies*. 13(3), 15–26.
- Kaplan, R.S., & Norton, D.P. (2001). **The Strategy-Focused Organization: How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Competitive Environment**. Boston: HBS Press.
- Kouzes, J.M., & Posner, B.Z. (1997). **The Leadership Challenge**. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

- Saris, W.E., & Stronkhorst, L.H. (1984). **Causal Modeling in Non-experimental Research: An Introduction to the LISREL approach**. Sociometric Research Foundation Amsterdam. Retrieved from www.emeraldinsight.com/Emerald Full Text Article
- Ulrich, D., & Brockbank, W. (2005). **The HR Value Proposition**. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press.

การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

THE QUALITY OF WORK LIFE FOR LECTURER IN SUAN DUSIT UNIVERSITY

อัมพร ศรีประเสริฐสุข¹ พศรินทร์ ก่อเลิศวรพงศ์² พรเพ็ญ ไตรพงษ์³ และยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล⁴
Amphorn Sriprasertsuk¹, Passarin Korlertworapong², Pornpen Traiphong³
and Yutthapong Leelakitpaisarn⁴

- ¹ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
- ² คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
- ³ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
- ⁴ ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานส่วนท้องถิ่น รองคณบดีคณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสาย
วิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสาย
วิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ใน
การสอนในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษาที่ 2557 ซึ่งประกอบไปด้วย
คณะครุศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนการเรือน และโรงเรียนการท่องเที่ยวและบริการ โดยได้คัดเลือกกลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 260 คน และกลุ่มตัวอย่างใช้ในการสัมภาษณ์จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ได้แก่แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ
ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ t-test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัยมีดังนี้ คือระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ ในภาพรวม
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 0.59) และเมื่อดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ได้ผลการวิจัย
ดังนี้

1. บุคลากรสายวิชาการที่มีเพศ อายุ คณะที่สังกัด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมี
คุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. บุคลากรสายวิชาการที่มีระดับการศึกษา สถานภาพการจ้าง ตำแหน่งทางวิชาการ จำนวน
ชั่วโมงสอน แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ABSTRACT

The purpose of this research was to study 1) To study quality of work life for lecturer in Suan Dusit University and 2) To compare quality of work life for lecturer in Suan Dusit University with personal factors and performance factors. The populations in this research were lecturers in Suan Dusit University who perform teaching in Bachelor degree level in academic years 2014, which include Faculty of Education, Nursing, Business Administration, Humanities and Social Sciences, Science and Technology, School of Culinary Arts and School of Tourism and Hospitality Management. The samples were 260 lecturers and 10 samples for in depth interviews. The research instrument were Questionnaire about quality of work life which developed for this research and interview form which analyzed data by descriptive statistics included Mean standard deviation and percentage and inferential statistics included t-test, F-test.

From the study, the overall level of quality of work life of samples were in medium levels ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 0.59) and the result of hypothesis testing were as follows:

1. Lecturers with different gender, age, faculty and income per month had difference quality of work life with a statistical significance level at .05.
2. Lecturers with different education levels, working status, academic position and working hours had no difference quality of work life.

คำสำคัญ

คุณภาพชีวิตการทำงาน บุคลากรสายวิชาการ

Keywords

Quality of work life, Lecturer

ความสำคัญของปัญหา

ในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ก็ตาม การดำเนินงานจะประกอบด้วยทรัพยากรอย่างน้อย 4 ประการ (อาทิตติยา ดวงสุวรรณ, 2551) คือ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้ ปัจจัยด้านคนนั้นนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญกว่าทรัพยากรด้านอื่น ๆ เนื่องจากองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนถึงแม้มีทรัพยากรพร้อมทุกด้าน แต่หากขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถก็ไม่สามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ได้ แต่หากหน่วยงานใดก็ตามมีคนที่มีความรู้ความสามารถย่อมมีโอกาสที่จะทำงานให้มีประสิทธิภาพได้ โดยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก ในด้านของการเอาใจใส่ต่อทรัพยากรมนุษย์ภายในหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต้อง

ให้ความสำคัญ ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของบุคลากรทุกระดับ รวมถึงการผสมผสานความต้องการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรภายในหน่วยงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ซึ่งการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นสิ่งที่ส่งผลให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สามารถปรับปรุงการเพิ่มผลผลิตได้ โดยมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายใน สำหรับปัจจัยภายนอกคือ สภาพแวดล้อมในการทำงานจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนเรามีความสุขกับการทำงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน (สันติ บางอ้อ, 2540)

คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำงานในปัจจุบัน เนื่องจากบุคคลถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ ตลอดจนเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานมีปัจจัยพื้นฐานมาจากสภาพการดำรงชีวิตที่ดี องค์ประกอบของตัวกำหนดคุณภาพชีวิตการทำงานที่เอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานทั้งความรู้สึกที่เกิดจากความพึงพอใจในการทำงานและขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง, 2551) โดยส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่องาน และทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรนอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมในเรื่องสุขภาพจิต ช่วยให้เจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพขององค์กร และยังช่วยลดปัญหาการขาดงาน การลาออก การลดอุปสรรค และส่งเสริมให้ได้ผลผลิตและการบริการที่ดีทั้งคุณภาพและปริมาณ (ทิพวรรณ ศิริคุณ, 2542) คุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลต่อองค์กร 3 ประการ คือ ประการแรก ช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์กร ประการที่สอง ช่วยเพิ่มขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นแรงจูงใจให้แก่พวกเขาในการทำงานประการสุดท้าย คุณภาพชีวิตการทำงานจะช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้วย (Huse & Cummings, 1985) ซึ่งในการทำงานจะเน้นไปที่การสร้างความสะดวกสบาย สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย โดยเฉพาะพยายามสร้างให้คนทำงานมีความสุขกับงาน (Cascio, 2003)

ในส่วนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นสถาบันการศึกษาที่ได้รับการยอมรับในฐานะของมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพในสาขาต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับของสังคมมาอย่างยาวนาน แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของทางมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่างๆเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเตรียมการของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งส่งผลต่อระบบการบริหารงานในมหาวิทยาลัยในหลายด้านที่จะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างและรูปแบบของการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย รวมถึงในด้านนโยบายและแผนงานด้านบุคลากร

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะของสถาบันการศึกษา บุคลากรประเภทหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างมาก นั่นคือ บุคลากรสายวิชาการหรืออาจารย์ ซึ่งมีหน้าที่สำคัญตามภารกิจที่ทางมหาวิทยาลัยมอบหมายใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับการพัฒนาของมหาวิทยาลัย ซึ่งหากว่าในการปฏิบัติงาน บุคลากรสามารถประเมินเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของตนเองในเชิงบวก ก็จะสามารถส่งผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ประกอบกับการศึกษาด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นสิ่งที่จะสามารถสะท้อนถึงความพึงพอใจในการทำงานและเจตคติของบุคลากรที่มีต่อการปฏิบัติงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรสายวิชาการในด้านนี้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถเป็นข้อมูลและเป็นแนวทางของมหาวิทยาลัยในการดำเนินการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ ตลอดจนเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจได้นำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

บุคลากรสายวิชาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับใด และบุคลากรสายวิชาการที่มีลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ใน 8 ด้าน ประกอบด้วยด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ด้านสถานภาพที่ทำงานปลอดภัยและมีสุขลักษณะ ด้านความสมดุลระหว่างงานและชีวิตความเป็นอยู่ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านทรัพยากร สารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความภาคภูมิใจในงานและองค์กร
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรสายวิชาการที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
2. บุคลากรสายวิชาการที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
3. บุคลากรสายวิชาการที่มีคณบดีที่สังกัดแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
4. บุคลากรสายวิชาการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
5. บุคลากรสายวิชาการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
6. บุคลากรสายวิชาการที่มีสถานภาพการจ้างแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
7. บุคลากรสายวิชาการที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน
8. บุคลากรสายวิชาการที่มีจำนวนชั่วโมงสอนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการสอนในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประจำปีการศึกษาที่ 2557 ในระดับปริญญาตรี โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณอิงหลักของ Yamane (1973) โดยใช้ความคลาดเคลื่อนการกำหนดตัวอย่างที่ระดับร้อยละ 5 ค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยวิเคราะห์ค่าร้อยละ จากบุคลากรสายวิชาการจำนวนทั้งสิ้น 669 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 251 คน และเก็บแบบสอบถามทั้งหมด 260 ชุด โดยใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วน (Quota Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) คณะครุศาสตร์ จำนวน 84 คน สุ่มเก็บข้อมูลจำนวน 33 คน
- 2) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 134 คน สุ่มเก็บข้อมูลจำนวน 50 คน
- 3) คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 188 คน สุ่มเก็บข้อมูลจำนวน 73 คน
- 4) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 108 คน สุ่มเก็บข้อมูลจำนวน 40 คน
- 5) คณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 41 คน สุ่มเก็บข้อมูลจำนวน 18 คน
- 6) โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ จำนวน 57 คน สุ่มเก็บข้อมูลจำนวน 23 คน
- 7) โรงเรียนการเรือน จำนวน 57 คน สุ่มเก็บข้อมูลจำนวน 23 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ใช้แบบสอบถามเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ทั้งสิ้นรวม 260 คน และแบบสัมภาษณ์บุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 10 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร วารสาร บทความ เว็บไซต์ และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรสายวิชาการ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้รูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ในการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ข้อมูลเชิงปริมาณจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้การวิเคราะห์สถิติจากการนำข้อมูลที่ได้อ้างอิงแล้ววิเคราะห์ด้วยระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

สถิติอ้างอิง ได้แก่ t-test, One way ANOVA และหากพบว่ามีค่าแตกต่างของค่าเฉลี่ยใช้การเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe's

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 260 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 69.60 อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 ขณะที่สังกัดส่วนใหญ่

คือคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 28.10 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือระดับปริญญาโท จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 73.80 มีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ที่ 25,001 – 30,000 บาท จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 มีตำแหน่งทางวิชาการส่วนใหญ่ในตำแหน่งอาจารย์ จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 86.50 และมีจำนวนชั่วโมงสอนส่วนใหญ่อยู่ที่ 6-9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 0.59) โดยเรียงลำดับจากระดับคะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตในการทำงาน 5 อันดับแรก พบว่า อันดับที่ 1 คือ ท่านสามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาได้ดี ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 1.76) อันดับที่ 2 คือ การปฏิบัติหน้าที่ของท่านมีความสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศ ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 3.31) อันดับที่ 3 คือ ท่านคิดว่าองค์กรของท่านเป็นองค์กรที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 3.38) และ ท่านเชื่อว่าองค์กรของท่านเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 3.13) อันดับที่ 4 คือ ท่านมีความภูมิใจที่ทำงานที่ องค์กรแห่งนี้ ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 3.08) และการได้ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรแห่งนี้ทำให้ท่านได้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในสังคม ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 3.26) และอันดับที่ 5 คือ ครอบครัวของท่านให้การสนับสนุนในการทำงานกับองค์กรนี้ ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 3.21) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐาน และได้ผลการทดสอบดังนี้คือ

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานตามตัวแปรเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	t	Sig
ชาย	79	203.71	2.368	.019
หญิง	181	195.71		
รวม	260	198.14		

บุคลากรสายวิชาการที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานตามตัวแปรอายุ คณะที่สังกัด ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพการจ้าง ตำแหน่งทางวิชาการ จำนวนชั่วโมงสอน

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
อายุ	ระหว่างกลุ่มภายใน	6904.760	3	2310.587	3.714	.012
	กลุ่ม	158642.256	256	619.696		
	รวม	165547.256	259			
คณะที่สังกัด	ระหว่างกลุ่มภายใน	12078.342	6	2013.057	3.319	.004
	กลุ่ม	153468.674	253	606.596		
	รวม	165547.015	259			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่มภายใน	1393.485	2	696.743	1.091	.337
	กลุ่ม	164153.530	257	638.730		
	รวม	165547.015	259			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่มภายใน	9705.983	3	3235.328	5.315	.001
	กลุ่ม	155841.032	256	608.754		
	รวม	165547.015	259			
สถานภาพการจ้าง	ระหว่างกลุ่มภายใน	2451.332	3	817.111	1.283	.281
	กลุ่ม	163095.683	256	637.093		
	รวม	165547.015	259			
ตำแหน่งทางวิชาการ	ระหว่างกลุ่มภายใน	286.691	2	143.345	.223	.800
	กลุ่ม	165260.325	257	643.036		
	รวม	167746.015	259			
จำนวนชั่วโมงสอน	ระหว่างกลุ่มภายใน	955.062	2	477.531	.746	.475
	กลุ่ม	164591.953	257	640.436		
	รวม	165547.015	259			

บุคลากรสายวิชาการที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลจากการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc Test) พบว่า บุคลากรที่มีอายุ 20-30 ปี มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างจากอายุ 31-40 ปี และ 51-60 ปี และพบว่าบุคลากรที่มีอายุ 51-60 ปี มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างจากระดับอายุ 31-40 ปี และอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

บุคลากรสายวิชาการที่มีคณะที่สังกัดแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลจากการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc Test) พบว่าบุคลากรสังกัดคณะวิทยาการจัดการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างจากบุคลากรคณะพยาบาลศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

บุคลากรสายวิชาการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บุคลากรสายวิชาการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลจากการเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc Test) พบว่าบุคลากรที่มีรายได้ 30,001 ขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างจากบุคลากรที่มีรายได้ 15,000-20,000 บาท และ 20,001-25,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

บุคลากรสายวิชาการที่มีสถานภาพการจ้างแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บุคลากรสายวิชาการที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บุคลากรสายวิชาการที่มีจำนวนชั่วโมงสอนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

สมมติฐานข้อ 1 บุคลากรสายวิชาการที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันโดยจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของสัมฤทธิ์ อภัยพงศ์ (2548) ได้พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้แก่ปัจจัยด้านเพศ แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสุรชัย แก้วพิกุล (2552) ที่พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยพยาบาลตำรวจที่มีเพศต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการที่บุคลากรสายวิชาการที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก รูปแบบหรือลักษณะงานในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสายวิชาการในมหาวิทยาลัยสวนดุสิตแม้ว่าจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่ในการปฏิบัติหน้าที่อาจมีความแตกต่างในแง่ของรูปแบบและความต้องการของบุคลากรทั้งสองเพศซึ่งมีความแตกต่างกัน และสามารถส่งผลต่อความรู้สึกที่มีต่องาน โดยเพศหญิงอาจให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์และครอบครัว แต่เพศชายอาจมุ่งเน้นที่ประเด็นของความสำเร็จหรือสิ่งที่ได้รับจากการทำงาน จึงอาจส่งผลให้บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 2 บุคลากรสายวิชาการที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันโดยจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบความแตกต่างจำนวน 4 คู่ คือบุคลากรที่มีอายุ 20-30 ปี มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างจากอายุ 31-40 ปี และ 51-60 ปี และพบว่าบุคลากรที่มีอายุ 51-60 ปี มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างจากระดับอายุ 31-40 ปี และอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยผลการศึกษาลักษณะการศึกษาค้นคว้าของธิดาวลัย ปลื้มคิด (2551) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยพบว่าปัจจัยที่ด้านอายุมีความสัมพันธ์กับ

ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน และการศึกษาของวงเดือน เลหาวัฒนภิญโญ และคณะ (2552) ที่ได้ทำการศึกษาคูณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี โดยพบว่าพยาบาลที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกันอาจเนื่องมาจากอายุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับการปฏิบัติงาน โดยบุคลากรที่มีอายุน้อยกว่าอาจมีระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ตลอดจนได้รับค่าตอบแทนหรือการยอมรับในการทำงาน มีความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพภาพและความมั่นคง ส่วนบุคลากรที่มีอายุน้อยกว่าอาจเป็นช่วงระยะเวลาเริ่มต้นในการเรียนรู้การทำงาน แสวงหาความต้องการของชีวิต โดยช่วงอายุของแต่ละบุคคล ย่อมส่งผลต่อมุมมองที่มีต่อชีวิตและการทำงานที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้บุคลากรสายวิชาการที่มีอายุแตกต่างกันคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 3 บุคลากรสายวิชาการที่มีคณะที่สังกัดแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีคณะที่สังกัดแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่พบความแตกต่าง 1 คู่ คือบุคลากรสังกัดคณะวิทยาการจัดการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างจากบุคลากรคณะพยาบาลศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของธิดาวลัย ปลื้มคิด (2551) ที่ได้ทำการศึกษาคูณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านหน่วยงานที่สังกัด มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งการที่ปัจจัยในด้านคณะที่สังกัดส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ แม้ว่าจะมีความแตกต่างรายคู่จำนวนไม่มาก อาจมีผลมาจากรูปแบบของการบริหารจัดการตลอดจนนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคลากรมีความแตกต่างกัน รวมถึงสิ่งที่สำคัญคือมุมมองด้านการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีความแตกต่างกัน จึงอาจส่งผลให้บุคลากรสายวิชาการที่มีคณะที่สังกัดแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน

สมมติฐาน ข้อ 4 บุคลากรสายวิชาการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันโดยจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสอดคล้องกับมยุรี แก้วประภา (2552) ที่ทำการศึกษาพบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน และวิไลพร บุญรอด (2552) ที่ได้ทำการศึกษาคูณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยพบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับแสงไชยสุวรรณ (2551) ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แก่ ปัจจัยด้านระดับการศึกษาจากการศึกษาพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีความแตกต่างทางด้านระดับการศึกษามีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษาคั้งนี้ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาในระดับปริญญาโท รวมถึงการที่ไม่ว่าบุคลากรสายวิชาการจะมีระดับการศึกษาในระดับใด แต่เมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะบุคลากรสายวิชาการย่อมต้องมีภารกิจและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบใกล้เคียงกัน ตลอดจนมหาวิทยาลัยมีรูปแบบการสนับสนุนความก้าวหน้าและมีรูปแบบการประเมินผล

งานในรูปแบบเดียวกัน ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้บุคลากรสายวิชาการที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 5 บุคลากรสายวิชาการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน โดยจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยจากการเปรียบเทียบรายคู่ พบความแตกต่างจำนวน 2 คู่ คือ บุคลากรที่มีรายได้ 30,001 ขึ้นไปมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างจากบุคลากรที่มีรายได้ 15,000-20,000 บาท และ 20,001-25,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยสอดคล้องกับการศึกษาของเชษฐา โพธิ์ประทับ และคณะ (2540) โดยพบว่าข้าราชการและลูกจ้างประจำมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีรายได้แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับการศึกษา อิตาวัลย์ ปลื้มคิด (2551) ที่ทำการศึกษพบว่าปัจจัยด้านระดับเงินเดือนมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เนื่องจากปัจจัยในด้านรายได้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิตของบุคคล ในการได้มาซึ่งค่าตอบแทนเพื่อการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิต การดูแลตนเองและครอบครัว ตลอดจนความสะดวกสบายในชีวิต การได้รับค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมตามความคิดของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของบุคคลและส่งผลกระทบต่อประเมิณคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งการมีระดับของรายได้ของแต่ละบุคคลได้รับเป็นค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันจึงส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 6 บุคลากรสายวิชาการที่มีสถานภาพการจ้างแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันโดยจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีสถานภาพการจ้างแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับมยุรี แก้วประภา (2552) ที่พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่มีอัตราจ้างที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าบุคลากรที่มีสถานภาพการจ้างแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน โดยไม่ว่าจะเป็นบุคลากรสายวิชาการในสถานะใด คือ ข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย หรืออาจารย์ประจำตามสัญญาจ้าง ต่างก็มีรูปแบบการดำเนินงานหลักที่เป็นรูปแบบเดียวกันคือ การสอน การวิจัย การบริการวิชาการสู่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งบุคลากรสายวิชาการทุกสถานะต้องปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน ตลอดจนนโยบายในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยที่มีการให้ความสำคัญต่อบุคลากรเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้บุคลากรสายวิชาการที่มีสถานภาพการจ้างที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 7 บุคลากรสายวิชาการที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันโดยจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสอดคล้องกับมาลินี คำเครือ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน รวมถึงการศึกษาของวงเดือน เลหาวัฒนภิญโญ และคณะ (2552) ที่พบว่าพยาบาลที่มีสถานภาพ ตำแหน่ง และความก้าวหน้า ความมั่นคงในงานแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน จากผลการ

ทดสอบสมมติฐานในด้านความแตกต่างของบุคลากรด้านตำแหน่งทางวิชาการ แม้ว่าการดำรงตำแหน่งทางวิชาการอาจส่งผลกระทบต่อความแตกต่างของบุคลากรในด้านสถานะ ค่าตอบแทน แต่ในด้านของการปฏิบัติงาน ซึ่งแม้รูปแบบหรือข้อบังคับต่าง ๆ อาจไม่เหมือนกัน แต่ภารกิจของผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการในระดับต่าง ๆ ก็มีข้อกำหนดในการปฏิบัติหน้าที่ อาทิ ชั่วโมงการสอน การสร้างผลงานทางวิชาการหรือการวิจัย ที่ต้องปฏิบัติต่างก็มีข้อกำหนดให้บุคลากรต้องปฏิบัติตาม รวมถึงอาจเป็นผลมาจากการบริหารงานของมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียม จึงส่งผลให้บุคลากรสายวิชาการที่มีตำแหน่งทางวิชาการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 8 บุคลากรสายวิชาการที่มีจำนวนชั่วโมงสอนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน โดยจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสายวิชาการที่มีจำนวนชั่วโมงสอนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของธิดาวลัย ปลื้มคิด (2551) ที่พบว่าระยะเวลาในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แต่ไม่สอดคล้องมาลินี คำเครือ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร พบว่า จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์มีผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 6 ด้าน โดยเมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาอาจเนื่องมาจาก บุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับภาระหน้าที่ในการปฏิบัติทางด้านการสอน ซึ่งทางมหาวิทยาลัยได้มีการระบุจำนวนชั่วโมงสอนอย่างชัดเจน ตลอดจนในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละหลักสูตรหรือคณะ จะมีการประชุมหรือชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ของการปฏิบัติงาน โดยบุคลากรจะต้องรับทราบและมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนก่อนเปิดภาคเรียน จึงเป็นผลให้บุคลากรสายวิชาการมีความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบด้านการสอน และส่งผลให้บุคลากรสายวิชาการที่มีจำนวนชั่วโมงสอนที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพชีวิตในการทำงาน ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง อาจสะท้อนถึงมุมมองที่มีต่อการปฏิบัติงานในแง่ของความรู้สึกของบุคลากรสายวิชาการส่วนใหญ่ว่ายังได้รับการสนับสนุนด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานมากนัก โดยเฉพาะด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอมีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดจากทั้งหมด 8 ด้าน รวมถึงจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรที่มีระดับค่าตอบแทนที่แตกต่างกันนั้นมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกันเช่นกัน ดังนั้นผลจากการศึกษาในครั้งนี้อาจเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดค่าตอบแทนที่เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในด้านนี้ โดยอาจมีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนทั้งในส่วนของค่าจ้าง เงินเดือน ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2. นอกจากนี้จากผลการประเมินคุณภาพชีวิตในการทำงาน ในด้านที่ได้ผลการประเมินเฉลี่ยระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านทรัพยากร สารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวก ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานและชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องควรพิจารณาเกี่ยวกับการให้ความสำคัญการพัฒนาตนเองของบุคลากรเพื่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสนับสนุนด้านทรัพยากรและสารสนเทศที่สอดคล้องและพอเพียงกับการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ตลอดจนการสนับสนุนให้ความรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและการดำรงชีวิตของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีแนวทางในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสะท้อนถึงความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสนับสนุนในด้านอื่น ๆ ที่จะมีส่วนในการเสริมสร้างการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรให้เพิ่มมากขึ้นซึ่งอาจเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตลอดจนการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคคลในเชิงลึกเพิ่มมากขึ้น โดยอาจมีการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อย เพื่อค้นหาแนวทางในการศึกษาข้อมูลและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม
2. อาจมีการพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการเพิ่มขึ้น อาทิ สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หลักสูตรที่สังกัด เป็นต้น
3. การศึกษาในครั้งต่อไปอาจมีการพิจารณาการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานควบคู่กับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในด้านอื่น ๆ อาทิ ความผูกพันในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ตลอดจนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นต้น เพื่อพิจารณาว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรนั้นสามารถส่งผลต่อตัวแปรดังกล่าวหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการต่อไป

บรรณานุกรม

- เชษฐา โพธิ์ประทับ และคณะ. (2540). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการและลูกจ้างประจำ**.
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพวรรณ ศิริคุณ. (2542). **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร: ศึกษากรณีบริษัทบริหารสินทรัพย์ สถาบันการเงิน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธิดาวลัย ปลื้มคิด. (2551). **คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาลินี คำเครือ. (2554). **คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร**.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สถิติประยุกต์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มยุรี แก้วประภา. (2552). **คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้**. ปัญหาพิเศษบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ. (2551). **คุณภาพชีวิตในการทำงานของลูกจ้างชั่วคราวรายปี กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ**. ตีพิมพ์: มหาวิทยาลัย สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดตรัง.

- วงศ์เดือน เลขาหัวหน้าวิทยุโณ, พัชมน สุริโย, เกล็ดดาว ลิ้มปิศิลป์ และพัชรา ยิ้มศรวล. (2552). **คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี**. เพชรบุรี: โรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี.
- วิไลพร บุญรอด. (2552). **การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สันติ บางอ้อ. (2540). **การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน Productivity World**. 2 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2540), 39-40.
- สัมฤทธิ์ อภัยพงศ์. (2548). **การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1**. **วารสารวิชาการสานปัญญา โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 88-98.
- สุรัชย์ แก้วพิกุล. (2552). **คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แสง ไชยสุวรรณ. (2551). **คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อาทิตติยา ดวงสุวรรณ. (2551). **การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการกับพนักงานมหาวิทยาลัย กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่**. **วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. 19(2), 1-15.
- Casio F. Wayne. (2003). **Managing Human Resource: Productivity, Quality of work life, Profit**. Boston: McGraw-Hill.
- Huse, E. & Cumming, T. (1985). **Organization Development and Change**. New York: West Publishing.
- Yamane. (1973). **An Introductory Analysis**. New York: Harper and Row.

บทบาทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมิติของการจัดการความเสี่ยง

**THE ROLE OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT
OVER DIMENSION OF RISK MANAGEMENT**

ชลธิชา ทิพย์ประทุม¹ และพฤกษ์ สุพรรณาลัย²
Chonticha Tippratum¹ and Pruk Suphanalai

¹สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จังหวัดกรุงเทพมหานคร
²ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ บริษัท สแกน – ไอที (ประเทศไทย) จำกัด

บทคัดย่อ

บทความนี้ใช้การศึกษาและวิเคราะห์บนพื้นฐานของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับบทบาทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมิติของการจัดการความเสี่ยง โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) อธิบายความหมายและผลกระทบของความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และ 2) อธิบายบทบาทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมิติของการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้ เพื่อให้องค์กรได้ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทในการลดผลกระทบจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในองค์กรทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ตลอดจนแสวงหาแนวทางป้องกันและทำให้ความเสี่ยงนั้นส่งผลกระทบต่อองค์กรน้อยที่สุด เนื่องจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งความสูญเสียในองค์กร โดยฝ่ายบริหารและฝ่ายทรัพยากรมนุษย์จะมีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และดำเนินการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ดังนั้น ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการความเสี่ยง แต่ในทางกลับกัน ทรัพยากรมนุษย์ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเสียหายด้วยเช่นกัน จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญในมิติของการจัดการความเสี่ยงในองค์กรโดยตรง

ABSTRACT

This article investigate and analyze base on theoretical and empirical evident regarding to the role of human resource management over dimension of risk management with 2 aim follows 1) descript meaning and impact of risk over human resource related and 2) Explain human resource's role in dimension of risk management including provide suggestion to applying and to encourage the organization to getting more profoundly understanding the importance of human resource on reducing risk's effect which might be happens in organization and also prepare the preventive plan the effect of risk since this is a necessary factor to getting waste in organization which management and human resource department will involve

to defining on risk strategy, policy and operation process, hence human resource will be the key player in risk management but in other hand, human resource also be the factor to makes the risk, as mentioned displayed human resource has a key role and direct impact over the dimension of risk management.

คำสำคัญ

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความเสี่ยง

Keywords

Human Resource Management, Risk Management

บทนำ

หน้าที่สำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันที่ต้องดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความผันผวนและไม่แน่นอน คือ การจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนควบคุมและลดผลกระทบของภัยคุกคามทางกายภาพและทางการเงินให้กับองค์กร โดยความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากปัจจัยภายนอกไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงที่เป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หรือได้รับอิทธิพลมาจากองค์กรเอง ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงที่มาจากความรู้ ทักษะ และลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมเพราะความเสี่ยงเป็นผลสืบเนื่องจากระดับของประสบการณ์ สมรรถนะ และความประพฤติของพนักงานในองค์กร

ดังนั้น การบริหารองค์กรภายใต้ความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความผันผวนจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การแข่งขัน กฎระเบียบ และความเป็นโลกาภิวัตน์ ทำให้องค์กรต้องปรับทิศทางการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Bitsch et al., 2006) เนื่องจากการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันให้แก่องค์กร (Elahi, 2013)

แต่สิ่งที่ท้าทายสำหรับองค์กรในปัจจุบัน คือ การจัดการความเสี่ยงที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกิดจากทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร โดย Bitsch & Harsh (2004) กล่าวว่า ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์รับรู้ว่ามีสาเหตุของความเสียหายเหล่านี้เกิดจาก 7 กระบวนการ ได้แก่ 1) การรับสมัครและการคัดเลือก 2) การฝึกอบรมและการพัฒนา 3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และระเบียบวินัย 4) ความก้าวหน้าในอาชีพและแรงงานสัมพันธ์ 5) การจ่ายค่าตอบแทน 6) แรงงานต่างด้าว และ 7) กฎหมายแรงงานและการควบคุมแรงงาน ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสามารถเกิดความเสี่ยงได้ในทุกระบวนการของการจัดการทรัพยากรมนุษย์

จึงอาจกล่าวได้ว่า หากองค์กรต้องการลดผลกระทบที่เกิดจากความเสี่ยงนั้น สิ่งที่ต้องมี คือ ทักษะและสติปัญญาของผู้ที่มีบทบาทในการจัดการความเสี่ยงนั่นเอง บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) อธิบายความหมายและผลกระทบของความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และ 2) อธิบายบทบาทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในมิติของการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้ เพื่อให้องค์กรได้ทำความเข้าใจ

อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทในการลดผลกระทบจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในองค์การทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ตลอดจนแสวงหาแนวทางป้องกันและทำให้ความเสี่ยงนั้นส่งผลกระทบต่อองค์การน้อยที่สุด

เนื้อหา

ความเสี่ยง (Risk) เป็นความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ (Uncertainty situation) ที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ และมีระดับความรุนแรงเพียงใด หน้าที่ขององค์การคือ การรับมือเมื่อความเสี่ยงนั้นเกิดขึ้น โดยเริ่มต้นจากการแสวงหาแนวทางป้องกันและจัดการกับความเสี่ยง เพราะความเสี่ยงจะนำมาสู่ความเสียหาย (Hazard) ทั้งทางกายภาพ (Physical) ทางศีลธรรม (Moral) และทางจิตสำนึกในการป้องกันความเสี่ยง (Morale) การจัดการความเสี่ยงจึงเป็นกิจกรรมทางธุรกิจที่สำคัญเพื่อให้องค์การสามารถคงอยู่และเติบโตได้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผันผวนและไม่แน่นอน (Baker et al., 1999) โดยพัฒนาเป็นฟังก์ชันหลักในการดำเนินงานของทุกองค์การเพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมและจัดการความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Dionne, 2013)

ดังนั้น ประการแรก ผู้บริหารและพนักงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจความหมายและผลกระทบของความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ก่อน ซึ่งมีนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยง โดยผู้เขียนได้รวบรวมและสังเคราะห์ พบว่า มีความหมายเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน จึงสามารถสรุปได้ดังนี้

การจัดการความเสี่ยง (Risk management) เป็นการจัดการและควบคุมสถานะความเสี่ยงที่เป็นบ่อเกิดแห่งความสูญเสียหลายประการอันจะส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ “การสูญเสียทรัพยากรมนุษย์” ที่มีความสามารถต่อการดำเนินงานขององค์การและมีความสามารถในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ทางธุรกิจ (Nickson, 2001) หรือที่เรียกว่าคนเก่ง (Talent) เนื่องจากคนเก่งเป็นผู้ที่มีศักยภาพสูง (High potential) มีความโดดเด่นและความสามารถที่แตกต่างจากคนอื่น หากองค์การมีพนักงานที่มีความสามารถหรือสมรรถนะสูง ที่เรียกว่าคนเก่งนั้นแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินงานและการขับเคลื่อนกลยุทธ์ขององค์การประสบความสำเร็จ (พลฤกษ์ สุพรรณาลัย, 2559) ดังนั้น องค์การที่ได้รับผลกระทบจากความเสียหายด้านทรัพยากรมนุษย์อาจทำให้ต้องสูญเสียพนักงานที่มีศักยภาพสูงไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานขององค์การในภาพรวม

การจัดการความเสี่ยงจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันการสูญเสียทรัพยากรต่าง ๆ และป้องกันการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เพื่อนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ในทุกระดับขององค์การมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ทั้งในฐานะที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและปัจจัยเชิงแก้ไข ทรัพยากรมนุษย์จึงมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการกับความไม่แน่นอนและควบคุมสถานะที่นำมาซึ่งความเสี่ยงต่างๆ ดังนั้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์และการจัดการความเสี่ยงจึงมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง (Becker & Smidt, 2016) เนื่องจากพนักงานที่ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนา จะมีแรงจูงใจในการทำงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้แก่องค์การ ทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้พนักงานบรรลุเป้าหมายในอาชีพของตนเองด้วย (Erven, 2012)

แต่ความท้าทายของการจัดการความเสี่ยง คือ องค์กรต้องรับมือกับสถานะที่เป็นไปได้หรือเป็นไปได้ไม่ในการจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ทำให้องค์กรต้องประสบกับความเสี่ยงที่ควบคุมได้ และควบคุมไม่ได้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งความยากลำบากขององค์กร คือ การจัดการกับความเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุมได้ ที่อาจเกิดจากเปลี่ยนแปลงนโยบาย กฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ ที่กระทำโดยรัฐบาล ดังนั้น องค์กรทำได้เพียงแค่ลดผลกระทบจากความเสียหายและผลกระทบภายใต้ข้อกำหนดที่ยอมรับได้เท่านั้น (Myšková, 2010) และถึงแม้ว่าจะจะเป็นความเสี่ยงที่องค์กรสามารถควบคุมได้ แต่ก็เป็นเรื่องยากลำบากเช่นกัน เนื่องจากองค์กรต้องรับมือกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในทุกกระบวนการของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น การรับสมัครและการดำรงรักษา การปรับระดับความสามารถและความมั่นใจของพนักงาน การจัดการกับความเครียด อุตสาหกรรมสัมพันธ์และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรทั้งสิ้น จึงต้องยอมรับว่าความผิดพลาดที่เกิดจากการดำเนินงานของพนักงานเป็นปัจจัยความเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กร แม้จะเป็นความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยก็สามารถนำมาซึ่งผลกระทบในวงกว้างได้ (Kumar et al., 2016) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Mottiar (2004), HMSO (1993), Mossink & Greef (2002) กล่าวว่า มนุษย์เป็นหนึ่งในปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญต่อการเกิดความเสียหายในองค์กร ดังนั้น ความเสียหายในองค์กรส่วนใหญ่จึงเกิดจากทรัพยากรมนุษย์ทั้งในเชิงสาเหตุและเชิงแก้ไข

จึงอาจกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีความสำคัญในการจัดการกับความเสี่ยงดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีทักษะและความเฉลียวฉลาดที่เท่าเทียมหรือสูงกว่าขีดความสามารถหรือสมรรถนะที่แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย (Hitt et al., 2011) ในการวางแผนและรับมือกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเผชิญกับสถานะการเปลี่ยนแปลงได้ (ชลธิชา ทิพย์ประทุม, 2558) โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ร่วมกับฝ่ายจัดการทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการสร้างหลักเกณฑ์วิธีการ และรูปแบบการปฏิบัติงาน เพื่อกำกับทิศทางการดำเนินงานขององค์กรในอนาคต ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนด (Devid, 2011) ดังนั้น ฝ่ายบริหารและฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ต้องร่วมมือกันวางแผนจัดการความเสี่ยงด้วยความรอบคอบและถี่ถ้วน

ซึ่ง Jacobs (2013) ได้กล่าวถึงความเสี่ยงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ 8 รูปแบบในนิตยสารด้านทรัพยากรมนุษย์ของสหราชอาณาจักรไว้ ดังนี้

1. การขาดทักษะที่จำเป็น ถือเป็นความเสี่ยงเนื่องจากองค์กรขาดพนักงานที่มีทักษะตามที่ต้องการ ทำให้การพัฒนาและการเติบโตขององค์กรหยุดชะงัก ซึ่งพบว่ามีองค์กรจำนวนมากที่ต้องการเติบโตในตลาดใหม่ (Emerging markets) พบปัญหาเกี่ยวกับการไม่สามารถหาพนักงานที่มีทักษะตามที่ต้องการได้ และในอนาคตองค์กรที่มีพนักงานเป็นแรงงานสูงอายุ เช่น ธุรกิจน้ำมันและปิโตรเคมี มีความเสี่ยงที่พนักงานประมาณ 50 % จะเกษียณอายุไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Cheng & Chen (2016) ที่พบว่า การสูญเสียความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นของพนักงานถือเป็นความเสี่ยงหลักของบริษัทที่ดำเนินงานด้านการผลิตสินค้าที่สำคัญในประเทศไต้หวัน

2. การวางแผนการสืบทอดตำแหน่ง ถือเป็นความเสี่ยงเนื่องจากในปัจจุบันพบว่าองค์กรที่มีการวางแผนการสืบทอดตำแหน่งของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (Chief Executive Officer: CEO)

มีเพียงแค่ 32% เท่านั้น และประมาณ 43% ขององค์การในสหราชอาณาจักรยอมรับว่าไม่มีประสบการณ์และความคาดหวังด้านการเปลี่ยนแปลงผู้นำ ดังนั้น การไม่วางแผนการสืบทอดตำแหน่งในอนาคตเป็นสาเหตุที่ทำให้องค์การก้าวสู่ความตกต่ำ ดังที่ Sum Total (2016) กล่าวว่า การวางแผนการสืบทอดตำแหน่งเป็นการจัดการความเสี่ยงผ่านกระบวนการสร้างความมั่นใจและการสร้างความต่อเนื่องในทุกระดับขององค์การ ซึ่งความเสี่ยงจากการขาดบุคคลที่มีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นจากการเกษียณอายุราชการหรือการลาออก จะทำให้องค์การประสบปัญหาในการดำเนินงานได้

3. การประกันภัยและข้อมูล ถือเป็นความเสี่ยงเนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาของที่ปรึกษาด้านสุขภาพและการคุ้มครอง Punter Southall Health and Protection Consulting (PSHPC) พบว่า นายจ้างที่มีพนักงานมากกว่า 500 คนในสหราชอาณาจักรต้องมีค่าใช้จ่ายประมาณ 9.36 ล้านยูโรในจ่ายค่ารักษาพยาบาลที่ไม่สามารถเบิกค่าสินไหมทดแทนได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าประมาณ 15.6% ของนายจ้างไม่มีความรู้ในด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับบริษัทประกันภัย ดังนั้น นายจ้างต้องแบกรับค่าใช้จ่ายจำนวนมากจากการถูกปฏิเสธการเบิกค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว ดังที่ Niehaus (2016) กล่าวว่า องค์การควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับกรณีที่มีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน และพยายามควบคุมการใช้ค่าใช้จ่ายดังกล่าว โดยศึกษาข้อมูลและกฎระเบียบของการประกันภัยอย่างถี่ถ้วน

4. จริยธรรมและพฤติกรรม ถือเป็นความเสี่ยงเนื่องจากในทุกวันนี้จะเห็นได้ว่ามีบริษัทจำนวนมากทำผิดกฎหมายหรือข้อบังคับ และเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า การกระทำผิดดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากการมีพฤติกรรมที่ขาดจริยธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากลำบากที่สุดในการแก้ไขหรือกอบกู้ความน่าเชื่อถือกลับมา ดังที่ Baker et al. (1999) กล่าวว่า ความเสียหายทางจริยธรรมก่อให้เกิดความเสี่ยงหลายประการในองค์การ

5. การสูญหายและถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ถือเป็นความเสี่ยงเนื่องจากข้อมูลของลูกค้าสูญหายหรือถูกละเมิดไป ซึ่งบริษัทที่ปรึกษาด้านการเงินและธุรกิจ KPMG กล่าวว่า จากปี 2010 ถึงปี 2012 ปัญหาดังกล่าวสูงขึ้น 40 % โดยข้อมูลของลูกค้าถือเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวและยากลำบากอย่างยิ่งในการกู้คืน จึงเป็นสาเหตุในการบั่นทอนความน่าเชื่อถือขององค์การ และอาจถูกเรียกร้องค่าชดเชยได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากการที่บางประเทศมุ่งเน้นเพียงแต่ความเข้มข้นของกฎระเบียบเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น จึงทำให้ละเลยการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว (Papageorgiadis & Sharmab, 2016)

6. การควรวรรณและซื้อกิจการ ถือเป็นความเสี่ยงเนื่องจากการควรวรรณและการซื้อกิจการมักมาควบคู่กับปัญหาของคนที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจด้านที่ปรึกษามีอาชีพที่มีทุนมนุษย์สูง ดังนั้น ปัญหาที่จะตามมาคือ การจัดการกับพนักงานที่มีอยู่แล้วและความเสี่ยงในการจ่ายค่าชดเชยให้กับพนักงานที่ไม่ต้องการอยู่กับองค์การ ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์การ ดังที่ ชลธิชา ทิพย์ประทุม (2558) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การจะถูกนำมาเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในองค์การ ดังนั้น หากองค์การที่ถูกควรวรรณหรือซื้อกิจการ ไม่สามารถเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์การได้ ก็จะทำให้เกิดความเสี่ยงในการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ในที่สุด

7. ภาวะเปียบและข้อบังคับ ถือเป็นความเสี่ยงเนื่องจากผลการวิจัยของบริษัทที่ปรึกษาด้านการเงินและธุรกิจ Ernst & Young ในปี 2013 พบว่ามีองค์กรเพียงแค่ 56% ที่ตระหนักถึงปัญหาการติดสินบน โดยการตรวจสอบการฝ่าฝืนกฎระเบียบและข้อบังคับมักใช้ต้นทุนจำนวนมาก ซึ่งหากองค์กรไม่มีการป้องกันปัญหาการติดสินบนในเบื้องต้นก็จะนำไปสู่ความเสี่ยงในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ostgaard & Andreas (2015) ที่พบว่า ภาวะเปียบและข้อบังคับที่ถูกกำหนดโดยรัฐบาลอาจไม่เพียงพอกับการรับมือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในองค์กร ดังนั้น องค์กรควรพัฒนาวิธีการที่ใช้รับมือกับความเสี่ยงจากการฝ่าฝืนกฎระเบียบและข้อบังคับที่เกิดขึ้น

8. ห่วงโซ่อุปทาน ถือเป็นความเสี่ยงเนื่องจากการที่ห่วงโซ่อุปทานที่มีขนาดใหญ่เกินไปอาจทำให้ยากต่อการจัดการและควบคุม ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของบริษัท Apple ผู้ผลิตอุปกรณ์สื่อสารและคอมพิวเตอร์ได้ขยายการผลิตอย่างรวดเร็วในช่วงปีที่ผ่านมา ทำให้สินค้ามีการผลิตขึ้นจากแรงงานที่ถูกใช้งานเยี่ยงทาสในบางประเทศ ดังที่ Cheng & Chen (2016) กล่าวว่า ความเสี่ยงในห่วงโซ่อุปทานมีสาเหตุสำคัญมาจากความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมทางด้านอำนาจและการเอาเปรียบระหว่างคู่ค้า

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าความเสี่ยงทั้ง 8 รูปแบบ ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในส่วนที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและปัจจัยเชิงแก้ไข ดังนั้นส่วนงานดังกล่าวต้องดำเนินงานร่วมกับฝ่ายบริหารเพื่อวางแผนจัดการความเสี่ยงอย่างรอบคอบเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากความเสียหายให้เหลือน้อยที่สุด

ประการที่สอง จะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังที่ Becker & Smidt (2016) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทในการแก้ไขสถานการณ์ความเสี่ยงและสร้างความตระหนักถึงปัญหาที่เป็นความเสี่ยงสำหรับองค์กร

Erven (2012) กล่าวว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง โดยเฉพาะกลุ่มพนักงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ หากองค์กรให้การยอมรับและชื่นชมความสามารถของพนักงาน พนักงานจะตอบสนององค์กรด้วยความทุ่มเทและจงรักภักดี ดังนั้น ทรัพยากรมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการความเสี่ยง 2 ประการ คือ

1. เมื่อคนเป็นแหล่งที่มาของความเสี่ยง เช่น เมื่อองค์กรต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนพนักงาน พนักงานไม่มีระเบียบวินัย พนักงานปฏิเสธที่จะรับผิดชอบงานเพิ่มเติม หรือพนักงานที่อยู่ในตำแหน่งสำคัญลาออกจากงานหลังจากที่ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนา ดังนั้น ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์จึงต้องแสวงหาแนวทางป้องกันความเสี่ยงดังกล่าว เช่น การวางแผนกำลังคน (Workforce planning) หรือ การวางแผนการสืบทอดตำแหน่ง (Succession planning) เป็นต้น

2. เมื่อคนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการความเสี่ยง เช่น พนักงานที่สามารถใช้ความเฉลียวฉลาดของตนเองในการแก้ปัญหาที่ไม่คาดคิดมาก่อนได้ พนักงานที่มีความสามารถอันเป็นประโยชน์ต่อองค์กร พนักงานที่สามารถออกแบบการทำงานตนเองเพื่อลดความล่าช้าและทำให้การทำงานรวดเร็วขึ้น หรือพนักงานที่ซักจูงเพื่อนที่มีความสามารถเข้ามาร่วมทำงานในองค์กร ดังนั้น ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ต้องให้พนักงานดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เช่น ให้พนักงานร่วมวางแผนการจัดการความเสี่ยง หรือจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและป้องกันความเสี่ยงระหว่างหน่วยงานที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร เป็นต้น

ซึ่งจากความเสี่ยงทั้ง 8 รูปแบบที่กล่าวไปข้างต้น สามารถชี้ให้เห็นถึงเหตุผลสำคัญที่ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ต้องให้ความใส่ใจเป็นพิเศษ ตลอดจนวิธีการจัดการความเสี่ยง แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ลำดับ	รูปแบบของความเสียหาย	เหตุผลที่ HR ต้องให้ความสำคัญ	วิธีการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้น
1	การขาดทักษะที่จำเป็น	เนื่องจากในอดีตมีการให้ความสำคัญกับการวางแผนกำลังคน แต่ในปัจจุบันควรมุ่งสู่การสร้างแผนอัตรากำลังเพื่อจัดการความเสี่ยงด้านกำลังคนในอนาคต	ควรจัดรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และสร้างตัวแบบเส้นทางการจัดการความเสี่ยงด้านอัตรากำลังคนและบรรจุเป็นวาระสำคัญของการดำเนินธุรกิจ
2	การวางแผนการสืบทอดตำแหน่ง	เนื่องจากฝ่ายทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยการจัดสรรเวลาและงบประมาณในกระบวนการการสร้างผู้นำเพื่อตอบสนองเหตุการณ์ในอนาคต ตลอดจนมีส่วนร่วมในการสร้างแผนการสืบทอดตำแหน่ง CEO และผู้บริหารระดับสูง	เมื่อมีการเตรียมแผนการสืบทอดตำแหน่งแล้ว ควรตั้งกรรมการตรวจสอบกระบวนการจากภายในองค์กร เพราะจะสามารถส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการสร้างแผนการสืบทอดตำแหน่งร่วมกัน
3	การประกันภัยและข้อมูล	เพื่อขจัดความเสี่ยงในการส่งมอบข้อมูลที่ไม่ถูกต้องกับภายนอก ต้องแน่ใจว่าข้อมูลของพนักงานมีความถูกต้องทั้งด้านข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลเงินเดือน ซึ่งมีความสำคัญต่อการประเมินผลกระทบต่าง ๆ และการตัดสินใจ	ไม่ควรให้คำสัญญาที่องค์กรไม่สามารถทำได้ และตรวจสอบงานก่อนส่งมอบให้กับผู้อื่น ตลอดจนปรับปรุงข้อมูลพนักงานให้เป็นปัจจุบันตลอดเวลา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	รูปแบบ ของความเสี่ยง	เหตุผลที่ HR ต้องให้ความสำคัญ	วิธีการจัดการ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น
4	จริยธรรมและ พฤติกรรม	องค์การต้องส่งเสริมให้ พนักงานมีจริยธรรม และสร้าง ความตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่ความเสื่อมเสีย ภาพลักษณ์องค์การ ทำให้ ส่งผลเชิงลบต่อกระบวนการ สรรหา การธำรงรักษาและการ สร้างความผูกพันต่อองค์การ	จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรม องค์การ เพื่อจัดทำข้อบังคับ และบทลงโทษ ตลอดจนแจ้ง เตือนไปยังพนักงานทุกระดับ และในกรณีที่เกิดการกระทำ ผิดจริยธรรม บทลงโทษ ดังกล่าวต้องนำมาใช้จริงไม่ว่า ผู้กระทำจะเป็นพนักงาน ระดับใดก็ตาม
5	การสูญหายและถูก ละเมิดทรัพย์สินทาง ปัญญา	ฝ่ายฝึกอบรมต้องจัดอบรมให้ พนักงานทุกคนในองค์การ เพื่อให้มีความเข้าใจและยึดมั่น ในหลักการการรักษาความ ปลอดภัยในข้อมูล และ ทรัพย์สินทางปัญญา	ให้ความรู้กับผู้จัดการตามสาย งานในระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับ ระบบรักษาความปลอดภัย ของข้อมูลสำคัญ ตลอดจน สร้างวัฒนธรรมองค์การให้ ตระหนักถึงเรื่องความลับและ ความปลอดภัยของข้อมูล และส่งเสริมให้มีการใช้รหัสใน การเข้าถึงคอมพิวเตอร์
6	การควบรวมและ ซื้อกิจการ	ความท้าทายสุดท้ายในการทำ M&A คือ ทำอย่างไรให้ พนักงานใหม่ได้รับการดูแล เทียบเท่าพนักงานปัจจุบัน ได้รับการฝึกอบรมเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดค่าใช้จ่าย ซ้ำซ้อน การจัดกิจกรรม ผลักดันการสรรหาพนักงานมา ทดแทน หรือแม้กระทั่ง ค่าชดเชยจากการถูกพนักงาน เก่าฟ้องร้อง	ที่ผ่านมาฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ มักไม่ได้รับเชิญเข้าไปมี บทบาทในการ M & A ซึ่งใน ความเป็นจริงแล้วฝ่าย ทรัพยากรมนุษย์จะต้องเข้าไป มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักทั้งในด้าน ผลประโยชน์ ร่วมวางแผน การเข้ามาทำงานร่วมกันของ พนักงานใหม่ให้คำปรึกษากับ ผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ และเปิด โอกาสให้มีการสื่อสารระหว่าง กันอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	รูปแบบ ของความเสี่ยง	เหตุผลที่ HR ต้องให้ความสำคัญ	วิธีการจัดการ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น
7	กฎระเบียบและ ข้อบังคับ	ฝ่ายบริหารต้องทบทวนและ ตรวจสอบกฎระเบียบ ข้อบังคับให้เหมาะสมกับบริบท ขององค์กร โดยพิจารณา ร่วมกับคณะกรรมการ จริยธรรมองค์กร เพื่อให้ พนักงานทุกคนเกิดการรับรู้ และตระหนักถึงสาเหตุที่ทำให้ เกิดความเสี่ยงและผลที่เกิดขึ้น	องค์กรต้องมั่นใจว่า กฎระเบียบ ข้อบังคับ เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน และต้องสร้างการรับรู้และ การตระหนักแก่พนักงาน อึ่งหากมีการปรับปรุง กฎระเบียบ ข้อบังคับของ องค์กร ฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้อง ให้พนักงานทุกระดับเข้ามามี ส่วนร่วมในการรับรู้ และให้ ข้อเสนอแนะได้ เนื่องจากเป็น ผู้ถูกบังคับใช้โดยตรง
8	ห่วงโซ่อุปทาน	ข้อมูลข่าวสารด้านลบถูก แพร่กระจายในอินเทอร์เน็ตได้ ง่าย เรื่องอื้อฉาวต่าง ๆ สามารถส่งผลเสียหายต่อ ชื่อเสียงขององค์กร ดังนั้น เรื่องอื้อฉาว ต่าง ๆ สามารถ ส่งผลด้านลบต่อภาพลักษณ์ และความผูกพันต่อองค์กร ตลอดจนการดึงดูดคนเก่งให้ เข้ามาในองค์กร	ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ควรริเริ่ม โครงการ โดยการนำองค์กร ด้านสิทธิมนุษยชนและมาให้ คำแนะนำและตรวจสอบ กระบวนการจ้างงาน การรับ สมัครงาน และการจัดสถานที่ ให้เหมาะสมต่อการทำงาน

ที่มา: (Jacobs, 2013)

จากวิธีการจัดการความเสี่ยงตามตารางที่ 1 Erven (2012) แนะนำว่าประสิทธิภาพของการจัดการความเสี่ยงและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขึ้นอยู่กับทักษะสำคัญบางประการของผู้จัดการประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ การจัดการความขัดแย้ง และการประเมินผล เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้พนักงานที่มีบทบาทในการจัดการความเสี่ยงเกิดความมั่นใจและคงอยู่ในองค์กร ดังที่ Potkány (2008) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการเพิ่มฐานความรู้ของพนักงานขับรถขนส่ง โดยเฉพาะพนักงานจ้างเหมาช่วง (Outsource) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Oborilová et al (2015) ที่พบว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง

กับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมขนส่งในสาธารณรัฐชิลี เกิดจากปัญหา พนักงาน
ขับรถขาดทักษะที่จำเป็น

ในบริบทขององค์การในประเทศไทย พบว่า ความเสี่ยงทั้ง 8 ประการ ถือเป็นเรื่องสำคัญที่
ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ต้องวางแผนจัดการกับความเสี่ยงดังกล่าวด้วยความรอบคอบ ตัวอย่างเช่น บริษัท
Alliance Global Assistant (Thailand) จำกัด ซึ่งประกอบธุรกิจด้านการรับประกันการเดินทางและ
มีเงินหมุนเวียนในหลายฝ่ายงาน ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทในการจัดการความเสี่ยงโดยกำหนดให้
พนักงานทุกคนต้องได้รับการฝึกอบรมในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานและสถานที่ทำงาน และ
เรื่องจรรยาบรรณในการทำงาน เพื่อปลูกฝังให้พนักงานเกิดความเข้าใจสาเหตุของความเสี่ยงทั้งด้าน
กายภาพและด้านคุณธรรมจริยธรรม และบริษัท Schneider (Thailand) จำกัด ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์
มีบทบาทในการจัดการความเสี่ยงด้านการตลาดแรงงานที่มีทักษะ (Critical skill shortage)
โดยการวางแผนการฝึกอบรมเพื่อให้ชุดความรู้ (Skill set) ที่จำเป็นถูกถ่ายทอดไปยังพนักงานคนอื่น
เพื่อลดความเสี่ยงในกรณีหากพนักงานที่มีทักษะที่จำเป็นลาออก องค์การยังสามารถดำเนินการต่อไป
ได้โดยไม่เกิดการหยุดชะงักอันเนื่องมาจากการไม่สามารถหาพนักงานที่มีทักษะที่จำเป็นมาทดแทนได้
จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญในมิติการจัดการความ
เสี่ยงไม่ว่าจะเป็นองค์การในประเทศไทยหรือต่างประเทศก็ตาม

อนึ่ง การวางแผนจัดการความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด จำเป็นต้องเกิดจากการร่วมมือ
กันระหว่างผู้บริหารระดับสูงขององค์การที่ต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการความเสี่ยง และ
ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องมีทักษะที่จำเป็นหลายประการเพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงโดยตรง
ทั้งที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุและปัจจัยเชิงแก้ไข

สรุป

ความเสี่ยงถือเป็นความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด
หน้าที่ขององค์การ คือ การรับมือเมื่อความเสี่ยงนั้นเกิดขึ้น เนื่องจากความเสี่ยงจะนำมาสู่ความ
เสียหายหลายประการ ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงจึงได้พัฒนามาเป็นฟังก์ชันหลักในการดำเนินงาน
ของทุกองค์การ เพื่อจัดการและควบคุมสถานะความเสี่ยงที่เป็นบ่อเกิดแห่งความสูญเสีย โดยเฉพาะ
การสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์และการจัดการความเสี่ยงจึงมีความ
เกี่ยวข้องกันโดยตรง

องค์การในปัจจุบันต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในทุกกระบวนการของการจัดการ
ทรัพยากรมนุษย์ และส่วนใหญ่มักเกิดจากทรัพยากรมนุษย์ทั้งในเชิงสาเหตุและเชิงแก้ไข ซึ่งพบความ
เสี่ยงใน 8 รูปแบบ ได้แก่ การขาดทักษะที่จำเป็น การวางแผนการสืบทอดตำแหน่ง การประกันภัย
และข้อมูล จริยธรรมและพฤติกรรม การสูญหายและถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การคว่ำรวมและ
ซื้อกิจการ กฎระเบียบและข้อบังคับ และห่วงโซ่อุปทาน โดยความเสี่ยงทั้งหมดนี้ต้องได้รับการวางแผน
จัดการความเสี่ยงอย่างรอบคอบเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากความเสียหายให้เหลือน้อยที่สุด

ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง โดยมีบทบาท
สำคัญ 2 ประการ คือ เมื่อคนเป็นแหล่งที่มาของความเสี่ยง เช่น เมื่อองค์การต้องเผชิญกับปัญหาการ

ขาดแคลนพนักงาน และเมื่อคนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการความเสี่ยง เช่น พนักงานที่สามารถใช้ความเฉลียวฉลาดของตนเองในการแก้ปัญหาที่ไม่คาดคิด

ดังนั้น ประสิทธิภาพของการจัดการความเสี่ยงและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขึ้นอยู่กับทักษะสำคัญบางประการของผู้จัดการ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ การจัดการความขัดแย้ง และการประเมินผล แต่อย่างไรก็ตามความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงขององค์กรที่ต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการความเสี่ยง และฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงโดยตรง ผ่านกระบวนการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และวิธีการจัดการความเสี่ยงที่เป็นรูปธรรมร่วมกัน ตลอดจนถ่ายทอดแนวทางและวิธีการปฏิบัติสู่พนักงานในทุกระดับขององค์กร

บรรณานุกรม

- ชลธิชา ทิพย์ประทุม. (2558). เอกสารประกอบการสอน วิชา พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- พฤกษ์ สุพรรณาลัย และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). การจัดการคนเก่งในองค์การภาคธุรกิจเอกชนข้ามชาติในประเทศไทย. *วารสารจันทรเกษมสาร*. 22(4), 31–41.
- Baker, S., Ponniah, D., & Smith, S. (1999). Survey of risk management in major U.K. companies. *Journal of Professional Issues in Engineering Education and Practice*. 125(3), 94–102.
- Becker, K. & Smidt, M. (2016). A risk perspective on human resource management: A review and directions for future research. *Human Resource Management Review*. 26(2016), 149–165.
- Bitsch, V., Kassa G., Abate., Harsh, S. B. & Amin, W. M. (2006). Human Resource Management Risks: Sources and Control Strategies Based on Dairy Farmer Focus Groups. *Journal of Agricultural and Applied Economics*, 38(2006), 123–136.
- Bitsch, V. & Harsh, S. B. (2004). Labor Risk Attributes in the Green Industry: Business Owners' and Managers' Perspectives. *Journal of Agricultural and Applied Economics*. 38(2004), 31–45.
- Cheng, Jao-Hong & Chen, Mu-Chung. (2016). Influence of institutional and moral orientations on relational risk Management in supply chains. *Journal of Purchasing & Supply Management*. 22(2016), 110–119.
- Elahi, E. (2013). Risk management: The next source of competitive advantage. Foresight. *Journal of Futures Studies, Strategic Thinking and Policy*. 15(2), 117–131.
- Erven, L. B. (2012). *The Role of Human Resource Management in Risk Management*. Retrieved from <http://articles.extension.org>.

- David, R. F. (2011). **Strategic Management: Concept and Cases**. 13th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Dionne, G. (2013). Risk management: History, definition, and critique. **Risk Management and Insurance Review**. 16(2), 147–166.
- Hitt, A. M., Ireland, R. D. & Hoskisson, E. R. (2011). **Strategic Management: Competitiveness & Globalization: Concepts and Cases**. 10th ed. Canada: Cengage Learning.
- HMSO. (1993). **The Cost of Accidents at Work**. HMSO, London.
- Jacobs, K. (2013). **Top eight HR risks, and how to handle them**. Retrieved from <http://www.hrmagazine.co.uk>
- Kumar, P., Gupta, S., Agarwal, M. & Singh, U. (2016). Categorization and standardization of accidental risk-criticality levels of human error to develop risk and safety management policy. **Safety Science**. 85(2016), 88–98.
- Mossink, J., Greef, M.D. (2002). **Inventory of Socioeconomic Costs of Work Accidents**. European Agency for Safety and Health at Work, Luxembourg.
- Mottiar, Z. (2004). **Feasibility Study on Estimation of Costs of Workplace Accidents, Work related Ill-Health and Non-Injury Incidents in Ireland**. UK.
- Myšková, R. (2010). Responsibility of Managers in Risk Management. Moldavia, Balti: Ministerul Educatiei al republicii Moldova, Universitatea de Stat Alecu Russo din Balti. In **Proceedings of international scientific conference Premisels dezvoltarii economiei nationale in contextual crizei economice**. 118–121.
- Nickson, S. (2001). The human resources balancing act. **Risk Management**. 48(2), 25–29.
- Niehaus, G. (2016). **The Role of Insurance in Enterprise Risk Management**. Retrieved from <http://www.sciencedirect.com>.
- Oborilová, I., Myšková, R. & Melicharc, V. (2015). Risks Associated with the Human Resources Management in Transport Companies. **Procedia Economics and Finance**. 34(2015), 352–359.
- Ostgaard, R. S. & Andreas, O. E. (2015). Attitudes toward risk regulation – Prescriptive or functional regulation.? **Safety Science**. 77(2015), 10–18.
- Papageorgiadis, N. & Sharmab, A. (2016). Intellectual property rights and innovation: A panel analysis. **Economics Letters**. 141(2016), 70–72.
- Potkány, M. (2008). Personnel outsourcing processes. **E&M Economy a management**. 11(4), 53–62.
- SumTotal. (2016). **The CEO’s Guide to Succession Planning Managing Risk & Ensuring Business Continuity**. Retrieved from <http://www.changeboard.ae>

การใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

USING COMPUTER-SUPPORTED COLLABORATIVE LEARNING TO DEVELOP HIGHER ORDER THINKING SKILLS

ประพรธน์ พลชะวีระ อังคณา กรณยาธิกุล ดนุชา สลึงศ์ และเลอลักษณ์ โอทยานนท์
Prapat Palacheewa, Angkana Karanyarthikul, Danucha Saleewong and Lerlak Othakanon

อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาชีวพฤกษศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนมิได้มุ่งเน้นให้เพียงผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่เพียงในด้านเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น และแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจึงมีเครื่องมือต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถนำมาใช้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้จะอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ในบทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยการการใช้งานคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันสามารถใช้ร่วมกับเทคนิคการอภิปรายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เทคนิคการระดมสมองด้วยเครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะช่วยลดเวลาในการทำงาน กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นออกมามากขึ้น นำไปสู่การเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูงในตัวผู้เรียนต่อไป

ABSTRACT

Nowadays the instruction does not only focus on learners' achievement in learning objectives or in terms of contents, but also focuses on the learners' higher-order thinking skills such as creative thinking skills, problem solving skills, and critical thinking skills. Moreover, the 21st century trend aims to use more Information and Communication Technology (ICT) in learning management in. Therefore, a number of tools on Internet is used to enhance the students' higher-order thinking skills. These tools are called Computer-Supported Collaborative learning (CSCL). This paper presents the use of computer-supported collaborative learning in enhancing higher-order thinking skills. Such as CSCL used with brainstorming technique in group

discussion. CSCL enhance student for more opinion, reducing the time for brainstorming and enhancing higher-order thinking skills.

คำสำคัญ

คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ทักษะการคิดขั้นสูง

Keywords

Computer-Supported collaborative learning, higher order thinking skills

บทนำ

ทักษะการคิดเป็นสิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องมี การคิดเกิดจากพัฒนาการทางสมองซึ่งจะมีอยู่ในเฉพาะสัตว์ชั้นสูงเท่านั้น การคิดจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนั้นมนุษย์ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ เป็นสัตว์ชั้นสูง จึงต้องมีการใช้ทักษะการคิดในการดำรงชีวิตอยู่เสมอ จึงทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองมาตลอด ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์จะพยายามคิดหาวิธีการ หรือภาษาในการสื่อสาร การคิดเพื่อการดำรงชีวิต การหาอาหาร การเอาตัวรอดจากสัตว์ร้ายต่าง ๆ จนมาถึงปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดมาจากการคิดของมนุษย์ทั้งสิ้น ตามแนวคิดของบลูมน์ เราสามารถแบ่งทักษะการคิดออกได้เป็น 2 ระดับ คือระดับพื้นฐาน เช่น การรู้จัก การเข้าใจ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน เราจึงมีได้เน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในเชิงเนื้อหา ให้ผู้เรียนจดจำ เข้าใจ หรือนำไปใช้เท่านั้น แต่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์ จนถึงสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ได้

ในปัจจุบันนี้ เป็นยุคที่การติดต่อสื่อสารสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว เราสามารถใช้เครื่องมือหรือแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้สะดวกรวดเร็ว เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่รวมเอาเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมารวมเข้าไว้ด้วยกันมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น เราสามารถเข้าถึงข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตได้จากสื่อที่หลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โทรศัพท์มือถือประเภทสมาร์ตโฟน หรือแท็บเล็ต ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น สวนทางกับราคาที่ถูกลง ดังนั้นเราจึงควรใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงขึ้น โดยใช้เครื่องมือต่างๆที่มีให้บริการอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เราสามารถเรียกเครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้ว่า คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน (Computer-Supported Collaborative learning) หรือเรียกให้สั้นลงว่า CSCL

คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมให้กิจกรรมการเรียนการสอนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ผู้เรียนจะได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นต่างๆเพื่อหาข้อสรุปหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา และสร้างสรรค์องค์ความรู้ขึ้นมาใหม่

ในบทความนี้จะมุ่งเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้งาน รวมถึงตัวอย่างของเครื่องมือในคอมพิวเตอร์ สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ที่สามารถใช้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนต่อไป

ทักษะการคิดขั้นสูง

การคิดเป็นกระบวนการทางสมองในการนำข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่ได้รับ ไปเชื่อมโยงกับข้อมูล หรือประสบการณ์เดิมเพื่อสร้างความหมายให้แก่ตน (ทิตนา แคมมณี, 2554) และ นิคม ปิยมโนชา (2547) ได้ให้ความหมายของการคิดไว้ว่า เป็นพฤติกรรมภายในที่เกิดจากกระบวนการทำงานของสมอง ในการรวบรวมจัดระบบข้อมูลและประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นรูปร่างหรือมโนภาพที่เป็นเรื่องราวขึ้นในใจ และสื่อสารออกมาโดยใช้คำพูดหรือแสดงออก ดังนั้นเราอาจสรุปความหมายของการคิดได้ว่า การคิดเป็นกระบวนการที่อยู่ในสมองของมนุษย์ ซึ่งเปิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยธรรมชาติ สมองจะประมวลความรู้อันเกิดจากการสะสมความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ เชื่อมโยงเข้าด้วยกันและประมวลผลออกมา เราแบ่งลักษณะของการคิดออกเป็น 2 ระดับ (ปิยะพงศ์ โชติพันธ์, 2556) คือ ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน (Basic Skills) และทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-order Thinking Skills) หากเราเปรียบเทียบทักษะการคิดทั้ง 2 ประเภทตามลำดับขั้นการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของเบนจามิน บลูม (Bloom's Taxonomy) ที่ได้แบ่งลำดับขั้นการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยไว้ 6 ระดับ ได้แก่ 1) ขั้นการรู้จำ 2) ขั้นความเข้าใจ 3) ขั้นการนำไปใช้ 4) ขั้นการวิเคราะห์ 5) ขั้นการสังเคราะห์ และ 6) ขั้นการประเมินค่า เราจัดว่า ขั้นการรู้จำ ขั้นความเข้าใจ และขั้นการนำไปใช้นั้น เป็นทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน เพราะเป็นการนำความรู้ไปใช้แบบตายตัว ส่วนขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการสังเคราะห์ และขั้นการประเมินค่า เราจัดว่าเป็นทักษะการคิดขั้นสูง เพราะเป็นการคิดในระดับที่สามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ได้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจึงควรออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นการวิเคราะห์ขึ้นไป จึงจะถือได้ว่าผู้สอนสามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เรียนจะเกิดทักษะการคิดขั้นสูงขึ้นได้นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดขั้นพื้นฐานให้แม่นยำ และมีประสบการณ์มากพอ จึงสามารถเชื่อมโยงไปสู่ทักษะการคิดขั้นสูงได้ ซึ่งในปัจจุบันเราพบว่านักศึกษาในระดับอุดมศึกษา บางส่วนขาดทักษะการวิเคราะห์ รวมไปถึงทักษะการสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการถ่ายทอดเฉพาะตัวเนื้อหา (ปิยะพงศ์ โชติพันธ์, 2556)

นอกจากนี้ทักษะการคิดขั้นสูงยังมีลักษณะการคิดอื่น ๆ อีกเช่น การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง การคิดในทางที่ก่อให้เกิดขึ้น หรือคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่มีลักษณะใหม่ แตกต่างไปจากเดิมและเป็นความคิดต้นแบบที่ใช้การได้จริง ได้ผลดีกว่าของเดิม และมีความสมเหตุสมผลคนทั่วไปยอมรับได้ (ทิตนา แคมมณี, 2554) จากความหมายของ ทิตนา แคมมณี ที่ได้กล่าวมานี้ทำให้นักถึงคำพูดของอัลเบิร์ต ไอสไตน์ ที่กล่าวไว้ว่า “จินตนาการสำคัญมากกว่าความรู้” เพราะการมีจินตนาการจะทำให้เราสามารถนำความรู้ที่บางครั้งมีความเป็นนามธรรมสูง ให้สามารถแปรเปลี่ยนองค์ความรู้นั้นให้เป็นรูปธรรมและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง ทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติความเป็น นวัตกรรมที่จะไปสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้ด้วยทักษะความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง

ทักษะการคิดขั้นสูงอีกลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญมากในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคข้อมูลข่าวสารรอบตัวนั่นก็คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นกระบวนการคิดที่มุ่งหวังให้ไตร่ตรองเพื่อให้ได้คำตอบที่ดีที่สุด และเป็นกระบวนการคิดที่ทำให้คนเราสามารถแยกแยะข้อเท็จจริง อันหมายถึงข้อมูลที่เป็นเท็จ และข้อมูลที่เป็นความจริง รวมถึงข้อมูลที่เป็นลักษณะของความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลกับส่วนที่เป็นเนื้อหาออกจากกันได้ ในปัจจุบันที่มีข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นอย่างมากมาย อาจทำให้บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารที่ขาดความน่าเชื่อถือจากสื่อต่าง ๆ เราจึงควรมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อแยกแยะ ตรวจสอบ และเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้จึงนำไปสู่ทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ประเภทหนึ่งคือ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนทั้งหลายควรให้ความสำคัญและพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อนี้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนให้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันในการเสพย์สื่อ และสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นที่แอบแฝงเข้ามาได้

ทักษะการคิดขั้นสูงอีกลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญคือ ทักษะการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) เป็นขั้นตอนกระบวนการคิดหาทางออกในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ หรือนำเอาแนวทางการแก้ปัญหาตามแนวทางวิทยาศาสตร์มาใช้ โดยมีลำดับขั้นดังต่อไปนี้ 1) การระบุปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การรวบรวมข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน 4) การสรุปผล และ 5) การอภิปรายผล ดังนั้น เราจึงสามารถทักษะการคิดแก้ปัญหานี้ได้อีกอย่างหนึ่งว่า ทักษะการคิดแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Problem Solving Skills) การที่ผู้เรียนของเรามีทักษะการแก้ปัญหา ลักษณะนี้ จะทำให้ผู้เรียนมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและวิธีการอย่างนักวิทยาศาสตร์ ไม่ใช้วิธีการลองผิดลองถูก ช่วยลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าทักษะการคิดขั้นสูงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต และการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้สอนจึงควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงลักษณะต่าง ๆ โดยสอดแทรกทักษะการคิดขั้นสูงเหล่านี้เข้าไปในรายวิชา ทั้งนี้จะสอดแทรกได้มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะเนื้อหาของรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนด้วย โดยกิจกรรมควรเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์องค์ความรู้ในห้องเรียนให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน

ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วยในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างมากมาย ซึ่งเราสามารถสรุปแนวทางการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ใช้เป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้

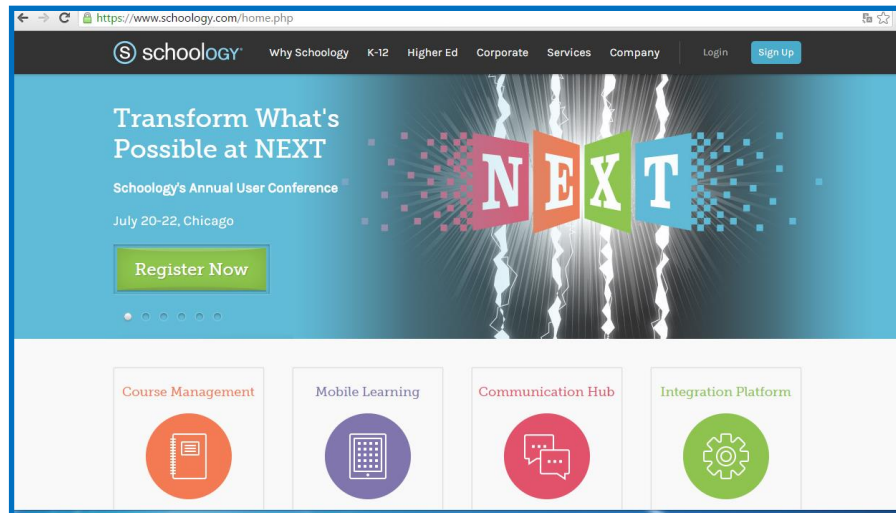
ภาพที่ 1 edltv.thai.net

ที่มา : ภาพประกอบจากเว็บไซต์ www.edltv.thai.net

เราคงไม่อาจปฏิเสธไม่ได้ว่าแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่สำคัญมากที่สุดในตอนนี้คือ ทรัพยากรการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบที่เข้าถึงง่ายที่สุดก็คือข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบของเอกสาร (.doc, .pdf ฯลฯ) หรือรูปภาพภาพ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว หรือคลิปวิดีโอ ซึ่งผู้สอนสามารถดูแบบออนไลน์ หรือโหลดนำมาเก็บไว้ได้ โดยมีเว็บไซต์ที่ให้บริการวิดีโอที่ใหญ่ที่สุดในโลกได้แก่ youtube ซึ่งมีคลิปวิดีโอมากมายที่สามารถนำมาใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้ หรือแม้แต่คลิปวิดีโอที่ผู้สอนสามารถโหลดมาดูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของตนเอง เช่น EDLTV หรือโทรทัศน์ครู เป็นต้น

2. เครื่องมือในการบริหารจัดการชั้นเรียน

สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (E-Learning) คือระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) ซึ่งในอดีตเรามีซอฟต์แวร์ LMS ที่ใช้งานกันอย่างแพร่หลาย เช่น Moodle Blackboard ฯลฯ ซึ่งอาจมีค่าใช้จ่ายและการติดตั้งที่ยาก แต่ในปัจจุบันได้เกิดเทคโนโลยีเว็บ 2.0 และระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ ทุกเวลาทำให้เกิด Social LMS เกิดขึ้น เช่น Schoology Edmodo ฯลฯ ซึ่งใช้งานได้ง่ายกว่า และไม่มีค่าใช้จ่าย ตัวระบบบริหารจัดการเรียนรู้นี้จะช่วยให้ผู้สอนควบคุมชั้นเรียน กำหนดปฏิทิน การเรียนการสอน สร้างกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างแบบฝึกหัด ตลอดจนบันทึกคะแนนเพื่อประเมินผลการเรียนผ่านระบบบริหารจัดการเรียนรู้ได้ในที่เดียว

ภาพที่ 2 Social LMS: www.schoology.com

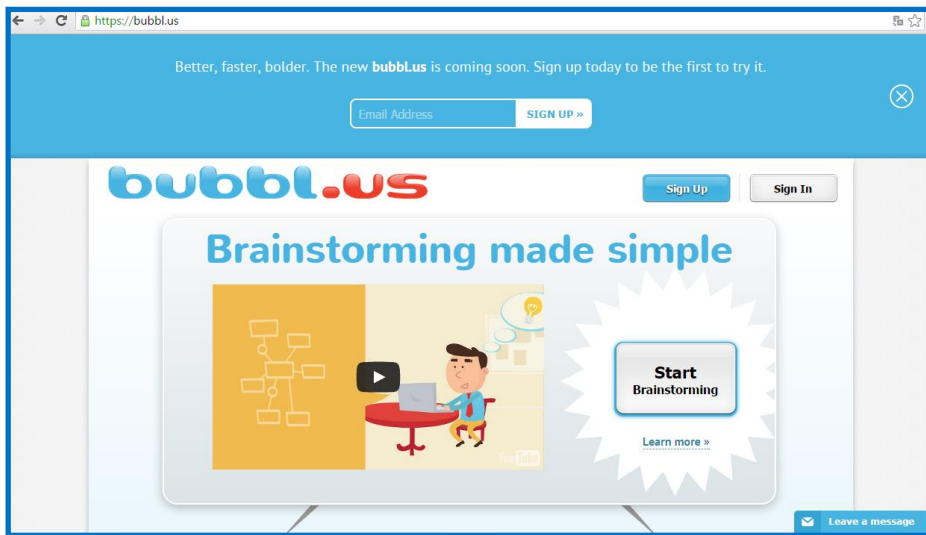
ที่มา : ภาพประกอบจากเว็บไซต์ www.schoology.com

3. เครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันนับว่าสะดวกมากขึ้นเพราะผู้สอนกับผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกันผ่านเครื่องมือต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างมากมายเช่น E-mail, Chat, Video Call เป็นต้น

4. เครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตควรให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น กระดานสนทนา (Webboard) หรือการใช้เทคนิคการระดมสมองโดยใช้แผนผังความคิดแบบออนไลน์เข้ามาช่วย การทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนที่ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก หรือไม่อยากมีส่วนร่วมเข้ามามีกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น (Palacheewa et al., 2012)

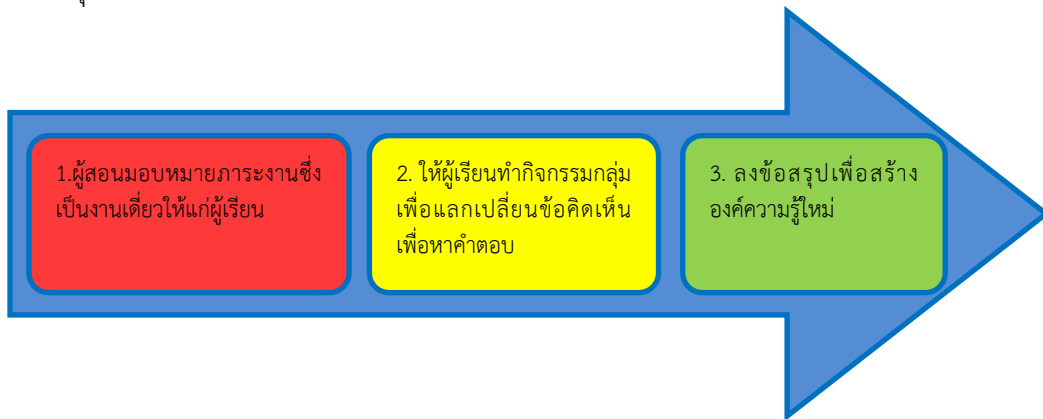
ภาพที่ 3 แผนที่ความคิดแบบออนไลน์ www.bubbl.us
ที่มา : ภาพประกอบจากเว็บไซต์ www.bubbl.us

การใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

จากที่ได้กล่าวมาในส่วนที่แล้ว ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน เราจะพบว่ารูปแบบหนึ่งของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนคือการใช้เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีแนวทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มคอนสตรัคติวิสม์ที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน เมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันขึ้นระหว่างนี้ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ใหม่จากนั้นผู้เรียนจะเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่นี้เข้ากับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เพื่อปรับเหมาะและสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ แนวคิดนี้เองที่เป็นรากฐานที่ทำให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ใจทิพย์ ณ สงขลา (2550) ที่ได้ให้ความหมายของคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันไว้ว่า คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเกิดจากแนวทางการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสม์ที่เน้นสร้างความรู้จากสังคม โดยให้ผู้เรียนได้ปรับเหมาะและสร้างความรู้ด้วยตนเอง และเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง และสอดคล้องกับ ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ (2552) ที่ได้ให้ความหมายของคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันไว้ว่าเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้เรียนพบปะและทำงานร่วมกันได้ทุกที่ทุกเวลาด้วยการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning)

จากที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันนั้นจะเห็นได้ว่าคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทำงานร่วมกัน ดังนั้นเราจะพบว่า จะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดขึ้น

ซึ่ง Palacheewa et al. (2012) ได้เสนอแนวทางของกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันไว้ 3 ขั้นตอนดังภาพที่ 4 กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน

ภาพที่ 4 กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน

จากภาพที่ 4 สามารถอธิบายได้ว่าขั้นตอนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันจะเริ่มจากการที่ผู้สอนมอบหมายงานซึ่งเป็นงานเดียวให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า จากนั้นผู้เรียนจะกลับมาทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยทำกิจกรรมผ่านเครื่องมือในคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน และสุดท้ายจะเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนร่วมกันลงข้อสรุปเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไป ซึ่งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้จะแทรกอยู่ในขั้นตอนการสอนรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนแบบโครงงานเป็นฐาน เป็นต้น (ประพรพรรณ พละชีวะ, 2555) และจากงานวิจัยของ Nilufar, Antonija and Warwick (2007) ยังพบว่าการใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันจะช่วยกระตุ้นความสนใจในตัวผู้เรียนให้อยากสร้างสรรค์ผลงานร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน สามารถทำงานร่วมกันได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงต่าง ๆ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการนำคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันไปใช้ร่วมกับเทคนิคการระดมสมอง โดย Herrmann and Nolte (2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันและการระดมสมองด้วยเครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ในการประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้เครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยทำการทดลองกับกลุ่มกลุ่มนักร้องออกแบบ โดยใช้กระบวนการทำงานร่วมกัน และเทคนิคการระดมสมองด้วยเครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ว่าการระดมสมองด้วยเครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้การออกแบบของพวกเขาสำเร็จโดยใช้เวลาน้อยลงจากกิจกรรมในชั้นเรียนแบบเดิม ๆ เพราะการใช้เครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์นี้จะประหยัดเวลากว่าการระดมสมองแบบเดิม และจากงานวิจัยของ ประพรพรรณ พละชีวะ (2555) ที่ได้ใช้เทคนิคการโต้แย้งด้วยเครื่องมือโต้แย้งอิเล็กทรอนิกส์ ในการเรียนแบบโครงงานเป็นฐาน โดยให้ผู้เรียนใช้เครื่องมือโต้แย้งอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใน

กลุ่มย่อย เพื่อพัฒนาทักษะเมตาคognitionหรือกระบวนการควบคุมความคิดภายในตนเองของผู้เรียน ในการวางแผน ตรวจสอบ และประเมินการทำงานของตนเอง ซึ่งจัดว่าเป็นทักษะการคิดขั้นสูง ลักษณะหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ทักษะเมตาคognitionขึ้นภายหลังการเรียนที่ใช้เทคนิคการโต้แย้ง ด้วยเครื่องมือโต้แย้งอิเล็กทรอนิกส์ ในการเรียนแบบโครงงานเป็นฐานสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า เราสามารถใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ ร่วมกันร่วมกับแนวการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นในตัว ผู้เรียนได้

จากตัวอย่างงานวิจัยดังกล่าวจะพบว่า คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันจะถูกนำไปใช้ ในระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มย่อย โดยอาจใช้ร่วมกับรูปแบบการ เรียนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ดังภาพที่ 5

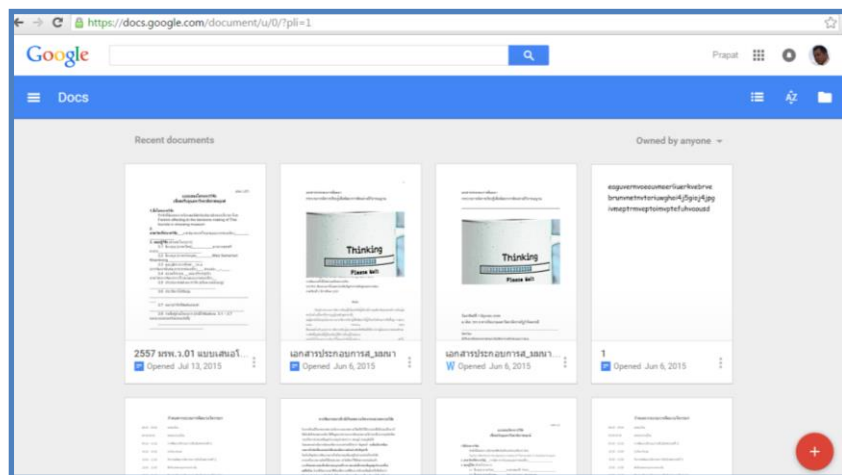
ภาพที่ 5 การใช้เทคนิคการระดมสมองด้วยคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันในการเรียนแบบ โครงงานเป็นฐาน

จากภาพที่ 5 การเรียนแบบโครงงานเป็นฐานคือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไป ประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดชิ้นงาน โดยแบ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การคัดเลือกหัวข้อในการทำโครงงาน 2) การค้นคว้าข้อมูลประกอบการทำโครงงาน 3) การ จัดทำข้อเสนอโครงงาน 4) การพัฒนาโครงงาน 5) การจัดทำรูปแบบรายงาน และ 6) การนำเสนอ ผลงาน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีกิจกรรมอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนาผลงานตามขั้นตอนต่าง ๆ เช่น ในขั้นการพัฒนาโครงงานที่ผู้เรียนจะต้องช่วยกันสร้างชิ้นงานตามที่ได้วางแผนไว้ ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนควรให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันอภิปรายเพื่อรายงานความก้าวหน้าหรือแก้ปัญหาที่เปิดขึ้นใน ระหว่างการพัฒนาโครงงาน ดังนั้นในการอภิปรายกลุ่มย่อย ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการระดมสมองด้วย

คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบของเครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Stormboard.com ซึ่งเป็นกระดานสนทนาให้ผู้เรียนได้ใช้กระดาษโพสต์อิทแบบออนไลน์ ในการเสนอความคิดเห็นซึ่งการใช้เครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์นั้นจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ในตัวผู้เรียนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมในชั้นเรียนตลอดเวลา ใช้เวลาในการระดมสมองน้อยกว่าเดิม ส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในการทำงานเพิ่มพูนทักษะการแก้ปัญหา การวางแผน ตรวจสอบ และประเมินการทำงานของตนเองเพื่อพัฒนาทักษะเมตาคognitionในตัวผู้เรียนแต่ละคน

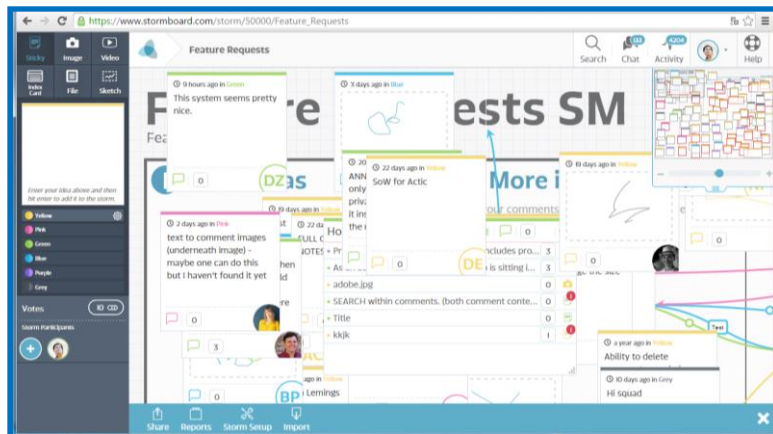
เครื่องมือในคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน

เราสามารถจำแนกเครื่องมือในคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้มิติเวลาในการติดต่อสื่อสารออกเป็น 2 ประเภท (คิวนิต อรรถวุฒิกุล, 2551) ได้แก่ เครื่องมือแบบประสานเวลา เช่น แชท วิดีโอคอลล์ (Skype, Hangout) ฯลฯ เครื่องมือแบบไม่ประสานเวลา เช่น อีเมล เว็บบอร์ด ในส่วนนี้ผู้เขียนจะนำเสนอตัวอย่างเครื่องมือในคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันที่สามารถใช้เป็นพื้นที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ ดังต่อไปนี้

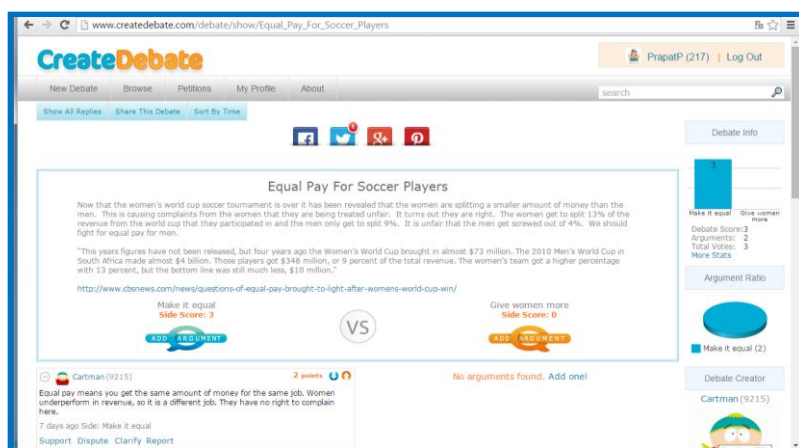
ภาพที่ 6 ตัวอย่างเครื่องมือร่วมคิดร่วมเขียน (GoogleDoc)
ที่มา : ภาพประกอบจากเว็บไซต์ <http://doc.google.com>

ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเว็บ 2.0 ทำให้เกิดเครื่องมือร่วมคิดร่วมเขียนซึ่งจัดว่าเป็นเครื่องมือที่เป็นคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันชนิดหนึ่ง ซึ่งสามารถสร้างงานเอกสารร่วมกัน โดยสามารถสร้างเอกสารผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์โดยไม่ต้องพึ่งพาโปรแกรมออฟฟิศแบบเดิม นอกจากนี้ตัวระบบยังสามารถบันทึกการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเอกสารในแต่ละครั้งรวมถึงบันทึกชื่อผู้ทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเอกสารในแต่ละครั้งได้ด้วย จัดเป็นเครื่องมือในคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันที่เปิดพื้นที่การทำงานร่วมกันได้ทุกที่ทุกเวลา

ภาพที่ 7 ตัวอย่างเครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์ (Stormboard.com)
ที่มา : ภาพประกอบจากเว็บไซต์ www.stormboard.com

การระดมสมองในชั้นเรียนปกติอาจทำได้โดยการแจกกระดาษโพสอิทส์ จากนั้นเขียนความคิดของตนเองที่ต้องการนำเสนอแล้วนำไปติดไว้ที่กระดานเพื่อให้เพื่อนร่วมกลุ่มได้อ่านความคิดเห็น แต่เครื่องมือระดมสมองอิเล็กทรอนิกส์จะมีลักษณะเหมือนกระดานออนไลน์ที่สามารถแปะกระดาษและพิมพ์ข้อความลงไปได้ทันทีจากนั้นสามารถแชร์กระดานให้เพื่อนร่วมกลุ่มได้รับทราบความคิดของตนเอง โดยต้องไม่ลืมกฎของการระดมสมองที่สำคัญที่สุดคือต้องการความคิดในปริมาณที่มากที่สุดภายในเวลาที่จำกัด และห้ามวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นในระหว่างที่ระดมความคิดเห็น

ภาพที่ 8 ตัวอย่างเครื่องมือโต้แย้งอิเล็กทรอนิกส์ (createdebate.com)
ที่มา : ภาพประกอบจากเว็บไซต์ www.createdebate.com

การโต้แย้งเป็นเทคนิคที่ใช้ในกระบวนการกลุ่มเพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดโดยสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะต้องนำเสนอข้อดีของความคิดเห็นที่ตนนำเสนอและชี้ให้เห็นจุดด้อยของความคิดเห็นของ

เพื่อนที่มีความเห็นต่างกันโดยใช้ข้อมูล และสถิติที่น่าเชื่อถือมาหักล้างกัน เราสามารถใช้เครื่องมือในคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันในการโต้แย้งเช่น อาจใช้เว็บบอร์ดในการเสนอความคิดเห็นหรือเครื่องมือโต้แย้งอิเล็กทรอนิกส์ที่มีหน้าตาคล้ายกับเว็บบอร์ดแต่มีฟังก์ชันในการกดให้คะแนนความคิดเห็นที่มีผู้เห็นด้วย เพื่อให้สมาชิกสามารถใช้เป็นข้อมูลในการคัดเลือกความคิดเห็นที่ดีที่สุด

สรุป

ทักษะการคิดเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะมนุษย์ต้องใช้ในการคิดในการดำเนินชีวิตประจำวัน อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์องค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ และในปัจจุบันผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือต่างๆ ในลักษณะของคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันเป็นเครื่องมือที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง โดยคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนแบบโครงงานเป็นฐาน โดยจะแทรกอยู่ในระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย และสามารถใช้ร่วมกับเทคนิคการสอนอย่างเทคนิคการระดมสมองหรือเทคนิคการโต้แย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2550). **วิธีวิทยาการออกแบบการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2554). **ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ และความคิดอย่างมีวิจารณญาณ : การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้**. วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 36(2), 188-204.
- นิคม ปิยมโนชา. (2547). **การคิดและการสอนเพื่อพัฒนาการคิด**. สืบค้นจาก <ftp://smc.ssk.ac.th/intranet/mc41/more/think01.htm>
- ปิยะพงศ์ โชติพันธ์. (2556). **การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง**. จุลสาร PBL วลัยลักษณ์. 6(1), 8-9.
- ประพรรธน์ พลชะวีระ. (2555). **การเสริมสร้างทักษะเมตาคอกนิชันด้วยคอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการระดมสมองและเทคนิคการโต้แย้งในการเรียนแบบโครงงานเป็นฐานที่ใช้คำถามเชิงกลยุทธ์เมตาคอกนิชันสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราวีณา สุวรรณรัฐโชติ. (2552). **การเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์และการใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน**. วารสารครุศาสตร์. 37(3), 150-164.

- ศิวินิต อรรถวุฒิกุล. (2551). การพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้อย่างร่วมมือตามแนวคิดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อสร้างพฤติกรรมการสร้างความรู้ของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Herrmann, T. and Nolte, A. (2010). The Integration of Collaborative Process Modeling and Electronic Brainstorming in Co-located Meetings. **CRIWG 2, LNCS 6257**, 145–160.
- Nilufar, B. , Antonija M. and Warwick I. (2007). Supporting collaborative learning and problem-solving in a constraint-based CSCL environment for UML class diagrams. **Computer-Supported Collaborative Learning**. (2), 159–190.
- Palacheewa, P., Suwannatthachote, P. and Nilsook, P. (2012). Critical Issues To Be Concern In Selecting Tools For Teaching High School Computer Project Lesson Using Computer-Supported Collaborative Learning. **Creative Education**. (3), 11-14.

โอกาสทางการตลาดและปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล

THE MARKET OPPORTUNITIES AND CRITICAL SUCCESS FACTOR ANALYSIS
FOR BIOMASS POWER PLANT

ปิติพีร์ รวมเมฆ
Pitipee Ruammake

อาจารย์ประจำภาควิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จังหวัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ไฟฟ้าซึ่งเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของประเทศไทย มีแนวโน้มความต้องการการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สูงขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจที่เติบโตและจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาครัฐต้องกำหนดนโยบายในการเพิ่มกำลังการผลิตไฟฟ้าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการอย่างเพียงพอ แต่การผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นหลัก ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศและมีสภาพการณ์ที่ถูกคาดเดาว่าอาจจะเกิดการขาดแคลนในอนาคต ทำให้ภาครัฐจึงมีมาตรการในการกำหนดแผนพัฒนาพลังงานกำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย ปี 2555 - 2573 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3) โดยแผนพัฒนาพลังงานกำลังการผลิตไฟฟ้าฉบับนี้มีการกล่าวถึงการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกเพื่อทดแทนเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นประเด็นสำคัญ เมื่อพิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยแล้วนั้น จะพบว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีการส่งออกผลิตภัณฑ์การเกษตรเป็นหลักในปริมาณมหาศาล แนวโน้มของการส่งเสริมธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลจึงเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่น่าสนใจในการลงทุน นอกเหนือจากความน่าสนใจของตัวธุรกิจที่กล่าวไปแล้วนั้น ธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลยังเป็นธุรกิจที่ภาครัฐมีนโยบายในการสนับสนุนอย่างเป็นทางการสร้างโอกาสที่สำคัญให้กับนักลงทุนเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามทุกการลงทุนมีความเสี่ยง นักลงทุนจึงจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลโดยละเอียด เช่น ความเสี่ยงของการดำเนินธุรกิจนี้ที่อาจจะเกิดขึ้นในด้านของราคาเชื้อเพลิงที่มีความผันผวน ความล่าช้าของโครงการ หรือผลกระทบจากชุมชนผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงกับแหล่งที่ตั้งโรงงาน เป็นต้น ในการดำเนินธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลจึงควรคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและช่วยลดความเสี่ยงต่าง ๆ อันได้แก่ การเลือกทำเลที่ตั้งโครงการ ความสามารถในการบริหารจัดการวัตถุดิบ เทคโนโลยีของโรงไฟฟ้า นโยบายของรัฐบาล และการสนับสนุน และทีมงานทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องด้วย

ABSTRACT

The electricity is the essential public utility of a daily life in Thailand. Trends and demand use more energy consumption due to the growth of economic and population, thus the government impose the policy for increasing power capacity sufficient to meet demand. Nowadays, we inherited our current mainly fossil fuel based power energy which has been imported from abroad and has been an energy crisis in the future, consequently the government announced Power Development Plan 2012 to 2030 (PDP2012). The PDP2012 mainly purposed of renewable energy instead of fossil fuel energy. Thailand is predominantly an agricultural country and a largest exporter of agricultural and food products. Trends of electrical production is Biomass which is becoming increasingly popular as a source of energy for investors. In addition to the attractiveness of Business itself, electronic generating from biomass is also a business that government has an official policy support which opened significant opportunities for the investors as well. However, all investments have risks, Investors must intensively consider the elements and factors that are associated with the production of electricity from biomass. For example, the risks that may have occurred in fuel price fluctuations, the delays in implementation of project, or effects in community residents near the factory. Consequently, in order to conduct the electrical generating business from biomass should focuses on the key factors that will lead to success and reduce risks, including the project location, the ability to manage raw materials, power plant technology, government policies and support, and all parties are involved.

คำสำคัญ

ธุรกิจพลังงานไฟฟ้า ชีวมวล โอกาสทางการตลาด ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

Keywords

Power Plant, Biomass, Market Opportunity, Critical Success Factors

บทนำ

จากรายงานภาวะเศรษฐกิจประเทศไทยในปี 2559 ของธนาคารแห่งประเทศไทย คาดว่าเศรษฐกิจประเทศทั้งภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากความเชื่อมั่นของภาคเอกชนที่ปรับตัวดีขึ้นและ ผลของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรวมถึงนโยบายการลงทุนของภาครัฐที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยมีการใช้พลังงานในปี 2558 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 2.7 คิดเป็นมูลค่ากว่า 998,428 ล้านบาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของพลังงานไฟฟ้า ซึ่งประเทศไทยมีการผลิตไฟฟ้าโดยพึ่งพาแหล่งพลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลสูงถึง

ร้อยละ 90 เชื่อเพลิงฟอสซิลส่วนใหญ่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศลดลงในขณะที่ประเทศมีแนวโน้มต้องการการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สูงขึ้น ภาครัฐจึงได้ทำการกำหนดแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย ปี 2555 - 2573 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3) โดยแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าฉบับนี้มีการกล่าวถึงการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกเพื่อทดแทนเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก ปี 2555 - 2564 ที่มีความต้องการในการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก เพื่อทดแทนพลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 25 ภายในระยะเวลา 10 ปี ซึ่งพลังงานชีวมวลก็เป็นพลังงานทดแทนประเภทพลังงานหมุนเวียนที่แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าฯ ได้กำหนดเป้าหมายการนำมาใช้ผลิตไฟฟ้าในปี 2564 มากกว่าพลังงานทดแทนประเภทอื่น โดยคิดเป็นร้อยละ 39.5 ดังแสดงตามตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความต้องการพลังงานชีวมวลมากที่สุดในแผนการผลิตพลังงานทดแทนทั้งหมดที่ตั้งเป้าหมายไว้ อย่างไรก็ตาม กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (2558) กล่าวว่าจากการที่ทั้งภาครัฐและเอกชนให้การยอมรับและสนับสนุนนโยบายในการพัฒนาพลังงานทดแทนเพื่อเพิ่มการใช้พลังงานทดแทนให้มากขึ้นทุกภาคส่วนของสังคมนั้น ทำให้ไทยมีการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานที่หลากหลาย เช่น แสงอาทิตย์ ลม น้ำ ชีวมวล ชยะ หรือก๊าซชีวภาพ เป็นต้น แต่เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีการผลิตผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหรือชีวมวลออกมาจำนวนมากตามไปด้วย การผลิตไฟฟ้าเพื่อตอบสนองการใช้งานไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นโดยใช้พลังงานชีวมวลจึงมีสัดส่วนที่สูงกว่าการใช้พลังงานทดแทนประเภทอื่น และแนวโน้มของการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลนั้นยังสูงเพิ่มมากขึ้นในทุกปีอย่างต่อเนื่องด้วย (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2558)

แม้ว่าการผลิตไฟฟ้าโดยใช้พลังงานชีวมวลจะมีสัดส่วนที่สูงกว่าการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนประเภทอื่นและมีแนวโน้มการผลิตที่สูงขึ้นก็ตาม แต่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (2558) ก็ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าในปัจจุบันนี้กำลังการผลิตไฟฟ้าและการจัดพลังงานไฟฟ้าของภาครัฐของไทยยังมีข้อจำกัดบางประการ ตลอดจนมีต้นทุนในการผลิตค่อนข้างสูง ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องจัดทำนโยบายในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการด้านพลังงาน โดยได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและนักลงทุนที่มีความสนใจได้ทำธุรกิจการผลิตพลังงานเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตไฟฟ้าให้เพียงพอต่อความต้องการในการใช้งาน เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่างๆ อีกด้วย ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวไปข้างต้น จะเห็นได้ว่าธุรกิจการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนรูปแบบต่างๆ กำลังได้รับความสนใจและได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐในการดำเนินการผลิตพลังงานเพื่อตอบสนองความต้องการการใช้พลังงานไฟฟ้าที่สูงขึ้น และแก้ปัญหาลดการนำเข้าพลังงานจากฟอสซิลจากต่างประเทศ ตลอดจนเตรียมความพร้อมสำหรับปัญหาการขาดแคลนพลังงานจากฟอสซิลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ทั้งนี้ธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลเมื่อพิจารณาจากข้อมูลทางสถิติ จะพบว่าประเทศไทยมีกำลังในการผลิตสูง เนื่องจากเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีการทำการเกษตรในปริมาณมหาศาลอยู่แล้ว ธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลจึงเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่น่าสนใจในการนำมาวิเคราะห์แนวโน้มและโอกาสทางการตลาดในการลงทุนทำธุรกิจดังจะกล่าวต่อไป

ตารางที่ 1 แสดงเป้าหมายของแผนการพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกร้อยละ 25 ใน 10 ปี แบ่งตามประเภทเชื้อเพลิง

ประเภทเชื้อเพลิง	เป้าหมายในปี 2564 (เมกะวัตต์)	ร้อยละ
ชีวมวล	3,630	39.5
แสงอาทิตย์	2,000	21.7
น้ำ	1,608	17.5
ลม	1,200	13.0
ก๊าซชีวภาพ	600	6.5
ขยะ	160	1.7
พลังงานรูปแบบใหม่	3	0.0
รวม	9,201	100

ที่มา: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน (2555)

แนวโน้มทางการตลาด ในการลงทุนทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล

ก่อนที่จะกล่าวถึงธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลนั้น จะต้องทำความเข้าใจความหมายและการเลือกใช้ชีวมวลก่อน โดย ชีวมวล (Biomass) นั้นเป็นสารอินทรีย์ที่เป็นแหล่งกักเก็บพลังงานตามธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ผลิตพลังงานได้ ซึ่งชีวมวลมีแหล่งที่มาจาก 2 แหล่ง (ศูนย์ส่งเสริมพลังงานชีวมวล มูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม, 2549) ได้แก่

1. ของเสียที่เกิดขึ้นจากการประกอบการภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เช่น ของเสียจากโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ตัวอย่างเช่น ฟางข้าว ชานอ้อย หรือกากตะกอนจากโรงบำบัดน้ำเสียอุตสาหกรรม

2. ของเสียจากแหล่งชุมชน ตัวอย่างเช่น ขยะชุมชน กากตะกอนจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ของเสียจากมูลสัตว์ เป็นต้น

การเลือกใช้ชีวมวลนั้นต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (McKendry, 2002)

1. การกระจายตัวของแหล่งชีวมวล ถ้าวัดถุดิบชีวมวลนั้นมีพื้นที่เพาะปลูกกระจายหรือขาดการรวบรวมอย่างเป็นระบบ จะทำให้ต้นทุนการผลิตไฟฟ้าสูงมากขึ้นด้วย เพราะต้องมีค่าใช้จ่ายในการรวบรวมเชื้อเพลิง

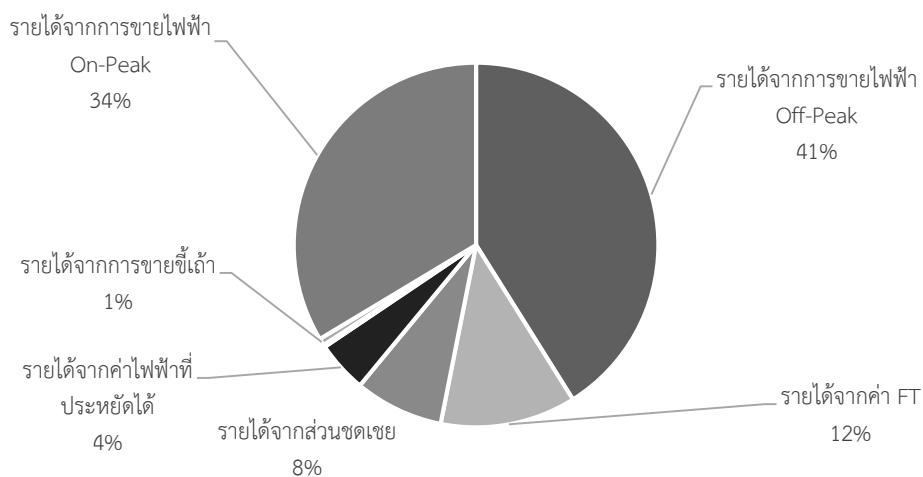
2. ขนาดของชีวมวล ถ้าชีวมวลมีขนาดที่ใหญ่เกินไปจะไม่เหมาะที่จะนำมาเผาเพื่อทำเป็นเชื้อเพลิงโดยตรง ซึ่งทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการย่อยให้มีขนาดเล็กลง

3. ความชื้น หากชีวมวลมีความชื้นที่สูงมากจะต้องผ่านกระบวนการบีบอัดเพื่อลดความชื้นก่อนจะนำไปเผา ทำให้เกิดความยุ่งยากในกระบวนการผลิตและเป็นการเพิ่มต้นทุนให้สูงขึ้นด้วย
4. ค่าความร้อน ชีวมวลแต่ละชนิดสามารถให้ค่าความร้อนที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อประสิทธิภาพในการผลิตไฟฟ้าที่ดีควรเลือกชีวมวลที่ให้ค่าความร้อนสูงสุด
5. สิ่งเจือปน หากชีวมวลมีสิ่งเจือปนหลายชนิด เช่น เศษหิน ดิน กรวด จะทำให้ต้องนำไปผ่านกระบวนการคัดแยกก่อน ซึ่งส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น
6. ปริมาณขี้เถ้า หากสามารถลดปริมาณขี้เถ้าได้ จะทำให้ต้นทุนในการกำจัดขี้เถ้าลดลง
7. ความเพียงพอของวัตถุดิบที่จะนำไปทำเป็นเชื้อเพลิง
8. ราคาเฉลี่ยของชีวมวลแต่ละชนิดและการขนส่งชีวมวล

จะเห็นได้ว่าชีวมวลเป็นสิ่งที่อยู่รอบๆตัวเรา และเป็นเชื้อเพลิงแบบหมุนเวียนที่สามารถเกิดขึ้นใหม่ทดแทนได้ตลอดเวลา แตกต่างจากเชื้อเพลิงฟอสซิลที่ใช้แล้วหมดไป ทำให้มีการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ชีวมวลในการนำมาผลิตไฟฟ้าเพื่อช่วยลดการนำเข้าเชื้อเพลิงฟอสซิลและช่วยลดค่าใช้จ่ายในการผลิตไฟฟ้าด้วย นี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาครัฐดำเนินการจัดการนโยบายที่ส่งเสริมการใช้พลังงานชีวมวลในการผลิตไฟฟ้า โดยสนับสนุนการทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลของภาคเอกชนและนักลงทุนที่สนใจ ดังที่ แผนพัฒนาการพลังงานไฟฟ้าของประเทศไทย ปี 2555 - 2573 (แผนพีดีพี 2012) (ชื่นชม สง่าราศี กริเชน และคริส กริเชน, 2555) ได้กล่าวถึงเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความมั่นคงของระบบไฟฟ้าของประเทศไทย และลดการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิลและจัดหาพลังงานไฟฟ้าในอนาคตจากพลังงานหมุนเวียนนั้น โดยการขยายเป้าหมายปริมาณการรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนตามศักยภาพของเชื้อเพลิงและเทคโนโลยีที่มีพัฒนาการสูงขึ้น ซึ่งการรับซื้อนี้ดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ผู้ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการผลิตไฟฟ้าทั่วประเทศ ก่อนที่จะจัดจำหน่ายให้การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) หรือผู้ใช้ไฟฟ้าย่อยๆตามที่กฎหมายกำหนด โดยที่การรับซื้อพลังงานไฟฟ้านี้ได้มีการรับซื้อพลังงานไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็ก (Small Power Producer: SPP) และผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก (Very Small Power Producer : VSPP) ด้วย ซึ่งเป็นผู้ผลิตไฟฟ้าที่มีการใช้พลังงานทดแทนประเภทชีวมวลในการผลิตพลังงานไฟฟ้า ทำให้เกิดโอกาสและช่องทางในการทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าชีวมวลขึ้น

ธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตไฟฟ้าชีวมวลนั้นอยู่ในความสนใจของนักลงทุนจำนวนไม่น้อย เพราะผู้ลงทุนที่สนใจสามารถดำเนินธุรกิจได้โดยไม่ต้องเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ นักวิชาการหลายท่านจึงให้ความสนใจทำการศึกษารายละเอียดความสามารถในการทำกำไรจากธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลเอาไว้ ดังเช่น งานวิจัยของ ปิยะกานต์ มณี (2552) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาต้นทุน ผลประโยชน์ และความเป็นไปได้ทางการเงินของการลงทุนโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลจากของเสียในกระบวนการผลิตข้าวโพดหวานบรรจุกระป๋อง โดยรวบรวมข้อมูลจริงในการลงทุนของโรงงานข้าวโพดหวานบรรจุกระป๋อง แล้ววิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของธุรกิจ โดยตั้งสมมติฐานในการดำเนินธุรกิจเท่ากับ 20 ปี พบว่าตลอดอายุของธุรกิจมีผลประโยชน์ที่สูงกว่าต้นทุน ความเป็นไปได้ทางการเงินที่สูง โดยมีระยะเวลาคืนทุนเพียง 9 เดือน อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนเท่ากับ 5.28 อัตราผลตอบแทนภายในมีค่าสูงถึงร้อยละ 127 และมีค่าดัชนีกำไรเท่ากับ 25.77 เท่า แสดงให้เห็นว่า

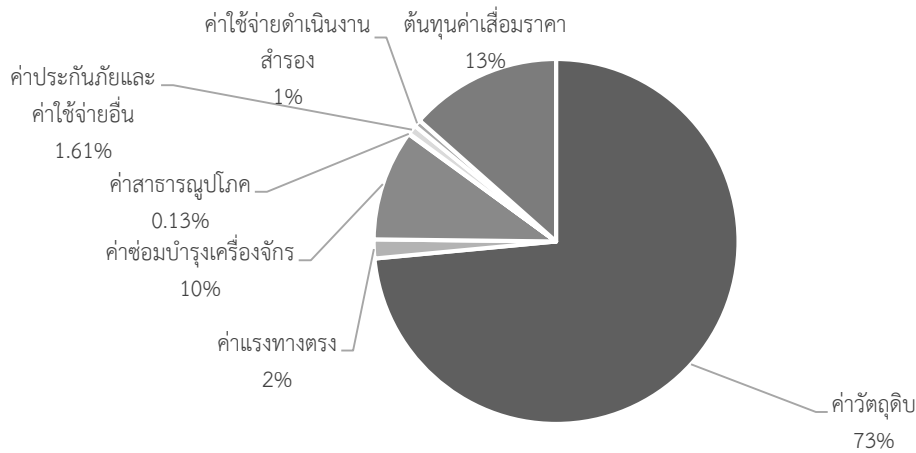
ธุรกิจโรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลมีความเป็นไปได้ทางการเงินที่ดี อย่างไรก็ตามในการลงทุนผู้ลงทุนควรมีความเข้าใจในโครงสร้างทางการเงินในทุกด้าน เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางการก่อสร้างธุรกิจซึ่งในภาพรวมของธุรกิจมีโครงสร้างรายได้ ต้นทุนและเงินลงทุนที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงสังเคราะห์โครงสร้างรายได้ ต้นทุน และเงินลงทุน จากงานวิจัยของ พินิจ จิรัคกุล และคณะ (2552) และสุพร ศิริคุณ (2553) รวมถึงจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลรายเล็กมาก (VSPP) ที่ใช้เครื่องจักรเพื่อแปลงวัตถุดิบชีวมวล คือ แกลบและไม้ซี้บให้เป็นพลังงานไฟฟ้าและความร้อน โดยโครงการมีระยะเวลา 25 ปี และมีสัญญาขายไฟฟ้าสำหรับผู้ผลิตไฟฟ้าย่อยรายเล็กมากกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำนวน 8 เมกะวัตต์ ซึ่งโรงงานได้รับการสนับสนุนจากโครงการสนับสนุนพลังงานทดแทน สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ของสำนักงานนโยบายและพลังงาน กระทรวงพลังงาน ส่งผลให้ได้รับสิทธิประโยชน์จากส่วนเพิ่มราคาซื้อไฟฟ้า (Adder) จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในอัตรา 0.30 บาทต่อกิโลวัตต์ต่อชั่วโมงเป็นเวลา 7 ปี นับจากวันเริ่มเปิดดำเนินการเชิงพาณิชย์ สรุปได้ว่าโครงสร้างรายได้ของโรงงานผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลประกอบด้วย รายได้หลักจากการขายไฟฟ้า รายได้จากค่าไฟฟ้าที่ปรับเปลี่ยนเพิ่มขึ้นหรือลดลงและค่าซื้อไฟที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย รายได้ส่วนชดเชย รายได้จากค่าไฟฟ้าที่ประหยัดได้ รายได้จากการขายชี้เถ่า และรายได้อื่น ๆ เช่น รายได้จากการขายคาร์บอนเครดิต หรือมูลค่าเพิ่มจากไอน้ำที่ผลิตได้จากระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าและความร้อนร่วม เป็นต้น ดังแสดงในภาพที่ 1

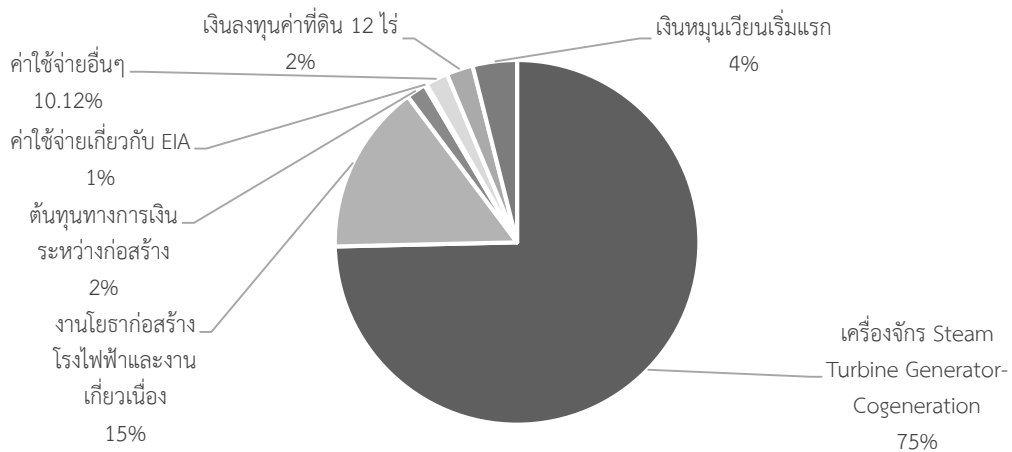
ภาพที่ 1 โครงสร้างรายได้ตัวอย่างโครงการเชิงพาณิชย์ของโรงงานผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลรายเล็กมาก
ที่มา: จากการสังเคราะห์ของผู้เขียน

แม้ว่าธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลนั้นมีรายได้จากหลายช่องทาง แต่ทั้งนี้ผู้ประกอบการที่สนใจจะลงทุนก็จะต้องให้ความสำคัญถึงโครงสร้างของต้นทุนในการทำธุรกิจด้วยเช่นกัน ซึ่งโครงสร้างต้นทุนของโรงไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล ประกอบด้วยต้นทุนหลัก 2 ส่วน ได้แก่ ต้นทุนการผลิต เช่น ค่าวัตถุดิบ ค่าแรง ค่าสาธารณูปโภค ค่าซ่อมบำรุง เป็นต้น และต้นทุนค่าใช้จ่าย

ในการขายและบริหาร เช่น เงินเดือน ค่าใช้จ่ายในการขายไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นต้น ดังแสดงในภาพที่ 2 ส่วนในด้านของโครงสร้างเงินลงทุนหลักของโรงไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลที่ นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายด้านวัตถุดิบและการบริหารจัดการโรงงานผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลนั้น ยังมีค่าใช้จ่ายหลักที่สำคัญอีก ได้แก่ ค่าที่ดิน สิ่งปลูกสร้างระบบและอุปกรณ์ เช่น โรงไฟฟ้า อาคาร เป็นต้น ค่าเครื่องจักร และเงินทุนหมุนเวียน ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 2 โครงสร้างต้นทุนตัวอย่างโครงการเชิงพาณิชย์ของโรงงานผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลรายเล็กมาก
ที่มา: จากการสังเคราะห์ของผู้เขียน

ภาพที่ 3 โครงสร้างเงินลงทุนตัวอย่างโครงการเชิงพาณิชย์ของโรงงานผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลรายเล็กมาก
ที่มา: จากการสังเคราะห์ของผู้เขียน

กล่าวโดยสรุปแล้วในด้านของแนวโน้มของการดำเนินธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล นั้น เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาคืนทุนของโครงการตัวอย่างจากการประมาณการผลการดำเนินงาน ใน

ระยะเวลา 25 ปี พบว่าธุรกิจมีอัตราผลตอบแทนภายในทางการเงิน (Projected Internal Rate of Return) มีค่าเท่ากับร้อยละ 7.24 ซึ่งมีค่าสูงกว่าต้นทุนของเงินลงทุน คือ ร้อยละ 7 ไม่มากนัก จึงถือว่าโครงการยังมีความเสี่ยงในการลงทุน และเมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาคืนทุนพบว่า มีระยะเวลาเท่ากับ 10 ปี 2 เดือน 4 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาคืนทุนที่ช้ากว่าค่าเฉลี่ยการคืนทุนของธุรกิจผลิตไฟฟ้าประเภทอื่นที่มีระยะเวลาประมาณ 6 - 8 ปี ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์ของโครงการตัวอย่างคือ แกลบ ซึ่งมีต้นทุนสูงในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาข้อมูล อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลค่อนข้างต่ำมาก คือ ได้รับส่วนเพิ่มราคาซื้อขายไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในอัตราที่ต่ำกว่าและระยะเวลาที่สั้นกว่าธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทางเลือกประเภทอื่น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาตามข้อมูลจากผู้เขียนสังเคราะห์ และงานวิจัยของ ปิยะกานต์ มณี (2552) ธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล แม้จะมีความเสี่ยงแต่ก็ยังสามารถทำกำไรและคืนทุนได้ในระยะที่ไม่ยาวนานจนเกินไป หากเมื่อพิจารณาควบคู่กับแนวโน้มความต้องการกำลังในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตในอนาคตแล้วนั้น ก็ยังถือว่าเป็นธุรกิจที่น่าจับตามอง

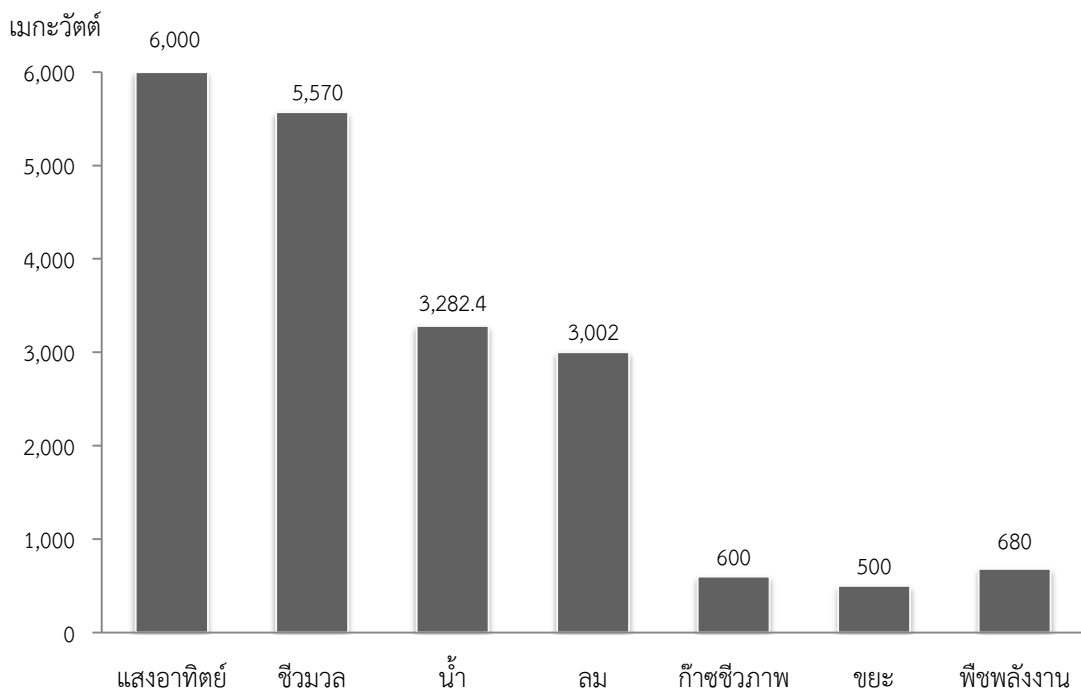
โอกาสทางการตลาด ในการลงทุนทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล

เมื่อเห็นแล้วว่าแนวโน้มการทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลมีความเป็นไปได้ในการได้ผลกำไรจากการดำเนินการ สิ่งที่น่าลงทุนต้องพิจารณาค่าตอบแทนมากที่สุดคือมีโอกาสและช่องทางในการดำเนินธุรกิจนี้อย่างไรบ้าง โอกาสสำคัญประการแรกคือการที่ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนทำให้ภาครัฐเองก็ให้ความสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการที่สนใจลงทุนทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลเพื่อนำมาจำหน่ายแก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคด้วย รวมถึงโอกาสของการที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมทำให้มีกากมวลที่เหลือจากโรงงานแปรรูปสินค้าทางการเกษตรที่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบได้จำนวนมาก ตลอดจนการโรงไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลนั้นไม่ก่อมลภาวะและดีกับสิ่งแวดล้อมเองนั้นก็สามารถสร้างรายได้เพิ่มได้อีกทางหนึ่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. นโยบายรัฐบาลและการสนับสนุนของรัฐบาล

รัฐบาลมีการพัฒนาพลังงานทดแทนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและจูงใจให้ผู้ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558 - 2579 มุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาสังคมส่วนรวม ได้แก่ ปัญหาขยะชุมชน และผลผลิตเหลือใช้ทางการเกษตร จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมพลังงานชีวมวล พลังงานจากขยะ และก๊าซชีวภาพเป็นอันดับแรก โดยกำหนดเป้าหมายในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลถึง 5,570 เมกะวัตต์ ภายในปี 2579 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 28 ของพลังงานไฟฟ้าทดแทนทั้งหมดดังแสดงในภาพที่ 4 ในขณะที่ในปี 2557 มีกำลังผลิตไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าชีวมวลเพียง 2,541.8 เมกะวัตต์คิดเป็นร้อยละ 46 ของเป้าหมายที่กำหนดไว้เท่านั้น (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2558) นอกจากนี้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ขยายการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนขนาดเล็ก (Small Power Produce: SPP) สู่การรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก (Very Small Power Produce: VSPP) ขนาดไม่เกิน 10 เมกะวัตต์ เพื่อกระจายโอกาสไปยังพื้นที่ห่างไกลให้มีส่วนร่วมในการผลิตไฟฟ้า โดยสนับสนุนผ่านมาตรการส่วนเพิ่มราคาซื้อขายไฟฟ้า (Adder) มาโดยตลอด ปี 2558 มีการ

ปรับเปลี่ยนการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน จากมาตรการส่วนเพิ่มราคารับซื้อไฟฟ้า (Adder) เป็นระบบ Feed in Tariff (FIT) ทั้งหมด (ประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน, 2558) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ เป็นผลเชิงบวกต่อผู้ประกอบการโรงไฟฟ้าชีวมวล ทำให้การลงทุนเร็วขึ้น สภาพคล่องที่ดีมากขึ้น ถือเป็นการลดความเสี่ยงของต้นทุนจากการผันผวนของราคาเชื้อเพลิงอย่างมีนัยสำคัญ (Energy_eak, 2014) ดังนั้นจากการปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลและการปรับระบบการสนับสนุนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน ทำให้เห็นว่าโอกาสในการประกอบธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากชีวมวลยังมีอยู่อย่างมาก

ภาพที่ 4 แสดงแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP) ปี 2579 แบ่งตามประเภทเชื้อเพลิง
ที่มา: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน, (2558)

2. การขยายธุรกิจโดยการใช้ชีวมวลเศษเหลือ

ประเทศไทยมีชีวมวลเศษเหลือเป็นจำนวนมากจากทั้งภาคการเกษตรภายหลังการเก็บเกี่ยวหรือโค่นต้น และภาคอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรมภายหลังการแปรรูปดังแสดงตามตารางที่ 2 จากงานวิจัยของ ธเนศ อุทิศธรรม และคณะ (2550) ซึ่งศึกษาศักยภาพด้านพลังงานจากชีวมวลเหลือทิ้ง ในประเทศไทย พบว่า ยังมีพลังงานเหลือทิ้งในพืชชีวมวล 9 ชนิดจำนวน 13.0 เมกกะตันน้ำมันดิบต่อปี โดยที่อ้อยและข้าวเป็นพืชชีวมวลที่ยังมีส่วนเหลือทิ้งเทียบเท่าพลังงานมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 70.1 ของพลังงานเหลือทิ้งจากพืชชีวมวลทั้งหมด และจากชีวมวลที่เกิดจากระบบบำบัดน้ำเสียอุตสาหกรรมทั้ง 11 ประเภทจำนวน 4.1 เมกกะตันน้ำมันดิบต่อปี รวมพลังงานเหลือทิ้งในพืชชีวมวลและน้ำเสียอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพจะพัฒนาเป็นแหล่งพลังงานจำนวน 17.1 เมกกะตันน้ำมันดิบต่อปี

เมื่อพิจารณาจากนโยบายด้านพลังงานของประเทศที่จะเพิ่มการใช้ชีวมวลจากร้อยละ 0.5 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 8.0 ในปี 2554 คิดเป็นจำนวน 6.5 เมกกะตันน้ำมันดิบ จะเห็นได้ว่า พลังงานเหลือทิ้งจากทั้ง 2 แหล่งมีมากกว่าความต้องการตามนโยบายด้านพลังงานของประเทศถึง 2.5 เทา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิชชาติ คิดหาทอง และคณะ (2557) ที่ศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่ของชีวมวลสำหรับผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พบว่า ศักยภาพเชิงพื้นที่ของเชื้อเพลิงชีวมวลทั้งสิ้นรวม 8,747 เมกะวัตต์ ซึ่งมีศักยภาพสูงกว่าความต้องการตามพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก ปี 2555 - 2564 ถึง 2.7 เทา จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าทั้งภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมสามารถขยายธุรกิจโดยใช้ชีวมวลเศษเหลือได้ กล่าวคือเกษตรกรสามารถนำเศษเหลือทิ้งจากการเก็บเกี่ยวหรือโค่นต้นขายเป็นวัตถุดิบให้กับโรงงานผลิตไฟฟ้าชีวมวลแทนการเผาทำลายหรือฝังกลบไปโดยสูญเปล่า และโรงงานอุตสาหกรรมเช่น โรงงานน้ำตาล โรงสีข้าว โรงงานแปงมันสำปะหลัง โรงเลื่อย เป็นต้น สามารถนำเศษเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตจัดการให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ช่วยลดต้นทุนค่าไฟฟ้า รวมถึงเป็นการขยายธุรกิจนอกเหนือจากธุรกิจหลักของโรงงานอีกด้วย

3. ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

การใช้พลังงานจากชีวมวลช่วยรักษาสภาพแวดล้อมได้ เนื่องจากก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ที่เกิดจากการเผาชีวมวลสามารถหมุนเวียนกลับไปใช้โดยพืชเพื่อสังเคราะห์แสง จึงทำให้ในกระบวนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ต่ำกว่ากระบวนการผลิตไฟฟ้าจากถ่านหิน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) เฉลี่ยที่เกิดกระบวนการผลิตไฟฟ้าจากถ่านหิน (Margaret & Pamela, 2016) ซึ่งในแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558–2579 ได้กำหนดเป้าหมายการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ต่อหน่วย ลดลงร้อยละ 37 ในปี 2579 ด้วยการอนุรักษ์พลังงาน เพิ่มประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทดแทนให้สูงขึ้น นอกเหนือจากก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ที่เกิดขึ้นจากการใช้พลังงานแล้ว การไม่นำชีวมวลมาใช้โดยปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติ เช่น กากหรือเศษจากพืช เศษเหลือทิ้งจากอุตสาหกรรมจะเกิดก๊าซมีเทน (CH_4) ซึ่งถือว่าเป็นก๊าซเรือนกระจกชนิดหนึ่งและมีอันตรายกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ถึง 21 เทา อีกทั้งยังเสียค่าใช้จ่ายในการทำลายชีวมวลเศษเหลือนั้นอีก ดังนั้นการนำพลังงานชีวมวลมาใช้ในการผลิตไฟฟ้านั้นนอกจากช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นแล้ว ยังก่อให้เกิดความยั่งยืนในด้านความมั่นคงทางพลังงานของประเทศอีกด้วย

ตารางที่ 2 แสดงสัดส่วนการเกิดชีวมวลต่อปริมาณผลผลิตที่ใช้ประเมินปริมาณการเกิดชีวมวลแต่ละชนิด

ชนิดพืช	ชนิดชีวมวล	สัดส่วนชีวมวลต่อ ผลผลิต (ตัน/ตันผลผลิต)
1. ข้าว	1. ฟางข้าว	0.49
	2. แกลบ	0.21
2. อ้อย	3. ใบและยอดอ้อย	0.17
	4. ชานอ้อย	0.28
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	5. ยอด ใบและลำต้นข้าวโพด	1.84
	6. ชังข้าวโพด	0.24
4. มันสำปะหลัง	7. เหง้ามันสำปะหลัง	0.2
	8. กากมันสำปะหลัง	0.06
	9. เปลือกมันสำปะหลัง	0.28
5. ปาล์มน้ำมัน	10. ลำต้นปาล์มน้ำมัน	1
	11. ใบและทางปาล์ม	1.41
	12. ทะลายปาล์มเปล่า	0.32
	13. เส้นใยปาล์ม	0.19
	14. กะลาปาล์ม	0.04
6. ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง	15. ยอด ใบและลำต้น	1.177
7. ยางพารา	16. ตอ รากและกิ่งก้านไม้ยางพารา	5 ตันต่อไร่
	17. ปลายไม้ยางพารา	12 ตันต่อไร่
	18. ปีกไม้ยางพารา	12 ตันต่อไร่
	19. ชี้น้อยและเศษไม้ยางพารา	3 ตันต่อไร่
8. มะพร้าว	20. จั่นและทะลายมะพร้าว	0.29
	21. เปลือกและกาบมะพร้าว	0.33
	22. กะลามะพร้าว	0.25
9. มะม่วงหิมพานต์	23. เปลือกมะม่วงหิมพานต์	0.74

ที่มา: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน (2555)

ความเสี่ยงในการลงทุนทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล

นอกจากการพิจารณาถึงโอกาสของการดำเนินธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลในด้านที่ส่งผลบวกแล้วนั้น ยังต้องคำนึงถึงความเสี่ยงสำคัญที่มีผลกระทบต่อโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวล เพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความเสี่ยงจากการขาดแคลนเชื้อเพลิงและราคาเชื้อเพลิงผันผวน

ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับเชื้อเพลิงชีวมวลในประเด็นของการขาดแคลนเชื้อเพลิงนั้น เนื่องมาจากเชื้อเพลิงชีวมวลได้มาจากการทำเกษตรกรรม ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรมีปัจจัยของธรรมชาติและฤดูกาลมาเกี่ยวข้อง เช่น อุณหภูมิ ความแห้งแล้ง หรือน้ำท่วม เป็นต้น อีกทั้งผลผลิตทางการเกษตรนั้นยังสามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอื่นได้อีกด้วย รวมถึงประเด็นของความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา ซึ่งทั้งหมดอาจส่งผลให้ปริมาณความต้องการเชื้อเพลิงชีวมวลมีความแปรผันไปตามสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจในแต่ละช่วง ทำให้มีผลต่อราคาและความสามารถในการจัดหาเชื้อเพลิงชีวมวล ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังการผลิตกระแสไฟฟ้า กระทบถึงรายได้หรืออาจต้องเสียค่าปรับได้

2. ความเสี่ยงจากปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดความล่าช้าของโครงการ

โครงการโรงไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลที่เกิดความล่าช้า อันอาจจะเกิดจากปัญหาจากการก่อสร้าง การจัดเตรียมเอกสาร การเปิดดำเนินการเชิงพาณิชย์ หรือปัญหาใด ๆ ก็ตาม จะส่งผลให้โครงการไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามกำหนดระยะเวลาหรือสัญญาที่ทำให้ ส่งผลให้ขาดรายได้หรือมีผลต่อผลประโยชน์ของโครงการ

3. ความเสี่ยงของการปฏิบัติการของโรงไฟฟ้า

การปฏิบัติงานของโรงไฟฟ้าที่ไม่สามารถดำเนินการตามกำหนดหรือสัญญาได้นั้น มีความเสี่ยงมาจาก 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความเสี่ยงเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงไฟฟ้า ที่หากโรงไฟฟ้าไม่สามารถรักษาประสิทธิภาพในการผลิตไว้ได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากอายุการใช้งานของตัวโรงไฟฟ้า อาจจะทำให้ต้องเสียค่าปรับและมีต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น และความเสี่ยงจากการขาดแคลนน้ำมันดิบในการผลิตไฟฟ้า ซึ่งอาจจะทำให้การผลิตไฟฟ้าหยุดชะงัก

4. ความเสี่ยงจากชุมชนใกล้เคียงกับโรงงาน

ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับสถานที่ตั้งโรงงานไฟฟ้า อาจจะไม่เห็นด้วยกับการสร้างโรงงาน และเกิดกระแสการต่อต้านขึ้นไม่ให้ดำเนินโครงการได้ อาจส่งผลทำให้ต้องยกเลิกโครงการและสูญเสียเงินลงทุนส่วนที่ได้ลงทุนไปแล้ว การลดความเสี่ยงในด้านนี้ สามารถใช้การทำประชาพิจารณ์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของชุมชนบริเวณใกล้เคียงก่อนการดำเนินการต่าง ๆ

5. ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย สิ่งแวดล้อม และสังคม

กระบวนการในการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลนั้นหากขาดประสิทธิภาพในการผลิตหรือมีมาตรการจัดการที่ไม่ดีเพียงพอ อาจทำให้เกิดความเสี่ยงในเรื่องของความปลอดภัย อาชีวอนามัย สิ่งแวดล้อม และสังคม ซึ่งมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของพนักงานตลอดจนประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับโรงไฟฟ้า

6. ความเสี่ยงอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงการสนับสนุนจากภาครัฐ
การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่าง ๆ จากภาครัฐ เช่น ราคาการขายไฟฟ้า การปรับลดส่วนเพิ่ม
ราคาซื้อขายไฟฟ้า

7. ความเสี่ยงด้านการเงิน
ธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลต้องลงทุนด้วยเงินจำนวนมาก และส่วนมากมักจะกู้ยืม
เงินจากสถาบันการเงินมาใช้ ทำให้มีความเสี่ยงในด้านการเงิน

8. ความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน
ค่าใช้จ่ายในโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล รวมถึงการกู้ยืมเงินมาจากสถาบันการเงินทั้งในและ
ต่างประเทศ ทำให้มีโครงสร้างระหว่างรายได้ เงินกู้ และค่าใช้จ่ายในช่วงที่โรงไฟฟ้าเดินเครื่องแล้ว มี
สัดส่วนของสกุลเงินต่างประเทศด้วย จึงอาจส่งให้เกิดความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตรา
แลกเปลี่ยน

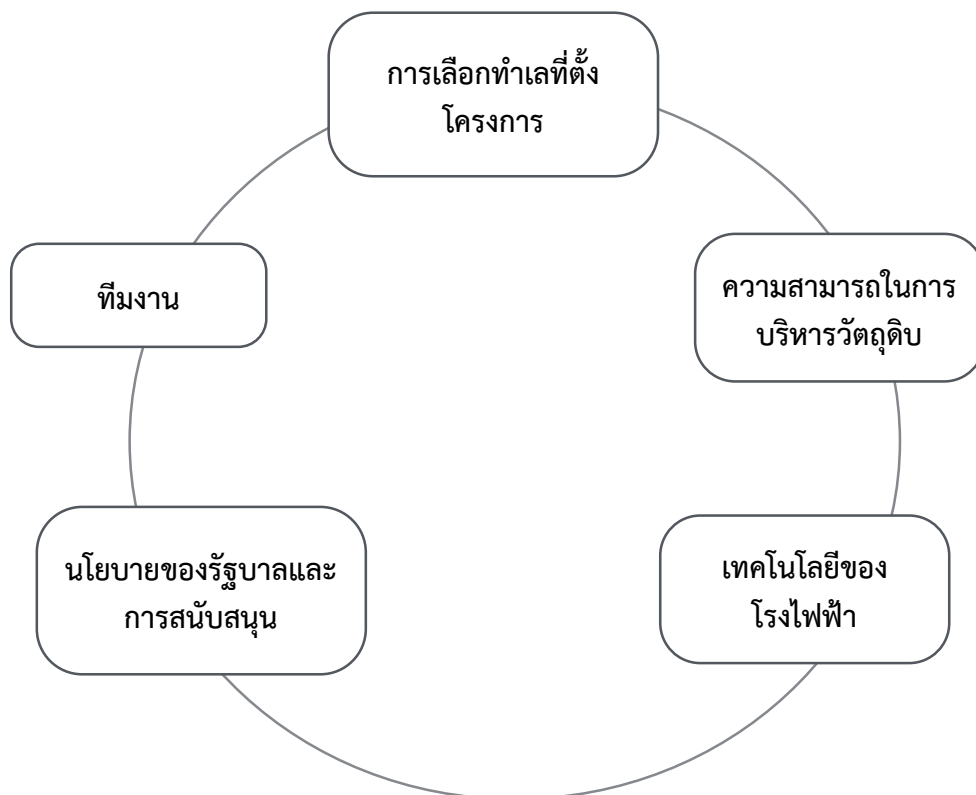
จะเห็นได้ว่า นโยบายและการสนับสนุนของรัฐบาลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเพิ่มการผลิตพลังงานทดแทนในแผนพัฒนาพลังงาน ปี 2553 - 2573 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3) เป็นสิ่งสำคัญที่
เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและนักลงทุนที่มีความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล
เพื่อจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้กับหน่วยงานของภาครัฐได้ ตลอดจนผู้ที่ทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับชีวมวล
อยู่แล้วยังสามารถเพิ่มช่องทางของรายได้จากการใช้เศษวัสดุชีวมวลมาผลิตกระแสไฟฟ้าได้อีกด้วย
รวมถึงไปถึงการที่โรงงานไฟฟ้าจากชีวมวลเป็นโรงงานที่ผลิตพลังงานที่สะอาดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมก็
จะช่วยให้มีโอกาสได้รับการสนับสนุนรายได้จากสังคม เช่น การขายคาร์บอนเครดิต เป็นต้น แต่
อย่างไรก็ตามแม้ว่าธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลจะมีโอกาสในการลงทุน ผู้ลงทุนที่สนใจก็ยังคง
ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในการดำเนินการธุรกิจในด้านต่าง ๆ ที่นำเสนอไปเช่นกัน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการลงทุนทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล

จากที่กล่าวไปในข้างต้นถึงแนวโน้ม โอกาส และความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจผลิตไฟฟ้า
จากพลังงานชีวมวลนั้น คำถามต่อมาของนักลงทุนก็คือหากมีความสนใจที่จะดำเนินธุรกิจผลิตไฟฟ้า
จากพลังงานชีวมวลจะทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ ผู้เขียนจึงได้สรุปปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ
ความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลดังต่อไปนี้ดังแสดงในภาพที่ 5

1. การเลือกทำเลที่ตั้งโครงการ (Bojić et al., 2013) เช่น การเลือกทำเลที่ใกล้กับแหล่ง
เชื้อเพลิง และไม่เสี่ยงต่อน้ำท่วม เป็นต้น
2. ความสามารถในการบริหารจัดการวัตถุดิบ (Allen et al, 1998) สำหรับผลิตตลอดทั้งปี
และตลอดระยะเวลาโครงการ รวมถึงการควบคุมราคาและต้นทุนในการรวบรวมวัตถุดิบ
3. เทคโนโลยีของโรงไฟฟ้า (McKendry, 2002) โดยเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชนิด
ของเชื้อเพลิงชีวมวล และคุ้มค่าต่อการลงทุน
4. นโยบายของรัฐบาลและการสนับสนุน(Ngaemngam & Tezuka, 2006) เช่น การปรับ
ส่วนเพิ่มราคาซื้อขาย หรือการยกเว้นภาษี เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจทั้งสิ้น

5. ทีมงาน ทุกฝ่ายในการผลิตถือว่ามีความสำคัญ เพราะธุรกิจโรงไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล มีกระบวนการดำเนินงานที่ซับซ้อน ตั้งแต่การก่อสร้าง การผลิต เทคโนโลยี รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ จึงต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการทำงานให้เกิดความราบรื่น

ภาพที่ 5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ
ที่มา: สร้างโดยผู้เขียน

สรุป

กล่าวโดยสรุป คือ ในภาวะที่ประเทศไทยมีความต้องการการใช้ไฟฟ้าที่สูงมากขึ้น ภาครัฐจึงได้ดำเนินการกำหนดนโยบายที่จะเพิ่มกำลังผลิตกระแสไฟฟ้าให้สนองต่อความต้องการเหล่านั้น โดยให้มีการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนประเภทอื่น เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตไฟฟ้าและลดต้นทุนการนำเข้าเชื้อเพลิงฟอสซิลจากต่างประเทศ นโยบายสนับสนุนอย่างเป็นทางการของภาครัฐนี้เองที่เป็นโอกาสสำคัญให้กับการดำเนินธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล แต่อย่างไรก็ตามการลงทุนทุกอย่างต้องพิจารณาองค์ประกอบและบริบทที่เกี่ยวข้องให้ละเอียดรอบคอบเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลเองก็มีความเสี่ยงในหลายด้าน รวมถึงมีแนวโน้มการคืนทุนที่ใช้ระยะเวลามากกว่าธุรกิจผลิตไฟฟ้าประเภทอื่นด้วย ดังนั้น หากมีความสนใจที่จะลงทุนในการทำธุรกิจผลิตไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวล นอกจากจะต้องให้ความสำคัญกับการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นให้ได้มากที่สุดแล้วนั้น ควรจะคำนึงถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของการ

ดำเนินธุรกิจ อันได้แก่ การเลือกทำเลที่ตั้งโครงการ ความสามารถในการบริหารจัดการวัตถุดิบ เทคโนโลยีของโรงไฟฟ้า นโยบายของรัฐบาลและการสนับสนุน และทีมงานทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องด้วย

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2555). **รายงานพลังงานทดแทนของประเทศไทย**. สืบค้นจาก:
http://www.dede.go.th/ewt_w3c/more_news.php?cid=62&filename=
กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2558). **แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558 – 2579 (Alternative Energy Development Plan: AEDP2015)**. สืบค้นจาก:
http://www.dede.go.th/download/files/AEDP2015_Final_version.pdf
กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2558). **สถานการณ์พลังงานของประเทศไทย มกราคม-ธันวาคม 2558**. สืบค้นจาก:
http://www.dede.go.th/download/state_59/frontpagedec2558.pdf
กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2558). **ธุรกิจเด่นประจำเดือนพฤษภาคม 2558: ธุรกิจผลิตและการส่งไฟฟ้า**. สืบค้นจาก:
http://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2558/T26_201505.pdf
ชื่นชม สง่าราศี กรීเซน และ คริส กรීเซน. (2555). **ข้อเสนอแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า 2555 – 2573 (แผนพีดีพี 2012) และกรอบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบตรวจสอบได้ของการวางแผนภาคพลังงานไฟฟ้า**. สืบค้นจาก:
http://www.internationalrivers.org/files/attached-files/pdp2012_thai.pdf
ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). **รายงานแนวโน้มธุรกิจ มกราคม 2559**. สืบค้นจาก:
https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/BLP/BLP_TH_Q4_2015_54v48.pdf
ธเนศ อุทิศธรรม วีรชัย สุนทรรังสรรค์ และประพันธ์ ปิยะกุลดำรง. (2550). **ศักยภาพพลังงานจากชีวมวลเหลือทิ้งในประเทศไทย**. เอกสารการประชุมเชิงวิชาการเครือข่ายพลังงานแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร
ปิยะกานต์ มณี. (2552). **การประเมินการลงทุนทางการเงินของโครงการผลิตพลังงานชีวมวลจากของเสียในกระบวนการผลิตของโรงงานข้าวโพดหวานบรรจุกระป๋อง**. การค้นคว้าแบบอิสระ สาขาธุรกิจเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง การรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน (ไม่รวมพลังงานแสงอาทิตย์) ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากแบบ Adder เป็น Feed-in Tariff (FIT) พ.ศ. 2558. (2558, 26 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 147 ง. หน้า 13-15
พินิจ จิระคกุล และคณะ. (2552). **การศึกษาต้นทุนการแปรรูปเชื้อเพลิงชีวมวลไม้เชิงพาณิชย์**. เอกสารการประชุมวิชาการ ระบบเกษตรแห่งชาติครั้งที่ 5 : พลังงานทดแทนและความมั่นคงทางอาหารเพื่อมนุษยชาติ กรุงเทพมหานคร.

- พุดมิชาติ คิดหาทอง วีรินทร์ หวังจิรนิรันดร์ และอัจฉริยา สุริยะวงค์. (2557). การศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่ของชีวมวลสำหรับผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย. *วารสารวิจัยพลังงาน*. 11(1), 63-76.
- สุวพร ศิริคุณ. (2553). *การพัฒนาโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กและปัญหาจากชุมชน*. เอกสาร การสัมมนา เรื่อง ความพร้อมและศักยภาพในการตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กสำหรับชุมชน, กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2555). **สรุปแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2555-2573 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3)**. สืบค้นจาก:
<http://www2.eppo.go.th/power/PDP2010-r3/PDP2010-Rev3-Cab19Jun2012-T.pdf>
- ศูนย์ส่งเสริมพลังงานชีวมวล มูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม. (2549). *ชีวมวล*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม.
- Energy_eak. (2014). **FEED IN TARIFF (FIT) กับ BIOMASS ..ถึงเวลาของข้าแล้ว!!**. สืบค้นจาก:
<https://eakii.wordpress.com/2014/12/24/241257-feed-in-tariff-fit-%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A-biomass/>
- Allen, J., Browne, M., Hunter, A., Boyd, J. & Palmer, H. (1998). Logistics management and costs of biomass fuel supply. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*. 463-477.
- Bojić, S., Đatkov, D., Brčanov, D., Georgijević, M. & Martinov, M. (2013). Location allocation of solid biomass power plants: Case study of Vojvodina. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 769-775
- Margaret K. Mann and Pamela L. Spath. (2016). **The Net CO2 Emissions and Energy Balances of Biomass and Coal-Fired Power Systems**. Retrieved from
<https://www.bioenergykdf.net/system/files/Net%20CO2...Coal-Fired%20Power.pdf>
- McKendry, P. (2002). Energy production from biomass (part 1): overview of biomass. *Bioresource Technology*. 83(2002), 37-46.
- McKendry, P. (2002). Energy production from biomass (part 2): conversion technologies. *Bioresource Technology*. 83(2002), 47-54.
- Ngaemngam, S. & Tezuka, T. (2006). **Effect of Energy Policy on Biomass-based Power Generation in Thailand**. The 2nd Joint International Conference on “Sustainable Energy and Environment (SEE 2006)” 21-23 November 2006. Bangkok. Thailand.

ภาคผนวก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers) ประจำวารสาร

1. ศาสตราจารย์ ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิทย์ วัชรพุกก์
3. ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
4. ศาสตราจารย์ ดร.เดือน คำดี
5. ศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ
6. ศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ วิวัฒน์วงศ์วนา
7. ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ สัตยธรรม
8. ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธรรมพงษา
9. ศาสตราจารย์ ดร.อุดม ทุมโฆสิต
10. Professor Dr. Brian Sheehan
11. Professor Dr.Sergey Meleshko
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.นवलพรรณ จันทร์ศิริ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกยุรานนท์
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา เลานันท
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ เมรานนท์
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ ไวย่างกูร
21. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ
22. รองศาสตราจารย์สมบัติ พันธวิศิษฐ์
23. Associate Professor Dr. Jame R. Ketudat - Cairns
24. Associate Professor Dr. Nikolay Moskin
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชั้นหมาก
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ตัณฑนุช
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล เจนอักษร
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ เพ็งพัด
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพงษ์ แสง-ชูโต
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชา ทรวงแสง
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ ศักดารัตน์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยะหะกร
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุช ลวดทรง
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย เหมะธูลิน

35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ เล่าห์บุตรี
36. อาจารย์ ดร.กิติมา ทามาลี
37. อาจารย์ ดร.เจริญขวัญ ไกรยา
38. อาจารย์ ดร.ชิตชัย สนั่นเสียง
39. อาจารย์ ดร.ธเนศ เตชะเสน
40. อาจารย์ ดร.นพวรรณ วิเศษสินธุ์
41. อาจารย์ ดร.ผลาทร สุวรรณโพธิ์
42. อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บุญรักษา
43. อาจารย์ ดร.พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง
44. อาจารย์ ดร.พันธ์ญา สุนันทบุรณ์
45. อาจารย์ ดร.ไพจิตร สดวกการ
46. อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ รัชตะสาคร
47. อาจารย์ ดร.ไพบุลย์ วิริยะวัฒนา
48. อาจารย์ ดร.วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์
49. อาจารย์ ดร.ไวพจน์ จันทร์เสมอ
50. อาจารย์ ดร.แสง วิทย์พิทักษ์
51. อาจารย์ ดร.เอกพงศ์ กิตติสาร

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ชื่อ (โปรดระบุคำนำหน้านาม).....นามสกุล.....

ขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

เริ่มตั้งแต่ ปีที่.....ฉบับที่.....ถึง ปีที่.....ฉบับที่.....

ขอต่ออายุวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่
.....ฉบับที่.....ที่อยู่ (โปรดระบุชื่อหรือหน่วยงานผู้รับ).....

เลขที่.....ถนน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....E-mail.....

พร้อมนี้ ได้โอนเงินผ่านบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ชื่อบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย 2555 เลขที่ 980-8-07552-5

จำนวนเงิน.....บาท

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

(.....)

อัตราค่าสมาชิก 1 ปี (3 ฉบับ) เป็นเงิน 250 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

โปรดกรอกข้อมูลในใบตอบรับการเป็นสมาชิกและสำเนาใบโอนเงินมาที่บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง
จ.ปทุมธานี 13180 หรือ ชื่อด้วยตนเองที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระ
บรมราชูปถัมภ์ โทร. 02-529-1638, 02-529-4046 ต่อ 403 Fax.02-529-1638, 02-529-4046
ต่อ 406 E-mail: grad@vru.ac.th

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นวารสารวิชาการที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการของนักศึกษابัณฑิตศึกษา อาจารย์และนักวิชาการ และเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการแก่สมาชิกนักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ ต้นฉบับที่รับพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น บทความที่เผยแพร่ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

การเตรียมต้นฉบับ

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณา ได้แก่ บทความวิจัย บทความทางวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยบทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพิมพ์ต้นฉบับใช้ตัวพิมพ์ (Font) ชนิด TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ พิมพ์หน้าเดียวขนาด A4 ความยาว 10-12 หน้า ต้นฉบับประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษพร้อมข้อมูลวุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (Abstract) ความยาวประมาณ 200 คำ
4. คำสำคัญ
5. ความสำคัญของปัญหา
6. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
7. วัตถุประสงค์การวิจัย
8. วิธีดำเนินการวิจัย
9. ผลการวิจัย
10. อภิปรายผล
11. ข้อเสนอแนะ
12. บรรณานุกรม

การจัดส่งต้นฉบับ จัดส่งต้นฉบับพร้อมแผ่นดิสก์เก็ท จำนวน 1 ชุด มายังฝ่าย วารสารบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทรงคุณวุฒิและข้อคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มิใช่เป็นทรงคุณวุฒิและความคิดของผู้จัดทำจึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

ชื่อ – สกุนักศึกษาภาษาไทย¹ ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาไทย² และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาไทย³
ชื่อ – สกุนักศึกษาภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาอังกฤษ², and ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาอังกฤษ³

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

¹ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
² หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
³ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....

เว้น 1 บรรทัด

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ABSTRACT

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

คำสำคัญ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ความสำคัญของปัญหา

(ขนาด 16 เข้ม TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วิธีดำเนินการวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ผลการวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

อภิปรายผล

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ข้อเสนอแนะ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

บรรณานุกรม

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

(ขนาดตัวอักษร 16)

0.6 นิ้ว

0.6 นิ้ว

ณรงค์ ศรีสุวรรณ, สุรพล เจริญพงศ์, และพิชัย วิชัยดิษฐ์. (2539). คุณสมบัติของชุดดินที่จัดตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดิน.

เอกสารวิชาการ

กองสำรวจและจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2(12), 12-18.

Nguyen, H. V., Dommel, H. W., & Marti, J. R. (1997). Direct phase-domain modeling of frequency-dependent overhead transmission lines. *IEEE Transaction on Power Delivery*. 12(3), 1335-1342.

3. รายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์

จีรพร สร้อยสุวรรณ. (2547). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายในสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกสุศึกษา ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพวรรณ อีร์พันธ์เจริญ. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล.

4. เอกสารประกอบการสัมมนา/การประชุมทางวิชาการ

เด่นชัย เจริญบุญญาฤทธิ. (2547). **มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)**

ข้าวหอมมะลิไทย. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ข้าวของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดฉะเชิงเทรา ณ ห้องเพทาย โรงแรมแกรนด์รอยัล พลาซ่า อำเภอมะเข็ง จังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา.

งามชื่น คงเสรี. (2537). **ศักยภาพพันธุ์ข้าวไทยสู่การแปรรูป.** การประชุมวิชาการ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 32 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร ศักยภาพข้าวไทยทิศทางใหม่สู่อุตสาหกรรม วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 (หน้า 5-17).

คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

5. สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และคณะ. (2544). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในโรงเรียนโดยกระบวนการทางคณิตศาสตร์. สืบค้นจาก

<http://22web.kku.ac.th/%7Ecrme/CRN/FilePDF/ThAbstract.pdf>

Thakur, N. (2003). **The Architextrual Knowledge Systems.** Retrieved from

<http://www.in.architextruez.net>

**รายละเอียดในการส่งผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย
มีทั้งหมด 13 หัวข้อ ดังนี้**

1. ชื่อโครงการวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและอังกฤษชนิดย่อ)
3. คำสำคัญ
4. ความสำคัญของปัญหา
5. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
6. วัตถุประสงค์การวิจัย
7. วิธีดำเนินการวิจัย
8. ผลการวิจัย
9. อภิปรายผล
10. ข้อเสนอแนะ
11. บรรณานุกรม
12. ควรมีรูปภาพ แผนภูมิ หรือ Chart ที่สำคัญ ๆ ด้วย
13. ความยาวไม่เกิน 12 หน้า

หมายเหตุ :

การกำหนดรูปแบบบทความวิจัย สำหรับตีพิมพ์ ให้ผู้ส่งปฏิบัติ ดังนี้

1. ตั้งระยะขอบบน 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
2. ตั้งระยะขอบด้านซ้าย 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบด้านขวา 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
3. แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 และ 14 (ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม)

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

